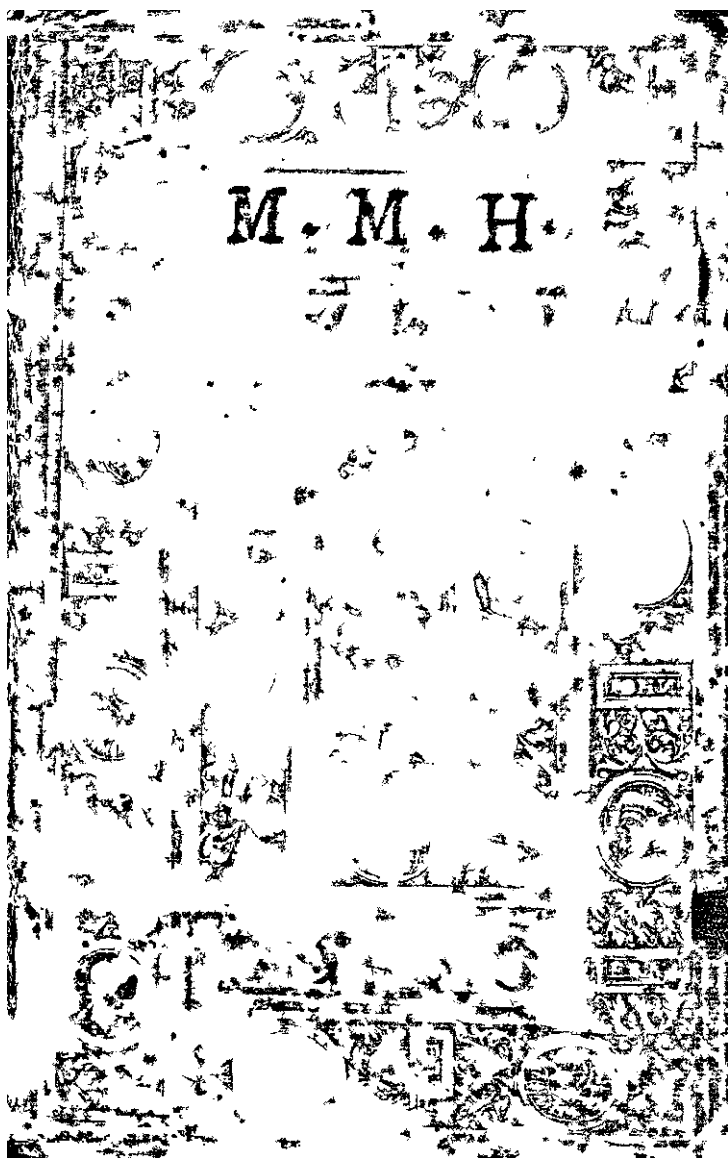

Les Bibliothèques Virtuelles Humanistes

Extrait de la convention établie avec les établissements partenaires :

- ces établissements autorisent la numérisation des ouvrages dont ils sont dépositaires (fonds d'Etat ou autres) sous réserve du respect des conditions de conservation et de manipulation des documents anciens ou fragiles. Ils en conservent la propriété et le copyright, et les images résultant de la numérisation seront dûment référencées.
- le travail effectué par les laboratoires étant considéré comme une « oeuvre » (numérisation, traitement des images, description des ouvrages, constitution de la base de données, gestion technique et administrative du serveur), il relève aussi du droit de la propriété intellectuelle et toute utilisation ou reproduction est soumise à autorisation.
- toute utilisation commerciale restera soumise à autorisation particulière demandée par l'éditeur aux établissements détenteurs des droits (que ce soit pour un ouvrage édité sur papier ou une autre base de données).
- les bases de données sont déposées auprès des services juridiques compétents.

Copyright - © Bibliothèques Virtuelles Humanistes

1431

Problemata A= ristotelis, ac Philoso

PHORVM MEDICORVM QVE

*complurium, ad uarias quæstiones cognoscendas, et
ad naturalem Philosophiam discutienda
maximè spectantia,*

CVM ALIIS QVIBVSDAM QVORVM
catalogum sequens pagina indicabit.

ANNO. 1558.

MARCI ANTONII ZIMARAE
*Sancti pertrimatis Problemata his addita, una cum
trecentis Aristotelis & Auerrois Propo=
sitionibus, suis in locis insertis.*

ALEXANDRI APHRODISEI, SV2
*per Questionibus nonnullis Physicis, Solutionum
Liber, Angelo Politiano Interprete.*

ITEM ALBERTI COGNOMENTO
*Magni De secretis Mulierum, tractatus huic
materix non inconueniens.*

EIVSDEM DE VIRTVTIBVS HER-
*barum, lapidum & animalium quorundam
libellus.*

PRAETER HAEC DE MIRABILIBVS
*Mundi ac de quibusdam effectibus causatis
à quibusdam animalibus.*

IN ARISTO-
TELIS AC PHILOSOPHORVM
MEDICORVMQVE COMPLE-
RIVM PROBLEMATA
PRAEFATIO.

OMNES HOMI-
nes naturaliter scire desi-
derant, ut scribit *Aristo-
teles*, princeps Philosophorum, primo
Metaphysicæ, cuius causa potest red-
ditalis, quia omne ens naturaliter ap-
petit suam perfectionem, & similiter
conatur se assimilare primo enti, diuino
& immortali, in quantum potest. Sed
scientia est de perfectione intellectus,
ergo omnes homines naturaliter scire
desiderant. Rursus & alia ratio est:
nam quodcumq; ens naturaliter appetit
bonum, ut se conseruare possit in rerum

A 2

PRAEFATIO IN

natura. Sed omnis noticia scientifica, est de numero bonorum honorabilium, ut patet primo de anima. Ergo natura liter omnis homo desiderat scire, et ex consequenti omnis scientia, in quantum intellectui humano est possibilis, est appetenda. Quamvis igitur quaelibet scientia sit per scrutanda, magis tamen illa, quae est nobilior, et communior alijs scientijs. Sed philosophica scientia confert maximas delectationes, ut patet decimo Ethicorum. Ergo praeter ceteris scientijs philosophica diligentius est inquirenda, etiam propter alias causas. Nam praesens scientia, est similis scientiae philosophicae, quia ipsa clarificat animam, et ipsa facit delectari in hoc seculo, ut dicit Aristoteles in libro de vita

PROBLEM. ARIST.

de uita & morte, quia quæ etiam in tantum clarificat hominem, ut ipsius primo enti diuino, immortalis assimilari laboret, teste Seneca in Epistola, in talia prorumpente uerba, hoc mihi Philosophia promittit summopere, ut me deo parem reddat. Libet igitur de animalibus corporalibus, præsertim de corpore humano, ex pluribus artificialibus codicibus Problemata colligere.

PROBLEMA PRI. MVM EST TALE.

VAERITVR, QVARE
inter omnia animalia homo habet
faciem uersus cœlum eleuatam?

Respondetur multipliciter:

Primo, quod est ex uoluntate ipsius Creatoris. Et
quamuis illa responsio sit uera, non tamen uidetur
ualida in proposito, quia sic facile est oïa soluere.

Secundo respondetur, quod omnis Artifex opus
suum primum communiter facit deterius, & post
hoc opus suum secundum facit melius. Et sic Deus
creauit bruta animalia primo, quibus dedit faciem
depressam, ad terram inclinam, et secundo crea-
uit homines, ut patet in Gene si, quibus dedit figu-
ram honestam, & ad cœlum eleuatam. Sed illa
responsio non uidetur iterum ualere ad propo-
situm, ex quo est Theologica, & primo derogat bo-
nitati Dei, quæ sua opera, quantum est ex sua na-
tura semper facit bona.

Tertio respondetur, quod inter omnia anima-
lia solus homo est ordinatus ad regnum cœlorum,
& ideo habet figuram eleuatam ad cœlum, quia cō-
temptis

PROBLEMA TA:

ptis terrenis contēplari debet coelestia in diuinis:

Quarto respondetur quòd omnis rationalis, est similis intelligentiæ, & finaliter in Deū ordinata, ut patet per Auerroem primo de anima, Ergo habet figuram eleuatam sursum.

Quinto respondetur, quòd homo existit microcosmus, id est, minor mundus, sicut uult Aristoteles octauo Physicorum, ideo omnibus animalibus habet præcipere, & illi obediunt.

Sexto respondetur, & ultimo, quòd naturaliter cuilibet rei & operi talis figura est computanda, quæ suo motui fiet apta. Vt coelo cōpetit rotunditas, igni autem competit figura pyramidis, quæ motui sursum est apta. Ergo rei bipedali, ut est homo, figura diametrica, & figura pyramidis est aptissima. Ergo inter omnia animalia solus homo capite est eleuatus.

QVare caput animalium est pilosum?

Respondetur secundum Constantinum, quòd pili sunt ornamenta capitis et cerebri, & cerebrū per generationes pilorum euacuatur à crassis uaporibus, à supremo usq; ad partes inferiores, qui exeunt per poros carnis exterioris, & exiccantur, & in pilos conuertuntur. Patet quia in toto

ARISTOTELIS.

homine nihil siccior pilis est, quia sicciores sunt ossibus, ut patet per Albertum Magnum, quia aliqua animalia nutriuntur ex ossibus ut canes. Sed nullum animal potest digerere plumas uel pilos, quia indigesti eijciuntur, & omnino sicci sunt, & inepti ad nutrimentum.

Secundo respondetur, quod cerebrum quatuor modis purgatur. Primo ab aquaticis humoribus superfluis, per oculos; à melancholia, per aures; à cholera, per nasum; à phlegmate, per pilos, & illa est intentio Medicorum.

Quare homines habent longiores crines in capite, quam cetera animalia?

Respondetur secundum Aristotelem tertio de generatione animalium, quod homo inter omnia animalia habet cerebrum humidissimum, à quo egreditur sudor, qui in crines longos capitis conuertitur.

Secundo respondetur, quod humores in homine sunt pingues, non cito exiccabiles, ergo pili in eo prolongantur. In alijs autem animalibus humores sunt facile exiccabiles, ergo cessat in eis prolongatio pilorum.

Queritur ad idem, quare in alijs animalibus pili

PROBLEMAT A.

*pili solum infiguntur cuti, sed in homine profundi
dius radican- tur in cute?*

*Respondetur & ideo, quia plus in homine ha-
bent de nutrimento, Ergo etiam magis ad interio-
ra prolongantur. Et hæc etiam est ratio quare
pili in alijs animalibus uariantur ad uariationem
cutis, et non in hoibus, nisi aliquando in cicatrice.*

*Q Væritur, quare Mulieres habent longiores
crines quàm Viri?*

*Respondetur, quia Mulieres sunt humidiores
quàm Viri, & magis phlegmaticæ, ergo in eis plus
est de materia pilorum, & per consequens sequi-
tur longitudo pilorum, & eum hoc talis materia
cerebri magis augetur, à membris interioribus, &
maximè tempore mēstrui, quia tunc materia ascen-
dit, quòd augetur humor pilorum. Vt dicit Alber-
tus: Si pilus mulieris menstruosæ ponatur sub fi-
mo, ex illo generatur serpens uenenosus.*

*Secundo respondetur, quia Mulieres non sunt
barbatæ, sic materia barbe transit in materiam
pilorum, &c.*

*Q Væritur, quare aliqui homines habent crines
molles, et aliqui duros?*

Respondetur secundum Aristotē, quod cutis

ARISTOTELIS

pili, sunt termini analogi, modo quædam cutis est dura, quædam spissa, quædam subtilis, & quædam crassa; Ergo pilus, qui egreditur per poros superficiales crassæ cutis, fit crassus, & qui per poros subtiles fit subtilis. Etiam quando pori sunt aperti, tunc exit multus humor, ergo pili duri generantur. Et ubi pori sunt angusti, ibi molles & subtiles crines generantur.

*Et hoc Aristoteles in hominibus declarat, huius signum habemus primo, quia mulieres habent molliores crines quam uiri, quod contingit ex eo quia in eis pori sunt clausi propter frigiditatem. Secundo, quia cholericici sanè frequenter habent duriores & crassiores pilos alijs, propter caliditatem ipsorum, & in eis pori ualde sunt aperti, Ergo etiam barbescent præ alijs. Ergo Philosophus in Phrysiognomia: Et animalia dures pilos habentia, sunt audaciora, quia tales pili ordinati sunt per calorem, & per choleram, & cholera semper facit pugnare. Etiam Aristoteles ponit exemplum de Urso & Apro. Ex opposito animalia molles crines habentia, sunt timida, quia frigida, ut Lepus & Ceruus. Item Aristoteles dicit aliam rationem molliciei & duricie pilorum. Quia in regione
calis*

PROBLEMA A.

calida crassiores pili generantur, ut habent Aethiopes. Per oppositum est de regione frigida, ut uersus septentrionem.

Queritur, quare quidam homines habent crispas crines, & quidam planos?

Respondetur, quod causa crispitudinis est superabundantia caloris, ut si in homine est multus calor, tunc generantur pili crispi, quia tunc mouetur sursum, & eius signum est, quod quando alius quis intrat balneum scilicet, habet crines planissimos, postea tamen acquirit alios crines crispas. Ergo balneatores sane frequenter habent crispas crines, similiter Aethiopes & Cholericus. Sed, causa planicie, est multa humiditas summi, diametro tendens deorsum. Et huius signum est, quia Mulieres sane frequenter habent planos capillos, quia sunt multae humiditatis, & paucae caliditatis.

Queritur, quare Mulieres pubescunt circa aluum, et non alibi, sed Viri in pectore barbesunt.

Respondetur Medicè, Quia in Viris & mulieribus est fluentia humiditatis ibidem & magis in Mulieribus. Quia in Viris est os uesicae in illo loco in quo tenetur urina, ex qua generantur pili in pectore, & circa umbilicum. Sed de mulieribus sic dicitur.

ARISTOTELIS

Ita dicitur, quod humiditas vesicae & matricis ibi coniungitur, ergo multus fumus ibi resoluitur, qui est materia pilorum, quia eodem modo fit sub humeris, & in alijs locis hirsutis.

Queritur, quare mulieres non barbescunt?

Respondetur, quia in eis est defectus caliditas, ut etiam in aliquibus uiris effeminatis, qui sunt imberbes propter eandem causam, quia habent complexionem muliebrem.

Queritur, quare suspensis crescunt crines?

Respondetur, quia corpora eorum sunt exposita soli, qui calore suo totum humidum resoluit in fumum, ex quo generantur & augentur crines.

Queritur, quare pili barbe sunt crassiores alijs, & quanto plus abraduntur, tanto plus indurescunt?

Respondetur per regulam Medicorum.

Quanto plus de aliquo liquore humor separatur, tanto plus ad talem locum humor contrahitur. Ergo, quando plus pili abraduntur, tanto magis ibi confluunt humores, & ex eis crines generantur, & ibidem indurescunt.

Queritur, quare Mulieres sunt ualde plane & formosae, respectu Virorum?

Respon-

PROBLEMAT.

Respondetur secundum Aristotelem, Primo de generatione animalium, Quia in Mulieribus tota humiditas & superfluitas, quæ est materia pilorum corporis, expellitur cum materia menstruali, quæ manet in Viris, per uapores transiens in pilos. Et huius signum est, quia mulieres raro habent fluxum ex naribus uel apostemata, ut ulcera, quia talis materia eijcitur cum menstruo. Item aliud signum, quia uidemus aliquas uetulas barbescere in senectute, scilicet post quadraginta uel quinquaginta annos, cum cessant menstrua, ut dicit Aristoteles Nono de animalibus.

Queritur, quare inter omnia animalia soli homines canescunt, uelut Protagoras, & Aristoteles primo de Generatione?

Respondetur secundum Philosophum, Quod canicies causatur in hominibus, quia inter omnia animalia habent calidissimum cor. Ideo natura sagax, ne per calorem cordis homo suffocaretur, cor calidissimum supposuit frigidissimo cerebro, ut caliditas cordis temperaretur frigiditate cerebri, et conuerso, sic, quod temperamentum adderetur utrobique. Hæc etiam patent ex tali signo, quia inter omnia animalia homo habet turpissimum odorem

ARISTOTÉLIS:

*odoratum. Secundo de Anima. Etiam homo quāse
medium vite suæ consumit dormiendo, & hoc con
tingit ex superabundantia cerebri frigidi & hu
midi, & sic indiget calore naturali, illud humidū
digerente & consumēte. Et illum calorem sufficiē
tem habet in iuuentute, ideo non efficitur canus:
tempore uerò senectutis deficit in calore natura
li. Et sic uapores ascendentes à stomacho manēt
indigesti propter defectum caloris naturalis, & sic
consequenter putrescunt, & illam putrefactionem
humorum sequitur albedo, quæ dicitur canicies.*

*Ex illo patet, quod canicies nihil aliud est, quā
albedo crinium, ex putrefactione humorum, circa
radices pilorum, ex defectu caloris naturalis, tem
pore senectutis causata. Etiam canicies causatur
ex malicia complexionis aliquando, & illa bene
contingit in iuuentute, aliquando etiam ex humido
indigesto, aliquando ex nimio timore uel cura, ut
patet de mercatoribus nauigantibus, & raptori
bus. Vnde uersus.*

*Cura facit canos quamuis homo non habet anz
nos.*

*Queritur, quare crines rufi citius albescunt
quā alij?*

Respon=

PROBLEMAT A.

Respondetur secundum Aristotelem, Quia rubeo est infirmitas pilorum, nam generantur ex materia infirma et debili, scilicet ex materia mensurali, ideo citius canescunt, quàm crines nigri.

Queritur, quare Lupi grisei sunt?

Pro quo nota differentiam inter caniciem et grisiem. Quia canicies causatur ex defectu caloris naturalis, sed grisiies ex uoracitate et comestione, ut patet per Aristotelem septimo de Animalibus, Cum Lupus est animal multum uorax, quia multum comedit, et gulose, sine masticatione, et semel in tantum, quod contentus sit per triduum, et tunc ille cibus causatur uapores crassos in corpore ipsius lupi, et per consequens grisiies ex ipsis generatur. Item grisiies et canicies secundo differunt, quia grisiies fit per totum corpus, canicies uero solummodo fit in capite.

Queritur, quare equi grisei sunt?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de animalibus, Quia eorum corpora plurimū sunt in sole. Et secundum eundem quarto Meteororum, Calor etiam quandoque accidentaliter facit putrefacere, ergo ex tali calore materia pilorum putrefcit, et per consequens etiam ualde cito caluatur.

Queri

ARISTOTELIS:

Queritur, quare homines caluescunt, & arbores in hyeme defoliantur?

Respondetur secundum Aristotelem ubi supra de animalibus, quod eadem de causa homines caluescunt, & arbores defoliantur, Quia defectus humiditatis utroque est causa defectus tam pilorum quam foliorum. Et hoc pulchre declaratur, quia per actum Venereum homo caluescit. Quia luxuria est emissio naturalis humiditatis & caliditatis. Et sic per luxuriam humidum consumitur, quod est nutrimentum pilorum, ergo sequitur caluities. Et hoc declaratur euidenter Eunuchis, & mulieribus quæ non caluescunt, quia tale humidum ab eis non separatur, Vnde Eunuchi habent complexionem foemineam.

Sed quando queritur, quare Eunuchi non caluescunt, nec habent podagram, id est, infirmitatem pedum, ut dicit Hippocrates sexta particula Aphorismorum.

Respondetur secundum Galenum in Commento ibidem, quod causa caluicie est siccitas, et siccitates non sunt in Eunuchis, quia carent testiculis, qui supplent calorem per omnia membra, et calor aperit poros, quibus apertis, cadunt pili.

Queritur

PROBLEMATĀ.

Queritur, quare Mulieres non caluescunt?

*Respondetur, quia frigide & humide sunt,
& hoc utique operatur permanentiam pilorum.
Nam humiditas dat nutrimentum pilis, & frigidi-
tas poros constringit.*

*QVÆRITVR, quare calui sunt fallā-
ces: ut dicit metrum.*

Si non vis falli fugias consortia calui.

*Respondetur, quia caluitas attestatur supra
complexionem cholericam, quæ est calida & siccā,
& cholericī naturaliter sunt fallaces, iuxta il-
lum uersum.*

Hirsutus, fallax, irascens, prodigus, audax.

*Ergo sequitur à primo ad ultimum, caluos esse
fallaces.*

*Queritur, quare cæci naturaliter non cal-
uescunt?*

*Respondetur secundū Aristotelem, quia oculus
habet multum humiditatis, & talis humiditas quæ
transire deberet per substantiam oculorum, tran-
sit in nutrimentum sufficiens pilorum, & ergo ra-
ro caluescunt.*

*Queritur, quare omnibus timentibus contin-
git pilorum erectio?*

ARISTOTELIS

Respondetur quia tempore timoris, calor uadit in interiora ab exterioribus membris, uolens subuenire cordi, & sic pori, in quibus pili figurantur clauduntur, ad quam clausuram sequitur erectio pilorum, & hoc maxime patet in animalibus brutis, scilicet in porcis, in apris & pauonibus.

DE CAPITE.

Queritur, quare caput hominis est rotundum? Respondetur, quia hæc figura est aptissima ad capiendum in se aliquid, ut patet per Aristotelem, secundo de Cælo, cum ipsum caput capit in se quinque sensus, ut etiã declaratur in sphaera materiali.

Queritur, quare caput sit durum?

Respondetur per Aristotelem. Quia continet in se humidissimam partem animalis, ut cerebrium per ipsum, tanquam per clypeum tucatur.

Queritur quare caput non est directe rotundum, sed oblongum?

Respondetur, ut in ipso tres cellule aptius possint assignari, scilicet phantasia, in fronte, logica siue rationalis, in media, & memoria, in posteriori cellula.

Que-

PROBLEMATATA.

Queritur, quare homo imaginando erigit caput sursum, siue uersus coelum?

Respondetur, quia imaginatio est in anteriori parte capitis siue cerebri, ideo erigitur sursum, ut cellulae imaginationis aperiantur, et ut spiritus animalis cōcurrendo facere possit imaginationem.

Queritur, quare homo cogitans et recogitans de praeiis, caput suum inclinat ad terram?

Respondetur quod ideo, quia cellula posterior est memoratiua: Ergo illa erigitur uersus coelum cum caput inclinatur ad terram, et sic aperitur illa cellula, ut spiritus animales, perficientes memoriam, intrarent.

Queritur, quare caput non est carnosum, sicut alia membra?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Animalibus. Quia caput nimium aggrauaretur, et memorari non posset. Ergo est sine carne. Etiam caput carnosum designat complexionem malam.

Queritur, quare caput saepe patitur dolores?

Respondetur secundum Constantium in libro de Stomachis, Quod quandoque patitur dolores ex ascensione malorum uaporum prouenien-

ARISTOTELIS.

tes, qui de stomacho ad caput extolluntur, & ipsum cerebrum perturbant, & sic causatur dolor. Etiam dolor capitis maxime provenit à stomacho. Quia secundum Galenum, duo magni nervi transeunt de cerebro ad orificium stomachi, & sic ista membra semper simul patiuntur. Etiam dolor capitis quandoque provenit propter vinum forte, vel propter cibaria fumosa & acuta, sicut alium & cepe. Etiam quandoque contingit ex phlegmate, in stomacho contento, de quo possunt venire febres quotidiane.

Queritur, quare mulieres sapius habent dolorem capitis quam Viri?

Respondetur secundum Albertum. Quia mulieres patiuntur menstrua, & non uiri, & sic fumus immundissimus & uenenosissimus resolvitur, qui sursum petens exitum, ipsum caput dolere facit.

Queritur, quare cerebrum sit album?

Respondetur dupliciter Primo, quia frigidum est. Et frigiditas est mater albedinis, ut patet per Philosophum.

Secundo respondetur, quod ideo, ut posset in se recipere similitudinem omnium colorum. Modus color albus est maxime simplex.

Quæ

PROBLEMAT A.

Queritur, quare omnes sensus sunt in capite?

Respondetur secundum Albertum. Quia ibi est cerebrum, in quo omnes sensus dependent, & diriguntur, & per consequens, omnes spiritus sentire facit, & ab ipso omnia membra reguntur.

Queritur, quare cerebro laeso uel corde, homo non potest euadere mortem?

Respondetur, quia cor & cerebrum sunt duo membra uitalia & principalia in animalibus, ergo ipsis laesis, nullum remedium est, quo curari possint.

Queritur, quare cerebrum est humidum?

Respondetur, quod ideo, ut eo facilius recipiat impressionem. Quia humidum facile est receptiuum impressionum, ut patet de cera, quae facile recipit in se figuram sigilli.

Queritur, quare cerebrum est frigidum?

Respondetur dupliciter. Primo, ut ex sua frigiditate clarificet & subtilem reddat intellectum hominis.

Secundo, ut eius frigiditate temperetur calor cordis, & hoc est de intentione Aristotelis in libro de animalibus.

DE OCVLIS.

ARISTOTELIS.

Queritur, quare habemus unum nasum, & duos oculos?

Respondetur quod ideo, quia uisus est magis necessarius homini, quā olfactus. Et ergo provenit ex benignitate naturæ scilicet, ut si in uno oculo of-fensio fiat siue destructio, quod in alter maneat, & sic certe uidemus, quod spiritus uisus ad unū oculum dirigitur, ut patet in dispectiua communi.

Queritur, quare pueri in iuuentute habēt magis oculos, & in etate graciles redduntur?

Respondetur secundum Aristotelem secundo de generatione. Quod est propter maximam cerebri humiditatem, & propter hanc causam Pueri sunt multum somnolenti.

Queritur, quare oculi nigri in die bene uident, noctu uerò male?

Respondetur secundum Aristotelem, Quod propter indigentiam ignis, & propter luminis & humoris in oculis congregationem, qui illuminat humorem glaciale.

Queritur, quare oculi glauci in die malè uident, noctu uero bene?

Respondetur per Aristotelem. Quod glaucedo
per

PROBLEMAT A.

per se est lucida. Et spiritus uisibiles in die debilitantur, & nocte confortantur.

Queritur, quare homines habent oculos diuersos?

Respondetur per Aristotelem, quòd hoc est propter diuersitatem humorum. Vnde oculi habent quatuor tunicas, & tres humores. Prima dicitur consolidatiua, quæ est exterior, fortis & pinguis. Secunda dicitur cornea, ad similitudinem cornu, & illa est perspicua. Tertia dicitur uuea, ad similitudinem uuee magnæ. Quarta dicitur tela araneæ. Sed secundum alios, oculus constat ex septem tunicis, et tribus humoribus. Primus humor dicitur albugineus ad similitudinẽ albuginis in ovo. Secundus glacialis, id est glaciei similis. Tertius est vitreus, id est, ad modum uitri clarus. Et illa diuersitas humorum facit diuersitatem oculorum.

Queritur, quare homines lufci, & unoculi, sunt boni sagittarij? Et quare sagittarij boni, communiter claudunt unum oculum? Et quare speculantes astra uident uno oculo per cannos?

Ad hoc dicendum est, quòd hæc materia habetur in perspectiua: & ratio est, secundum quod

ARISTOTELIS.

patet in libro de causis. Quia omnis uirtus unita fortior est seipsa dispersa. Ergo tota uirtus uisua dispersa in duobus, uno oculo clauso congregatur ad alium, & sic uisus in ipso fortificatur, & per consequens certius uidet uno oculo clauso, quàm ambobus apertis.

Queritur, quare fortiter bibentes, & ridentes lachrymantur?

Respondetur, quia dum bibunt, aer inspiratus non exit per uocalem arteriam, & sic cum impetu ad oculos dirigitur, per poros exeuendo, & sic humores oculorum expellit: & isti humores sic expulsi adducunt lachrymas.

Queritur, quare multum flentes parum mingunt?

Respondetur per Aristotelem. Quia humidum radicale lachrymæ, & urinae, sunt unius & eiusdem naturæ. Ergo ubi fletus multiplicatur, ibi urina diminuitur, & quod sunt eiusdem naturæ & materiae, patet in sapore, quia ambo salsa sunt.

Queritur, quare aliqui habentes claros oculos nihil uident.

Respondetur quod hoc est propter oppilationem & destructionem neruorum uisuum.

Nam temporibus destructis, uirtus uisua ad oculum

PROBLEMAT A.

lum à cerebro deferri non potest, ut patet per Philosophum in libro De sensu & sensato.

Queritur, quare oculus sit clarus & politus, inſtar ſpeculi?

Reſpondetur, quia res uiſibiles reuerberantur melius ſuper rem terſam & politam. Ergo oculus eſt politus, ut ex hoc uiſus confortetur. Secundo reſpondetur, quia oculus eſt maxime humidus, inter omnes partes corporis, & aquatica nature. Modò ſicut aqua eſt clarè & bene polita, ita & oculus.

Queritur, quare homines habentes profundos oculos, acutè & longinquè uident, & ſimiliter alia animalia?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem, ſecundo de generatione animalium, Quia uirtus uiſiua in eis non diſpergitur, ſed procedit diametro ad rem uiſam. Et hoc declaratur in ſimili. Quia quando aliquis ſtat in profunda fouea, aut in fonte profundo ſtellas cœli & firmamenti in clara die ſpeculatur, ut dicit Ariſto. in Tractatu De forma ſpeculi, quia tunc uirtus uiſiua & radij non diſperguntur.

Queritur, quare homines habentes altos oculos, & nò profundos, indeterminate uident, & maleſ

ARISTOTELIS.

Respondetur per Aristotelem, Quia radij qui transeunt ad uisum, disperguntur ad latus, & non directe procedunt ad rem uisam: Ergo uisum debilitant.

Queritur, quare multa animalia nascuntur caeca sicut catuli Leonum & Canes?

Respondetur, quia talia animalia non sunt adhuc perfecta maturitatis, & in eis non operatur fluxus nutrimenti. Et hoc declaratur in simili, de hirundinibus, ut si illis in nido auferatur oculi, alij recreseunt eis: & hoc patet in multis alijs animalibus, quae etiam immaturè generantur, quasi mortuae, ut catuli, uirgi: et ista ratio est magis perspectiua, quàm naturalis materia.

Queritur, quare oculi Mulieris menstruosi inficiunt speculum nouum? ut dicit Aristoteles in libro de Somno & Vigilia. Et consimile Problema est illud:

Quare basiliscus interficit homines uisus?

Ad primum respondetur, quòd per talem modum, quia quando menstrua fluunt de muliere, tunc aer uenenosissimus resciuitur ab ea, qui ascendit caput mulieris, et ipsa multum dolens cooperit ipsum multis uelis & retyis: & quia oculi sunt poris ple-

PROBLEMAT A.

pleni, ergo petit ibi exitum, & sic inficit oculos, qui pleni sunt sanguine, & apparent in eis oculi guttosi & lachrymosi, propter malum uaporem in eis existentem, & illi euaporantur, et multiplicatur usq; ad obiectum speculi. Et quia tale speculum est multum solidum, mundum et politum, et ergo facile immundum accipit.

Ad secundum respondetur, quod basiliscus est animal multum uenenosum, & per oculos illius uapores ueneni exeunt, & multiplicatur usq; ad rem uisam, & usq; ad oculum hominis: qui uapores ueneni, seu humores, intrantes corpora inficiunt, & tandem homo interficitur. Et hæc ratio est, quare basiliscus respiciens clypeum cum bitumine perfecte factum, aut aliam rem firmam et politam, interficit seipsum: Quia ab ista re polita et solida, isti humores reflectuntur & percutiuntur usq; ad basiliscum, ex qua percussione interficitur. Et similiter est dicendū de muliere menstruosâ. Correlatiuum est, quod quedam uetula, quando tempore menstrui inspicunt specula, aut alias res solidas uel firmas, seipsas ledūt & offendunt.

Quare scintillatio oculorum in cati & lupi, non apparet in luce, sed in tenebris?

Res

ARISTOTELIS

Respondetur, quòd in luce maius lumen obsu-
 scat & extinguit minus lumen, sic, quòd tunc ex-
 transeus color apparet scintillare, quamuis habent
 aliquam materiam lucis, per quam tempore tene-
 brositatis apparent splendidi, ex quo est corpus
 politum, & sic illa materia lucis quodammodo
 obfuscatur in die ita, quòd non apparet splendi-
 da, sed magis colorata, propter lucis obfuscatio-
 nem. Vnde quantò magis sunt tenebræ, tantò plus
 talis natura lucis, quæ est in obiecto uisibili, forti-
 ficatur, quia tantò minus impeditur per maius lus-
 men extrinsecum, quo posset obscurari.

Quare homo se uidentem in speculo, mox obli-
 uiscitur suæ dispositionis, & non scit qualiter sit
 dispositus?

Respondetur in Libro de Forma speculi, quod
 idolum uisum per speculum debiliter & reflexè
 representat se potentie uisus, & ex quo debili-
 ter se representat, tunc debiliter apprehendi-
 tur, & per consequens, non diu retinetur.

Quare uisus recreatur per uiridem colorem
 ut patet per uersum istum?

Fons, speculum, gramen, oculis dant alleviamentum:

Respondetur, quòd uiridis color mediocriter

mos

PROBLEMAT.

mouet organum uisus, & ideo confortat uisum. hoc autem nō facit color albus, uel niger, quia isti fortiter mouent & mutant organū uisus, ideo plus faciunt uiolentiam, cuius ratio est, quia magis tendunt ad excellentiam seu uiolentiam. Sed quāto sensibile est magis excellens, tantō magis destruit & debilitat sensum. Vt patet per Aristotelem secundo de Anima, qui dicit: Quod sensibile excellens corrumpit sensum.

DE NASO.

Quæritur, quare nasus excedat ultra alias partes capitis?

Respondetur dupliciter: Primo quia nasus est quasi cloaca cerebri, per quam phlegma cerebri expurgitur. Ergo excedit alia membra, ne immundicia maculentur.

Aliter respondetur secundum Constantinum. Quia nasus est maximè decor faciei emunens seu splendens, cum naturaliter odorat, & faciem decorat, ut testatur Boëtius in libro de Disciplina Scholastica.

Quare homo inter cetera animalia habet malum & turpissimum olfactum seu odoratum, ut patet Secundo de Anima.

Rea

ARISTOTELIS.

Respondetur per Commentatorem ibidem,
Quòd homo inter cetera animalia, quo ad sui quã-
titatem, habet cerebrum humidum & frigidissi-
mum. Et ergo ex tali excellenti humido & frigi-
do, cerebrum non disponitur: & per consequens
olfactus organo nõ disposito, impeditur sensatio,
ut patet per Aristotelem & Themistium Libro
de anima: Ergo quidam homines omnino non odo-
rant, & hoc est signum malæ sensationis, &c.

Quare Vultures (ut uult cõmentator secun-
do de Anima,) optimè odorant?

Respondetur, quòd habet cerebrum ualde sic-
cum, & ergo aër deferens odorem, non impeditur
ab humiditate cerebri, sed subito tangit suum or-
ganum. Et ergo dicit commentator super Tertium
de Anima. Quòd uultures & Tygrides, & alia
animalia, praelio facto in Græcia, uenerunt à quin-
gentis miliaribus ad cadauera mortuorum.

Quare Natura fecit nares?

Respondetur propter triplicem utilitatem.

Primo, quia clauso ore inspiramus per nares,
in refrigerium cordis. Secunda utilitas est, quia
aër procedens ex ore foetet: quia fumi stomachi
sunt ei adiuncti, sed aer respirans ad nares minus
foet.

PROBLEMAT A.

foetet. Tertia est, quia phlegma procedens de cerebro, per nares purgatur.

Quare homines sternutant?

Respondetur, ut uirtus expulsiua & uisuiua per hoc purgetur, & cerebrum à sua superfluitate purgetur. Quia sicut pulmo purgatur per tussim: sic uirtus uisuiua, & cerebrum per sternutationem. Etiam qui sternutat frequenter, dicitur habere forte cerebrū. Et ergo Medici sternutatoriū dant ut purgetur cerebrum. Et qui dolent non potentes sternutare, cito moriūtur, quia signum est, quod cerebrum est totum impletum malis humoribus, qui non possunt expurgari.

Quare Apoplectici, id est, in quibus sanguis cito effunditur, non possunt sternutare?

Respondetur, quòd meatus seu uentriculi cerebri sunt eis oppilati et obstruati, et si posset sternutare, fortè apoplexia solueretur.

Quare calor solis prouocat sternutationem, et non calor ignis?

Respondetur, quòd calor solis tantum resoluit, et non consumit. Ergo uapor resolutus expellitur per sternutationem. Sed calor ignis resoluat et consumit, et ergo magis consumit sternutationem quam prouocat.

ARISTOTELIS.

DE AVRIBVS.

Queritur, quare omne animal mouet aures præter hominem?

Respondetur per Aristotelem, quòd quidam musculus est circa mandibulam in homine, qui prohibet motum in auribus, & ergo eo extenso, homines mouent aures, ut uisum est in pluribus hominibus, sed alia animalia illo carent, ergo aures suas mouent.

Quare ex erectione auricularum asini, pluuia prænotatur.

Respondetur, quia asinus est animal ualde melancholicum, & ex melancholia est sentiens pluuiam futuram. Modò tempore pluuioso aures omnium animalium eriguntur, ergo asinus sentiens pluuiam futuram, aures erigit.

Quare auicule non habent aures?

Respondetur per Aristotelem. Quòd ideo est, quia natura dat unicuique quod sibi congruum est, sed si dedisset auibus aures, impedirent eas in uolatu. Similiter: Pisces carent auribus, propter natationem, & solū habent paruos foveas & poros, per quos audiunt, ut declarat Aristoteles de bone marino.

Quare

PROBLEMAT A.

Quare uespertilioes aures habent, cum tamē uidentur esse aues?

Respondetur quòd partim habent naturam auicularum in uolando, ratione cuius habēt alas, & partim habent naturā quadrupedum, eò quòd sunt pilosæ, quia mures sunt, ideo natura sagax disposuit eis aurículas.

Quare homo inter cætera animalia habet aures rotundas?

Respondetur, quia figura totius, & figura partium in toto proportionantur, & maxime inter homogenea. Quia sicut una gutta aquæ rotunda est, ita & tota aqua, ut probat Ioannes de Sacro Busto in Sphæra materiali. Sed quia caput hominis est maxime rotundum, ergo & aures declinant se ad eandem formam siue figuram. Sed capita aliorum animalium ualde sunt oblonga, ergo et aures exinde prolongantur.

Quare Natura formauit aures ipsis animalibus?

Respondetur, quòd fecit propter duo. Primò, ut animalia per aures audirent, & ut res audibiles pertingerent ad pelliculam auris:

Secundo, quia per aures caput purgatur à cholericâ superfluitate. Sicut enim caput purgatur

ARISTOTELIS

per nasum à phlegmatica superfluitate, sic per
aures à superfluitate cholericæ.

DE ORE.

Quare os habet labia ipsius circumstantia?
Respondetur secundum Constantinum.

Quia labia tegunt & muniunt dentes: quia non
esset pulchrum semper dentes apparere.

Aliter respondetur, quod dentes sunt frigide na-
tura, & ergo citius laderentur ab exteriori, si
per labia non tegerentur. Sed tamen alia potest
esse ratio euidentior, quæ est moralis, scilicet,
quod homo debet se moderari in loquendo, &c.

Quare homo habet duas aures & unum os, &
similiter duos oculos?

Respondetur, quod hoc est ex ista causa, scili-
cet quod homo esset prouidus tam in uidendo,
quàm in loquendo, & copiosior in audiendo, ut sa-
pientior sit. Quia ut dicit Aristoteles, Sensus au-
ditus, est sensus disciplinæ. Et de uisu dicit. Quod
sensus uisus multarum rerum nobis differentias o-
stendit. Et cum illo concordat Seneca, dicens: Du-
as aures à natura recipimus, & tantum unum os,
& ideo Natura sagax aures fecit patentes: Lin-
guam uerò duplici clausula circumdedit, scilicet
labijs & dentibus.

PROBLEMAT.

Quare homo habet os?

Respondetur, propter multas utilitates. Prima: Quia os est osium stomachi. Secunda: Quia cibus in ore masticatur, et præparatur ad primam digestionem. Quamvis Auicenna uoluit, quod secunda digestio fieret in ore. Tertia: Quia in concauo oris aer inspiratus, pro cordis refrigerio subtilior redditur, & propter alias multas causas, quæ postea patebunt.

Quare labia sunt mobilia?

Respondetur. Quod hoc fit propter formationem uocis. Quia sine ipsis uox perfecte formari non potest. Nam sicut sine istis literis, a, b, f, p, uoces literales non possunt formari, ita nec ipsæ sine labijs.

Quare homo oscitat?

Respondetur secundum Glossam Vltimæ Particulæ Aphorismorum Hippocratis: Quod hoc fit aliquando à tædio, ut cum homo sedet cum ignotis, quibus libenter careret.

Secundo, fit oscitatio ex fumis crassis, repleti-
tibus maxillas, ex quorum expulsionem fit maxillarum extensio & oris apertio, & tunc fit oscitatio.

Quare homo uidens alium oscitare etiam oscitat?

ARISTOTELIS

Respondetur, quod hoc fit ex imaginatione. Et hoc declaratur ex simili, cum asinus est animal ualde sensibile, ratione melancholice, quia superfluitates diu retinet, & nunquam urinaret vel comederet, nisi audiret alium urinare. Et sic etiam homo ex imaginatione oscitat, alio homine oscitante.

DE DENTIBVS.

Quare soli dentes inter omnia animalium ossa, sentiunt sensu tactus?

Respondetur secundum Auicennam & Galenum. Vt possint discernere inter calidum & frigidum, ipsis nociua, quibus non indigent alia ossa, quia utuntur illis cibis solum ad saporem.

Quare Viri habent plures dentes quam mulieres?

Respondetur, quod est propter multitudinem caloris & sanguinis, qui abundat in uiris plusquam in mulieribus.

Quare inter omnia ossa dentes crescunt usque ad finem uite?

Respondetur ex secundo de generatione, quod alia consumerentur masticando & molendo.

Quare inter omnia ossa soli dentes recrescunt eis ablatis, alia ossa ablata non recrescunt?

Per Aristotelcm respondetur: Quod omnia
alia

PROBLEMATĀ.

alia ossa generantur ex humido radicali, et sic generantur in utero matris, sed dentes generantur ex humido nutrimentali, quod de die in diem renouatur et augetur.

Quare dentes anteriores in iuuenibus cadūt, et recrescunt, et non molares?

Respondetur, quòd hoc est propter defectum materiae et figurae: Quia dentes anteriores sunt acuti, et alij lati, scilicet posteriores.

Aliter respondetur secundum Aristotelem in Secundo de generatione animalium: Quòd dentiū anteriorum est praescindere cibū. Ergo sunt acuti. Sed posteriorum est, comedere et masticare cibum, ergo habent figurā latā, quā est ad hoc apta.

Quare dentes anteriores citius crescunt?

Respondetur ex eo, quòd ipsis citius indigemus scindendo, quā posterioribus masticando.

Quare in animalibus dentes in senectute nigrescunt?

Respondetur, quòd hoc est ex putredine cibi, et corruptione phlegmatis, cum paruo humore cholerico, etc.

Quare dentes equi in iuuentute sunt crocei coloris, et in senectute albescent?

ARISTOTELIS

Respondetur per Aristotelem: Quòd equus abundat in humore aqueo, qui in iuuentute digeritur, & conuertitur in grossitatem, sed in senectute calor diminuitur, et remanet ibi aqueus humor, cuius proprius color est albedo.

Quare natura dedit animalibus dentes?

Respondetur per Aristotelem, Secundo de generatione Animalium. Quòd quibusdā dedit propter pugnare seu defendere uitam ipsorum, ut lupis, apris, quibusdam uerò propter uoracitatem ut leporibus, quibusdam uerò propter formationē uocis, ut hominibus, ut patet per Commentatorem in Libris de Anima.

Quare animalia cornuta carent dentibus in superiori mandibula?

Respondetur secundum Aristotelem in Libro de Animalibus: Quòd eadem est materia cornuum & dentium scilicet humidum nutrimentale. Ergo materia, quæ transit in cornua, non transit in dentes, & sic deficiunt dentes in superiori mandibula. Et talia animalia, secundum Aristotelem, nō possunt bene masticare cibum. Vnde propter defectum dentium, ex consequenti habent duos stomachos. Igitur sequitur correlatiue, quòd bis masticant

PROBLEMAT A.

ficant cibum. Vnde primo mittunt cibum in primum uentrē, noctu autem reciprocāt ruminando.

Quare quædam animalia nascuntur cum dentibus, ut hædi, & agnelli, & quædam sine dentibus ut homines?

Respondetur, quòd natura non deficit in necessarijs, nec abundat in superfluis, ut patet Tertio de Anima. Ergo ex quo ista animalia statim post exitum uentris indigent dētibz, ideo nascuntur cum dentibus. Sed homines mammillis matris nutriūtur ad tēpus, ideo dētibz ad tempus carēt.

Quare auicule non habent dentes?

Respondetur, quòd materia dentium transit in rostrum. Ergo digestio est in eis.

Vel aliter respondetur. Quamuis dentibus nō masticant, tamen per instrumenta ipsorum masticant.

DE LINGVA.

Quare Lingua est poris plena?

Respondetur per Aristotelem Secundo De Anima: Quòd lingua est medium gustus, & per os in poros lingue sapor peruenit ad sensum gustus.

Aliter respondetur, quòd salua spumalis dirigitur ad os per linguā à pulmone, madefaciendo eā

ARISTOTELIS

bum, ad primam digestionem præparādo. Et ergo lingua est poris plena, et ut saliva per eam exeat.

Quare lingua fibricitantiū oīa iudicat amara?

Respondetur Medicē, Quia stomachus corporis ipsorum est repletus cholerico humore, et cholera est maxime amara, ut patet ex felle. Ergo fuscus amarus inficit linguam. Quapropter lingua impleta saporibus iudicat eos amaros, quamvis amaritudo non sit in cibis, sed in lingua.

Quare nobis audientibus acida nominare, lingua aquescit?

Respondetur, Quod uirtus imaginatiua, est superior uirtute gustatiua, et cum imaginamur aliquem saporem, tunc ipsum concipimus mediante uirtute gustatiua. Quia nihil gustu percipitur, nisi mediante saliva. Ergo tunc lingua aquescit.

Quare aliqui sunt trauli, aliqui blasi, et balbutientes?

Respondetur quod hoc est pluribus de causis, aliquando scilicet propter lingue et cerebri humectationem, ut in Pueris, qui defectuosi sunt in lingua, ut patet in proferendis multis literis. Secundo, hoc est propter extractionem nervorum ex phlegmate, quia tales sunt nervi cuncti ad linguam,

PROBLEMATATA.

guas, qui nerui corrupti sunt.

Quare lingua Serpentum, & canum rabidorū sunt uenenosæ?

Respondetur propter maliciam, & fumositatem humoris uenenosī, in eis prædominantis.

Quare lingua canis est medicine apta, et e cōuerso equi est pestilens?

Respondetur, quòd hoc est ex aliqua proprietate occulta. Potest dici quòd ideo, quia lingua canis est multum poris plena, & sic in se attrahit, et tollit uiscositates uulneris. Alij dicunt, quòd canis ex natura habet quosdam humores in lingua, quibus sanat lingendo, oppositū est de equo.

Quare saliuā est alba?

Respondetur, hoc est ex cōtinuo motu linguæ, quia in continuo motu generatur calor, qui dealbat istam superfluitatem, quæ est saliuā, ut patet in spuma aquarum.

Quare saliuā est insipida?

Respondetur, si haberet determinatum saporem, tunc lingua non saperet, quia solummodo haberet saporem saliuæ, et sic alios sapes apprehendere non posset.

Quare saliuā ieiuni sanat Apostema.

ARISTOTELIS

Respondetur secundum Auicennam. Quia est bene digesta & subtilis reddita.

Quare aliqui homines abundant multum salina præ alijs?

Respondetur secundū Medicos, quòd hoc propter phlegmaticam complexionem fit, quæ in illis prædominatur. Et ideo Medici dicunt, quòd abundans salina debet sibi cauere à quotidiana febre, surgente ex dominatione phlegmatis. Per oppositum est de illis, qui deficiunt salina, quia calor in eis superabundat, qui consumit humidum salinae. Et ergo defectus salinae est signum febris.

Quare salina hominis ieiuni est subtilior & albior, quàm salina hominis saturati?

Respondetur, quòd illa salina est sine uiscositate cibi, quæ solet ingrossare ipsam salinam hominis pleni.

Queritur, unde prouenit salina hominis?

Respondetur, quod prouenit à spumis ipsius pulmonis, ubi secundum Medicos est sedes phlegmatis.

Quare animalia multum cocuntia, ut apri, sunt multum spumosa?

Respondetur, quòd tunc pulmo & cor sunt in maxima

PROBLEMAT A.

maximo motu libidinis. Ergo generatur in eis multum de materia sputosa.

Quare auicula non habent saliuam?

Respondetur, secundum Aristotelem, in libris De animalibus. Quia habent pulmonem ualde sic cum. Ergo non habent sputum.

Quare Epileptici, id est, qui submerguntur proprio sanguine, & caduci putrescunt?

Respondetur secundum Medicos. Quia materia peccans est in cerebro: sed si uomit tunc materia peccans est in stomacho: sed si multum mingunt tunc materia peccans est in uis urinæ: sed si sperma habere incipiant, tunc est in uasis seminalibus, & ergo Medici secundum hoc faciunt euacuare materiam.

Quare lingua aliquando perdit usum loquendi?

Respondetur ex Vltima Particula Aphorismorum Hipocratis. Quod ex Paralyti, uel Apoplexia, id est, ex subita sanguinis effusione hoc euenit, scilicet de humore crasso. Et etiam aliquando ex infectione spiritus animalis, in media cella cerebri, qui non mittitur ad linguam, et per uocis expressionem uariae passionis actus declarant, ut patet in Glossa ibidem, & hoc intendit Galenus.

DE

ARISTOTELIS

DE PALATO.

Quare fructus ante maturationem sunt insipidi uel amari, & post maturationem sunt dulces?

Respondetur quod sapor insipidus causatur ex frigiditate, & defectu caloris in humido & crasso. Sed sapor dulcis, causatur ex sufficienti calore. Vnde in fructibus maturis humidum est subtile, & per calorem Solis subtile redditum, ideo sane frequenter fructus tunc sunt dulces. Sed ante maturationem, humidum est adhuc crassum, et non subtile redditum à calore Solis: Ergo tunc fructus sunt amari.

Queritur, quare magis delectamur dulcissapore, quàm amaro, uel alio?

Respondetur, quia natura iocunda delectatur dulcedine. Ratio: Quia dulce est calidum & humidum, & per caliditatem humiditates superfluas dissoluit, & per humiditatem abluitur immundicia. Sed sapor acetosus, siue stipticus, uel potius propter frigus in ipso prædominans, nimium constringit, & pungit, & membra offendit in purgatione. Ergo non delectamur illo sapore, quia Medici uolunt, quod homines in æstate, & in uehementi

PROBEEATA:

menti calore non debent comedere aliquid amarum. Ratio est, quia amaritudo generat calorem. Sed solummodo in Hyeme debemus comedere amara. Ergo dicit Aristoteles in Libro de Nutrimento & Nutribili. Quod dulce est amicum naturæ & maxime nutrit.

Queritur, quare sapor acetosus plus incitat ad appetitum, quam alius?

Respondetur, quod sapor acetosus est frigidus, & frigefacit. Modo frigidi est appetere, & attrahere, & ideo causa appetitus. Notum est, quod novæ sunt species saporum, quorum tres sunt à calore, & tres à frigore, & tres à temperato medio.

Queritur, quare de spiritu aereo plus attrahitur, quam emittitur.

Respondetur per Aristotelem ad Alexandrū Magnum, in libro de motu Cordis. Quod multæ partes aeris inspirantur, & pertranseunt nutrimentum, cum spiritibus vitalibus inter pulmonem continentur. Et ergo tam diu animal non suffocatur, quamdiu aerem in pulmone percipit, & sic pars aliqua in ea continetur.

Queritur, quare aer expiratus & expulsus ui-
deatur, cum tamen aer per se sit inuisibilis, propter sui raritatem?

ARISTOTELIS

Respondetur, quia aer inspiratus admiscetur fumositatibus ipsius cordis, ratione quarum efficitur crassus, & sic uidetur. Cuius experientia est, quia tempore hyemali maximè uidemus anhelitū: Quia frigus aeris constringit anhelitum mixtum fumositatibus, & sic ingrossatur, & cōdensatur, & per consequens uidetur.

Queritur, quare aliqui homines habent foeti dñm anhelitum?

Respondetur secundum Medicos: Quòd aliquando fit propter malas fumositates stomachi: aliquando propter corruptionem spiritaliū membrorum, ut pulmonis. Ergo anhelitus leproforum est infectus, quod inficit auiculas propinquas, quia interiora ipsorum sunt maximè corrupta, ut patet ex definitione à Cōstantino data. Quia lepra est nutrimentū omniū mēbrorū cū putrefactiōe eorū dē, et incipit in sanguine, et terminatur ī mēbris.

Queritur, quare leprosi sunt rauci?

Respondetur, quòd ideo, quia in eis instrumēta uocalia sunt corrupta, scilicet pulmo, &c.

Queritur, quare homines rauescunt?

Respondetur, quòd propter rheuma descens dens de cerebro, replens canalia pulmonis, uel aliquid

PROBLEMAT A.

liquando ex apostematibus in gutture, uel rheumate in collo congregato.

Queritur quare omnes fœmellæ inter omnia animalia, graciliores et subtiliores habent uoces, quàm Viri, dempta sola uacca?

Respondetur secundum Aristotelem in quinto De generatione animalium, quòd propter constrictionem uiarum, & arteriarum uocalium, id est, ubi aer intrat, per quas formatur, ut patet in simili. Quia fistula parua acutius sonat, quàm maior. Sic etiam est in mulieribus, quòd uia uocalis propter frigiditatē constringitur & arctatur. Quia frigidi est constringere, sed in uiris illa uia, ex calore uiri aperitur & ampliatur, & ergo in uiris grauius sonat. Quia caloris est, aperire, seu dissoluere. Etiā dicitur, quòd mulieres habēt uoces molliores propter humiditatē pulmonis: et propter debilitatē caloris. Etiā iuuenes, et infirmi, eadem de causa habent acutius uoces. Et est causa naturalis quare masculus i principio suæ natiuitatis profert a, i. uocē crassiorē, sed fœmella profert e, i. uocem leuiorē, ut uult Labermtus, cū dicit masculus, etc.

Queritur, quare in uiris & mulieribus uox mutatur tempore pubertatis, & ista mutatio
maxis

ARISTOTELIS

maximè contingit tempore spermatis in uiris & tempore crescendi mamillarum in mulieribus? Ut dicit Aristoteles in Libro de animalibus.

Respondetur per eundem: Quia tunc remittitur principium uocis seu relaxatur. Et hoc declarat in simili de chorda remissa, quæ grauiter sonat. Etiam declarat ex alio, quia animalia castrata, ut capones, spadones & eunuchi, habent uoces molliores, propter priuationes testiculorum.

Queritur, quare homines rauescunt in spectione luporum?

Respondetur secundum Aristotelem: Quia lupus est animal ualde & maximè frigidum in cerebro: unde habet caput graue. Si ergo uidentium hominum spiritus uisibilis dirigitur ad eum, tunc attrahit aliquid de frigiditate ad pectus, modò ex illa frigiditate pectus cōstringitur, ubi sunt instrumenta uocalia. Quia lupus non potest dirigere alias fumositates, sed expirantur ab eo in aërem, & sic ille aër circumstans inficitur ab illo, & sic usque ad hominem peruenit, & tunc ille aër sic infectus ab homine attrahitur, & facit eum rauum. Etiam dicitur, quòd lupus est animal multum uociferum, ut patet in libris De animalibus, quia auide sumit

PROBLEMAT A.

sumit cibum, & comedit una uice tantum, quantū sufficiat per tres dies. Et sic lupus aperiens os suū emittit humores crudos, et crassos, & indigestos, à quibus aer inficitur propinquus, qui aerem aliū iterum inficit, et sic deinceps, donec perueniat ad hominem, quo inspirato homo inficitur, eodem modo sicut basiliscus, qui emittit humores uenenosos oculis, homines inficientes.

Queritur, quare homine lupum inspiciente, lupus non rancefcit?

Respondetur, quia homo non est ita maliciosus & frigidus, ut lupus. Et propter similem rationem mouetur hic tale Problema.

Quare interfectus interfectore præsente, sanguinescit?

Respondetur, quod hoc est opus diuinum non naturale, quia sanguis clamat uindictā contra interfectorem. Sed tamen si esset aliqua naturalis causa, maximè esset ista, quòd perpetrator huius sceleris recolens, maximè dolet pœnitētia diuina, & sic maximè aestuat, propter fortem imaginationem, quā de eo habet, sic quòd omnes spiritus eius ebulliunt, & sic ad instrumēta uisus accedunt, & ibi exeunt per radios uisuales oculorum, usq; ad

D

ARISTOTELIS.

facta scilicet uulnera, quæ si recentia fuerint, sanguinem emittunt.

Secundo, hoc fit cum iuuamine aeris inspirati sic, quod talis aer expiratur per uulnus, educens sanguinem. Et simile est de oculo menstruoso, ubi postea macula apparet, dummodo per eum speculum est infectum. Sed alij dicunt, quod hoc fit à natura communi ad manifestandum homicidium.

Queritur, quare parue auiculæ plus uociferantur & cantant, quàm magnæ? ut patet sensibilibus de alauda & philomela?

Respondetur per Aristotelem Quod spiritus paruorum auium est leuior & mollior, quàm magnarum Ergo parue auiculæ faciliter procedunt in quodcūq; desiderium, & sic frequenter cantant.

Queritur, quare Masculi plus cantant, quàm femellæ, ut patet in omnibus animalibus?

Respondetur, hoc est propter desiderium coitus. Et ergo secundum Constantinum, in libro de Coitu dicitur: Quod tunc spiritus maximè mouetur in corpore, & fit appetitus coitus.

Etiā respondetur, quod generaliter loquendo de quolibet animali, Femellæ sunt frigidiores quàm masculi.

Quæ

PROBLEMAT A.

Queritur, quare apes, vespe, muscæ, & locustæ, & multa talia animalia uociferantur, cum nō habent pulmonem, nec instrumenta uocis?

Respondetur secundum Aristotelem in Libro de Inspiratione & Respiratione, quōd in eis est quedam pellicula, ad quā spiritus pulsans facit talem sonum, & ergo mirabiliter sonat talis sonus.

Queritur, quare pisces non uociferant?

Respondetur secundum Aristotelem Secundo de Anima: Quia Pisces non habent pulmonem, sed solum branchas, nec etiam cor, ergo non indigent inspiratione aeris, & per consequens non uociferant. Quia secundum Aristotelem Secundo de anima: Vox est percussio aeris inspirati.

DE COLLO.

Queritur, quare animal habet collum?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de Animalibus, quōd collum est sustentamentum capitis. Vnde secundum ipsum: Collum est medium inter caput & corpus, ut patet per ipsum, & eius ceruices & neruos, tanquā per uias medias, motus & sensus corporis translegantur, & per ipsum, tanquā per quandam distantiam, cor maxime calidum à cerebro elongatur.

ARISTOTELIS.

Queritur, quare aliqua animalia carent collo, ut pisces, serpentes, & alia reptilia?

Respondetur, quia talia animalia carent corde: Ergo indigent tali distantia, de qua dictum est.

Aliter respondetur, quod in imo habent collum, sed non est distinctum à corde & capite.

Queritur quare collum sit osseum?

Respondetur secundum Aristotelem. Vt eò fortius posset caput sustentare. Etiam ideo, quia spina dorsi, in collo coniungitur cerebro, & inde recipit medullā, quæ est eiusdē substantiæ cū cerebro.

Queritur, quare quædā animalia habent longā colla, ut grues, & ciconiæ, & sic de alijs?

Respondetur secundum Aristotelem. Quia talia animalia requirunt sua nutrimenta in profundo aquarum, ergo indigent longis collis. Sic etiam quadam animalia habent breuia colla, ut nifus, & accipiter, quia talia animalia sunt rapacia. Ergo propter fortitudinē breui collo indigent. Vt etiā patet de boue, qui est brevis colli; & ergo fortis.

Queritur, quare collum sit concavum, et maxime in anteriori parte circa linguam?

Respondetur, Quia ibi sunt duo meatus, unus deferens cibum ad membra nutritiua, ut ad stomachum

PROBLEMAT A.

chum & ad hepar. Et talis, secundum Medicos, dicitur Oesophagus, à φάγειν Græcè, quod est comedere Latine.

Quare arteria uocalis sit annulosa?

Respondetur, quod est propter flexibilitatem, quæ producit bonam resonantiam.

Quare pullus decollatus diu mouetur, & homo decollatus statim immobilis est?

Respondetur, quod pullus et similia animalia, habent nervos strictos, & sic in eis spiritus motuum moratur diutius post decollationem. Sed homines, & similia animalia habent nervos longos & amplos, & ergo spiritus ab ipsis cito recedit, & per consequens non possunt mouere corpus.

DE HUMERIS, ET BRACHIIS.

Quare homo habet humeros & brachia?

Respondetur secundum Aristotelem in Libro De animalibus. Quod propter delationem & portationem oneris,

Quare brachia sunt rotunda?

Respondetur, quod hoc est propter maiorem uelocitatem motus & operationis. Quia talis figura motui est apta, ut patet per Aristotelem primo De cælo.

ARISTOTELIS.

Quare brachia sunt ualde crassa?

Respondetur per Aristotelem. Quod hoc est propter fortitudinem ad leuandum & ad portandum onera, etiam ad contingendum seu pugillandum. Sic etiam ossa eorum sunt ualde crassa, quia ibi est multum de medulla seu materia medullosa, ne cito corrumpatur brachia. Sed medulla in paruis ossibus non potest contineri ita bene, sicut in magnis.

Quare dolentes uel infirmi denudant, uel tegunt brachia, & etiam laborantes in agone?

Respondetur secundum Hippocratem in libro Prognosticorum: Quod in talibus mors est propinqua & est signum mortis, quia ibi est dolor maximus, qui facit brachiorum denudationem.

Quare in aliquibus infirmantibus brachia gracilia fiunt id est, subtilia redduntur, ut in Hydropticis, & phreneticis?

Respondetur secundum Medicos: Quia membra sibi compatiuntur, & ergo uno dolente, omnes humores ibi concurrunt in doloribus praeditis: Nam capite dolente, humores brachiorum currunt ad caput, & brachia gracilia fiunt.

Quare animalia bruta non habent brachia?

Respondetur, quod habent anteriores pedes loco

PROBLEMAT A.

loco brachiorum, uel pro brachijs.

Aliter respondetur, & melius, quia omnia animalia habent organa aliqua ad pugnandum, & ad se defendendum. Vt Lupus habet dentes, uacca cornua: equi pedes posteriores: uolatilia rostra, et alas, sed solus homo habet brachia ad pugnandum.

DE MANIBVS.

Quare solus homo habet manus, & animal ei simile, ut simia?

Respondetur, quod manus est organum organorum, ut dicit Aristoteles de Anima, quibus maxime homo indiget Quia multe sunt operationes, quae per manus fiunt & non per alia organa.

Quare aliqui sunt ambidextri, id est, utentes utraq; manu pro dextra.

Respondetur, quod est propter multitudinem caloris cordis, & propter sufflationem eius calidam, qui facit sinistram ita habilem sicut dextram, & ergo tales homines sunt proculdubio bonae complexionis.

Quare Mulieres non sunt ambidexterae, sicut Viri, ut dicit Hippocrates circa Vltimam Particulam Aphorismorum, circa finem.

Respondetur secundum Galenum, Quod hoc

ARISTOTELIS.

est ideo, quia calidissima mulier sana, frigidior est frigidissimo uiro sano. Et dicitur insignite sana, quia si febricitaret, tunc dictum esset uerum, quia in tali casu mulier calidior esset Viro caliditate accidentali.

Quare digiti sunt articulosi?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de Animalibus. Quod propter aptitudinem ad rociendum, & ad tenendum receptum.

Quare quilibet digitus, tres habet iuncturas seu articulos, & pollex tantum duas?

Respondetur, quod pollex etiam habet tres articulos seu iuncturas, sed tertius iungitur brachio. Et ergo fortior est quam alij digiti, ut patet ex nomine, quia dicitur pollex, à polleo. Quia secundum Aristotelem, maioris est uirtutis, cum etiam maior sit in quantitate.

Quare digiti dexterae manus sunt subtiliores, quam sinistrae, ut uult Aegidius?

Respondetur, quod propter calorem in tali parte dominantem, qui facit maiorem subtilitatem.

Quare digiti sunt crassiores ante cibum quam post, ut dicit Albertus?

Respondetur secundum omnes Medicos: Quod
hō

PROBLEMAT A.

homo ieiunus, repletus est malis humoribus, & fumositatibus diuersis, quæ ingrossant omnia membra, etiam digitos, sed cum illi humores sunt per cibum expulsi, sic digiti magis graciles fiunt. Et eadem de causa homo ieiunus est grauior, quam homo cibatus, ut patet expressè de ieiunantibus. Et potest reddi melior ratio, quia post cibum calor à membris exterioribus delegatur ad interiora, propter digestionem cibi, & ergo membra exteriora gracilia redduntur, sed post digestionem cibi è conuerso dirigitur ad membra exteriora, et tunc ingrossantur.

Quare aliqui homines sunt magis habiles in sinistra manu, quam in dextra, ad aliquod opus faciendum?

Respondetur, quia in illis cor non inflare facit dextro lateri calorem, sed plus sinistro, & etiam operatur in sinistra manu subtilitatem & gracilitatem.

DE VNGVIBVS.

Queritur, unde generantur ungues? Respondetur secundum Galenum, in commento Prognosticorum. Quod ex fumositatibus re solutis, ingredientibus extremitates digitorum, quæ

ARISTOTELIS.

in aere exteriori exiccatur, & i cornu reducitur.

Quare unguēs Senum nigrescunt, & pallescunt?

Respondetur, quia tandem calor cordis deficit, quo deficiente, ipsorum pulchritudo deficit.

Quare homines iudicantur bonæ complexionis uel malæ, secundum dispositionem unguium?

Respondetur, quia unguēs testantur de bonitate uel malicia cordis, ergo etiam complexionis.

Quia si sunt rubei, testantur choleram bene temperatam, sed si aliquo modo sunt inclinati cum rubeo colore ad nigredinem, testantur sanguineam complexionem, sed si sunt crocei coloris uel nigri, testantur melancholiam.

Quare aliquando macule albe apparent, siue generantur in unguibus?

Respondetur, quod nutrimenta unguum sunt diuersa reddita: quia aliqua pars phlegmatis est admixta, ergo ex tali phlegmate macula ista causatur.

Quare omne animal gradiens pedibus habet unguēs, uel ungulas, uel aliquid proportionabile eis, ut patet in auiculis, solum curuos unguēs habentibus, et in equis, quorum pedes subferrantur, & in alia regula secundum Aristotelem, quæ est uera exceptis natantibus, ut patet in anserē, uel

PROBLEMAT A.

in anate, quæ carent huiusmodi unguibus? Quia naturaliter ungues sunt graues, & sic impedirent natationem. Et responsio sic potest elici ex dictis.

DE PECTORE.

Quare pectus est concauum?

Respondetur secundū Aristotelem. Quia ibi est sedes spiritalium membrorum, quæ membra sunt nobilissima, ut cor & pulmo, ut ergo ista custodiantur à lesione, necessarium est ut pectus sit concauum.

Quare homo inter omnia animalia habet latissimum pectus, ut dicit Aristoteles?

Respondetur, quòd spiritus in homine sunt debiliores & subtiliores, ergo requirunt regionem ampliorem, in qua possunt contineri, ut est pectus.

Quare pectora auicularum sunt rotunda & acuta?

Respondetur, quia sunt in continuo motu: Mado figura acuta & orbicularis motui est apta, ut patet Quarto Physicorum.

Quare et quæ diligimus trahimus ad pectus?

Respondetur, quòd prior locus cordis est sub pectore. Ergo illa quæ cor amat, ad pectus trahit,
proa

ARISTOTELIS.

hit propter uicinitatem cordis, applicando amatum amanti.

QUARE Mulieres sunt breuioris pectoris, quam Viri?

Respondetur, quia in uiris est caliditas, quæ naturaliter sursum mouetur, superiora uiri in crassando, & ea ampliando. Ergo magnum pectus est signum animositatis, ut patet per Aristotelem in Physiognomia, ubi declarat hoc de Leone & tauro. Sed in mulieribus frigiditas dominatur, quæ naturaliter mouetur deorsum. Et ergo dicit Aristoteles, quod mulieres frequenter cadunt supra culum, quia posteriora earum ingrossantur ex frigidityte descendente. Sed Vir frequenter cadit supra pectus, propter eius crassitiem.

DE MAMILLIS.

QUARE mamillæ sunt posite supra pectus?

Respondetur, quod pectus est sedes cordis calidissimi, ergo ibi mamillæ generantur, ut menstruum ad eas missum, calori cordis uicinum, citius decoqueretur, & in materiam lactis conuerteretur.

Quare in alijs animalibus mamillæ sunt infra pectus, sed in muliere sunt supra pectus?

Re-

PROBLEMAT A.

Respondetur, quia Mulier est bipes. Ergo mamillæ existentes infra pectus, impedirent eius transitum, sed alia animalia quatuor habent pedes, ergo ipsa non impediuntur in eorum transitu, uel motu progressiuo.

Quare uiri non habent tam magnas mamillas, sicut Mulieres?

Respondetur, quia uiris non generantur menstrua, nec ibi est uas menstruo deputatum. Tamen dicit Aristoteles: Viri habent paruas mamillas, et mulieres paruos testiculos.

Queritur, quæ mamillæ sunt magis ualentes pueris lactantibus. an paruæ, uel magnæ, seu mediocres?

Respondetur, quod in magnis calor est diffusus et dispersus. Ergo ibi non est bona digestio lactis, sed in paruis est unitus et fortis, cum omnis uirtus unita, est fortior seipsa dispersa, et per consequens, ibi est bona digestio lactis. Ergo paruæ sunt meliores quàm magnæ, mediocres autem sunt optimæ: Ex quo omne medium est optimum.

Quare tredecimo et decimoquarto anno mamillæ luuencularum incipiunt crescere et ingrossari, ut dicit Albertus?

Respondetur per Aristotelem De generatione
anima

ARISTOTELIS

animalium, quòd ideo, quia tunc puella efficitur pu-
bes, & menstrua incipiunt augeri in ea & fluere,
ut dicit Aristoteles. Quia in eadem etate puellas
rum crescunt mamillæ, & Virorum sperma.

Quare mamillæ mulierum generantium abor-
tum, id est, puerum, qui egreditur mortuus ex ute-
ro matris, ut dicit Hippocrates in Secunda parti-
cula Aphorismorum, mollescunt?

Respondetur secundum Glossam ibidem, quia
tunc menstruum nõ fluit ad mamillas, à quo foetus
deberet nutriri, ergo tunc mollescunt.

Quare Mulier imprægnata, concipiens mas-
culum in utero, dextram mamillam habet durio-
rem, quàm sinistram?

Respondetur secundum Hippocratem, quia
Masculi concipiuntur in dextro latere Matris.
Ergo tunc menstruum fluit ad dextram mamillã,
ipsam indurando.

Quare Mulieris imprægnatæ lac fluens de ma-
millis, significat debilitatem foetus?

Respondetur secundum Aristotelem: Quia lac
est proprium nutrimentum foetus in utero. Et er-
go quando lac fluit, signum est, quòd foetus nõ nu-
trit, & ex hoc utiq; debilitatur.

Qua-

PROBLEMAT A.

Quare dura mamilla indicat sanitatem in puer
to existente in utero?

Respondetur, quia menstruum conuertitur in
lac, & tale lac sufficienter nutrit foetum, & ex
hoc arguitur eius fortitudo.

Quare Mulier habet tantum duas mamillas,
& aliqua bruta, ut porca & canicula, habent de-
cem uel plures?

Respondetur, quia frequenter Mulier concipit
Masculum unum. uel Foemellam, & huic suffi-
cit una mamilla, uel duæ. Sed alia bruta habent
multas scissuras, procreantes multos foetus. Ergo
habent mamillas, primo scilicet foetui primam, se-
cundo secundam, & sic de alijs per ordinem.

Quare tempore impregnationis mamillæ sunt
duræ, & alio tempore sunt molles?

Respondetur, quia tunc inflantur & tumes-
cunt sicut uterus, quia multa humiditas mens-
trualis fluit ad eas, quæ alio tempore manet in matricem,
& expellitur per locum deputatum.

Quæritur, per quem modum lac mamillarum
uenit ad matricem?

Respondetur secundum Hippocratem, ubi su-
pra: Quod mamilla habet cōligantiam cum ma-
tri

ARISTOTELIS

trice, & quasdam uenas, quas abscindunt Obstetrices, tempore partus, & per illas lac fluit ad umbilicum puerorum, & capiūt nutrimenta per umbilicum. Vnde aliqui dicūt, quòd Puer existens in utero nutritur per os, sed hoc falsum, quia si sic, tunc stercora emitteret etiam, sed hoc est falsum: quia non uidetur ubi dimittuntur illa stercora.

Quare lac egrediens de mamillis spissum & crassum, & non multum, & fluidum, est signum Masculi in utero, sed lac tenue, est Femelle?

Respondetur, quia mulier gestans masculum, est fortioris caloris, qui digerit ipsum lac inspissando. Sed in Mulieribus habentibus Femellam, non est tantus calor. Ergo manet indigestum & aquosum et fluidū: supernatās si ponatur in aqua.

Quare Lac sit album, cum tamen menstruum sit rubeum, ex quo generatur?

Respondetur, quia sanguis non bene decoctus recipit formā albam, ut patet de carne, cuius prius color est albus.

Aliter respondetur, quia quilibet humor, qui in tali membro generatur, alicui membro assimilatur in colore, in quantum potest. Sed quia caro mammillarum est alba, ergo & humor lactis est albus.

Quaer

PROBLEMATÁ.

Quare uacca dat copiose lac, præ alijs animas libus?

Respondetur, quia uacca est animal multum uorax. Et ubi multum recipitur de nutrimento, ibi multum generatur de menstruo. Quia non est aliud nisi menstruum decoctum & dealbatum, ergo etiam in ea multum generatur de lacte.

Quare lac non fit sanum? ut dicit Hippocrates.
secunda Particula Aphorismorum.

Respondetur secundum Glossam ibidem, quod propter multas causas non est sanum. Prima, quia quandoq; coagulatur in stomacho, ex quo ulterius malus anhelitus generatur. Sed Hippocrates ponit remedium in loco allegato, dicens: Si tertia pars aque admisceatur lacti, tunc non est nociuum, & hoc intelligitur de aqua fluuiali. Alia causa, quia lac aliquando in stomacho acescit, & excoquitur, & iterum ex eo generantur mali humores, inficientes anhelitum.

Quare lac præsertim dolentibus caput, non ualet?

Respondetur secundum Hippocratem, ubi supra, & secundum Glossam ibidem: Quia lac cito transit in multam fumositatem, & multum habet de materia terrestri, quæ fumositas ascendens, ipsum facit dolere.

E

ARISTOTELIS

Quare lac est conueniens nutrimentum infantibus & Pueris?

Respondetur, quia est naturalis eorum cibum et consuetus, quia etiam in utero nutriebantur tali cibo, ergo est eis conueniens.

Quare lacticiu[m] tempore partus uaccarum sit bonum.

Respondetur, quia tunc lac est multu[m] spongiosum. Ergo tempore illo multas fumositates expellit, & quodammodo est purgatio illo tempore.

Quare lac in Mulieribus cocuntibus, destruit puerum lactentem?

Respondetur secundum Aristotelem, in Libris de Animalibus. Quia tempore e[ss]eitus subtilior & melior pars lactis uadit ad uasa seminalia, & ad matricem, et peior pars manet in mamillis, quæ destruit puerum.

Quare lac mulieru[m] fusc[arum] sit melius, quàm albarum?

Respondetur, quia fusca[m] mulieres sunt calidiores alijs, & quia calor digerit nutrimentu[m] sufficienter, & sic lac melius fit.

Quare in eadem mensa simul comedere lac et pisces, sit prohibitum à Medicis?

Rea

PROBEMATA.

4. Respondetur, quia maxime disponunt ad lepram: Quia ambo sunt phlegmaticæ naturæ, tam lac quàm pisces.

Quare auicula non habent lac atq; mamillas?

Respondetur, quia mamillæ impedirent eis uolatum. Etiam pisces non habent mamillas uel lac, quia ipsi emittunt lactes, ut dicit Aristoteles in libro de generatione animalium. Quia femella emittit polygranum, et masculus superaddit lactes: sic eorum species æternæ fiunt per successionem indiuiduorum.

DE DORSIS.

Quare animalia habent dorsa?

Respondetur per Aristotelē, propter tres causas. Prima, ut deorsum esset uia neruorū à spina dorsi extensorum per totum corpus, ut patet sufficienter in suspensis, quia quando sunt lacerati, tunc adhuc nerui dependent in spina dorsi. Secunda causa est, ut esset custodia membrorum mollium in corpore existentium, ut stomachi hepatis, pulmonis, et sic de alijs. Tertia causa est, ut esset fundamentum omnium ossium, quia uidemus, quòd alia ossa, ut costæ, figuntur in spina dorsi.

ARISTOTELIS

Quare homo inter omnia animalia, habet dorsum latum, ita, quod nullum animal, præter hominem, potest conuenienter iacere in dorso?

Respondetur, quia pectori lato correspondet dorsum latum. Si ergo homo haberet dorsum acutum, sicut alia animalia, illa esset indecens & inepta dispositio: Ergo requiritur, quod habeat dorsum latum.

Quare homo iacens in dorso, habet horribiles uisiones?

Respondetur, Quia tunc meatus, seu nervus phantasiæ est apertus, qui est in anteriori parte cerebri, & ergo tunc phantasia corrumpitur.

Vel alia ratio est, quia homo iacens in dorso habet se ita, quod humores perturbantur, & mouentur sursum, ubi est phantasia, & ergo phantasia perturbatur.

Quare malum est iacere in dorso?

Respondetur secundum Medicos, Quia hoc disponit ad lepram, epilepsiam, maniam, & ad incubum. Vbi nota, quod mania est infectio anterioris partis cerebri, cum priuatione imaginationis. Sed incubus in proposito, est passio cordis, cum aliquis se in somno suffocari putat, & putat aliquid iacere su-

PROBLEMATATA.

re super ipsum, quod libenter remoueret.

Quare spina dorſi habet multos articulos et multa membra, quæ apud Medicos Spodilia dicuntur?

Respondetur, quod propter flexibilitatem ipsius dorſi, quia sine illis articulis flexiones fieri non possent, neq; motus, ut patet per Aristotelem in Libris de Motibus Animalium. Et ergo dicentes, quod elephas non habet membra, dicunt male, quia tunc non posset se mouere.

Quare spina dorſi in Piscibus fracta, pisces cito moriuntur?

Respondetur, quia spina dorſi in piscibus est loco cordis. Modo cor est primum uiuens, ultimū moriens, ut patet in libro de longitudine & breuitate uitæ. Ergo lesa spina dorſi, pisces diutius uiuere non possunt.

DE MEDVLLA.

Quare lesa medulla, homo facile moritur?

Respondetur, quia medulla uenit à cerebro quod est unum membrum principale, ut patet in duobus. Primo, quia medulla seu nucha est alba, sicut cerebrum. Secundo, quia aliæ medullæ nō habent cutem, neq; pelliculam: Sed nucha habet duplicem pelliculam, sicut cerebrum, scilicet piam

ARISTOTELIS

matrem, & duram matrem. Etiam circa spina
dorsi sunt quinque uenae, quae secundum Medicos di
cuntur Hemorrhoides, ab Hama graece, quod est
sanguis Latine. Ideo modicum uidendum est de ue
nis Hemorrhoidum.

DE FLUXU HAEMORRHOIDUM

Quare aliqui Viri patiuntur fluxum Hemor
rhoidum?

Respondetur, quod sunt melancholici, Ergo mul
tum generatur in eis melancholia, quia frigidi sunt,
quae primo mittitur ad splenem, scilicet ad propri
am sedem melancholiae, & ibi propter sanguinis
multitudinem retineri non potest. Ergo mittitur
ad spinam dorsi, ubi sunt aliquae uenae, quae termi
nantur in dorso & in collo. Et quando illae uenae
ualde replentur sanguine melancholico, tunc ape
riuntur uiae Naturae, & exit ille sanguis semel in
mense, ut menstrua Mulieris, Et tales Viri per ta
lem fluxum praeseruantur magis ab infirmitatibus
scilicet ab hydropisi, peste, & ceteris.

Quaeritur, quare Iudaei indifferenter patiuntur
talem fluxum?

Respondetur Theologicis: Quia ipsi tempore
passio

PROBLEMAT A.

passionis Christi clamauerunt, Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Ergo dicitur in Psalmo. Percussit eos Deus in posteriora dorsi.

Aliter respondetur, magis naturaliter, quia Iudei uestuntur cibarijs phlegmaticis & frigidis, ex quibus cibarijs generatur sanguis melancholicus, qui per fluxum hæmorrhoidum expurgatur. Alia ratio naturalis est. Quia dicit Aristoteles in libro de Cælo & Mundo. Quod motus facit calorem, & calor digestionem, ut patet Quarto Methæororum. Sed Iudei non sunt in continuo motu & labore, nec in conuersatione hominum. Etiam ideo, quia sunt in magno timore, quia timeant nos ulcisci passionem nostri Saluatoris. Et hæc in eis frigiditatem faciunt, & impediunt digestionem, & ergo iterum in eis generatur multus sanguis melancholicus, qui in ipsis tunc tempore menstrui expurgatur. DE CORDE.

Queritur, quare cor & pulmo dicuntur membra spiritalia?

Respondetur uno modo, quod à spiritu, quia spiritus uitalis in corde generatur. Sed illa responsio non uidetur ualere, quia sic hepar et cerebrum, et sunt membra spiritalia, quod est falsum.

ARISTOTELIS

Quia hepar est membrum nutritiuū: sed cerebrum animatiuū. Sed tamen cōsequētia patet, quia spiritus uitalis generatur in hepate, & spiritus animalis in cerebro. Et ergo respondetur, quod cor & pulmo, ideo dicuntur membra spiritalia, quia in eis recipitur spiritus & aer: Vel dicuntur spiritalia, propter eorum impossibilitatem, respectu aliorum membrorum. Ergo ipsa per ipsam pelliculā diuersa sunt ab alijs membris nutritiis, ut à stomacho.

Queritur, quare pulmo sit ita rarus, et spongiosus?

Respondetur, ut ibi aer melius possit recipi, pro cordis refrigerio, & expulsionē superfluarum fumositatum. Quia secundum Aristotelem in libro de Inspiratione & Respiratione, Pulmo est flabellum cordis, seu uentilabrum. Et sicut folliis in spirando inflatur, & expirando comprimitur & cōtrahitur, sic simili modo pulmo inspirat aerem, dando refrigerium cordi, & inspirat, ne cor suffocetur per nimiam caliditatem aeris inspirati.

Queritur, quare caro pulmonis sit alba?

Respondetur, quod propter eandem causam, quia est in continuo motu.

Etiā solet queri, quare sola animalia habentia cor,

PROBLEMAT A.

cor, habent pulmonem, & non alia?

Respondetur, quia pulmo non est membrum propter se, sed propter aliud, scilicet propter cor. Ergo si animal carens corde haberet pulmos nem, tunc superflue, & frustra esset, modo natura non permittit hoc. Quia natura non deficit necessarijs, nec abundat superfluis.

Quare animalia non habentia pulmonem carent uestica, ut dicit Aristoteles?

Respondetur, quia talia non recipiunt aquam potabilem, ut potum suum & cibum faciant feruere, sed propter temperamentum cibi, ergo carent uestica, & etiam urina. Vt patet in auiculis, quarum quedam simpliciter non bibunt, ut falco, nisus, accipiter.

Quare cor sit in medio animalis?

Respondetur quod ideo, ut aliquo modo omnibus membris influere faciat uitam, & ergo comparatur Soli, qui est situs in medio Planetarum, ut alijs Planetis influere faciat lumen, Et ergo Pythagorici dicentes Cælum esse magnum animal, dixerunt Solem esse cor illius animalis.

Quare in solo homine cor collocatur in sinistro latere?

ARISTOTELIS

Respondetur, ut calor cordis temperet frigiditatem splenis. Nam splen est sedes melancholiae, quae etiam in sinistro latere collocatur.

Quare inter omnia membra cor primo generatur, ut dicit Aristoteles: Quod cor est primum uiuens, & ultimum moriens.

Respondetur secundum Aristotelem in Libro de Iuuentute & Senectute, quia cor est principium & origo uitae & omnium membrorum, & sine illo nullum membrum uiuere potest. Nota secundum Physicos, de semine in matrice retento, primum generatur quaedam pellicula, circumdās ipsum semen: post hoc generatur typus formatiuus, qui ex subtiliore sanguine primo facit cor, & de sanguine minus subtili successiue facit hepar, & de sanguine crasso & frigido facit medullam & cerebrum.

Quare animalia parui cordis sunt audaciora, ut leo, qui est animal ualde ferox & audax.

Respondetur, quod in paruo corde animalis calor est bene adunatus & uehemens, & sanguis ad ueniens in tangendo ipsum, citius calefit, & ad talia membra mouetur spiritu calefactiuo mediāte, quo audaciam eis tribuit.

QNAS

PROBLEMAT A.

Quare animalia magni cordis, sunt ualde timida ut lepus?

Respondetur, quia calor ibi est diffusus & dispersus, & non potest calefacere sanguinem ad ipsum concurrentem, & sic timor ibi generatur.

Quare in corde magnorū animalium, ut ceruorū et hominū, secundū Albertum, est quoddam os?

Respondetur per Aristotelem, Quod ideo, ut sit fundamentū motus continui ipsius cordis, quia secundum eūdem in Libris de Motibus animalium: In quolibet motu est quidam fluxus & quies.

Quare cor continuè mouetur?

Respondetur secundum Aristotelem in Libro de Motu cordis, & per Galenum & Aegidium: Quia ibi spiritus generatur, qui est subtilior aere, qui propter maiorem rarefactionem, querit locū ampliorem, replendo concavū ipsius cordis, ex quo sequitur dilatatio cordis. Et quia cor est terre stre: Ergo cessante impulsione, partes eius cessāt, & tendunt ad centrū. Et Magister Galenus ponit experiētiā de glandē, si glās ponatur ad ignem, calor ignis eius humiditatem resoluit in funū, qui est maior & rarior humiditate, & ergo maiorem locum occupat, & sic non potest manere infesta, ergo

ARISTOTELIS

ergo ipsam eleuat, & facit eam ex igne saltare,
 & sic conformiter est de corde. Vnde nota, quod
 cor animalis est triangularis figura aliquo modo,
 & partem minorem habet uersus sinistram, paritè
 uerò maiorem uersus dextram, & in parte minori
 se continuè aperit & claudit, & sic est in conti-
 nuo motu. Primus motus, apud Medicos uocatur
 Diastole. Sed motus contritionis siue clausionis
 uocatur Systole. Ex quibus duobus motibus fit pul-
 sus in toto corpore, quem Medici inuenis arterijs
 sentiunt.

Quare animantia magni cordis sunt macra?

Respondetur, quia calor naturalis egrediens
 de corde, consumit humiditatem aquosam, quam
 humiditatem oportet conuerti in pinguedinem.
 Et sanè frequenter Mulieres sunt pinguiiores quàm
 uiri, quia habent multum de humido, & sunt hu-
 midioris cordis quàm Viri.

Quare caro cordis est compacta & spissa?

Respondetur, quia in re densa & benè cōpar-
 ta calor fortiter recipitur, ut etiā patet in alijs.

Aliter respondetur, ut cor sua caliditate tem-
 peret frigiditatem cerebri, ideo est compactum.

Queritur, quare est cor calidissimum in toto
 animali?

Respon-

PROBLEMAT A.

Respōdetur, quia ibi est materia spissa et densa & bene compacta, et calor fortiter recipitur in eo, ut patet in silicibus. Etiam alia ratio est, quia cor sua caliditate temperat frigiditatem cerebri.

Queritur, quare cor est principium uitæ?

Respondetur, quia in eo generatur spiritus vitalis, qui est sedes uitæ. Vnde secundum Augustinum in Libro de differentia Spiritus & Animæ, Cor habet duos uentres, scilicet dextrum & sinistrum. Dexter enim uenter plus habet de sanguine, quàm de spiritu, qui spiritus generatur ad uiuificandum totum animal.

Queritur, quare cor sit rotundum, & habet figuram pyramidis instar?

Respondetur secundum Aristotelem, Quòd figura rotunda non habet angulos. Et ideo cor est rotundum, ne materia corpori nociua ibidem possit retineri.

Aliter respōdetur secundum Aristotelem, quia figura rotunda est motui apta. Et ideo figura rotunda secundum Aristotelem metaphoricè Agonia dicitur, ab ἀ, quod est sine, & γωνία, angulus, quasi sine angulo.

Queritur, quare in solo corde per excellentiam sit sanguis?

ARISTOTELIS.

Respondetur, quia sanguis est in eo, tanquam in proprio loco, uel tanquam efficiente, quod alij dixerunt de hepate. Vnde cor à nullo membro recipit sanguinem, sed alia membra ab eo.

Queritur quare aliqua animalia nō habēt cor?

Respondetur, licet non habent cor, tamen habent aliquid proportionabile cordi, ut patet de piscibus. et anguillis, qui spinas dorſi habēt pro corde.

Queritur, quare, ut uidemus sensu in brutiſ animalibus, ut in auibus, & pullis, capite ipsis amputato, cor adhuc pulsat & uiuit?

Respondetur, quia spiritus uitalis diutius manet in eo, quā in alijs membris, eò quòd cor est primum uiuens, & ultimum moriens, ut dicit Aristoteles de Senectute & Iuuetute, quā alia mēbra.

Queritur, quare omne animal carens corde, uel proportionali ipsi cordi, caret sanguine? ut patet in muscis?

Respondetur, quia cor est principium sanguinis. Modo deficiente causa, deficit effectus.

Queritur, quare pulsus cordis certius indicatur in dextro latere, quā sinistro?

Respondetur, quia calor cordis ibi facit maiorem habilitatem & calorem, & ergo ibi plus sentitur quā in sinistro latere.

PROBLEMAT.

Quare calor aliquando è medio deficit: ut patet in caducis & epilepticis.

Respondetur secundum Constantinum in Libro de Stomacho: Quod hoc fit ex defectu sui ipsius, & pellicularum, quibus cooperitur, quibus tunc infectis, cor è medio deficit, & aliquando fit ex infectione membrorum uicinarum. Vnde quando ex orificio stomachi exit humor uenenosus, laedit ille cor, & membra sibi uicina, & tunc illa inducunt è medio defectionem cordis. Notandum, quod secundum Aristotelem dispositio cordis maximè cognoscitur per pulsum cordis. Quia pulsus uelox, magnus & frequens cognoscitur siue testatur de caliditate cordis, & de bona complexionem. Et pulsus tardus & debilis testatur de frigiditate cordis, & malicia complexionis. Vnde Mulieres in quantum sunt sanæ, habent tardiorum & debiliorem pulsum, quàm Viri, & hoc etiam patet per alias causas, ut infra patebit.

DE STOMACHO.

Quare stomachus est amplius? Respondetur secundum Aristotelem, in Libris de Animalibus: Quia in eo cibus, ut in olla primò decoquitur et digeritur ut purum ab impuro separetur.

Et

ARISTOTELIS

Et ergo per multitudinem cibi Natura ampliat stomachum.

Quare stomachus est rotundus?

Respondetur secundum Constantinum in Libro de Stomacho: Quia si haberet angulos, tunc in illis cibis potius maneret, et sic homo nunquam febris careret, qui tamen humores eleuantur et consumuntur, & non absconduntur propter eius rotunditatem.

Quare caro stomachi sit multum nervosa, & sensibilis?

Respondetur secundum Aristotelem, & Constantinum: Quia nerui sunt dilatabiles & extensibiles. Et ergo stomachus tempore repletionis dilatatur, & tempore famis restringitur, ergo natura sagax disponit nervosum stomachum.

Quare stomachus digerit?

Respondetur, propter calorem in eo existentem, quia calor provenit à membris vicinis, scilicet ab hepate & corde. Quia uidemus in fabrica arte, quod calor ignis separat eruginea, ut scoria à ferro, aurum à cupro, argentum à stano. Sic digestionem per calorem fit separatio puri ab impuro, & talis digestio est quadruplex secundum Medicos.

Quas

PROBLEMAT A.

Quare stomachus adiungitur hepati? ut patet sensu.

Respondetur secundum Constantinum, ut supra: Quia hepar est ualde calidum, ut ergo sua caliditate possit iuuare ad digestionem, igitur circundat ipsum.

Quare communiter patiamur plus frigus post prandium, quàm ante?

Respondetur, quia tunc totus calor uadit ad stomachum pro digestionem faciendam, & sic partes exteriores frigesunt calore priuato.

Quare post prandium immediate sit malum studere?

Respondetur, quia cum calor debet laborare pro imaginatione studij, tunc non laboraret pro cibo digerendo, & sic cibus permaneret crudus. Ideo secundum Medicos: Homo prius debet spaciari post prandium ad centum passus, uel secundum aliquos mille.

Quare Mulieres & maxime imprægnatæ, primo & tertio mense habent appetitum inordinatum, ad comedendum carbones, cineres, & cetera?

Respondetur secundum Constantinum, ut supra: Quia quales sunt humores in isto stomacho illarum Mulierum, talia nutrimenta appetituum. Et quia in mulieribus imprægnatis sunt putridi et corru-

ARISTOTELIS.

pti humores, replentes stomachum, ideo appetunt similia, cum omne simile applaudat sibi simili.

Quare stomachus carnes ualde pingues tardè digerit?

Respondetur, quia tales carnes natant in stomacho. Modo optima digestio fit in profundo stomachi, ubi carnes pingues non possunt uenire. Et ergo tales sunt multum somnolenti, post esum pinguium carniū, quia in eis digestio retardatur.

Quare stomacho infirmo omnia alia membra habent se male: eo sano, melius sunt singula membra disposita?

Respondetur secundum Constantinum in principio sui Libri: Quia stomachus colligantiam habet cum cerebro, corde & hepate, quæ sunt membra principalia, Ergo ipso dolente, omnia dolent.

Aliter respondetur, quia impedita prima digestione, aliæ digestionēs impediuntur. Nam in prima digestione, principium est infirmitatis, scilicet in stomacho.

Quare iuuenes citius esuriunt quàm senes?

Respondetur secundum Hippocratem, in Prima Particula Aphorismorū, & Galenū ibidem in Commento, Quòd iuuenes propter tria cibo indigent

PROBLEMATÀ.

gent. Primo propter incrementum: Secundo, propter restaurationem uitæ. Tertio, propter conseruationem uitæ.

Aliter respondetur, quòd iuuenes sunt calidiores senibus, eò, quòd senes sunt frigidi & sicci, ut patet secundum Aristotelem, in Libro de Generatione Animalium. Ergo calor in iuuenibus plus digerit, & per consequens plus appetunt.

Quare Medici præcipiunt, quòd existente appetitu comedendi, debet quis comedere?

Respondetur secundum Auicennam, Quòd tollerare famem, est stomachum malis humoribus & putridis adimplere, quòs attrahit ad se loco cibi, ut patet per experientiam. Cum ieiunamus, nocte habemus appetitum comedendi, sed sequenti die minimè. Ergo est signum, quòd stomachus tunc est repletus malis humoribus, & maximè orificium eius, quæ repletio nō est uera, sed mendax est, propter hoc, sumpto modico cibo, regreditur statim appetitus. Et ergo dicunt uulgares communi Proverbio: Quòd os est trufator, quia licet fuerit corruptum malis humoribus, sumpto tamen cibo, reuertitur statim appetitus. Quare consiliū Medicorum est, quòd homo debet successiue comedere?

ARISTOTELIS.

Respondetur secundum Auicennam, Quia stomachus nimium repletur, & tunc cibus supernabit in eo, quod est ualde periculosum.

Alia causa est, sicut ligna multum frigida suffocant ignem, sic cibaria suffocant calorem naturalem. Et ergo optima medicina est, uti modestia & temperamento in cibo & potu. Vnde Versus:

Esse cupis sanus, sit tibi parca manus.

Pone gulæ metas, etas ut sit tibi longa.

Quare alio et alio tempore anni appetuntur alia & alia cibaria? Vt in hyeme carnes bouinæ et uaccinæ & porcinae, in æstate appetuntur carnes subtiliores, ut uitulinae, agninae.

Respondetur, ideo quia complexio uariatur secundum tempus anni, ut patet per Gilbertum in Libro Sexto Principiorum.

Aliter responde & melius, quia hoc propter qualitatem ipsorum temporum. Quia frigus hyemis facit meliorem digestionem. Quia uentres calidiores sunt in hyeme, propter frigus circumstantias, ut dicit Hippocrates in prima Particula Aphorismorum, & Aristoteles in primo Meteororum.

Quare cibus non debet esse nimis calidus, ut piper, zinziber?

Res

PROBLEMATĀ.

Respondetur, quia cibus calidus adurit sanguinem, & disponit ad lepram. Sic ē conuerso, cibus frigidus mortificat et congelat sanguinem. Etiam cibus non debet esse nimis acetosus, quia ille cito inducit senectutem. Item cibus nō debet esse nimis conditus, quia ille adurit interiora, & post illum cibum oportet potare multum, ut post alia cruda. Item cibus non debet nimis esse dulcis, quia dulcedo maxime constipat uenas.

Quare sit bona cōsuetudo, caseū comedere post prandiū, & pira post omnia fercula immediatē?

Respondetur, quia caseus ratione terrestritas & crassicie tendit ad fundum stomachi, & sic deprimat carnes, & ille cibus digerit omnes alios, seipsum digerere non potest. Sic etiam dicitur de piris. Notandum de caseo, quod casus recens ceteris laudabilior, sed caseus uetus & siccus & salus est pessimus, citō faciens dolorē capitis, & hepatis constipationem, & quanto fuerit uetior, tanto & deterior.

Vnde Versus:

Caseus est nequam, nam digerit omnia se quā. No:

Quare post Pisces sit bonum comedere nuces?

Vt dicit Metrista:

ARISTOTELIS.

Post pisces nuces, post carnes caseus adsit.

Respondetur, quia pisces sunt aliquando ueneni, quia sunt difficili digestioni & facile putrescunt & corrumpantur. Et nuces iuuant digestionem, quia sunt mediocriter calide.

Alia ratio, quia quando sunt ueneni, ut dictum est, mox nux est remedium contra uenenum. Ergo pisces temperantur per nuces, & sic sanum est sumere nuces post pisces. Sed tamen notanda est Regula de Piscibus, quia Pisces debent esse de aqua clara & petrosa, & non frigida, et lutosi, nec quieti. Vnde uersus,

Hi currant per aquam mundam, claramque petrosam,
Sint coeli nino Pisces cum petroselimo.

Et tales pisces minus nocent.

Quare nouus cibus multum nocet stomacho?
Vt in festo Pasche, multi leduntur ex nouo cibo.

Respondetur, quia talis cibus nimis auidem comeditur, ergo replet stomachum, & sic stomachus difficulter potest digerere istum cibum, & sic eius immoderata comestione multi moriuntur. Quia est regula Galeni & Hippocratis. Quod gula inter facit plures, quam gladius, ideo summopere ualet moderatio cibi & potus.

Quia

PROBLEMAT A.

Quare sit malum differre in mensa, & paulatim diuersa cibaria comedere?

Respondetur, quia quando multum apponitur, tunc primum incipit digeri, & sic partes in digerendo non æquantur, & cibus decoctus corrumpitur: & hoc bene perpendunt Gallici, quia ad maius duo uel tria fercula comedunt.

Est tamen notanda regula de ordine cibariorum, quia si plura habentur fercula, quorū quædā sunt subtilia in digestionem, sicut caro pullorum, haedorum, uitulorū, oua mollia & subtilia, & huiusmodi, tunc illa subtilia debent præcedere. Sed crassa, ut caro cæruorum, porcorum, uaccarum, assatura porcina uel uaccina, oua dura in patella frigida, debent post comedi. Ratio est, quia si præponerentur, tunc ipsa cito digesta, impedirent digestionem aliorum, & tunc subtilia iam digesta uiolenter retinerentur, & in stomacho corrumpentur, ex quo sequitur eructatio, nausea, fastidium, & dolor capitis, dolor uentris, & magna sitis. Et per consequens est ualde nocuum, in eadem mensa comedere lac, & bibere uinum, quia disponunt ad lepram.

Queritur, quid melius est stomacho, cibus aut potus

¶

ARISTOTELIS.

Respondetur quod potus citius digeritur, quā
cibus. Quia cibus est magis materialis quā po-
tus. Ergo cibus difficilior digeritur.

Quare bonum est potare in prandio?

Respondetur, ut potus temperet cibum, et red-
dat eum aptum digestioni. Quia olla repleta car-
nibus aut piscibus, si nō habeat humiditatem, tunc
sequitur illius pulmenti & ollæ destructio. Et sto-
machus habet se ut olla decoquens cibum. Ergo à
medicis est consultum, inter prandia potare.

Quare bonū sit cœnam dimittere serotinam?

Respondetur quod ideo, quia post cœnam nō
sequitur motus, sic cibus non intrat profundū sto-
machi, sed remanet indigestus, & sic inducit nos-
cumenta. Et ergo bonum est cœnam esse breuem
& modicam. Vnde Versus:

Cœna levis, cœnaq; brevis tibi sit, quia magna
Cœna nocet, medicina docet, res est manifesta,
Et magna cœna stomacho fit maxima poena.

1207.

Vt sis nocte levis, sit tibi cœna brevis.

Quare stomacho ieiuno unum bibere sit ualē-
de insanum?

Respondetur secundum Auicennam, quod ta-
lis sobria potatio uini, dat magnum periculum in
cereb.

PROBLEMAT A.

cerebro, & quandoq; inducit morbum caducum,
uel apoplexiam.

Quare aquam frigidam multum bibere est pe-
riculosum?

Respondetur, quod unum contrariorum ex-
pellit & impedit reliquum, ut patet per Aristote-
lem Primo de Generatione. Sed quia aqua est sum-
me frigida, ergo ueniens ad stomachum, impedit
digestionem, & calorem digerentem.

Quare bibere de nouo musto sit ualde peri-
culosum ipsi stomacho?

Respondetur, quia est indigestibile. Ergo mul-
tum inflat uentrem, & sic aliquomodo prouocat
dysenteriam, id est, fluxum uentris, sanguinem.

Vnde Versus:

Impedit urina uinum, soluit citò uentrem.

Sed de uino bono bibere, est conueniens.

Vnde Versus:

Vinum sit clarum, uetus, subtile, maturum,

Ac hinc lymphatū, soluens modè amne sumptū.

Quare statim post prandium laborare sit pro-
hibitum à Medicis, iuxta hunc uersum:

Post mensam pauca nec eas, nec fies sine causa.

Respondetur, quod huiusmodi triplex est raz

ARISTOTELIS

tio. Prima est, quia motus post prandium lædit uirtutem digestiuam, & sic cibus indigestus depellitur. Secunda est, quia motus post prandium facit ut membra crudum attrahant cibum, quod statim est causa aegritudinis. Tertia est, quia motus facit cibum descendere, antequam digeritur, & si homo inciperet ambulare post prandium, tunc motus paulatim incipiet. Sed post cœnam motus est bonus, quia post cœnam cito sequitur somnus. Ergo parum est spaciandum, ut per hoc cibus intret profundum stomachi.

Quare de mane ante prandium sit bonum spaciari?

Respondetur, quod talis motus dat membra cōmoda & congrua ipsi facienti, quia calorem naturalem fortificat, & facit descendere superfluitates stomachi. Et ergo dicit Auicenna: quod dimittentes exercitiū & motū incurrunt hecticam. Et ille motus patet in his Versibus.

Ante cibum perge, motus primus moderatus.

Post cœnam stabis, aut passus nulle meabis.

Quare, secundum doctrinā Auicennæ & Hippocratis, Vomere sit ualde sanum?

Respondetur secundum eos, Quia purgat stomachū ab omni humore nocuo: nam ibi expellitur
mater.

PROBLEMAT A.

materia passiva, scilicet glauca uel uiridis, quæ si in stomacho maneret, febrilia induceret. Etiam secundum Auicennā: Vomitus purgat oculos, purgat caput, & mundificat cerebrum.

Quare somnus ualde fortificat stomachum, et uirtutem digestiuam?

Respondetur, quia in somno uadit calor naturalis interius, digestionem confortando. Sed calor in uigilia, manet circa locum sensuum, & in toto corpore dispersus.

Quare homo patitur infirmitates, ut cibus & potus à stomacho receptus, in eadem qualitate & quantitate per inferiora expellantur?

Respondetur, quod hoc est propter debilitatem uirtutis naturalis, scilicet appetitiuæ, uel attractiuæ, digestiuæ, retentiuæ & expulsiuæ, quæ infirmitas, lyenteria uocatur. Nota differentiam inter lyenteriam, dyarrhoëam, & dysenteriam. Vnde Versus:

~~Cruda lyen simplex dyen, sed sanguine dyen.~~

DE SANGVINE.

Quare omne animal habens sanguinem, necesse est habere hepar?

Respondetur secundum Aristotelem. Quod
san.

ARISTOTELIS

sanguis primò generatur in hepate, eo quòd hepatis est sedes sanguinis, secundum aliquos Medicos, & attrahitur à stomacho per quasdam uenas principales, à quo generatur talis sanguis.

Quare sanguis sit rubescens?

Respondetur, quia assimilatur membro in quo generatur, scilicet hepati, quòd est rubei coloris. Etiam sanguis est dulcis, quia est bene digestus & coctus, & parum de terrestritate sanguini admissum, causa est salsedinis in eo, ut patet per Philosophum in Lib. Meteororum.

Quare mulieres habent spissiores sanguines, quàm Viri?

Respondetur, quòd propter frigiditatem in spissantem. Frigiditas ex illa natura condensat, coadunat, constringit, uel congelat, ut patet in libris Meteororum.

Quare sanguis uenit ad totum corpus ab hepate & per quem modum?

Respondetur, quòd per uenas principales, ut per hepaticam, cephalicam, medianam, & per uenas capitales, de quibus patet in Libro Aphorismorum.

DE VRINA.

Queritur, quomodo urina uenit ad uesicam, cum tamen uesica sit clausa?

PROBLEMAT A.

Aliqui dicunt, quòd sudando, & uidetur esse uerũ, cum urina nō sit mortificatiua, ut patet per Aegidium. Ergo aliter respondetur, scilicet, quòd semipellicula, quæ est in uestica, aperitur & per eam intrat urina, & quia illa pellicula est duplicata, ideo è conuerso clauditur. Et dicit Theophrastus: Urina est nuncius non fallax, quia testatur de sanitate & ægritudine animalis: Vt dicit Hippocrates in Lib. Aphorismorũ: Quòd homines habent mane urinã albã, et ante prandiũ rubeã, post prandium candidam, & similiter post cœnam. Et multi colores urinae, de quibus nihil ad præsens.

Quare Hydropisis uenit ab hepate?

Respondetur secundum Constantinum, Quòd uirtus digestiua in hepate, non potest materiam crassam conuertere in quatuor humores, sed conuertitur solum in aquam, quæ tumescit, & inflat hominem, & maxime uentrem.

DE FELLE.

Quare animalia habent fell?

Respondetur, quòd ibi recipitur humor cholicus, qui suo acumine multum inuat uiscera, ad expellendum superflua, etiam inuat ipsum stomachum, in digerendo.

Quæ

ARISTOTELIS.

Quare ictericia uenit à felle?

Respondetur, quia humor fellis est glaucus et croceus. igitur cum pori fellis obstruuntur, tunc ille humor nō potest intrare sacculum fellis, sed miscetur cum sanguine, & uadit per totum corpus inficiendo cutem.

Quare equus, muli, asinus & coruus, non habent fel?

Respondetur secundum Aristotelem, in Libro De Animalibus: Quamuis illa animalia sic dicta, non habent fel in sacculo, habent tamen fel diffusum per paruas uenas.

DE SPLENE.

Quare splen est caro nigra? ut patet sensu?

Respondetur secundum Aristotelem in Loco prius allegato: Quod splen causatur ex materia terrestri, id est, ex materia nigra. Modo effectus assimilatur suæ causæ.

Aliter respondetur secundum Medicos, Quia splen est reseruaculum melancholiæ. Modo melancholia est nigra cholera.

Quare homo habens magnū splenē, sit macer?

Respondetur, quia splen multam trahit ad se materiam, quæ debet transire in pinguedinem,

Et

PROBLEMAT.

Et ergo per oppositum, homines parui splenis,
pingues efficiuntur.

Quare splen facit ridere? Vt dicit Isidorus,
splene ridemus, felle irascimur, corde sapimus, ie
core amamus, & cerebro sentimus, ut etiam tan-
git Ehardus Capitulo de Verbis,

Cor sapit, & pulmo loquitur, fel commouet iram,
Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Respondetur ualde naturaliter, quia splen at-
trahit ad se melancholiam, eo quod est proprius
locus eius, quæ melancholia est causa tristitiæ, &
illa ibi consumitur, & sic deficiente causa, defi-
cit & effectus. Quod autem melancholia est cau-
sa tristitiæ, patet per Aristotelem in Proœmio de
Anima, & ergo illa consumpta, sequitur oppo-
situm tristitiæ, scilicet gaudium. Et eadem de cau-
sa fel facit irasci, quia cholericus sunt iracundi,
quia multum habent de humore fellis. Et nota, pro
dilucidatione intellectus illorum, quatuor humores sunt
in homine, scilicet sanguis, cholera, phlegma &
melancholia, quorum quilibet habet speciale re-
seruaculum, & membrum speciale, in quo reser-
uatur & conseruatur. Vnde ex parte materiæ
siccæ & calidæ generatur cholera, quæ uadit ad
fel, ubi habet locum in quodam sacculo.

ARISTOTELIS.

Sed ex parte materiae frigidae & siccae generatur melancholia, quae uadit ad splenem, tanquam ad suum receptaculū, secundū Medicos. Sed ex parte materiae frigidae & humidae generatur phlegma, quod uadit ad pulmonem, tanquam ad suū receptaculum, uel secundū Medicos ad splenem. Sed sanguis, qui est nobilissimus humor, dicitur generari in hepate, & ibi uidetur suus proprius locus.

DE COITU.

Queritur, quare coeunt animalia?

Respondetur secundum Auicennam, secundo de Anima, super illam literam. Naturalissimum quidem operum in uiuentibus est generare sibi simile in specie, quod fit propter conseruationem speciei. Quia si coitus non esset, omnes species dudum periissent.

Queritur, quid sit coitus?

Respondetur, quod coitus est mutua actio maris & feminae, per instrumenta ad talem actum deputata, ad seruandam speciem. Et ideo dicunt Theologi, quod quando coitus non fit propter generationē sibi similem, tunc est maximū peccatū.

Quare coitus temperatus sit conueniens, saltem quibus licitum est.

Responde-

PROBLEMAT A.

Respondetur secundum Auicennam & Constantinum in Libro de Coitu. Quod coitus alleuiat corpus, & animam exhilarat, caput & sensum confortat, aufert multas ægritudines melancholicæ, quia expellit fumum spermatis de cerebro, & expellit materiam apostematicam. Et ergo secundum Auicennam Tertio Canonis. Ex dimissione coitus aliquando causatur tenebrositas oculorum, & vertigo capitis. Vnde sperma uiri ultra debitum tempus retentum, conuertitur in uenenum.

Quare distemperatus coitus, & nimis assiduus sit nocuus?

Respondetur, quia destruit uisum, & corpus exiccat. Quia dicit Aristoteles secundo de Generatione Animalium: Luxuria est emissio puræ humiditatis, & cerebrum consumit. Et inducit febres acutas secundum Auicennam, ut expertum est. Et maxime abbreviat uitam, secundum Aristotelem, in Libro de Longitudine & Breuitate uitæ. Et hoc declarat Albertus de passere, qui propter nimium coitum, tantum peruenit ad tertium annum.

Quare melancholicis & cholericis, & in uniuersum macris, ualde nocet coitus?

Respondetur, quia os multum exiccat, cum ex

ARISTOTELIS

se sint sicci ipsi, inducit siccitatem. Per oppositum phlegmaticis & sanguineis multum prodest coitus, ut dicit Auicenna, quia in eis multum de tali materia, quæ necessario à Natura expellenda est. Quamvis Aristoteles dicit. Quòd omne animal pingue sit pauci spermatis, quia materia transit in pinguedinem.

Quare foemellæ animalium brutorum non appetunt coitum post imprægnationem?

Respondetur secundum Albertum, quia tunc matrix foemina est clausa, & menstrua tunc sunt retenta, ergo appetitus circa illa cessat.

Quare tunc Mulieres, & equa, post imprægnationem appetunt coitum? ut dicit Aristoteles in Libris De Animalibus.

Respondetur secundum Galenum de muliere. quòd recordatio iuuat ad coitum. Et quia Mulieres recordantur delectationem in coitu præcedenti habitam, & sic appetunt coitum.

Sed de Equa respondetur, quia est animal multum uorax, quare habet in se multas fumositates distemperatas, ergo appetit aliud sperma, eò quòd omne simile appetit suum simile.

Quare repleto corpore non est cocundum?

R.

PROBLEMATTA.

Respondetur, secundum Aristotelem, quia prohibet digestionem. Similiter non bonum est uentri famelico, quia ille coitus ualde debilitat corpus animalis.

Quare non sit bonum, post balneum coire?

Respondetur, quia tunc pori sunt aperti, & calor per totum corpus est dispersus. Ergo coitus sequens balneum maximè frigefacit ipsum corpus.

Quare post uomitum, & post solutionem uentris, minime ualet coitus?

Respondetur, quia est ualde periculosum, scilicet cere duas purgationes in uno die, ut dicit Hippocrates, & Galenus. Sic est de coitu, & solutione uentris, cum renes per coitum purgantur, & intestina per uomitum.

Quare animalia agrestia, in coitu sunt furibunda? Quod patet in ceruis, qui tunc maximè clamant & uociferant, ut etiam patet de asinis, qui tunc solent insanire, ut dicit Constantinus ex auctoritate Hippocratis.

Respondetur, quia tunc mēbra sunt maximè intensæ ex appetitu Venereo. Natura laborat ad expellendam superflua, quæ in sensu disponūt ad iram, et ad furorē. Ergo post coitum sunt statim māsucta.

ARISTOTELIS

Quare in coitu est tanta delectatio?

Respondetur, quia coitus est opus defectum in se, & totum malum, & ualde immundum, ita quod omnia animalia naturaliter abhorrent illum actum. Et si non fuerit tanta delectatio in eo nunquam fieret actus coitus: quia talis actus immundus est, & maliciosus. Et ergo Natura in tali delectatione sic libenter exercetur, ut species rerum possit conseruari.

Quare frequenter coeuntes non habent tantam delectationem, sicut raro coeuntes?

Respondetur, quod fit propter tres rationes: Prima ratio est, quia meatus seminis est nimis largus & amplus, ergo semen non facit ibi moram, ex cuius mora inducitur delectatio. Secunda ratio est, quia illis semper coeuntibus, propter continuū coitum est paucitas seminis, et sic iterum non facit delectationem. Tertia ratio est, quia illis aliquando loco seminis emittitur sanguis crudus, et indigestus, uel alia materia aquosa, et quia hæc materia non est calida, ergo non facit talē delectationē.

Queritur, utrum coitus potest fieri per os, scilicet quod animalia concipiant per os?

Vt dicunt quidam de cornicibus, quod osculando se ros

PROBLEMAT A.

se rostro coeant, & concipiant. Et quidam dicūt,
quòd mustela concipit & parit per os.

Respondetur secundum Aristotelem in Libris
de Animalibus. Quòd ille sermo est penitus falsus
& fictus, quia licet columbæ rostris se cōtreffent,
tamen ex hoc non concipiunt, nec etiā sic coeunt.
Etiam quia mustela semper portat in ore fœtum
suum, de loco ad locum, & ergo ipsi putāt quòd
pariat per os. Vnde Aristoteles ita declarat &
arguit, quicquid intrat per os, hoc digerendo con
sumitur. Sed si semina per os intrarent, tunc dige
rendo consumerentur. Ergo, &c. Maior patet
quia non est debilis instantia, sed consequentia te
net in Darij.

Sed diceret fortè aliquis: Tamen beata Virgo
concepit per aurem, scilicet per uerba. Ergo etiā
possibile est, quòd aliqua mulier concipiat per os.

Respondetur, quòd hoc non fuit naturale, sed
supra naturam, & miraculosè, & de illa conce
ptione nihil est ad propositū. Vnde dicit uenera
bilis Dominus Albertus. Quid mihi de Theologia
cum Physicè loquor?

DE SPERMATE.

Queritur unde generatur semen Viri?

ARISTOTELIS

Respondetur, quòd de hoc sunt diuersæ opi-
niones Medicorum, Philosophorum, & dicunt qui-
dam, Quòd sit humor superfluum quartæ digestio-
nis. Et aliqui dicunt quòd sperma sit sanguis pur-
us, à cerebro fusus, & est decoctum, & in testicu-
lis dealbatum. Sed alij dicunt, quòd sit superfluum
secundæ et tertie digestionis. Sed quia similia sunt
sudor, urina, sputum phlegma, cholera, ergo dicit
Aristoteles in Libris de Generatione animalium,
Quòd sperma semper est superfluum ultimi nutri-
menti, scilicet sanguinis, per totum corpus dispersi.
Sed tamen præcipue diffunditur & deceditur à
membris principalibus, scilicet, à corde, hepate et
cerebro. Et huius signum est, quia talia membra in
digestione uirtutis seminalis maxime debilitantur,
& ex illo patet, quòd coitus sit minime proficuum.
Sed tamen aliqui asserunt, quod prædicta sunt in-
telligenda de coitu excellenti, sed non de modera-
to: Notandæ sunt aliquæ uirtutes, quæ lucide pa-
tent in his metris, de moderato coitu:

Vnde Versus:

Alleuiat corpus coitus moderamine factus.

Quibus sit licitus, quibus non, ualde nocius.

Quare semen uiri sit album, cum tamen semē
mulieris sit rubeum.

Re-

PROBLEMATĀ.

Respondetur, quòd in u. ris est album, propter magnam caliditatem, & est magis decoctum, quia in testiculis dealbatur, quorū caro est alba, sicut & caro mamillarum. Sed semen mulieris est rubrum, quia est superfluum secundæ digestionis, quæ celebratur in hepate, quia hepar est membrum rubrum. Igitur, &c.

Aliter respondetur, quia menstruū est sanguis corruptus & idigestus, ergo habet colorē sanguinis.

Queritur, utrum sperma decidatur à membris uel ab humoribus?

Respondetur secundū aliquos, quòd à mēbris, sicut iam dictum est. Et hoc sic probatur, quia sensibilibiter uidemus, quòd claudus generat filiū claudum, & pater habens cicatricem, generat filium habentem cicatricē, ut dicit Aristoteles in Libris de Animalibus: & hoc non fieret, si non esset decisio à membris. Sed tamen alij dicūt: quòd decisio fit ab humoribus, quia sit ab ultimo nutrimenti. Mòdò nutrimentum non est membrum sed humor.

Sed ad primam opinionem, de patre truncato respondetur, quòd Aristoteles secundo de Generatione animalium uult. Quòd hoc fiat propter irritationem matris tempore coitus.

ARISTOTELIS

Quare imaginatio matris de Aethiopē, generat filium nigrum? & hoc etiam est uerum de alijs opinionibus. Vnde refert Albertus magnus, quod quedam regina in coitu imaginabatur Aethiopē propē lectum, depictum imagine magna & distorta, & sic concepit & peperit filium nigerrimum. Ad hoc respondetur secundum Auicennam, quod imaginatio de casu facit homines cadere, & de lepra facit hominem leprosum. Sic etiam in proposito, imaginatiua est superior formatiua foetus, tale percipit formale quale scilicet imaginatū est.

Queritur, Vtrum semen uiri ingreditur substantiam & materiam foetus?

Respondetur, quod utrunq; semen, tam patris quam matris materia, intrat substantiā embryonis. Quia ut lac coagulatum intrat substantiam casei, ita habet se sperma ut coagulum, & mensuram plenitudinem habet lactis. Sed illa opinio non uidetur ualere. Ergo respondetur secundum Aristotelem, et secundū alios Philosophos. Quod semen uiri non intrat substantiam foetus, quod probatur sic, quia sic materia & causa efficiens coinciderent, quod est contra Philosophum. Tenet consequentia, quia semen uiri non intrat substantiam foetus.

PROBLEMAT A.

fœtus, eò quòd est principium efficiens ipsius pueri. Sicut domus structor est causa efficiens, et principium ipsius domus. Item alio modo probatur. Quia eadem est materia nutrimenti & generatio nis, Secundo de Anima. Quia ex eisdem sumus et nutrimur, ideo sperma non potest esse materia nutrimenti secundum Auerroem.

Vnde secundum rei ueritatem respondetur, quòd semina ambo clauduntur in matrice. Sed semen uiri disponit semen mulieris ad receptionem formæ seu animæ, quo facto cõuertitur in humidum, & exaltatur per poros matricis, quod patet: quia solum menstruum est materia fœtus.

Quare matrix auidè & cupidè attrahit semen? Quia ut dicit Auerroes, secundum Colliget. Capite decimo. Fuit quedam puella in balneo, ubi sperma iactum fuit, & illa puella ab attractione seminis concepit & peperit.

Respondetur secundum Auerroem, Quòd matrix & natura specifica attrahit ipsum semen, ut magnes ferrum, & azathes chalybem, sic attrahit ipsum ad suam perfectionem propriam.

DE MENSTRUIS.

Quare Mulieres habent menstrua?

G 5

ARISTOTELIS

Respondetur secundum Medicos . Quia sunt frigida respectu uirorum . Ergo totum nutrimentum non potest conuerſi in eiuſ ſanguinem, & ergo magna pars tranſit in menſtrum . Quia in omni menſe à qualibet muliere eiꝯ etatiſ , & ſana, expelluntur, quia ante tredecimum annum non fluunt . Etiam de ſana : Quia aliqua mulieres infirmæ non patiuntur menſtrua .

Quare menſtrua fluunt à mulieribus?

Reſpōdetur, quia menſtrum eſt materia ueneoſa . Nam dicit Ariſtoteles in Generatiōe Anima liū : Quòd menſtruū recens et fluens ſi tangat arborem uel ramū arboriſ uirentem, talis arbor decreſcit uel deficit . Item dicit Ariſtoteles : Si canis guſtaret de mēſtruo, tertiā die eſſet rabidus : & ſi muſcæ tangātur ab ipſo, illo die moriūtur . Et ergo natura ſagax omni menſe expelli uoluit à mulieribus menſtruū, tanquā inimicū uitæ contrarium . Ergo retentum à mulieribus ultra debitū tempus, ſecundum Ariſtotelem, inducit peſſimas infirmitates, ſcilicet ſyncopen, & ecſtaſin .

Quare ante tredecimū annū nō fluunt menſtrua?

Reſpondetur, quia iuuenūcula ſunt calida, ita ſciſcit, quòd benè digerunt totum cibum . Ergo menſtrum

PROBLEMATÆ

firuum in eis non generatur ante illud tempus, & per consequens non expellitur, & hoc est uerum, nisi bonitas uel malicia complexionis impediat.

Quare mulieres post quinquagesimum annum non patiuntur menstruum? Vt patet in Metris:
Adde decem tribus mulierum menstrua cernis,
Ad quinquaginta durat purgatio tota.

Ibi respondetur, quod mulieres ueteres sunt steriles, ergo non habent menstrua.

Aliter respondetur, & melius, quia tunc natura est debilis, & sic non potest ipsum expellere præ nimia debilitate. Ergo generatur in eis maxima quantitas immundities, in una massa, & sic efficiuntur ita immunda, ut suo anhelitu inficiantur homines, & ergo tunc in eis tussis abundat, et alia mala. Ergo secundum consilium Medicorum, abstinendum est à talibus uetulis.

Quæritur, quare mulieres taliter existentes, ueneno non inficiunt semetipsas?

Respondetur, quia uenenum non agit in seipsum sed in aliud sibi obiectum.

Aliter respondetur, & melius, quia consuetum est mulieribus talem naturam habere, ergo eis non nocet. Refert enim Albertus Magnus de
qua

ARISTOTELIS

quadam puella, quæ in Colonia ad ipsum ducebatur, comedit omnes araneas, nil ei nocentes, sed fuerunt ei cibum aptissimus. Et dicit Aristoteles, in Libris de Regimine Principum, ad Alexandrum Regem, & narrat illi de quadam puella quæ in iuuentute fuit nutrita ueneno. Et hoc dicit Commentator in secundo Physicorum. Quod quidam homines consueverunt comedere uenenum sic, quod erat eis cibus quotidianus.

Quare mulieres impregnate non patiuntur menstrua?

Respondeatur, quia tunc menstruum transit in lac, & in nutrimentum foetus. Ergo mulier impregnata quando patitur menstruum, hoc est signum abortionis.

Quare in tribus primis mensibus, menstruum mulieris impregnate adhuc fluit?

Respondetur, propter paruitatem & nouitatem pueri, quia adhuc non potest sumere totam materiam menstrualem.

Quare formellæ animalium brutorum, ut uolucrum & piscium non patiuntur menstrua?

Respondetur per Aristotelem & Albertum, quod in brutis gressilibus menstruum transit in materiam pilorum, in piscibus transit in squamas,

& in

PROBLEMAT A.

Et in auiibus in plumas . Et ex hoc considerandum est, sic esse uerum, quia inter bruta animalia fœmelle frequenter magis sunt hirsutæ quàm masculi, Et fœmelle piscium magis sunt squamose, Et fœmelle auium magis sunt pennosæ, etc.

Quare menstruum recipit nomen à mense?

Respondetur, quia est spaciū temporis mensurandi motum Lunæ. Quia Luna motū suū perficit in uiginti nouem diebus, Et quatuordecim horis. Modo Luna habet dominiū in humidum, ut patet secundo Metæororum. Sed quia menstruum est humidum, ergo capit denominationem à mense. Nam humidum crescit Luna crescente, Et ipsa deficiente deficit.

Quare quedam Mulieres diutius patiuntur talem fluxum et quedam breuius, quedam per sex dies, quedam per septem, aliæ uerò per tres, ut frequenter in omnibus?

Respondetur, quòd primæ sunt frigidiores, ergo plus generatur in eis de menstruo, Et per consequens longiore tempore expellitur, Et aliæ sunt calidiores, ergo minus generatur, Et in breuiori tempore expellitur.

Quæritur, ubi reseruatur menstruum ante fluxum

Di.

ARISTOTELIS

Dicunt aliqui, quòd in matrice, sed Auerroës hoc reprobat, & dicit, quòd matrix est locus generationis, sed tale menstruum ad generationem nihil facit. Respondet ipse, sicut dicebatur de fluxu hæmorrhoidum scilicet quòd quædam uena circa spinam dorsi ipsa menstrua reseruat. Et huius signum est, quia mulieres istæ, tempore menstrui maximum patiuntur dolorem dorsi, propter eius expulsionem à natura.

Queritur, utrum menstruum, quod omni tempore expellitur, & menstruum, de quo fœtus generatur, sint idem?

Respondetur quòd non, quia primum est impurum & malè dispositum ad generationem, sed secundum est ualde purum et clarum, & ergo factus ille est aptus generationi.

Quare Mulieres imprægnatæ tempore menstrui, generant filios leprosos & imbecilles?

Respondetur, quia menstruum est uenenosum, imò uenenosissima est mulier menstruosa. Modo ut patet in Libro de Causis, causæ relucet in effectibus, etiā per Philosophum. Effectus gerit aliquā similitudinē suæ causæ. Ergo ille natus malè disponitur

Quare Mulieres nō uniformiter, eodem tempore

PROBLEMATÀ.

porè mēsis patiūtur mēstrua: quia quēdā nouillū
nio, quēdā in plenilunio, quēdā in defectu Lunæ.

Respondetur quod propter diuersas comple
xiones mulierū. Vnde licet omnes mulieres respe=
ctu uirorum sunt phlegmaticæ, tamen mulieres in
ter se sic se habent, quod una est magis sanguinea
alia magis cholericæ, et quomodo qualibet lunatio
habet quadras, sic illæ habent quatuor complexio
nes: prima est sanguinea secunda cholericæ, &c.
Mulier sanguinea patitur in prima quadra, chole
rica in secunda: melancholica in tertia, & sic de alijs.

Quare mulieres sanguineæ patiuntur fluxum
menstrui in prima quadra?

Respondetur secundū Galenū in Libris Apho
rismorū, & secundū Gilbertum in sex Principijs,
Quod omne tale, additum suo tali, facit ipsum ma
gis tale. Ergo prima quadra Lunæ mulieri sangui
neæ auget sanguinem, ergo tunc sic expellitur.

Etiam respondetur, quod Luna noua recipit
iuuenes quia tales sunt magis sanguinei quàm se
nes, iuxta hunc uersum.

Luna uetus ueteres, iuuenes noua luna requirit.

Quare tam frequenter omnes mulieres in fi
ne mensis patiuntur menstruum?

Rc=

ARISTOTELIS

Respondetur, quia generaliter oēs mulieres sunt phlegmaticæ. Modo ultima quadra est phlegma.

Aliter respondetur, quod hoc est propter descensum: Ergo in eis frigiditas operatur, ad multiplicandam illā materiam, et materia multiplicata tunc expellitur.

Quæritur, quare in tali fluxu mulieres patiuntur dolores?

Respondetur, quia est similis dolori stranguræ, id est, proiectionis urinae paulatim et guttatim. Quia sicut stranguria, quæ fit potu indigesto, vias urinales subtiles ledit, sicut contingit post balneum: sic etiam materia menstrualis est, quæ terrestris et indigesta ledit vias, per quas digeri debet et transit.

Quare post fluxum menstrui, Mulier facile concipit?

Respondetur, quia tunc melius est disposita ad conceptionem, quia est mundata à menstruis. Unde legitur in Exodo, cum Iudei essent in Aegypto, breui tempore augebantur super Aegyptios. Huius non fuit alia ratio naturalis, nisi quod viri Iudei non coibant cum mulieribus, nisi essent purificatae et mundatae à menstruo, quia tunc erant aptæ ad concipiendum.

Quare color Mulierum menstruosarum mutatur in pallorem?

PROBLEMAT A.

Respondetur, quia tali tempore calor recedit ab omnibus membris exterioribus, ad membra interiora, ad iuuandum naturam et expellendum menstrua, quæ priuatio caloris facit pallorem in facie.

Aliter respondetur, quia menstrua sunt crudi humores ergo ipsis fluentibus possunt decelerare faciem, & per consequens inducunt pallorem.

Quare Mulier mēstruosa abhorret cibum capere?

Respondetur, quia natura plus laborat ad expulsionem menstrui, quam ad digestionem, ergo si caperet cibum, ille maneret crudus, ergo natura sagax hoc non admittit.

DE STERILITATE.

Quare quædam Mulieres sunt steriles, & nō concipiunt?

Respondetur secundum Medicos, quod propter multas causas. Prima est, quia aliquando ex parte Viri est defectus, scilicet quando Vir est frigida nature, quia tunc semen eius est ineptum generationi. Secūda causa est, quia semen eius est aliquoties aquosum, non faciens moram in matrice. Tertia quia semina Viri & mulieris non habent eandem proportionem, ut si uir est melancholicus, & mulier sanguinea, uel si uir est cholericus, & mu-

ARISTOTELIS.

lier maximè phlegmatica. Quia ut patet ex Primo de generatione animalium, & secundo de anima, Agens & pasciens debent habere eandem proportionem, alias actio impeditur.

Quare mulieres pingues raro concipiunt?

Respondetur, quia habent matricem lubricā, per quam semen receptum labitur, nec retinetur.

Aliter respondetur, quia tales pingues habent orificia matricū ualdè stricta, ita quod semē impeditur, et si intrat tunc tardè intrat, ita quod semē medio tempore frigesit, & sic non ualet ad generationem sed in materiam carneam resoluitur.

Quare mulieres nimis calidæ, raro concipiunt?

Respondetur quia semen in eis receptum exsiccatur, & corrumpitur, ac si pauca aqua in magnum ignem funderetur. Ergo uidemus, quod mulieres feruenter appetentes luxuriam & libidinē, raro concipiunt.

Quare Mulieres publicæ, ut meretrices, non concipiunt?

Respondetur, quod est propter diuersa semina, ex quibus earum instrumenta concipiendi destruantur, & lubrica efficiuntur, ita quod natura seminalis non retinetur. Vel etiam, quia unum semen

PROBLEMAT A.

met destruit aliud, ita quòd nullum habeat ad generationem. Vnde uersu:

Impedit & semen aliud simul & mediante,

Quo impedito, sequitur destructio prolis.

Item nota, ut patet per Albertum, Quòd summum remedium est ad conceptionem, recipere matricem leporis, puluere aspersam, & purificatam in potu, quæ à tota natura specifica operatur ad conceptionem.

DE CONCEPTIONE.

Quare quædam mulieres concipiunt Masculos? Respondetur secundum Constaninum & Aristotelem: Quòd si semen cadat ad dextram partem matricis, tunc generatur masculus, quia hæc pars est calidior, et calor secundum prædicta operatur ad generationem masculi. Ergo secundum Albertum, Quando dextera pars Mulieris maximè tumet, est signum masculi in utero. Sed alij assignant aliam causam, scilicet quando semen Patris habet dominium super semen Matris, tunc generatur masculus. Sed quando est e conuerso, tunc generatur foemella.

¶ Quare quædam Mulieres concipiunt foemellulas?

ARISTOTELIS.

Respondetur, quia semen est elapsum ad sinistram partem matricis, quæ est frigidior ratione splenis adiacentis, quia splen cooperatur ad frigiditatem, & illa est causa foemellæ: Item ut dicit Albertus. Quando mulier post coitum iacet in dextro latere, concipiet masculum: si autem in sinistro, concipiet foemellam: Quia semina reclusa ad illam partem matricis fluunt, in qua Mulier iacet, & tunc talis foetus illic formatur.

Quare mulier habet matricem?

Respondetur secundum Auerroem, in Libro qui dicitur Colligamentū. Quia est proprius locus generatiōis, et illa est sita in medio mulieris. Quia sicut ad cloacā fluunt oēs immundiciæ ciuitatis, ita ad matricē fluit sanguis mēstruosus & immundus.

Quare quādā mulieres portant pueros longos & graciles, & aliæ portant breues & spissos?

Respondetur secundum Auerroem, ubi suprà, & etiam secundum Galenum. quia puer formatur secundum quantitatem matricis. Sed quia aliquæ mulieres habent matricem longam & strictam. Ergo pueri erunt longi & graciles: sed aliæ per oppositum dicuntur habere matricem oppositam, et ergo etiam pueri per oppositum disponuntur.

Quæ

PROBLEMAT A.

Quare Mulier aliquando concipit gemellos

Respondetur secundum Galenum, in Libro de natura humana. Quia in matrice sunt septē cellulae & receptacula seminis, & tot possunt naturaliter generari pueri, in quot cellulas semē ceciderit & diuisum fuerit, quia tres cellulae sunt in dextro latere, & in illis generātur tres masculi, & tres sūt ī sinistro latere, ī q̄b. generātur tres foemellae.

Sed alia est in medio illarum, ubi antiqui authenticī dicunt, generari Hermaphroditem, id est hominem habentem membrum utriusq; sexus. Si ergo mulier pareret ultra septem pueros, hoc potius fieret miraculose, quā naturaliter.

Quare gemelli sunt semihomines, & non ita fortes sicut alij? ut dicunt leges, ipsos pro dimidio homine in duellū depugnantes.

Respondetur, quia semen & materia, quae deberet transire in unum foetum, cecidit in duos, & ergo debilitantur, & secundum rei ueritatem, nō diu sanē frequenter uiuunt.

DE HERMAPHRODITIS.

Queritur, quomodo generantur Hermaphrodites?

Respondetur per talem modum, quia in matrice

ARISTOTELIS

sunt tres cellulae principales, una in dextro latere, alia in sinistro, tertia uero in medio, in quam semen elapsum dicitur generare Hermaphroditem per talem modum. Quia natura semper tendit ad melius, Ergo intendit semper generare masculum, & nunquam foemellam. Quia foemella est uir occasione natus, & monstrum in natura, ut patet in Libro De Animalibus. Ergo quandoque generatur Masculus, quo ad omnia membra principalia, sed tamen propter malam dispositionem matricis, & obiecti, & secundum inaequalitatem seminis, cum non posset perficere masculum perfectum, sic generat foemellam, ut hermaphroditem. Et ergo dicunt naturales, quod hermaphrodites sit impotens in membro uirili, ut patet per experientiam.

Quare natura non disponit in eo duo membra uirilia, uel duo foeminalia, sed semper unum uirile, & aliud foeminale?

Respondetur, quia natura tunc faceret aliud frustra quod est contra Aristotelem in multis locis scilicet in tercio De Anima, & Quarto Metaphysicorum, Vbi dicitur, quod natura nihil facit frustra & Deum. (licet?)

Queritur, utrum ille sit habendus pro Viro uel Muliere?
Respons.

PROBLEMAT A.

Respondetur, consideranda est quantitas unius membri per quantitatem alterius membri, et debet considerari, in quo membro sit potens in a⁹u venereo, et si secundum actum muliebrem, tunc est mulier, si secundum actum virilem tunc est vir.

Queritur, utrum debet baptizari nomine viri, vel Mulieris?

Respondetur, quod nomine viri. Ratio est, quia nomina imponuntur ad placitum, et secundum nomen dignius debet baptizari. Quia omnis Vir dignior est muliere: quia omne genus prestantius est suo passo, ut dicit Aristoteles tertio De Anima.

Queritur, utrum debet stare in iudicio loco Viri vel Mulieris?

Respondetur secundum Regulam Iuris, quod primo debet iurare, antequam admittatur ad iudicium, quo membro posset uti, et secundum hoc est admittendus, iuxta usum et potentiam illius membri. Et si uteretur ambobus membris equaliter, tunc secundum sanctam Matrem Ecclesiam non est tolerandus. Ex quo etiam queritur, et soluitur tale Problema, Vtrum ipse possit promoueri ad sacros ordines? Et respondetur secundum iam dicta,

DE MONSTRIS.

ARISTOTELIS.

Queritur, an Natura facit monstra?
 Respondetur, quòd sic, ut patèt secūdo Phylsorum, quia si non, tunc priuaretur suo fine, nam ex possibilibus semper intèdit producere id, quod melius & perfectius est, sed tandem ex mala dispositione materie, & influxu consellationis specialis non potens est perficere, & sufficienter producere intentum, ergo producit illud quod potest. Ut contigit temporibus Alberti, quòd in quadam uilla uacca peperit uiululum semihominem, tunc rustici suspicantes de pastore, ipsi rei causam uariā imposuerunt, & tandem ipsam cum uacca uolebant cremare. Sed Albertus, Astronomiæ expertus, agnoscens rei ueritatem, ex constellatione speciali hoc factum esse dixit, & Pastorem à manibus eorum redemit. Hæc sunt uerba Alberti:

Vidimus, bicorpora eorum in nullo erant coniuncta, nisi dorso, & habebant duo capita, quatuor pedes, quatuor manus, & ibāt ad quamcunque partem uertebantur. Verba Alberti: Vidimus hircum, nō habentem alios, nisi pedes anteriores, & partem posteriorem, scilicet culum, traxit post se super terram.

Verba Alberti: Narrauerunt nobis, quòd duo homi-

mi

PROBLEMAT A.

mines fuerunt in dorso coniuncti, & erant contrarie complexionis, & cum unus erat furibundus, alter fuit mansuetus, & uixerunt per duos annos, & unus prius moriebatur, alter uerò tamdiu superuixit, donec ex foetore interfectus moriebatur queritur quomodo fiant hæc?

Respondetur, quòd per talem modum, quia semen funditur ad cellulas matricis, quod pro generatione duorum sufficit, tunc fortè quandoq; contingit, quòd interstitium pellis, medians inter duas cellulas, rumpitur, & in dorso ramificantur, & coniunguntur, habentes duo capita distincta.

Queritur, utrum sit unus homo, uel duo?

Respondetur secundum Aristotelem, Respicendum est ad cor, unde quando sunt duo corda, sunt duo homines.

Quare aliquando homo generatur cum magno capite, uel cum sex digitis in una manu, uel cum quatuor?

Respondetur secundum Albertum: Quod est propter superfluitatem, & nimiam abundantiam materie. Vnde quando materia superfluit, tunc generatur caput nimis magnum, uel sex digiti, uel quatuor pedes, uel aliorum superabundantia mem

ARISTOTELIS

brorum, Sed quando materia deficit, tunc generatur membrum minus quam deberet, uel pauciora membra. Et sic Albertus et Auerroes distinguunt Secundo Physicorum, Quantitatem discretam, et continuam.

Quare Mulier sit monstrum in natura?

Respondetur, ex secundo Physicorum, Omne occasione natum, est monstrum, Sed mulier occasione producta est, Ergo etc. Minor probatur, quod natura nunquam intendit generare foemellam, sed semper masculum. Sed natura generat quandoq; foemellam, propter materiae malam dispositionem, ut prius dictum est.

DE INFANTIBVS.

Quare quidam in totum assimilantur Patri, quidam in totum matri, quidam utriq; quidam neutri parentum?

Respondetur secundū Aristotelem, Si semen patris in totum superat semen matris, etiam puer in totum assimilatur patri. Si autem per oppositū, tūc matri. Sed quandoq; neutri assimilatur, et hoc contingit uarijs de causis: quandoq; ex dispositione primarum qualitatum, quandoq; ex influxu cōstellationis coelestis. Et sic refert Albertus

Magnus

PROBLEMAT A.

Magnus exemplum, quod quodam tempore erat bona constellatio pro generatione porcorum, & generabatur homo habens faciem instar porci, secundum hoc producuntur monstra diuersimode.

Quare pueri frequentius assimulantur Patri, quàm Matri?

Respondetur, quod hoc est propter imaginationem matris de dispositione Patris in coitu. Vnde ratione fortis imaginationis, de qua memoratur tempore cōceptionis, Pueri maximè attrahunt eius dispositionem. Aut color est, ut superius patuit de regina, imaginante imaginem nigrā, quæ peperit filium nigrum. Et rursus patuit de quadam regina Aethiope, quæ tempore cōceptionis imaginabatur de albisimo colore, & tunc peperit filium album. Et idem habetur ex artificio Iacob, qui uirgas discoloratas misit in aquas, tempore cōmixtionis ouium.

Quare pueri aliquando assimulantur aui, & at aui plusquàm parentibus?

Respondetur naturaliter, quia uirtus auorum est imposita in cordibus generantium, & potest dici, quod sit aliquando ex similitudine Auorum.

Quare membra tueri sunt diuersis modis disposita, quædam molliorâ.

Reç

ARISTOTELIS

Respondetur quòd hoc est propter dominium diuersorum elementorum, quia ossa fiunt ex materia terrestri. Ergo sunt magis dura. Sed medulla & cerebrum fiunt ex materia magis aquosa, ergo sunt magis mollia. Sed spiritus uitales & animales generantur ex materia magis aerea, & hoc intelligitur de eorum membris, ex quibus resultant, sicut hepar & cor, in quibus principaliter spiritus uitales existunt.

Quare secundum usum & cursum naturæ, pueri exeunt uterum maternum nono mense?

Respondetur, quia tunc foetus est in totū perfectus, uel hoc ideo contingit, quia tūc regnat planeta mollis, fluus & beneuolus, scilicet Iupiter, quia est amicus naturæ. Nam secundum Astronomos, ipse est calidus & humidus, & ergo temperat malitiam Saturni frigidi & siccī. Et ideo omnes pueri generati in nono mense, sunt sani tā frequēter.

Quare Pueri exeuntes in octauo mense, tam frequēter moriūtur, et illi Pueri dicūtur foetus lunæ?

Respondetur, quia Luna est planeta frigidus, habens dominium in foetum, ergo sua frigiditate stringit foetum, ita quòd oportet cum mori.

Quare puer exiens statim flet?

Res

PROBLEMAT A.

Respondetur, quòd propter subitam præparationem à caliditate ad frigiditatē, quæ frigiditas maximè ledit suam teneritatem. Sed alia ratio potest esse talis, quia tunc pueri habent membra mollia & tenera, quæ comprimuntur, cum exire debent per portam matricis strictam & angustam. Et præcipuè cerebrum humidum, capite compresso, de se facit stillare quosdam humores, qui patientes exitum per oculos, causa sunt fletus & lachrymarum. Sed Theologi assignant aliam causam, uidelicet, quòd hoc fit propter transgressionē primorū parentū, & propter peccatū originale.

Quare puer cum exit, ponit digitum in os?

Respondetur, quia puer exiens à matrice, exit à calido balneo. Ergo intrāns frigiditatem, ponit digitum in os, propter defectum caliditatis.

Quare Mulieres asserunt, quòd puer clamās in utero est malum signum?

Respondetur, quòd est malum, eò quòd non uiuum exit. Ergo dicunt Theologi. Quòd dū puer cognoscit se priuari diuino intuitu, propter carentiam baptismi, tūc clamat. Sed naturaliter respondetur, quòd clamor est signum suæ passionis, quia si maximè non pateretur, non clamaret.

Quæ

ARISTOTELIS

Queritur, quomodo Puer exit de utero?

Respondetur, quod primò caput exit & si alio modo exiret, scilicet per crura uel per brachia, tunc interficeret matrem & semetipsum.

DE FOETU.

Queritur, quò foetus successiuè generatur?

Respondetur, quod in primis sex diebus Femine habent colorem lactis, sed in sex diebus sequentibus habent colorem rubeum, qui est color propinquus dispositioni carnis, et tunc trāsmutatur in materiam spissi sanguinis, & coagulati, nō fluentis, sicut massa carnea. Sed in duodecim diebus sequentibus post illos, materia condēatur & consolidatur ita, quod posset suscipere fabricationem & formationem. Quia res fluida & humida non tenet impressionem, ut patet per Aristotelem Secundo de Anima, sic singulis diebus usq; ad partū, aliter disponitur. Sed quomodo foetus per singulos menses regatur per placentā, hoc patet alibi, scilicet in Boetio. Et ille modus transmutationis seminis, patet in his metris:

*Susceptum semen sex primis credo diebus,
Est quasi iac, reliquisq; nouem fit sanguis, abinde
Consolidat̃ duodena dies, bis nona demceps.*

Efficiat

PROBLEMAT A.

Efficiat totum, tempusq; sequens oriundum.

Queritur, utrū foetus steruus emitat, & mingat?

Respondetur, quod non, et ratio est, quia non habet primam digestionem, quæ est in stomacho. Quia cibus non uenit ei per os, sed per umbilicū, & ergo nō urinat, sed sudat, quæ urina est parue quantitatis, & reservatur in quadam pellicula matricis, & in partu emittitur magna copia.

Quare in fine impregnationis, scilicet septimo, octauo & nono mensibus, puer facile exit?

Respondetur secundum Galenum, Quia quando fructus sunt maturi, tunc ligamēta facile franguntur, & sic facile cadunt.

DE ABORTV.

Quare Mulieres comedentes cibum infectum, puta carnes rancidas, &c. facile generant abortum?

Respondetur, quia in eis generatur semē infectū q; anima abhorret, proijcit ab agro naturæ, scilicet à matrice, quia nō est aptū pro forma nobilissima, scilicet humana, quod ei anima infunderetur.

Quare corporea luctatio et saltus, faciunt abortū, ut aliquæ mulieres astutæ benè sciūt et faciūt?

Respondetur, quia per talem motum ligamēta em=

ARISTOTELIS.

ta embryonis soluitur, et per cōsequens sequitur abortus, quia materia diutius retineri non potest. Quare ictus fulminis & tonitru faciūt abortum? Respondetur, quia ille uapor est adustius, ratione cuius facillē lēdit materiam tenerriam ipsius foetus, intrās per poros matricis. Imo dicit Albertus: Si puer actū uiueret, in utero materno per fulmen & tonitru interficeretur.

Quare Mulieres iuuenes & non uetulae, propter causas prius dictas abortum faciunt?

Respondetur, quia corpora mulierum iuuenū sunt magis rara, poris plena, et graciliora. Ergo uapor fulminis citius corpora earum intrat, procurando abortum in eis. Sed Mulieres ueteres habent carnes crassas & compactas, ita quod uapores eas facile intrare non possint. Ergo non sequitur talis actio in eis.

Quare multum gaudium facit abortum, ut uult Aristoteles?

Respondetur, quia tempore gaudij matrix destituitur calore, & per consequens abortus efficitur. Eadem ratio est, quare timor facit abortum, quia tunc calor uadit ad cor, subcundo ipsi, derelinquens matricem.

Qua

PROBLEMAT A.

Quare in principio impregnationis, scilicet primo, secundo & tertio mensibus, facile fit abortus?

Ad hoc Galenus respondet. Quod sicut fructus pomorum uel pyrorum in principio facile cadunt, quia ligamenta adhuc sunt mollia & debilia, ita etiam est de Puero in utero.

Quare tempore impregnationis adhuc medio, scilicet tertio, quarto, quinto, sexto mensibus, difficulter fit abortus?

Respondetur, quia tunc ligamenta plus sunt fortificata, uel solida, & per consequens non cito corrumpuntur.

DE VARIIS.

Quare aliquibus Mulieribus maior accidit dolor parturiendo, & aliquibus minor?

Respondetur propter tres causas, aliquando propter fœtus magnitudinem, uel quia obstetrix est indocta. Etiam aliquando fit, quia fœtus mortuus est, quia tunc non habet flexibilitatem sed in excundo est inflexibilis. Sed dolor nunquam continens, in aliquibus oppositum fit.

Quare homo non habet caudam, sicut alia animalia?

Respondetur, quia homo est animal, cuius proprium est sedere, sed hoc nulli aliorum animas

ARISTOTELIS

lium caudas habentium, est proprium.

Quare balneatores cum aqua frigida, & non cum aqua calida, expellunt calorem de fornace?

Respondetur, quia ille sunt qualitates contrarie, quæ maioris actionis sunt ad invicem, & sic calor in lapidibus melius repellitur.

Quare aqua calefacta magis cōgelatur, quàm frigida?

Respondetur, quòd idco, quia talis est magis rara, et per consequens magis dat ingressum frigiditati.

Quare homines sunt magis pingues & crassi circa ventres, quàm alibi?

*Respondetur, quia maxima digestio est in stoma-
cho. Ideo partes, quæ sunt magis propinquæ
stomacho, magis impinguntur & crassæ fiunt.*

Quare animal post coitum tristatur?

*Respondetur, quia actus luxuriæ est in se tur-
pis & immundus, & sic omne animal abhorret ta-
lem actum, quia homines cum super hoc cogitant,
erubescunt, & tristantur.*

*Quare ebrii non habent discretionem inter
sapores, sicut sobrii?*

*Respondetur, quòd caro linguæ est multum po-
rus plena*

PROBLEMAT A.

rit plena, siue spongiosa, & in se multum capit da
humiditate, & magis in ebrijs, quàm in sobrijs. Et
go lingua repletur malis humoribus, ex frequenti
potatione, & sic ex ista repletione caro linguæ re
pletur quòd organũ gustus crassum fit Quia gu
stus est uena linguæ, subtili carne substrata. Ideo
ppter ingrossationem medijs, id est, ipsius gustus,
potus ab ipsis ebrijs sumptus nõ pfectè sentitur.
Quia ad debitã sensationẽ requiritur proportio
debita medijs. Et ex illo elicitur causa quare ebrijs
non habent perfectum modum loquendi.

Quare animalia melancholica, habent lõgas
aures? et quare huiusmodi hoës habẽtes lõgas au
res, ut plurimũ nõ sunt sapiẽtes, sicut habẽtes bre
ues aures? ut patet p Aristotelẽ in libris de animalibus.

Respondetur quòd aures generantur ex mate
ria frigida & sicca, quæ dicitur cartilago, quæ est
in potentia propinqua ad os, uel ad ossis genera
tionem. Sed quia animalia melancholica, tali ma
teria abundant, ergo habent longiores aures, ex
quo habent materiam sufficientem & abundantiẽ,
pro aurium generatione, & sic tunc aures abun
dantes generantur.

Quare prædicti sunt semi fatui?

ARISTOTELIS

Respondetur, quia anime sequuntur corpora.
Nam si sensus corporis sunt subtiles, tunc anima
exercet subtiles operationes tam practicas quam
speculatiuas, & p oppositū est de corpore crasso.

Queritur, quomodo anima intellectuā cons-
iungitur Puero in Vtero matris? Scilicet utrum
Pater generans, disponit materiam, ad recepti-
onem anime intellectuā?

Respondetur Theologicē, Quod in materia
sufficienter disposita, Deus infundit animam intel-
lectuā. Et hoc idē vult beatus Augustinus dicens,
Anima creādo infunditur, & infundēdo creatur.

PROBLEMATATA DIVERSA,

& sane utilia.

MOLVTIS, & adductis Proble-
matibus de partibus corporis hu-
mani, ex varijs dictis Aristotelis
& aliorum Philosophorū & Me-
dicorum codicibus dilucidē electis, sequuntur alia
Problemata utilia, quorum primum est:

Quare lepores apertis oculis dormiunt?

Respondetur, quia habent oculos præminen-
tes, & palpebras breues, & sic cum difficultate
claudun-

PROBLEMAT A.

clauduntur. Alia potest esse causa, quia sunt animalia meticulosa, ideo ut se custodire possint, a pertis oculis dormiunt.

Quare corui non cibant pullos suos ante nonum dies?

Respondetur, quia uident eos non esse eiusdem coloris, seu non conformes colori suo, & ideo putant esse de alio genere, sed tamen Deus Omnipotens pascit eos per illos dies, rore cœli. Vnde Psalmista: Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum, inuocantibus eum.

Quare ouis & columba, animalia sunt mitissima?

Respondetur, quia carent felle. Et fel commouet ad iram, ut patet supra.

Quare aues habent testiculos introrsum?

Respondetur, quia si haberet eos extrorsum, impedirent eorum uolatum & leuitatem.

Quare auicule non mingunt?

Respondetur, quia illa superfluitas, quæ deberet conuerti in urinam, conuertitur in pennas, & patet, quia in pennis multa apparet humiditas. Alia ratio est, quia sunt in continuo motu, & ergo multum humidum in eis exiccatur per aërem & uentum.

ARISTOTELIS,

Quare oua oblonga efficiunt mares, & obtusa
fœmellus?

Respondetur, ut uult Hippocrates, Quia calidius est, mittere à centro ad circūferentiam frigidi. Vnde si oua sunt oblonga, signum est, quòd habent multum de calore, & ideo transeunt ad materiam masculi. Quia in omni genere animalium, masculus est calidior fœmella, teste Philosopho. Si uero oua sunt obtusa, signū est q̄ calor in eis est dispersus & remissus, et ideo rēdūt ad materiā fœmelle.

Quare melius auditur noctu, quàm in die?

Respondetur, secundum Aristotelem, Quia nocte maior est tranquillitas, quàm in die. Quia sol nō ita bene eleuat uaporem noctu sicut in die, ideo tunc medium est melius dispositum, & per ipsum melior fit motus, qui dicitur esse cum sono. Alia ratio est, quia in die plures sunt motus aeris & soni quàm nocte, qui se mutuo impediunt. Etiam nocte est maius silentium, quòd est oppositum sono. Sed quia opposita iuxta se posita, magis elucescunt ideo quanto magis opposita sunt iuxta se posita tanto se magis declarant.

Quare homo tactus sub ascellis, citius ridet, quàm tactus in alio membro?

PROBLEMAT A.

Respondetur, quia ibi est concursus plurium nervorum, et quia etiam mediū tactus, scilicet calor, est ibi subtilior, et ergo fit maior et subtilior sensatio. Et hoc est uerum, si talis locus non nimis tangitur, quia si fieret per excellens sensibile, tūc non fieret talis delectatio, et quando sic tangitur tunc fit diffusio spirituum ex multis nervis ibi collectis, tandem uenit spiritus ad faciem, et sic inde causa est risus.

Quare lignum adustum, conuertitur in carbonem, et os adustum uertitur in corpus album?

Respondetur, quia lignum ante eius adustionem, est sufficienter humidum, et sic post adustionem acquirit sibi calorem, per accidens, et ille calor humidū in ligno totum consumere nō potest, et sic remanet humidū post adustionem, et conuertitur in corpus nigrum, eò quod humidum in ligno fuit satis uiscosum, et non potuit ab illo igne in totum consumi. Os autem ex sua natura est frigidū et siccum, modicum habens in se de humiditate, quæ et adustionem in totum consumit, et sic per accidens humido consumpto, os albescit.

Quare aliqui magis delectantur colore albo, et aliqui colore nigro?

ARISTOTELIS

Similiter respondendum est ut supra.

⁴ Quare aliquæ mulieres plus diligunt Viros albos, & aliquæ nigros?

Respondetur quod huius duplex est causa. Prima est, quia aliquæ habent usum debilem & istæ magis lætantur nigredine. Quia albedo propter sufficiens lumen, super naturam lucis quam in se habet, magis lædit usum, quàm nigredo. Secunda causa est, quia omne simile applaudit suo simili, sed quia quædam naturæ calidæ sunt, & istæ magis delectantur nigredine. Quia nigredo sequitur calorem. Sed quædam frigidæ sunt, & istæ magis delectantur albedine. Quia frigiditas est mater albedinis.

Quare animalia dormiunt.

Respondetur, quod propter necessitatem, quia ex longitudine diuersorum actuum organa sunt fatigata, sed per requiem quæ fit in somno, confortantur, ut patet per Aristotelem, in libro De Somno & Vigilia.

Quare studentes, statim post prandium uolentes studere impediuntur per somnum, & non tempore solati?

Respondetur, quia cum aliquis dat mentem ad studendum,

PROBLEMAT A.

*studendum, tunc calor naturalis ingreditur intro-
sum à membris exterioribus & sic per congrega-
tionem confortatur, & sic facit ascendere fumum
cibalem usq; ad cerebrum, Et sic causatur somnus
per ingressionem fumi. Vel potest dici quòd ideo,
quia cum uirtus animalis intenditur, tunc natura
lis remittitur. Sed quando homo est in solatio, tunc
per solatium calor naturalis diffunditur, & non
permittit fumum ascendere ad cerebrum, & sic
homo nō dormit, sed dilatatur per totum corpus,
& per consequens, solatium impedit somnum.*

Quare post labores homines libenter dormiūt.

*Respondetur, quòd in labore calor dispergi-
tur, per continuum motum ad membra exteriora,
qui è conuerso post laborem ad interiora colligi-
tur circa loca digestiua, & facit digestionem, à
qua fiunt uapores, qui procedunt à corde ad cere-
brum, & obstruunt meatus, per quos calor natura-
lis ad membra exteriora deberet diffundi, & sic
frigefactus & crassus redditus istis membris exte-
rioribus, ex frigiditate cerebri, tunc causatur som-
nus. Et hoc patet, quòd multum comedentes & bi-
bentes, multum dormiunt, & diu, eò quòd exinde
resoluitur multus et magnus uapor, qui non potest*

ARISTOTELIS.

benè digeri et consumi à calore naturali, &c.

Quare multum dormientes sunt malè dispositi, & malè colorati?

Respondetur, quòd in somno colliguntur multæ humiditates, quæ in uigilia expelluntur, quæ non possunt in corpore consumi, et sic petunt citò eijci, & petunt per superficiem corporis, & precipue ad faciem, & sic causam afferunt malæ dispositionis, seu mali coloris, ut patet clarè in phlegmaticis, q̃ præ cæteris sunt lōgioris somni.

Quare aliquibus apparet in somno, quòd comedunt, & bibunt aliqua dulcia?

Respondetur, quia phlegma eleuatum stillat ad fauces et ad guttur, & tale phlegma quomodammodo est dulce, igitur in eis hoc apparet.

Quare aliquibus apparet in somno, quòd sunt in aqua, & submerguntur, & aliquibus, quòd sunt in aqua et non submerguntur, et hoc contingit maxime in phlegmaticis?

Respondetur secundum Aristotelem, Quòd huius causa est, quia quādo materia phlegmatica fluit ad superiora, tunc apparet illis, quod sunt in aqua, & submerguntur, sed quando fluit ad interiora, tunc apparet eis quòd euadunt. Alia potest
esse

P R O B L E M A T A .

esse causa, scilicet nimia repletio, seu ebrietas. Unde cum homo est nimio cibo repletus, tunc fumi sursum ascendunt, & multiplicantur, & inde uidentur, quod debeant submergi seu strangulari. Si autem non potest tam maxime ascendere, tunc apparet eis, ac si euaderent.

Queritur, uirum aliquis possit causam somnij afferre ab extrinseco?

Respondetur secundum Aristotelem, Quod sic, sed per istum modum, Quia si aliquis alicui remissè loqueretur ad aures, sic quod ipse excitaretur, tunc ex commotione spirituum in capite tonitrua fiunt, uel aliquod aliud simile, & sic de illo fieret eius somnium. Et sic saepe aliquis ex reuelatione diuina potest habere somnium de Deo glorioso, ipsum in somno honorante, Cui quidem Condi-
tori totius uniuersi, Filioq; Virginis illibate condigna laus, & gloria, gratiarumq; actio sit nunc & semper, per infinita secula seculorum. Amen.

F

I N I

§.

MARCVS AN

TONIVS. SANCTIPETRINAS

Hydruntinus, Illustrissimo Ferran-

dina duci, domino Ioanni

Castriotæ

S. P. D.

*Q*ui opus aliquod Prin-
cipibus dedicant, Dux
Illustrissime, in operis
præfatione, multa de laudibus eorum,
relaxatis eloquentiæ habenis, prosequi
consueverunt, ut ea potissimum ratione
illos in sui amorem alliciant, atq; obno-
xios reddât, quorû ego cõsuetudines mi-
nime obseruare institui. *V*ereor enim,
ut si de tuis laudibus agere uelim, idem
mihi obijciatur, quod illi, qui apud La-
cedæmo-

EPISTOLA.

cedæmonios de Herculis laudibus agere uoluit. Quis Herculem? scilicet aumini de eo bene sentiat? quis illum namq; non inter immortales deos enumeret, colat, obseruet, ut tu laudare uelis, Lacedæmonij subsiderunt. Tanta enim est uirtutū tuarum amplitudo, tātus in omni bonorum genere splendor, ut frustra quis prædicet, quibus sis institutus, aut quo ingenio polleas. Admirantur cæteri in te naturæ & Fortunæ dotes: quidam uero ex uirtutibus iustitiam: quidam prudentiam: alij fortitudinem & magnificentiam: Ego autem unā præ cæteris admiror in te præcipuam, charitatem, qua literatos amplexeris hac tempestate, qua ob bellorum importunitates, pax una ciuium

ur.5

EPISTOLA.

teris interire uisa est. In uideo Dux illi-
 uictissime priscorum temporibus, apud
 quos tanta erat Philosophorum autori-
 tas, ut sine ipsa philosophia oīm lauda-
 tarum artium procreatrice, & quasi
 uirtutum oīmparente, neq; Respubli-
 ca neq; priuata cōstare posse nullo modo
 uideretur. Philippū Macedoniæ Rē-
 gem maximo gaudio affectū fuisse tra-
 dunt, q̃ Alexander filius temporib;
 Aristotelis nasceretur. Quid de ip-
 so Alexandro dicam? quippe qui tan-
 ta obseruantia Aristotelem præce-
 ptorē coluit, ut omīsis reliquis munerī-
 bus, quibus ab eo fuit locupletissime do-
 natus, Stagīrā ciuitatē suā a Philip-
 po patre suo dirutam, suis precibus in-
 staurauerit. Verum nullus hoc ætatis
 princeps

EPISTOLA.

Princeps, qui Philosophos amet, nul-
lus qui Philosophis faueat, te excepto:
Quo fit, ut tibi maxime istæ Philoso-
phiæ reliquæ reddantur obnoxia, quip-
pe qui nunquam *Vir*is uirtute prædi-
tis fauere desistas. Verum ne Opuscu-
lum nostrum in caput, ut aiunt, excre-
scat, libellum nostrū, de quibusdam quæ-
sitis, ad utranque Philosophiam spe-
ctantibus, ex tempore æditū, ob immē-
sum beneficiorum tuorum erga me re-
latorum cumulum, gratitudinis erga te
meæ argumentum, in præsentia suscipi-
as, seu criora in posterum
suscepturus, Vale.

Marci

ARISTOTELIS
MARCI ANTONII
 ZIMARAE SANCTIPETRI-
 natis Problematum Liber, Ad illustrissimum
 Ferrandinae Ducem, Dominum Iohan-
 nem Castriotam.

PROBLEMA PRIMUM.

V A M Obrem Sapientum
 omnium iudicio, Seipsum
 cognoscere, omnium ferè
 difficilimum habitum est?

An quia nihil cognosci
 potest, ignorata sua forma?

Primo De
 Anima, Ca-
 pituliii. Plato
 alibi de ani-
 ma.

Sui ipsius autem formam cognoscere, ut Philo-
 sopho uidetur, satis admodum difficile est. Atq;
 homo, Platonis autoritate, aut nihil est, aut si
 quid fuerit, nihil aliud est quàm anima. An quia nisi
 actu reflexo hoc fieri nequit? Reflexi autè supra

Tertio De
 Anima Tex-
 tu cap. viii.

seipsum, maxime immaterialitatis est argumentū.
 Quippe à sensibilibus affectibus seductū oportet,
 q seipsum cogniturus est, hoc aut quā difficile sit,
 nemo est, q ambigat. An q a homo intellectu uiuit?
 Hominis autem intellectus se ipsum non potest ca-
 pere,

PROBLEMAT A.

pere, nisi post captū aliorū, hoc ē p̄difficile est.

2. Propter quid Apollinis Pythij oraculo Socrates Græcorum omnium sapientissimus dijudicatus est? Cum Aristotelis sententia, solum circa moralitatem negotiatus fuerit, de natura nihil.

Primo pri-
me p̄mo
topias.
Tex usv.
Primo de
Parti. ani-
mal.

An quia ad communem hominum commoditatem magis expedire uidetur bene uiuere, quàm speculari? An quia, ut Platoni uidetur, passim illud profiteri consuevit, Vnum scio, quòd nihil scio.

3. Cur homines præcipuè de ingenio contendunt.

An quia reliqua ex bonorum genere in aliena potestate constituta esse credunt? Quemadmodum corporis dotes, naturæ extrinsecæ uero bona, fortune imperio subiacent. Quo fit ut unusquisq; facile se uinci in talibus sinat, utpote non sui culpa, aut occasione contingentibus. Ingenium uerò in nostra potestate constitutū esse prorsus autumāt, An quia animi bona ceteris præstāt, idcirco de re præstantiore contendere naturale admodum est?

An quia communis est ista hominum egritudo, ut sapienti cuidam uidetur, quòd quilibet credit se esse doctum plus, quàm sit, & cupit complere omnia quæ credit, sine studio & labore.

Rabi Mo-
ses in xxv.

K

ARISTOTELIS.

4. *Quam ob causam, cū oēs homines scire contēdūt natura, pauci tamen admodū sciētiae insudāt?*

An quia uirtutem posuere Dī sudore parandam, ut Hesiodo placuit? An quia corporis uoluptas, cui hominis natura maxime obnoxia est, animum à ueritatis indagine distrahit? Neceesse autem est, ut qui animo uiuere cupit, corporis mortem, ut diuino uidetur Platoni, meditetur. An quia natura hominis multis modis seruire cogitur, ut Aristoteli placet? Quo fit, ut deficientibus adminiculis, naturale desiderium non deducatur in agere: non enim natura per se sufficiens est ad contemplandum.

Plato in
Phaedone.

In proœ-
mio primæ
philosoph.

Ethicorū.
Cap. x.

5. *PROpter quid, nudam esse Philosophiam prædicant?*

An quia nuda est ueritas, nullusq; uerborum color requiritur, ubi de ueritate agitur? Quippe Sophistarū inter est, de nominibus disputare, ubi rerū sinceritas queritur. An quia malè Philosophari, q̄ philosophiā nō propter se, sed lucri, aut ambitionis gratia prosequuntur. An quia nūdū à passionibus corporeis oportet esse eum, qui philosophiæ uacare desiderat? Nā ut Aristoteli uidetur, Anima sedendo et quiescendo fit prudens. An uulgarium

PROBLEMAT A

garium opinione hoc firmatū est, iuxta illud *Thū-*
sei Poëtæ: *Pouera & nuda uai Philosophia dice la* Pyhfica Au
scultatiōis
turba aluil guadagno. In tesa, quandoquidem hoc Commēto
rationali minimè sit consentaneum. Facile enim est X.
Philosophis ditari dum uelint, quemadmodū Tha-
letis Milesij exemplo perspicuum apparet.

6. PROpter quid homines maxime in opinione
 esse appetunt, ut nonnulli, pyramides; alij simulas
 chra, signaq; & uaria sui fabricent monumenta?

An quia omnia, ut Aristoteli uidetur, perpetu- Secūdo De
Anima, Te-
xta xxxiiij.
 um & diuinum esse participare concupiscunt, se-
 cundum quod possunt: inde prouenit, ut si in esse
 nature non permanent, nituntur ut saltem perma-
 neant in esse rationis. An quia ad successorum ex-
 citamentum ita consuetudo tulit, quò à parenti-
 bus minime degenerare uideantur.

7 PROpter quid est, quòd hominis desiderium
 circa ea quæ fortune sunt, in immensum crescit?

An quia, ut Senecæ uidetur, Naturalia deside- Epist. XV.
ad Luciliū.
 ria finita sunt: quæ autem ex falsa opinione proue-
 niunt, ubi desinant non habent.

8. Quam ob rem Poëtæ semper Principibus ali-
 quem sapientem familiarem constituunt: quemad-
 modū Homerus Nestorē, Agamemnoni: Euripides

ARISTOTELIS.

*Tiresiam, Creonti: Hesiodus Prometheum, Ioui: &
Maro Achaten, Aeneæ.*

Plato Epi-
stola ad Di-
onyfium.

An quia Naturæ lege ita comparatum est, ut
diuino datur cernere Platoni, ut sapientia, poten-
tiâq; in idem tendant, semperq; ista duo se inuicem
affectant, persequuntur, congregiuntur?

9. Propter quid Homerus, cum de Legatis me-
minit, eandem uerbotenus imperantis legationem
significare facit?

An quia Legatorum interest, meram imperan-
tis uoluntatem, sententiamq; executione mādare?
quare nihil addere, nihilq; subtrahere oportere,
certum est. An quia imperantis mandatum, utpote
sapientis, peroptime digestum, absolutūq; esse præ-
sumitur? quamobrem uariatur ordo uerborum, &
tandem perfectus, cui nihil deficiat significare de-
bet sapientum, quippe quorum est, ut Philosopho
uidetur, imperare, constitutionesq; atq; decreta
absoluta esse iudicare.

10. Cur Aristoteles in rebus difficilibus mira-
uitur breuitate?

An quia mos Sapientum est, uerba ornare
sententijs? An quia ut obscurus fiat, quatenus, ut
Expositoribus uidetur, Ingenia rudia deterreat,
& à suorum

PROBLEMATATA.

et à suorum operum lectione secludat? An quia in re difficili prolixus sermo de ueritate suspectus redditur? quādoquidem ueritas consistit in paucis, An quia, ut sapienti uidetur, in multiloquio plerumque contingit delinquere?

11. Quamobrem illustres in aliqua scientia Viri, dum in aliquo errant, grauius errant minus illustribus?

An quia proprii ingenij freti facultatibus, Sicut de eo ualde admodum à sensibus abstrahuntur? quare ne ualderit Cō
cessit eos falli. Argumento est Auicenna, qui mentator
cum sua celebritate in Philosophia dixit, Homi- in. 2. Mera.
nem ex terra naturaliter posse produci. Et maxi- xv. Secūdo
mus ille Auerroës quem nulla lex potuit persuasi- colligit.
one conuertere, Vetula cuiusdam uerbis seductus Cap. x.
est, ut sibi persuaserit, Puellam in balneo sine uiri commixtione posse concipere.

12. Quare scientes, si iniusti euadant, magis iniusti sunt minus scientibus?

An quia scēuissima est iniusticia, ferre arma? Primo. Po-
ut Philosopho uidetur. An quia contrariorum liticorum.
una est?

EX ARISTOTELE,

CVR homo, qui à Deo eruditione prae-
ditus

K

3

ARISTOTELIS

est, animantium omnium iniustissimus sit? An quia ingenio, cogitationeque plurimum ualet ad uoluptates; igitur & foelicitatem rimatur maxime atque perpensat, quæ nisi cum iniuria assequi nemo potest.

13. Quam ob rem magis cupiunt uideri homines quàm esse & non uideri?

An quia solus homo honoris est particeps?

Quo fit, ut quilibet uideri bonus facile appetat, laborum autem natura subterfugiat. Virtutes autem non nisi labore consequimur. An quia Sophistarum natura hæc est, ut Philosopho uidetur, ut cupiat magis uideri, & non esse, quàm esse et non uideri? Caterum pauci admodum sunt, qui uirtutes ipsas uerè assequantur.

Primo Elé-
chorum.

14. PROpter quid quidam in adolescentia, Fœminas, dum sunt autem consistentes, aut in primo senio, mares procreant?

An quia nimis coeuntibus refrigescit semen, Quare cum in atate consistentiæ, & primo senio minus coeant calidius est eorum semen, quod maturum est productiuum.

15. CUR Pueris coeuntibus, cum genituram non emittant, contingit delectatio?

Prim. de ge

An

PROBLEMAT.

An quia, ut Philosopho uidetur, et spiritus emissione pruritus et titillatio accidit? Quemadmodum in adultis, ex seminis emissione cōsimile cōtingit.

neratione a
nimalium.
Cap. xxiiij.

16. Quam ob causam frequenter coeūntes minus delectantur?

An quia ex ipsa coitus frequentia contingit, semen, & spiritus diminui, & refrigescere?

Quare non ita pruritium, neq; titillatium est semē, qd' delectationis causam asserūt philosophi.

17. Propter qd' plus lædit immoderatus coitus quam immoderata phlebotomia?

An quia spiritu plenius est semen et magis proximum naturæ membrorum dispositum nutrimentum, quam sanguis? Quippe ut Galeno uidetur, Substantialis est membrorum causa, sperma, & ex ipso corpus augetur ac nutritur, ac quemadmodū esuriens, magis læditur ex panis, quā ex farinæ subtractione, Sic corpus debilitatur magis ex seminis ablatione, quam ex euacuatione sanguinis.

18. Quam ob causam, qui prolixiori sunt admodum pene, gignere nequeunt?

An quia per longum procedente semine interstitium, necesse est spiritus exhalare. Quapropter frigidum, & prorsum generationi ineptum redditur necessario.

Primo de
generatiōe
animalium
Cap. XX.

ARISTOTELIS

19. Propter quid corpulenti, in coitu parum seminis emittunt, & frequenter steriles sunt?

An quia talibus semen, in corporis alimentum transit? Nam eadem ratione, ut Philosopho uidetur, Corpulentæ mulieres parum menstrui excrementi eijciunt.

Particula in j
Problemata. 20. Quam ob causam mulieres æstiuo tempore, mares uerò hyberno, ad Venerem sunt promptiores?

111.
Problemata. te.v. An ut Philosopho uidetur, Quia testes eo tempore magis demittuntur, & flaccent, quam per hyemem, cum qui concubiturus sit, retrahat ac suscipiat illos, necesse sit.

Prima Particula. An quia natura calidæ, præ nimio calore æstiuo temporis æstuant, collacunturq; : frigida uerò refrigerant & uigent. Est autem Vir calidus & siccus, mulier frigida & humida. Ergo uirorum tunc uires infirmantur, mulierum corroborantur, & uigent per compensationem qualitatis contrariæ. Eadem ratione, animalia frigida nature, ut Galeno uidetur, hyberno tempore frigiditate aeris opprimuntur, ut quæ mortua in cauernis accubantia reperiuntur, & quæ insensibilia, & nullum motum habentia, quædam uerò ibidem percuntia, unde pauco

PROBLEMATÆ

de paucis admodum aut nullo extrinseco tunc alio
mento nutriuntur, quæ tunc superueniente calore
reniuiscent.

21. Cur pueris nomina septimo die imponere
consueverunt?

Septimo de
historijs
Animaliū
Ca. xij.

Aut ut Philosopho uidetur, Quoniam ante se
ptimum diem plures intereunt? quo fit ut tunc no-
mina imponantur, tanquam salutis pueri magis cre-
damus.

22. Quamobrem præceteris animalibus homo
maximè superbit?

An propter uariam & multijugam cognitionē? Philoso-
phus iij. De
anima
text. xxviij
siquidem, ut Philosopho datur cernere, Sunt om-
nia sensibilia per sensum, omnia intelligibilia per
intellectum: quare quid restat, quod eius cognitio-
nem subterfugiat? An quia nexus uidetur esse Dei
& mundi? Mediæ quippe naturæ est, quæ intentio
æternitatis, & temporis constituta esse creditur.
An quia ceteris animantibus imperat, omnia hæc
caduca, ad sui uidentur redacta fuisse arbitrium?
An quia illud respondebo, hominis superbiam ex
sui ignorance prouenire? Quippe si se inter ster-
cus & urinam conceptum fuisse reminisceretur, si
se nudum in lucem prodijisse animaduertetet, si se

Hermetis
sententia.

ARISTOTELIS.

Scotus Sententiarū distin. xxxix. q. I. cum miserijs & laboribus uitam ducere perpendet, si tandem se mortis uinculis astrictum pensitet, non utique superbiret.

Ex Aristotele.

CVR homo maximè aliud intelligat, aliud faciat?

An quia contrariorum eadem scientia est? An quia mentis officium, complura contingit: appetitus in unum tantummodo profluit? Atqui hominem mente magna parte uiuit & ratione, bestia appetitu, ira, cupiditateq; ducuntur.

33. Quam ob causam, cum secundum intellectū quædam bona esse iudicamus, illorum tamen opposita plerumq; prosequimur? iuxta illud Poëtæ: Vis deo meliora proboq; Deteriora sequor.

An ex naturali plenitudine libertatis uoluntas potest indiscriminatim, ut subtilibus uidetur, in oppositos actus? ut eis mediantibus libera etiā sint in oppositis obiecta, in quæ tendit: huius autem, præter uoluntatis naturam, non oportet aliā querere rationem & causam: indiscipinati siquidem est, omnium querere causas. Nam ut Philosopho uidetur, Principiorum nō est altera causa. An Peripateticè respondebo, ex corporis connexionem prouenire

Prima posteriorum,
& VIII.
Physicorū
textu. XV.

PROBLEMAT A:

prouenire uoluntatem nostram, non semper con-
firmari ratione?

: Quod argumento abstractorum intellectu cor-
roboratur, si quidem in eis non est aliud uoluntum et
aliud intellectum: Quo fit ut incontinentes secun-
dum concupiscentiam agere dicantur, ut Aristo-
teli placuit, non intellectu, aut uoluntate: ap-
paret enim aliud quiddam, præter rationem illis
in esse, quod repugnat resistitque rationi. Vt enim re-
soluæ corporis partes, si ad dexteram mouere ue-
lis, in sinistram feruntur: sic et in animo in contra-
riū feruntur, in continentiam appetitus uoluntate.
Ad stipulatur huic sententiæ aurea illa Apostoli
autoritas, dicentis: Sentio aliam legem in membris
meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuum
me ducentem in legem peccati, quod est in mem-
bris meis. Quare sapienter dictum est, ut à cælo
emanauit, corpusque corrumpitur, aggrauat animā.

Ex Aristotele.

CVR oī animantium homo prudentissimus est?

Vtrum, Quia capite minimo est scilicet ad
sui corporis proportionem, ut Philosopho uidetur
in problematibus. An quia Natura perfectissima
est, et ob eā re virtutū habitum in eo confectiores

Auerroes.
xxij. Me-
thod. xxij.
IX. & XV.

III. Eth. ca.
V.

Primo Ethicorum cap.
XXIX.

Parti. xxx.

Proble. III.

Commēto
in Libros

de Hist. ani-
mali. Ca. I.

Lib. III. De
Na. anima-

lium, Cap.
XIX.

Secundo de
parti. ani-

ma. ca. III.

& Auicen.
in ca. de ui-

rib. cor. tra-
cta. I. cap.

VIII. II. De
anima. tex.

in tertio. de
par. anima.

Cap. IIII.

conti-

ARISTOTELEIS.

continentur? An quia solius hominis sanguis tenuissimus est, ac mundissimus sanguis: quippe natura causa est, cur permulta animalibus ueniant, tum per mores, tum etiam per sensum: ratio est, materia enim totius corporis est. Quippe cum alimentum, materia sit, sanguis autem ultimum alimentum habeatur, facit igitur, ut plurimum differentiae existat, si calidus aut frigidus sit. si tenuis, aut crassus, si turbulentus, aut nitidus. An quia ex sui constitutione perfectissimum obtinet sensum tactus, quod experimēto comprobatur in ipsis hominibus. Quippe qui molles obtinent carnes, acumen et acrimoniam ingenij possident: quorum uero crassior, ac callosior fuerit cutis, hebetudinem et tarditatem. Quapropter hominis temperatura, maxime ad prudentiam sapientiamque uidetur idē fore, rationeque in molli corpore primus maternusque spiritus animae facilius funditur, et libetius expeditiusque discutrit contra durties et crassitudo obturat oppilaturaque et ergo repagulo sunt, ne purus et liquidus transmittatur, Etenim oibus sua cuique portio spiritus, ad functionem et ministerium tributa est: quo circa fieri contra, ut à prima anima, quod praecisi abiunctique uideatur.

24. Quam ob causam mulieris ingenium, in bonis inest

Ratio The-
mistii, ibidē

P R O B L E M A T A.

nis ineptum, in malis uerò promptissimum est?

*Quod & Euripides in Medea sentire uidetur,
 ἡ φιφύναμεν γυναικες, εἰς μὲν ἐδὲ λὸν ἀμνη-
 χανώταται, κακῶν ἢ πάντων σοφώταται.*

An propter priuationem, quæ cum sui natu-
 ra uidetur esse connexa? Nam ut Philosopho da-
 tur cernere, Fœmina est qui Mas læsus, Priuatio-
 nis uerò ea conditio est, ut semper malum moliatur
 atq; perniciem machinetur.

25. Quamobrem aiunt, primum mulieris con-
 silium fore eligendum?

Vtrum quia, quemadmodum in rebus ratione
 cernimus à superiori Autore in pro-
 prios fines dirigi earum actiones & motus.

Primo Phis-
 cæ Consul-
 tatiōis tex.
 viij.

Namq; uerissimum puto, quod dicitur, prouiden-
 tiam fuisse, quæ & turpi, desiderium honestatis,
 & egenti, opulentia quantum sit satis, iniecerit.
 Sic & mulieris intellectus, etsi boni ueriq; rationē
 non capiat, ad talia tantum capeffenda, ab infalli-
 bili ueritate plerunq; dirigitur. Cōsilia uerò, quæ
 propria indagine ipsa molitur, tanquam inualida,
 & quampluribus erroribus infecta relinquenda
 esse conspiciuntur.

26. Cur mulieres corporis cultu magis delectā-
 tur uiris.

An quia

ARISTOTELIS.

An quia mulierum natura imperfecta est?

Quo fit, ut suæ conditionis defectum, artis beneficio supplere contendant, atq; nitantur. Natura siquidem comparatum est, ut turpe pulchrum & honestum appetat, & prosequatur. An quia mentis decore carentes, corporis ornamento prorsus uacare coguntur?

27. PROpter quid raro longus sapiens est?

Vtrum, quia corporis prolixitas ex excessu caloris, humiditatisque exuberantia proficiscitur: atque ut sapientibus uidetur, complementum et perfectio, atque ualentia ad nostras perficiendas operationes non nisi multa siccitate perficitur, quæ assidue progreditur, donec nos inducat ad interitum nostri. Siquidem corporis constitutio, à sui primordio ab ultima humiditate profluxit. Caloris insuper excellentia, auctoritate Philosophi tranquillitatem mentis, iudiciumq; peruerit.

28. Quam ob causam multitudo Principum, mala? Quod & Homerus sentit:

Οὐκ ἄγαθόν πολυκοιρανίη, εἰς κοιρανὸς ἓς,
Εἰς βασιλεὺς.

Vtrum quia ubicunque fieri potest, unum esse quam plura melius est, ut Philosophi fert sententia

PROBLEMAT A.

ria. An quia si imperium in tyrannidem transeat ac conuertatur, satius est unius quam plurium subire iugum. An quia ad commune Reipublice commodum, raro imperantium multitudo respicere cōsuevit. Quo fit ut uno dissentiente, maximum uniuersitati imminuat malum, Facilius quippe est, unum, quam plures ad bonum disponi. In Principatu enim multorum non desunt inuidie, iurgia, contentiones, rixæ. Proinde cum experimento comprobatum sit, regnum non capere duos, quam uerisimè illud Aristoteles enunciauit: Multitudo Principum praua, unus ergo sit Princeps.

Duodecimo prioris philosophiae in fine.

29. CVr cum cæteris animalib. cor in medio sit pectore, homini uerò solū paulo uergit ad leuam.

Verum ut eius partis refrigerationem moderetur atque compenset. Omnium enim animalium, ut Aristoteli placet, maximè homo refrigeratam habet partem sinistram. An ut medicis uidetur, ut hepatis magis cederet: quod in parte dextra collocatum est.

Tertio Decimo prioris animalium cap. IIII.

30. Quam ob causam mulier uirum, qui eam de florauerit, præcipuo amore prosequitur?

Verum quia, quemadmodum materia formam, sic Fœmina marem appetit. An ob uerecundiam.

Primo philosophorum. lxxxij.

Nam

ARISTOTELIS.

Plato in
Symposio.

Nam ut diuino libuit Platoni, Verecundia amorē
prosequitur. Rationabile est, ut illum, qui sui pu-
doris uincula relaxauit, uehemēter admiretur et
amet. An quia præcipua delectationis initium, ma-
ximam alterationem inducit in toto, qua potesta-
tes animæ maximè oblectantur, & ei immobiliter
adherent & acquiescunt: Quapropter Hesiodus
Puellam uxorem ducere præcipit.

31. Quamobrem noctes plenilunij calidiores
sunt, cum mathematicorum sententia Luna frigida
sit natura?
Auerroes. j. j. Coeli. Cō
xliij. & ij. Ca. de sub-
stantia or-
bis, & Philo-
sophus iijj.
de par. ani.
Cap. v.

An quia Peripateticorum autoritas præferen-
da est, asserentium, Lumen quodlibet calefacere,
quatenus reflectitur.

32. Cur noctes autumnales frigidiores sunt
uernis?

Vtrum quia tunc temporis aër maximè rarus
est, Rarefacta autem corpora, maximè disposita
sunt, ut quàm citissimè calefiant & refrigescant.

Quod & in aqua est facile cernere, nā qui circa
Pontum sunt ad Piscium uenationes, glacies aqua
calida decedentes, circumfundunt calami, ca si-
quidem ratione, quia citius concrescit. Vtuntur
enim glacie quasi plumbo, ut calami consistant.

Nam

PROBLEMAT A.

Nam ut Philosopho uidetur, maximè confert ad celeritatem concretionis, præ calefactam esse aquã.

33. PROpter quid corpora, autumnno magis leu-
duntur à frigore, quàm uere?

An quia uere assueta frigiditati corpora, ad caliditatem accedunt, quare naturalis, & non subitaneus est motus. Autumnno autem, à calore ad frigus, nulla assuefactione, aut medio interposito, properant, quare necesse est ea proferri. Natura autem subitaneas mutationes nō patitur, sicut Galenus sentire uidetur.

Tertiz Pe-
ritæ artis.

34. PROpter quid homines pilosi, maximè sunt ad libidinem prompti ac procliuēs?

Quarto de
generatiōe
animalium
Capite V.

Vtrum quia in his maxima copia excrementi esse præsumitur, & Seminis, ut philosopho uideatur.

35. PROpter quid homines, qui paruum caput obtinent, naturaliter sunt iracundi?

An quia paruo existente capite, cerebro, cordis caliditas, propter oppositionem contrariæ qualitatis, debito modo non potest refrigerari? Atqui ira ex sanguinis ebullitione circa cor, propter desiderium rei contristantis contingit.

36. Quam ob causam, ubi homo minxit, è uestigio comprimit anum?

L

ARISTOTELIS.

An quia statim aër ad replendum uacuum proficiscitur? Quare aëris frigiditate membra alterari, & inhorrescere necesse est.

37. Quam ob rem nonnulli ex tristitia perierunt, quidam uerò ex gaudio, ex ira uerò nulli?

An quia gaudium intima uiscera prorsus refrigerat? Tristitia uerò interiora extinguit & suffocat, exteriora frigefacit? Calore uerò manente, stat uita, natura, ut philosopho datur cernere. Permissa autem in calido naturali, uita esse dicitur.

Arist. Lib.
De Morte
& Vita.

38. Cur pubescentibus, dum semen ferre incipiunt uox immutatur?

Vtrum quia Cor, ut solertissimus Natura rimator Aristoteles sentit, quicquid Medicinæ uideatur, Sanguinis & uenarum principium est? quo fit, cum in parte superiori uocatum sit seminalis excrementi mutatio, hic primum innotescere necesse sit. Ex quo fit, ut etiam uoces cum marium, tum Fœminarum immutentur, dum semen ferre incipiunt.

De partibus
animalium Cap.
III. et V. De
generatione
animali,
Cap. VII.

39. Propter quid lebetis pleni aqua seruescunt, fundum frigidum est?

An quia calidi uapores sursum tendunt? Quare cum superiores calefiunt, fundum etiam interea frigiditate aquæ contiguæ frige fit.

Cus

PROBLEMATÆ

40. Cur grana, quæ æstivo tēpore formicæ in hor-
reïs reponunt, corrosa una ex parte reperiuntur?

Vtrum quia à Natura diriguntur, ut particulam
primam, in qua uirtus seminaria constituta est, ab-
sumant, ne pullulet? Hercules, illic germinantibus
proprijs laboribus, fraudarentur alimento, prius-
tū necessario.

41. Quam ob causam Matres ardentius amant
filios, quàm patres?

Vtrum, quia magis elaborauerunt? An propter
maïorem certitudinem, quam habent de ipsis, ut
sentit Aristoteles. Nono Ethic
corum cap.
VIII.

42. Quam ob causam Pater non æque amatur à
filio, quemadmodum filius à Patre?

Vtrum quia, ut sapientibus uidetur, Amor non
retrocedit, sed assidue ad ulteriora progreditur:
quandoquidem amorem natura uiuentibus inse-
ruit, ut species ipsa perseueret: quo fit ut naturalo
desiderium, neglectis prioribus, semper futura re-
spiciat. An quia Philosopho uidetur, Pater habet
aliquid sui in filio, filius nihil sui in patre repo-
nit.

43. Cur materia ad filij productionem actiue
non concurrente, secundum sententiam Aristotelis,

ARISTOTELIS

*filij ex maiore parte, potius matris effigiem præse-
ferunt, quàm patris?*

*Vtrum quia omnes similitudines, quæ in huma-
na natura uel specie continentur, potestate & uir-
tute, in semine patris sunt? Quo fit, ut plerunque
filius neutri assimiletur, sed auo, uel proauo,
quandoque uerò nulli ex eorum familia similis est
fœtus. An quia ex forti imaginatione hoc proue-
nit? Tales enim uehementi admodum amore uxos
res prosequi consueuerunt. Nam ut Auicenna fuit
opinio, Contingit plerunq; corpus ab affectibus
animalibus inmutari, ualde enim admodum impri-
munt res naturales. Quemadmodum euenit, ut pu-
er illum præse ferat, cuius effigies fuerit præcon-
cepta in ipso concubitu mulieris & uiri. Et huic
sententiæ uulgares, qui rerum causas et habitudo-
nes non capiunt, minimè acquiescunt. Sapientes
uerò illi assentiunt, tanquã possibilia cõtinenti. Et
proinde euenit, ut sanguis ad exteriora moueatur
et profluat in eo qui rubeas res maximè quadã ap-
plicatione animi contectat & conspicit. Eodemq;
modo dentium stupor contingit, dum aliquem rem
acredine participantem, comedere cernimus. Et
plerunq; membra eadem in nobis languent, cum
aliquem*

Auicenna in
ij. Sen. Pri-
mi Cap.
XXIII.

PROBLEMAT A.

aliquem dolere in talibus intuemur. Sæpe etiam nostri corporis constitutio immutatur, propter timoris excessum.

44. *Quamobrem asini, ut in Prouerbio est, agiliores in prima etate esse dicuntur?*

Vtrum quia eorum natura & constitutione existente melancholica ab etate, contrariarum qualitatum compensatione necesse est temperiem provenire? Melancholica siquidem natura frigida est & sicca. Pueri autem calida & humida. Hoc etiam in pueris uidemus melancholicis, qui pæpe qui in pueritia ingenio maximè pollent, & ante expectatum, sapientia & prudentia fulgent, ut indiscriminatim, quicquid lubet, in posterum de eis sperare tibi polliceri ualeas, quorum tamen ingenia in etatis progressu marcescunt. Quare quàm scitè & elegàter Elogium illud apud Græcos emanauit: Esto malus, ut uiuas, talium nanq; natura quam breuissima est.

45. *Cur in Ponto et in Scythia non sunt asini?*

An quia maximè frigoris impatiens est eorum natura, ut Philosopho placet?

46. *Propter quid Clericorum & Mulierum auarissimum genus est?*

DE natura
animal. Li.
VIII. Cap.
XXV. et iij.
De Genera
tione ani
mali, ca. vj.

ARISTOTELIS.

Vtrum quia uirtutis habitus, ex frequentibus actionibus proficiscitur: Cum igitur Clerici filijs uxoreq; careant, suas erogare diuitias nulla necessitate coguntur, interea accipere ac congregare assuescunt, sicq; auari euadunt. Nam ut Philosophus asserit, Quales sunt actus uniuscuiusq; talis tandem & ipse euadit. Mulierum enim natura, ut saepe diximus, imperfecta est, proinde sibi ad plenum satisfacere impossibile esse autumant. Quare congregant & retinent, ut suae indigentiae commodo, quo possunt, occurrant, & quod natura illis non tribuit, arte & industria assequi conituntur. Eadem ut puto, ratione euenit, ut senio confecti auaritia studeant. Actatis namque & Naturae destituti auxilij, Fortune bonis inhiare proponunt, ut per ea defectibus obijciant.

47. *Propter quid in bello potius, quam extra uulnerati, minus dolent?*

In Libro
de Sensu &
Sensibili.

Secundo
de Anima
Tex. xij. &
c. xxx.

Vtrum quia uirtutes animae, ad aliam partem tendunt? Nam ut philosopho uidetur, Ad alia fortiter intenti, delata sub oculis non uidemus. An propter iram, quae ut Sapientibus uidetur, tam interiora, quam exteriora membra calefacit? Cuiusmodi autem anima, ut Aristoteles inquit, omnia operatur.

PROBLEMAT A.

operatur. Quare contingit iratum, ex illato uulnere tardius refrigerare, indeq; euenit, ut minus & tardius doleat.

48. Quam ob causam, si Solis aut lune cōtingit deliquium, admirantur, cum autem ex luminibus plantæ aut animalia progignantur, minus è?

Vtrum quia à rebus consuetis admiratio cadit, ut Sapientibus uidetur, & negligit anima de ipsis inquirere ueritatem. Quod autem rarò euenit, excitat admirationem, & inducit intellectum ad inquirendum & perscrutandum causas eius.

Auicēna de uiribus cordis, texu primo Capite ultimo & Boetius quarto de consolatione, Titulo quinto.

49. Quam ob causam ex senis diuturna retentione, capitis grauedo, & memoriæ hebetudo, & cogitatiue mala dispositio contingit?

Vtrum quia cerebrum ex seminis exuberantia, grauet & impediat? An quia semen diu retentum mala & uenenoſa afficitur qualitate, quo fit, ut uaporatio eius ad caput, ledat nimis.

50. Propter quam causam Clerici & Monachi mortem præ alijs ægrè ferunt ac perhorrescunt?

Vtrum quia natura eorum frigidi cordis extat, & melancholica est? An quia prorsus funditus interire animaduertunt, quandoquidem nec in propria, nec in posterum natura consistunt, ubi ex uita migrauerunt.

L. 4.

ARISTOTELIS.

51. Propter quid, cum plantæ nutriantur, & à qualibet digestionē aliqua superfluitas decidatur, nullum est tamen in eis cernere excrementum?

Vtrum quia terra, eiusque calore perinde ac uere utitur proprijs? Namq; radicibus alimentum, iam ex terra confectum hauriunt, ideo in stirpibus contrahi minime solet.

52. Propter quid plantæ, quæ frondes amiserint, denuo recipiunt pilos, & animalia, pennas quas amiserint, iterum recipiunt, hominibus autē, quibus caluitiū contigerit, nūquam capilli redeūt?

Vtrum quia anni tempora, illius corporis mutationem afferunt ita, quod primo temporum mutatione, uicissitudo gignēdi amittendiq; sequitur? Vt animalia pennas, post ut plantæ frondes, si pilos dimittant, recipiant, hominibus uerò caluitium per ætatem euenit. Aetatibus uerò reuersionem natura non tribuit.

53. Propter quid æstas omnes ægritudines terminat?

Vtrum quia, ut Auicennæ uidetur. Si uirtus & natura constiterit, inuenit aërem resolutioni & digestionī, & expulsionī promptissimum, si uerò prof. rata fuerit, calor continentis magis ipsam prostermit,

P R O B L E M A T A .

prostrernit, laxat enim corpora debilia, quapropter egro perniciēs adueniet & interitus.

54. Quamobrem æstate, si quis manus in aquam adiciat, magis refrigescat aqua mota, quā quiescente?

Vtrum quia particule aquæ, manum continentes, à calore manus calefiunt? Siquidem omne agens in materia cum patiente communicans, in agendo rursum patitur, mota autem aqua, necesse est patefactas particulas segregari, aliasq; frigidiores succedere.

55. Cur nonnulli malæ habitudinis et constitutionis plerunq; diutius uiuunt alijs, sanguineam aut meliorem naturam habentibus?

Vtrum propter regiminis peruersum ordinē? Aut melius respondebo, dispositiones meas latentes, diuersas esse. Infinitus quippe est, ut Auerro uidetur, elementorum numerus in Naturæ suppositis, quoniam præter Naturæ autorem, intellectus non potest capere.

56. PROpter quid Medicorum sententia, Suffocationi matricis, quæ ex contentione seminis contingit, sauior est illa, quæ ex retentione menslruū excrementi prouenit?

ARISTOTELIS.

Vtrum quia quando aliquod excrementum perfectius est, dum in sua naturali dispositione consistit, tanto ceteris deterius redditur, dum ab ea res mouetur, & ad contrariam qualitatem permutatatur? Quod in aceto etiam est cernere, quippe quomelius est uinum, quod acescit, eo acetum est acutius. Eadem ratione euenit, ut qui se inuicem nimis amauerint, occurrente discordia, maiori odio se prosequantur.

57. *Cur nauigantibus, terra & res, quæ quiescunt, mobiles uidentur?*

Vtrum quia uisionis sensorium, mota nauti, necesse est per accidens moueri? Quo fit ut sensibilibus similitudines recipiantur cum motu.

58. *Quare sensus uisus præ ceteris diligimus? An quia, ut inquit Aristoteles, Rerum differentias nobis ostendit? An quia eius cognitio magis quam cæterorum à materia seiuncta est? An quia amoris præcipua uis, ut diuinus inquit Plato, in eo constituta est?*

59. *Cur cum sensu uisus baculus, in aqua fractus appareat, non tamen sic iudicamus?*

Vtrum quia uisum errare comprehendimus sensu tactus? An quia non secundum eandem potentiam

PROBLEMAT A.

tentiam iudicamus, per quam phantasmata fiunt. }
 Signum autem quia sol pedalis uidetur, Et per di- }
 gitorum permutationem, unus duo uidentur, attas }
 men non assentimur duo esse.

60. Cur uolentes aliquid à remotis intueri,
 manum supra uisionis sensorium admovent ?

An quia motus non interpellantur, sed à longè
 directi sensorium subeunt integri? Eadem ratione
 ut philosophus sentit, Animalia, quæ prominenti-
 bus sunt oculis, procul cernere nequeunt. Quæ cõ-
 tra, intus in cauo oculos habent positos, longè aspi-
 cere possunt: quoniam motus in uastis non dissipas-
 tur, sed recto tramite meat.

61. Quam ob causam quidam à remotis uidet
 aliqua obiecta, quæ si propinqua fuerint intueri
 non possunt?

Vtrum, Quia res uisibiles non uidentur, nisi
 mediante aëre lucido. Oculi uerò imbecilles, maio-
 ri copia luminis indigent, quam oculi bene dispos-
 siti. Obiecto autem procul posito, à uisionis senso-
 rio intersticio plus luminis intercipitur: Aut quia
 motus, qui à sensibili remoto ad sensum debile pro-
 ficiscitur, debilis est, quem sensus sustinere potest?
 Quia autem de propinquis uisibilibus causatur,
 fortis

ARISTOTELIS

fortis est, quem uisus debilis pati nequit. Quod in decrepitis est cernere, quippe qui propter uisus imbecillitatem, à remotis uident, & tenues literas in Solis lumine legere possunt. Qui tamen à propinqua distantia in lumine candelæ aut lunæ legere aut uidere nequeunt.

62. PROpter quid quidam propinqua sensibilia uident, remota autem uidere nequeunt?

Vtrum propter uisus imbecillitatem, quippe in talibus uidendi facultas debilis est & non unita, quo fit ut indigeat forti motu, ut contingit illis, quorum oculi sunt ualde eminentes, qui, ut dictum est, procul cernere nequeunt.

63. PROpter quid, uolentes directe sagittas emittere, comprimunt oculum?

Vtrum quia uirtus uisibilis, tunc ex unione speciei magis unita redditur, quo fit, ut ad suas actiones promptior reddatur atq; potentior.

64. Quamobrem, qui diu in tenebris uersati sunt, si repente maximo splendore occurrant, obæclicantur?

¶ Vtrum quia Sapientum consensu, Natura subitaneas mutationes non tolerat? Aut quia uisibilis spiritus in talibus paucus est, qui gaudens suo simili,

PROBLEMAT A.

simili, dum lumini obeat, dissoluitur? Aut quia isti propter luminis desiderium, quo longo tempore caruerant, aspectum rerum uisibilibus & luminis diu prosequuntur: Quo fit ut uirtus prostrata, amplius debilitetur, quod etiam in illis, qui famem longo tempore perpeſsi sunt, euenit, quippe qui cibum magna cum auaritia capiunt, etiam plus cibi assumunt, quam uirtus eorum digerere possit, quo fit ut multi hac de causa depereant.

65. *Quamobrem obtuse uidentes, paruas minusque literas scribere consueuerunt? Mirum enim est, ut qui obtusis sunt oculis, rem faciant, quam eorum facere interest, qui acumine ualeant oculorum.*

Vtrum quia proximè posita, magna esse uidentur, illi autem, oculis proximè admotis scribere solent? An quia contractis palpebris scribant? Fit enim per imbecillitatem, ut si laxatis diductisque oculis scribant, aspectus distractus, passusque hebetescat, si ad ductis & conuenientibus in uniuersum depromptus acutius uideat. Quod tamen angulum informat exiguum, efficit necessario, ut exigue litera scribatur.

66. *Quamobrem, si quis nocturno tempore propè transeat, & oculos admouet, longius uidet, quam si manserit erectus.*

Vtrum

ARISTOTELIS.

Albertus Magnus II. *Vtrum quia perspicuum terminatum, et si mi-*
nus luminis capiat non errante, diutius tamen illud
De anima, retinet, quod per aliquam distantiam illuminare
Tracta. III. potest, sicq; uisui confert ad uidendum?
Cap. XIII.

An quia lumen, quod ex stellis in aëre est diffu-
sum, reflectitur à terra reflectione imbecilli, et sic
distantiam aëris terram ambientis illustrat?

An quia obscuri uapores, aërem obtenebrantes, non propè terram sed in aere remotiori super-
natant, quo fit, ut in aëre plus uisum impedian,
quàm per terram.

67. PROpter quid qui malum aliquod operantur, oculis & uultu d. simulare nequeunt?

Quod & Poëta sentit:

Hec quam difficile est crimen non prodere uultu?

Vtrum quia, ut Palemoni & Physioni uidetur,
Oculus est nuncius cordis, sicut animæ speculum,
in quo omnia resurgent & emicant?

An quia, corporis particula infirmissima & laxior,
refertaq; meatibus est? Quo fit ut omnis al-
Quinto de. teratio, quæ ex corde exordium sumpserit, quod
generatio- ut Peripateticus uidetur, Omnis sensationis mo-
ne, tus, atq; cogitationis principium est, ad oculos il-
lico proficiscatur.

Quam

PROBLEMAT A.

68. Quam ob rem oscitantes, aut spiritum redolentes accipientes uel, minus audiunt?

Virum, quia extremum sensorij auditus, ad partem spiritalem terminetur, quo fit, ut quatiatur, moueaturq; una cum spiritali instrumento, quoties illud spiritum mouet: Mouetur enim cum mouet.

An quia multus spiritus inter oscitandum aures etiam intrinsecus subit, ut motio uel sensus percipi possit, quam trudit ad aures, maximeque post somnum. Streptus autem uel aer, uel aeris affectio est: Igitur cum interiore remittitur exteriori illi occurrenti, efficitur ut motus interioris streptus, motum exterioris retorquet atq; obfuscet.

Par. II. primo Problema.
XVI.

69. PROpter quid nihil suae generationis et corruptionis, ipsum potest esse sui causa.

An quia praesistere oportet ei quod mouetur, et generans ei, quod generatur, aliquod autem prius se ipso esse, impossibile est.

70. PROpter quid mulierum corpora laxata sunt et mollia, pilisq; carentia, et minora corporibus maritorum?

Virum, quia fluxus menstrui excrementi? Namq; cum illo superfluitates, ex quibus pili nascuntur, profluunt, et ex quibus caro et corporis affectus

ARISTOTELIS

affectus repleri possent, quare etiam corpora minora obtinent. Inde etiam proficiscitur, ut earum uenæ latentiores sint, quàm in maribus.

71. PROpter quid, dum aliquid horrendum cogitamus, terrore concutimur?

Vtrum, quia cogitatio & intelligentia rerum, uirtutem atq; ualentiam obtinet? Nam ut inquit Plato: Rationes utiq; cum ijs rebus, quas expriment, cogitationem quandam habere uidentur. Species siquidem calidi aut frigidi, aut rei delectabilis, uel contristantis, talis existit, qualis natura rerum, sicut Philosophi protulit sententia.

In Libro de
Motibus animalium.

An quia ad comprehensionem alicuius horrendi, reuocatio caloris ad interiora consequitur, quo fit, ut partes exteriores frigeant & tremore quatiantur.

72. PROpter quid Mares in sua natiuitate primo caput emittunt, Fœmina uerò pedes?

Vtrum, quia partes in Maribus superiores maiores sunt, in Mulieribus autem inferiores. Natura siquidem Marium calida est. Calidi uerò est, superiora mouere, Quo fit, ut superiora in Maribus maiora sint: Mulierum uerò natura frigida, Et frigidum ad inferiora tendit. Quo fit, ut inferiora mulierum

PROBLEMAT A.

mulierum maiora & grauiora sint, & ideo grauiantibus magis partibus tendunt ad lucem.

73. PROpter quid mulierum multitudo sub aliquo Duce, sine tumultu duci non potest?

An quia natura earum instabilis est? Eadem sic Sexto de natura Animalium Ca. xix. Nono de Natura animalium Cap. II. quidem ratione Philosophus asseruit, Pastores capram non instituere ducem, quippe quia earum natura non stabilis, sed lubrica atq; mobilis est.

An quia Mulier natura garrula est, & malea dicentior, et mordacior, querula præterea, anxiosa, & magis desperans, quam Vir, atq; imprudentior & mendacior.

74. Quamobrem raphanus digestionis, alijsq; rebus maxime confert, cum tamen ipse indigestus remaneat?

Vtrum quia substantia eius ex difformibus partibus constat? Sunt namq; in eo particulae quaedam tenues, quæ digerendis cibis sunt satis accommodatae, quibus resolutis, remanent particulae densae, quæ actionem caloris digerentis subterfugunt.

75. Quam ob causam campana sonante, si baculo aut clauo quiescente tægatur sæpe frægitur?

Vtrum quia tunc quidam tremulus motus in ea gignitur, quo fit, ut omnes eius partes extra natu-

M

ARISTOTELIS

ralem positionem constituentur, quem motum momento deperdere impossibile est. Admoto igitur impedimento, particula extra proprium situm manenti, duorum alterum necesse est contingat: uel quod motus momento dispareat, uel quod pars illa cedat, per sui fracturam. Primum autē fieri non potest, quapropter necessario aliud sequitur.

76. PROpter quid Ciconiæ, ante cibum uentrem comprimunt, post cibum uerò soluant?

Vtrum quia, sui stipatione infirmum stomachi orificium claudunt obturantque? Quapropter ante cibum, assumpta uentris profluvium coniungunt stringuntque, si uerò post cibum occurrant, partes superiores uentris eadem stipatione comprimunt, quo fit, ut partium superiorum compressione totus cibus extrudatur et profluat: idem etiam in consimilibus fructibus euenit.

77. PROpter quid scindentes ligna, facilius scindunt secundum semitam longitudinis, quam ex transversos?

An quia in ligno aliquæ particule oblongæ intenduntur, quemadmodum uilli in animalibus, quæ per directum progrediuntur, quo fit ut in scissione ipsa una pars aliam sibi propinquam trahat.

Propter

PROBLEMATÆ

78. Propter quid hasta percussa ex uno extremo, facilius pervenit sonus ad aurem alicuius in alio extremo directè constituti, quàm ad aurè alteri us magis propinqui, hoc percusso à latere existentis?

Vtrum quia, ut dictum est, in ligno meatus quidam oblongi sunt, per directum extensi, aëre repleantur, illi autem ex transverso, aut à latere non progrediuntur: quapropter percussa hasta aut trabe in uno extremo, aër in prædictis meatibus latitans, recipit sonum. Cum autem liberior exire nequeat sonus, facile defertur ad aurem, in alio extremo constitutam è directo, à latere autem meatus illi non progrediuntur, quare tonus ille modò percipi nequit ita distinctè.

79. Propter quam causam tempestate nostra non sunt viri in unaquaq; facultate celeberrimi?

An quia, ut Sapientibus videtur, Natura hominum diminuta & imbecillis est? et ut Solino videtur, Corrupta successione nostri proles temporis per nascentium detrimenta? An quia à principibus Viri uirtute præditi parvipenduntur, uirtutis autè sublato præmio, nullus est qui uirtutè amplectatur? An aliter respondebo, Mundum qualibet ætate perfectum esse, nullumque esse momentum,

ARISTOTELIS.

quo hic, quæ ad sui decorem, perfectionem atq; integritatem attinent, careat? Non enim totius habitabilis terræ perfectio nobis innotescit. An ita Natura comparatum est, ut semper posterius de suo tempore conqueratur.

80. PROpter quid apud Principes, adulatorum plurimum ualet autoritas?

Vtrum quia, ut Plutarchus retulit autoritate Platonis, Scipios diligunt? Nimiis enim uero, & immoderatus sui ipsius amor adultores admittit, illisq; cedere cogitur. An quia ut nostra fert sententia, carent lumine mentis? Nam & in uolucrum & cœlestium genere, animalia sunt, quæ propter suæ naturæ prauitates, fœtidis giudent, quorum etiam intuitum dies excœcat, nox illustrat.

81. PROpter quid philosophi nostræ tempestatis magna ex parte sunt deprauatis moribus?

Vtrum, quia uilipendio sunt Principibus? Aut ut ratio uidetur, quapropter philosophiam ipsam falsis criminationibus prosequuntur, credentes se talia præmia referre, quia philosophiæ fuerunt obsecuti, quare à uirtute ad uitia deficere compelluntur. An fortè quia errore ducti, credent totam philosophiæ uestè sibi uendicasse, arreptis quibusdā
ab ea

P R O B L E M A T A .

ab ea panniculis? Quare à nobis rectius Sophistæ quàm philosophi nuncupatur. Hercules, Philosophorum interest, infracto animo esse in utraq; fortuna; Malè quippe philosophantur, qui Philosophie dediti sunt, ut à Principibus honorentur, & eorum desiderium non à natura dirigitur, sed errore, & impetu falsæ credulitatis impellitur.

82. *PR*opter quid irati, in principio expallescunt: postea uero rubent?

An quia ex appetitu uindictæ, propter rem cōtristantem, calor & sanguis ad præcordia reuocatur, quare necesse est, partes exteriores palleſcere. Vbi uerò decreuerūt executioni mandare quod appetunt, calor etiam sanguinis ad partes exteriores progreditur, quare ab eis tunc maxime timendum atq; cauendum est.

83. *Cur habentes raros dentes, & paucos sunt breuioris uitæ?*

Vtrum quia argumento sunt generationis primordia fuisse debilia? namq; si informatiua uirtus constitisset, & materia fuisset obediens, talis raritas minimè in dentibus appareret. An indicium est hoc, densum esse os capitis, quo cerebrum inuolidum est, quare minus sit spirationibus oppor-

ARISTOTELIS

tunum, ita quod celeriter putret, ut quod sua natura humidum sit. Nam & cætera, cum non mouentur, atque exhalant, facile corrumpuntur. Quo etiam fit, ut homo capite piloso maximè sit, & diutius quàm Fœmina uiuat, suturarum sui capitis beneficio. An quia cibum malè conterunt? Cibi autem illa minutatim diuisio facit, ut calor facilius conficiendo expediat.

84. Cur serpentes pene & testibus carent?

Verum quia cruribus carent, idcirco pene caret testibus uerò ob sui corporis longitudinem.

85. Cur serpens, præ cæteris eiusdem generis animantibus, caput uertere aduersum, reliquo qui efciente corpore, ualet?

An quia insectorum modo, structura uolubili cõ fiat, et uertebas carilaginosas & flexibiles habeat? Euenit igitur serpentibus necessario, hac de causa. Melius uerò, ut ita uitare possint, quæ ab aduerso noceant: cum enim prælongo sunt corpore, & pedibus careant, inepti sunt ad conuertendum tunc, dum contra ea quæ à tergo incuruant, nihil enim utilitatis esset si caput erigere quidem possent, iram agere nequirent.

86. Cur chameleo uarijs coloribus immutatur, & multiformis efficitur?

Verum

PROBLEMAT A.

Vtrum quia, ut Philosopho uidetur, Omnium De partib9
animalium
Libro. IIII.
Cap. X.
ouiparorum pedestrium tenuissimus est, quippe
qui omnium maxime inopia sanguinis rigeat. Cau-
sa ad mores animæ eius referenda est: præ nimio
nanque metu multiformis efficitur. Metus enim est,
restringere per inopiam sanguinis calorisq;.

87. Quam ob rem crura, fœmora, suræq; homi-
nis, carnulenta sunt, cum cætera animalia, non mo-
do uiperea, uerumetiam quæ cruribus constant,
uacua carne hæc habeant? Nervosa enim, osculenta,
spinosa, rigida.

Vtrū, quia homo solus animalium erectus incedit?
Vt igitur facile sustinere superiora posset, natura
ra corpulentiam parti superiori dēpsit, inferiori addi-
dit. Itaq; nares carnosas fecit et fœmora, et suras.

88. PROpter quid animalia multum pingua,
cito senescunt, citoq; intereunt?

Vtrum, quia parum sanguinis habent, cum co-
pia sunt absumpta ad pinguedinem? Quæ autem
parum sanguinis habent, hæc ad interitum sunt op-
portuniora. Interitus, quædā sanguinis inopia est,
quòdq; parum potest affici, tamen à frigore quo-
libet, tum à calore facile potest.

89. PROpter quid solus animalium homo, ere-
ctus incedit?

ARISTOTELIS

Secundo de partib. Cō-
mento VII.
Libro III. *Vtrum, quia natura calidissimus est? An quia ut Philosopho uidetur, eius natura atq; substantia diuina est. Officium diuini est, intelligere atq; sapere, quòd non facile esset, si uasta corporis moles accederet. Pondus enim tardiores reddit & mentem & sensum communem.*

De partib; animalium
Cap. VIII. 90. *Propter quid caro ossi contigua, suauior est gustui?*

Vtrum, quia per compensationem contrarij recipit temperiem? Natura siquidem carnis calida & humida est, ossis uerò frigida & sicca est: Quare ex extremis contrarijs, medium prouenire necesse est.

De partib; animalium
Libro III.
Capite. III. 91. *Cur inter comedendum loqui uetitum est? Vtrum, quia ante gulam, per quam cibus & potus deuoratur arteria posita est, ad quam spiritus ad pulmonem profiscitur, hæc autem à cibo uel potu ingrediente infestatur. Attamen Natura ad hoc molita est minorem linguam, siue lingulam, quæ arteriam operiret, hæc autem aperitur, dum loquitur. Quare cibus in eâ facile ingredi potest, quo fit ut strangulationes, tussés, facile imitentur. An quia locutio, cibi debitam impedit contritionem, quo fit, ut cibus non congruè digeratur.*

Propter

PROBLEMAT A.

92. PROpter quid unum aqua commistum, alio quo modo citius inebriat?

Vtrum, quia aqua citius uinum discurrere facit? In primo Sen. Capite VIII. Auic.
Eadem siquidem ratione Mustum, teste Auicenna, citius inebriat, quàm uinum, quia pars aquæ ei commista, ipsum penetrare facit.

93. Quam ob causam Magnates, & in maximis dignitatibus constituti, plerumque Podagræ articulorum doloribus infestantur?

Vtrum, quia diuersis cibarijs ad facietatem uentres ingurgitant? Atque Medicorum sententia, Nihil deterius est, quàm diuersa cibaria simul assumere, & postea magnam eius, quo comeditur et bibitur, temporis moram in comedendo apponere. Videtur enim, postremo adueniente cibo, primum iam aliquo modo esse confectum, quare citius cibationis particule conformitates non retinent, inde crudi, & mali humores oriuntur, per articulos decurrentes: An propter uini puri exuberationem, & ob ocium immoderatum, exercitiumque incongruis temporibus factum: An propter Venereum usum intensum, qui uirtutem digestiuam maxime prostermit. Hercules, his maxime timendum est, ut diuine Plotinus asseruit, ne extirpescant, & ut

Galenus in Aphorismo rum xxviij. Comento. & Auicenna in Sen. LXXIIII. Tracta. liij. Capite. I.

ARISTOTELIS.

Nobis uidetur, ne etiam bruta fiant, quandoquidem gula & uentri, pecudum & stirpium more, obnoxij deditiq; sunt.

94. Cur subita morte occupantur, qui nimia & immoderata crassitie sunt obstiti, & praesertim

Galen. pri- in prima etate? Vtrum quia uenae eorum sunt an-
ma particu- gustae? Quare à compressione pinguedinis obtus
la Aphorif- gustae? Quare à compressione pinguedinis obtus
moris, Com- rantur, ut spiritus liberè discurrere non possit,
mento, & quapropter calor innatus extinguatur, cum etiam
Auicēna in- aëris refrigerationem non capiant. Vnde Medi-
Sen. LXX. corum sententia, Maxime illis timendum est, ne
Tracta. iij. uenae rumpantur, aut calor naturalis suffocetur.
Cap. I.

95. PROpter quid in corporibus ualde pingui-
bus phlebotomia difficilis atq; suspecta est?

Quarto de Vtrum, quia uenas exiles latetioresq; habent?
natura Ani An quia pingue quolibet exanguis est, ut Philoso-
malium, ca. pho uidetur.
IX.

96. PROpter quid sit Aristotelis sententia, cum
Sensibiles uirtutes in corde sunt constitutae, ex ce-
rebri tamen posterioris lesione memoriae, ex an-
terioris uero, imaginatiuae, ex medijs autem im-
partib. ani- sitio, cogitatiuae, accidit deprauatio?
malium ca. VII.

Vtrum, quia cerebrum à Natura institutum est,
ut cordis calorem refrigeret, quo fit, ut diuersis
fui

PROBLEMAT A.

fui partibus, diuerſimode uirtutibus, organis in corde exiſtentibus deſeruiant. Non enim una et ea dem mēſura caloris, omnis animæ aſtus proſluit.

97. *Cur plerunq; contingit, ut Filij, qui non legitimo thoro concipiuntur, ſolertiores, Parentibusq; magis ſimiles progenerantur?*

Vtrum quia uirtutes animæ Parentum, ipſo in coitu ſunt uehementer intentæ. Tales enim maximo amore ſe proſequuntur, quare cum eorum aſſectus non diſtrahantur, neque fœtus natura uariabit, idq; maxime ueritatem continet, ubi cum tranquillitate animi copulantur. Nam coſcuntibus cum timore, & ira ſeu triſticia, plerunq; Filij diſſimiles gignuntur.

98. *Quam ob cauſam, cum mors natura contin*
gat, hominibus, quàm cæteris animalibus terribis
lior eſt.

Secunda de
partib. Ani
malium ca.
X.

Vtrum quia Natura hominis, ut philoſophi fert ſententia, non ſolum uiuendi. ſed etiam bene uiuendi rationem obtinuit. Solum quippe hominū genus ex animātibus nobis cognitis, Diuinitatis eſt particeps, cæteris autem animantium ſola uiſus cura eſt, in quo, ut Plinius inquit, ſpōte Naturæ benignitas ſufficit, uno quidem uel cunctis præferenda bonis

Naturalis
hitoriæ ca.
III.

ARISTOTELIS

bonis, quod de gloria, de pecunia, ambitione, super
que morte non cogitant. Quare cum hominum ge-
nus, nobiliori uita priuetur, dum occidit, gravis
et permolesta sibi præ ceteris mors est. An quia
cætera animantia, circa præsentia uersantur, so-
lus animalium homo futura prospicit?

99. Cur si mors natura cuenit, ultimum terri-
bilium esse censetur?

Vtrum, ut philosopho uidetur, quia ultimum
est, nec quicquam bonum uel malum præterea mor-
talibus uidetur esse? An quia insequimur naturam
que necessitatis est origo, non autem naturam for-
mæ et finis, à qua est boni ratio, quam cuncta ap-
petunt? An forte illius ultimum terribilium, mors
est, quia ita uiuere instituerunt, ut se immortales
esse cogitarent? An illos maxime terrore quatit,
qui prauis moribus uitam peregerunt? An qui uir-
tute uixerunt, illis quippe mors molesta non est,
quod etiam Poëta sensit.

La morte è fin duna pregon oscurra,
Agli animi gentili, agli altri è noia.
Channo posto uel fango ogni lor curra.

An quia à uiolenta, et immatura morte occu-
pantur, maxime tristantur? Quippe qui senio con-
fecti

PROBLEMATÆ.

festi interierunt, sine dolore fere & terrore moriuntur. Senum quippe natura est, sicut lucerna extinctioni parata. Et ut diuinus inquit Plato: Inter omnia mortis genera, mors quæ natura prouenit, leuissima, & cum uoluptate potius quam cum dolore contingit.

100. *Quam ob causam, cum homo sit naturæ terminus, aliorum cōparatione, breui uita à natura donatus est? de quo etiam Poëta conqueritur. Viuere cornices multos dicuntur in annos.*

Cur nos angusta conditione sumus?

Vtrum, quia nostris illis conditoribus, de nostro genere consultantibus, rerum caducarum perfectio, duratione temporis minimè mensuratur? Accidere enim inanimatorum corpora, multo quàm hominum, ratione præstantiora esse. Et ut philosopho datur cernere, Præstat breui tempore letari uehementer, quàm longo leuiter. An quia natura de possibilibus facit, quod melius est semper? Quod fieri autem non potuit, ut humani corporis constitutio, & diuturnitati, & animæ operationibus conueniret. Nam sapiētum autoritate, aliud temperamentum requiritur, primo uitæ, & aliud primo uita operibus. Vtrum diuturnioris, sed de interioris,

De par. animali. Libro III. Ca. IX. & lib. II. De cœlo Tex. XXXIII.

ARISTOTELIS.

terioris, an breuioris quidem uita, sed melioris efficierent, uisum fuit, ut diuinus inquit Plato, Vitam breuem melioremq;, diuturniori & deteriori esse omnino anteponendam.

101. *Quam ob rem nudum & inermem hominem, Natura primo genuit?*

An quia Natura nihil irrationabiliter, neque frustra? Cum autem homo prudentissimus sit, rectè pluribus instrumentis uti potest. Manus autem non est unum instrumentum, sed multa, quare non bene sentiunt, ut Philosophus asserit, qui inquit hominem nobilem, sed deterrimè omnium animalium constare, nudum enim atq; inermem creatum referunt. Cetera animalia tamen cōmune auxiliū retinent, idq; nullo pacto permutare possunt: at homo, pro sui arbitrio, arma permutare potest. Manus enim & ungula & cornu, & hasta & ensis, & quiduis aliud genus armorum est. Cum igitur homo intellectu & manu à natura donatus sit, de sua nuditate & conditione conqueri non potest. An materia nobilitas, ex qua corpus humanum fuit constitutum, cornibus, aut alijs consimilibus instrumentis non erat idonea?

102. *Quæsiuit Dominatio uestra, propter quid*
uimur

PROBLEMATÂ

vinum possum in uase constituto in aqua, salenitro commista maxime refrigescit?

Dixi cum alijs, hoc fieri per antiparistasin, uia per quam contrarium à cōtrario intendi solet. Verum quia teste philosopho, Veritatis causa philosophorum interest, nedū aliorum, uerumetiā propria dicta emendare, sicut mihi datur cernere, ista solutio non satis facit. Nam primo de genere corruptione, actio fit merito cōtrarietatis. Et tertio Physicorum, et nono Metaphy. Omne quod agit, agit, in quantum est in actu, et non in quantum est in potentia. Et hoc est principium per se notū, et ab omnibus concessum. Manifestum est autem, quod salenitrum nō est actu calidū. Nam de sensibilibus qualitatibus rectus iudex est sensus tactus, à potentia autem calida, quō antiparistasis prouenire possit, non uideo. Ideo aliter dicendū puto, quod salenitrum est actu frigidum, et aqua ibi commista est uino frigidior. Magis autem frigidum minus frigidum magis refrigerat. Medici causam asserunt, Salenitrum esse potentia calidum. Comparatio est humani corporis non absoluti natura, Reubarbarum bene hominem calefacit, sed iura frigefacit. Medicina enim est de humano corpore,

pore,

ARISTOTELIS.

pore, ut de subiecto, & ad hoc non aduertebant.

103. PROpter quid plerisq; hominum philosophia uisa est res mirabilis & diuina?

Vtrum quia sicut corporis medicina, ita, ut inquit lucidissimus Themistius, animæ Philosophia perfectio est? An quia Philosophiæ studium, nostram erga Deum obseruantiam, pietatemq; multum adauget, & tanquam cōcalefacit? Nā cognitio his, perfectiē facit Deus, in admirationem, commendationemq; sui, omnium animos, atq; corda cōuertit, hanc autem admirationem propensa charitas, fides ac spes certissima consequuntur. An quia mirabiles quasdam, ut Philosophus inquit, uoluptates sui certitudine & sinceritate parit? An quia nos similes Deo reddit? An quia p̄ eam, ut Seneca sententia tulit, unus homo cōtrahitur liber.

104. Cur tyranni literatos uiros odio persequuntur? Vtrum propter morum disparitatem? Enimvero ita fortuna tulit, ut semper ab improbis moribus lacesita iniurijs sapientia fuerit. An quia uerentur, ne seditionē in ciuitatibus sua doctrina aut autoritate moliantur? An quia literis culti, sepe eos suggillare, & mores eorum taxare consueuerunt? Nam ut inquit Plato, Poëtæ quippe
uim

PROBLEMAT A.

uim maximam inter utranq; partem habent, & ad
laudandum & uituperandum. Quare unusquisq;
cui fama curæ est, maximè sibi cauere dicitur, ne
Poeticum hominem infensum habeat. Quod maxime
Minois exilio confirmat, quippe qui cum Ho-
meri & Hesiodi autoritate laudatissimus fuerit,
cuiusdam tantum Poëtæ odio, fama apud homine
increbuit, ipsum rudem durumque hominem existi-
tisse. Et an, quia tyranni plus se uirtute præditos
diuitijs superare credūt, quam ipsi ab illis, literis,
doctrina sæpe superantur? Proinde euenit, ut ani-
ma, quæ mutuam quandam compensatio-
nem, diuinarum literarumq; parita-
tem exposulat, coniungi ac
conciliari non possit.

FINIS.

N

ALEXAN

DRI APHR ODISEI SVPER NON
nullis phÿsicis dubitationibus Solutionum
Liber, Angelo Politiano
Interprete.

ROBLEMATVM A-
lia, suapte natura credibilia
sunt, & nota, omnique ambigui-
tatis & questionis experta.

Quis enim quæso mentis compos dubitet, cur
uolatilibus pennas natura sit elargita? Quiuis e-
nim prudens dixerit, fomenti gratia, quasi uestimē-
tis primo circumdata: tum ob speciem, quemadmo-
dum gressibus quoque animantibus dati sunt uils
li, serpentibus cortices, squamæ aquatilibus, aut
testæ, uelut ijs. quæ testacea nūcupantur. Cur præ-
terea alijs quidem cornua, alijs autem aculeos, &
alijs acutos ungues, aut rostra, aut eiusmodi quip-
piam tribuerit? Hæc enim omnia, uelut agnatis qui-
busdam hastilibus, quo scse ipsa ab iniuria tuerentur

tur

PROBLEMAT.

tur armavit. Cumq; omnes natura fructus, omniaq; semina tum ad generandum, tum ad genus excipiens endum fabricata forent, corticibus ea, aut corporibus quibusdam mollibus, aut lignum aut cutem imitantibus communiuit, & quasi intra scrinium occultuit, ut rigoris, aut caloris, aut animantium etiam quorundam iniuriam deuitarent. In plerisq; autem ne ipsum quidem involucrem reliquit inutile sed idoneum cibatum paravit. Plantas uero ipsas frondibus, cortice, ceterisq; similibus, pinnarum uillorumq; uicem conuestiuit: ut quas præuiderat immo dico frigore aut aestu offendi posse, labefactari: quin & earum quasdam etiam spiritibus quasi spiculis armavit, quibus animantium iniuriam propulsarent. Florumque uarietate partim ad speciem, atq; ornatum coronauit: partim uti uice præconum instantem fructuum paritudo præmonstrarent. Igitur qui nota hæc dilucidaque sibi postulant explicari, sunt procul dubio mente capti. Qui autem ambigunt, an sit igni insitus calor, ij tangendi non habent sensum: qui dubitant utrum natura ac præuida ratio consulat ijs rebus quæ oriuntur & occidunt, quique ordinem, motum, positum, ductum,

ALEXANDRI.

colores ceteraq; his similia non credunt, supplicio digni sunt.

Hæc itaq; suapte natura nota sunt. Alia rursum inexplicabilia penitus, soli cognita Deo, scilicet, illorum essentia autori. Nam artifex, qui sit opus aliquod solertius machinatus, omnes illius actuum tenet causas. Qui uerò eius operis sit imperitus, causas quoq; ipsas penitus ignorat. Inexplicabiles autè quæstiones huiusmodi sunt, cur quibus alæ, aut plantæ aut latera titillantur, rident, curne non nullis, cum marmora atteruntur, aut secantur, cum stridet ferrum aut limatur, ipso confectum auditu dentes obtorpescent. Cur dentium stuporem, qui è frigidis pomis proueniat, portulaca tamen, quæ et ipsa frigida est, sanat. Neque sunt contrariorum contraria medicamenta, sed similia. Aut cur Magnetes lapis ferrum tantum attrahit, deq; eius scrobe uiuificatur, succinum uerò tantum folia arida ac festucas aggregat, eisq; adglutinatur. Et leo solum gallinaceum pauet, Villaris autem gallina edito ouo, festucis unde quaque corpus purificat. Coturnices ueratro, quod toxicum homini, uescuntur, Sturni cicada. Ascamonia flauam bilem trahit: Colocyntha uerò & Agaricum, & album Veratrum, Epholbionq;

PROBLEMAT A.

Epholbionq; & Coccus enidijs pituitam, nigram autem Veratrum, & Epithymum, nigram bilem. Quibusdam uerò sedatur uenter ijs, quæ perpurgant: contra uerò ijs quæ sedant, perpurgantur. Tum alio alius cibatu magis delectatur, eumq; facilius concoquit: Quis autem ignorat marinam torpedinem, uel per ipsam lineam torporem in corpus adigere? Mulum autem, si manu contineatur, contra torpedinem ualere? Infinita deniq; huiusce modi enumerare possum, quæ sola experientia cognoscuntur. Quapropter & à Medicis proprietates arcane appellantur. Quod enim de horum proprietate assertur, arcanum propemodum est ad causam afferendam. Præter enim quidam solutiones horum proponunt quàm plurimas, quæ inutiliter penitus, improbabilisq; sunt. Dicunt enim purgatoria, quæ calidissima sunt, humores trahere, quod proculdubio falsum est. Oporteret enim quæcunq; esset calidum, idem & purgatorium esse. Nunc autem piper, cum sit calidum, nō trahit, sed concoquit, solidatq;.

Eodemq; modo & Mastiche & Aloe. Dicimus itaq; non recipi caris sermonem. Nam si quocunq; alium ducatur, id habitum quidem calidum, uim autē

ALEXANDRI.

vacuofaciendi habet: non continuo tamen, quies
quid est calidum, vim quoque habet ducendæ almi.
Dicunt autem & Strutochamelum ferrum cœneo
quare: non proprietate quidem aliqua sed calidita
te, quod profecto absurdum. Leo nanque qui hoc
animante calidior est. ferrum tamen non coquit.

Neque uerò apud medicos tantum proprietates
quedam sunt, sed apud philosophos, item ac gram
maticos, ut ea quæ *ῥῶδῶν*, hoc est, affectus appels
lantur usibus adnotata. Quocirca de ijs duntaxat
querendum. quæ medium quendam locū obtinent:
neque ad cognoscendū ancipitia sunt, & sub expli
catione cadere possunt. Quæ enim falsa dicuntur,
ea sunt omnibus nota: quæ ueritatem præferunt,
horū nota sunt alia & conspicua, alia obscura &
inexplicabilia, partim uerò mediæ cuiusdā sunt na
ture, quorū nunc expositionē aggredimur. Omne
autē pblema, aut ex habitu ipso soluendum, aut ex
coagmētatione, aut ex actione, aut è cōsensu erga
aliquod simile. aut è colore, aut per sensus decepti
onem, aut per nominis participatum: aut quia eius
rei uires magis minusuē agant, aut quia durius
quidque rariuū sit: aut maius aut minus, aut à
tempore, & ætate, & consuetudine, aut essentie
ratione

PROBLEMAT A.

ratione, aut ex accidenti, aut similium rerum conditione, qualia quæ in problematis dicuntur. Inuenies igitur, si has tibi præponas formulas, quacunque; de re ambigatur, uocare in disputatiōem possis. Quoniam uerò haud ijs tantummodo acquiescendum est, quæ ad uniuersum feruntur, sed tanquam manu ducendus, qui eruditur: age iam solutiones ipsas aggrediamur.

I.

VR Homerus homines à canicie temporum, πολλοκροτὰς ἀπὸς ἀπὸς pellauit?

Quoniam plurimum inde cani incipiunt: quia priora capitis, humiditatis, pituitatisque plus habent, quàm posteriora.

2. Cur tantum priora capitis caluescunt? Quia mollia, laxaque sunt. Cum igitur capillus ob naturalem siccitatem careat alimento, faciliè ijs partibus defluit: haud enim faciliè hæret, uelut in occipitio, quippe quòd & siccior sit, & conspissatius.

3. Caluitium autem à siccitate ortum habet. Hinc fit, ut qui crispus sunt capillo, quòd siccior caput habeant, citius caluescant, serius canescant siccitate consumente excrementa pituitatis.

N 4

ALEXANDRI.

Sunt uigiles præter cæteros. Somnus enim ex his
miditate oritur. Argumento sunt infantes humidi
pariter somniculosi atq; excrementosi. Et humidi
effectus & ebriosi, et qui crebrius lauantur, minus
quoq; excernunt per meatus, ut per nares, per os,
per oculos. Qui uerò molliore sunt capillo, ut quis
huius est humidum caput, eis contra euenit. Rarius
enim, aut nunquam caluescunt. Sed et uitio generis
caluitium accidit: ut & podagra, & alij quidam
affectus cognatione generis excipiuntur. Citius au-
tem canescunt, somnolentiq; sunt, atq; excremen-
tosi. Cani autem albi: imitantur enim pituitæ colo-
rem, unde ipsi ortum habent. Sunt interdum pro-
pemodum aureoli, cum uitellina bilis pituitæ sit im-
mixta.

4. Cur senes excrementosi & uigiles? Excre-
mentosi quidem sunt, quoniam ætate frigidiores,
imbecillioresq; cum sint, minus cōcoquant, multa-
q; per meatus excrementa contrahunt. Cum uero
solidis ipsis corporibus sicci sint, uigiles quoq; ob
id ipsum sunt. Infantes enim et foraminū contextu,
et solidis ipsis corporibus humidi sunt.

5. Cur pueri, qui & humidi natura sunt, & ex-
crementosi, canos tamen minimè produciunt?

Quo.

PROBLEMAT A.

Quoniam humidi calidiq; sunt. Pituita autem humida est ac frigida: sinciput quoq; habent quasi cutem et rarum, quo superflua excernantur. Id etate durefcit, fitq; osseum, et densefcit, Unde et futuras ei natura postmodum tribuit, per quas superuacui uapores efflarentur. Solutio ex habitu et coagmentatione corporis.

6. Cur foeminae ac spadones ocyus canescunt? Foeminae quidem, quod et natura sunt frigidae, et minus exercentur, pluraq; ob id excrementa contrahunt, ac tum praecipue, cum earum iam menses quieuerint. Spadones uero, quod semen iam non edunt sed excrementum, quo semen gigni debuit, per uniuersum corpus una cum sanguine diffundunt: id autem pituitatis naturam habet.

7. Sed cur pilis carent? Foeminae quidem, quia frigidae sunt, densosq; habent corporis meatus: frigus enim condensat. Hinc fit, ut qua pili erupant, uia nulla sit. Spadones autem, quia et humidi sunt, et supra modum excrementosi: hac enim ratione fit, ne locis humidioribus herbae pullulent: neq; ita secis et lapidosi, ut quae caluicium imitentur.

8. Cur spadonibus ut plurimum pedes distorquentur? Quoniam ob eam, de quo diximus, super

ALEXANDRI.

macaneam humiditatem, partes corporis iuidas mollesq; habet, atque ob id imbecilles: quapropter cum totius corporis onus crura non ferant, torquentur, ut si pondus harundini iniicias, flectatur. Nam quod durum siccumq; est idem et ualidum est, et actioni renititur: quod autem humidum ac molle, id actioni resistere nequit: est enim imbecillum. Argumento sunt et ligna, et coria, et uimina, atque item homines. Balneis enim et poculis debilitantur, nisi usque norma modice desiccantur, ualidioresq; ad agendum euadunt. Quo efficitur ut spadones muliebres quodammodo sint atq; imbecilli, similiterq; uinolenti, ut quibus pituitatis plurimum insit. Nam cum frigidi sint, contrarium inducere affectant. Vinum autem suapte natura calidum est. Aethiopes uero, utpote naturae siccioris, capillo sunt crispo, macilenti, musculosi, ualidi ad opus.

Sed cur uoce acuta sunt? Rursus enim humiditatis copia implens asperam arteriam, eam coarctat, hinc spiritus per angustum means, uocis acuitatem efficit per latum, ut in uiris granditatem. Argumento esse possunt foramina tiliarum. Abundare autem illos humiditate manifestum est, quod leues sunt, quodq; ipsi in muliebrum modum mammae crescunt

PROBLEMATÀ.

*erescunt, palpebrasq; habent turgidiores suntq;
tenui capillo, & incano.*

10. Cur nonnulli spadones rem uenercam modo
aliquo affectant atq; interdum amant? Quia multa
circa pubertatem excoli testes, constrictiue fue
rant, suntq; uelut imperfecti spadones: quidam ue
rò calidiori sunt iecore, ac seminalia uasa magna
habent. Imaginantur itaq; usum, quod uerò cupi
unt, minimè peragunt: Verenda enim ipsa marcet.
Nam qui ea inflat spiritus, perpetuo deficit: is à
femine ortus, per feminales meatus, ijs de partib;
ferebatur, quæ circa lumbos sunt: at in pueris semi
nales meatus occæcati.

11. Quare cum tres humores simplices unifor
mesq; sint, non tamen tres uniformes ægritudines
simplicesq; progenerant, sed plures. Duplices e
nim in unoquoq; accidunt perpetuæ scilicet et inter
cissæ: quia non ex ipsis tantum humoribus morborū
differentiæ proueniūt, sed et à locis. Calidus enim
& tenuis humor, acutam, breuem, atq; ardentem
gignit febrim: frigidus autem & crassus obtusam
& longā. Sic et lignorū, quæ quidē sunt calida &
aridissima, ueluti tædæ et lauri, ingentem excitant
flammanam, citiusq; exuruntur, uiridia uerò &
humida.

ALEXANDRI.

humida humilem & humidum ignem edunt, serius
 que exuruntur. Rursus si locus quidem ipse spacio
 sus sit atq; amplius, citius ac maxime accendit hu-
 morem, quoniam cum simul sit coaceruatus, unà
 omnis penitus putrefactus accenditur. Si uerò te-
 nuis sit & angustius, cum uniuersum minimè capi-
 at humorem, sed particulatim, quia non simul om-
 nis sit, putrescat: febrim quidem exilem excitabit,
 sed que diutius ardeat. Admisce igitur humoris
 naturam ac locum, omnemq; earum februm differe-
 rentiam inuenies, quæ ex humorum putrefactione
 proueniat. Si enim in magnis conceptaculis, ut in
 uenis puta, & in arterijs, flaua bilis putrescat, cū
 calida sit, ardentissimam, acutam & breuem acci-
 det febrim, qualis est qui Ardor appellatur. At si
 in paruis uenis & arterijs, quæ circa cutem sunt
 putrescat pituita frigida, languidam & diutur-
 nam efficiet febrim, ut quam quotidianam dicunt.
 Præterea extrema quoq; ipsa permutantur. Quod
 si in paruis conceptaculis flaua putruerit bilis, fe-
 brim faciet minorem breuemque, sed longiorem ta-
 men aliquando, quàm est Ardor, ut tertianam, aut
 simpliciter acutam. At si in magnis conceptaculis
 pituita putruerit, breuiorem aliquanto faciet, quàm
 est quoti-

PROBLEMATĀ:

est quotidiana. Similiter & nigra bilis, si in magnis putrescat uenis, quoniam uno tempore uniuersa quodammodo exurit, breuem faciet febrem, per quartos: si autem in paruis, diuturniorem quartanam. Concurrunt enim frigidus humor & crassus, & alterationi minimè idoneus atq; angustus locus, qui uniuersam simul bilem exuri consumiq; non sinit.

12. Cur nonnullis, ubi pudore afficiuntur, sudant alæ? Quia maxime raris sunt meatibus. Natura autem auocans ab eo sese, quod sit honore aut reuerentia dignum, modicè una cum sanguine maximas in uenas, arteriasq; fugit, eaq; repleta destillant. At gaudentibus euenit, quoniam remittitur, rare scitq; corpus maxime uerò alæ.

13. Cur timentes pallent? Quoniam natura nostra, eaq; uis cui corpus est curæ, nihil ab externis pati uult. Atq; ut nos intra domos confugimus, ita et ipsa securitatis satagēs in corporis intima, quo ad eius fieri potest, se conijcit. Atqui & sanguinem, quem pro cibo uehiculoq; habet, eum scilicet qui optimus sit, secum trahit. Is autem est sanguis, qui roseo cutem purpureoq; colore inficit.

14. Sed cur eidem tremunt? Quoniam animalis

ALEXANDRI.

malis uirtus consensu naturæ nervos desinit, quos prius seruabat, ij uerò corporis partes tremoris expertes fiunt: hinc fit, ut & uenter ijs soluitur & mingant de improviso. Nam qui muscoli excrementorum meatus obstruunt, nunc imbecilles facti superuacanea remittunt.

15. Cur quos pudet, rubent? Quia natura sua sponte, cōscientia quadam quod honore sit dignum reuerita, quasi nobilis puella, modicè sese in corporis intima contrahit. Mouetur autem unà secum sanguis, ac funditur: unde etiam cutis sanguinis colore inficitur. Alij sanguinem à natura obtendi, quasi uelamen dicunt, quemadmodum & nos à natura uelut admoniti, manum faciei prætendimus.

16. Cur nonnulli metu extincti? Quoniam fugiens supra modum naturalis uirtus, seque in corpus intimum unà cum sanguine recipiens, in seipsum uiuificumque calorem cum, qui propter cor gignitur, confestim suffocat, atque extinguit, quare & corruptionem inducit: Hac enim ipsa ratione et oleum, cum plurimum, ac subito in lucernæ flammam inditur, eam extinguit: habet autem sanguis qui est in corde, proportionem ad lucernæ flammam. Quosdā et immodicus dolor ratione eadē exanimauit. Resolui-

tur

PROBLEMAT A.

tur enim in siti caloris internus motus, ut operculo obiectus ignis extinguitur.

17. Cur multi uimolentia exanimati? Quia rursum uini copia naturalem uiuificamq; uirtutem caliditate suffocat. Præcipue uerò hoc ijs accidit, qui insitum calorem exiguum atq; imbecillū possident. Quod enim & plurimum est et ualidum, reuerti magis potest, spacioq; temporis copiam coquit: quemadmodum & flammæ copia maiorem quoq; olei infusionem tolerat.

18. Cur senes tremunt? Quia rursum naturalium uirtutum nervi, ac particularium musculi, cū sufficientem motiuam uirtutem minime capiant, haud quaquam pariter ad tolerandum corporis onus an nituntur. Fit autem tremor, quoniā corporis pondus particulā deorsum trahit, animalis aut uirtus sursum, hoc cum et fiat successiōe, et continenter, tremorem ciēt; hinc etiā cernui ingrediuntur, atq; ad humum uergunt, quorsum eos natura detrudit: hinc & bacillorum adminiculo pro tigillis sustentantur, obq; hanc ipsam uirtutum imbecillitatem steruus de improviso, urinamq; deijciunt.

19. Cur piper & sinapi integra si decores, uentri minime excalefaciūt, si trita, excalefaciunt?

Quia

ALEXANDRI.

Quia quæ uirtute tantum, non autem & actu sum
habent qualitates, aliquo extrinsecus indigent ad
iumento, ut uirtutem in actum producant. Ipsa igitur
tritura attenuata, atq; in intimum corpus per
meatus penetrantia, tum à sua insita caliditate cō
mota, agunt hoc pacto.

Eademq; ratio est & ceterarum qualitatum.

Sunt autem ex ijs, quæ per qualitatem agunt,
nōnulla, quæ actu ipso qualitatem habent, ut aqua
potabilis, pituita, lac. Humida enim & frigida
sunt, neque ullo extrinsecus indigent ministerio ad
refrigerandum atq; humectandū, sed statim pro
pereq; agunt. Similiter et sal, et terra et eiusmodi:
sicca enim sunt natura et uirtute, et aspectu, et ac
tu. Mare enim, & salsugo, & uiua aqua humida
sunt & imaginatione & aspectu, sicca autem &
uirtute & actu. Lini uero semen, & panis, sicca
imaginatione & aspectu, humida uero sunt uirtute
& actu.

20. Cur nōnulli noctu nihil uident, die uident?
Quoniam uidendi spiritum crassiorem habent, ne
que qui aëra pertransire usq; ad uisibile possit,
noctu uero crassescit, quoniam solis absentia refri
geratur. Vel (ut alij dicunt) quoniam interdum à
tenui

PROBLEMAT A.

tenui calidoq; aëre attenuatur, noctu uerò densatur. In fele autem & hyena & noctua contra accidit. Interdiu enim nihil cernunt: noctu exactè cernunt: Habent enim uidendi uirtutem tenuissimam, maximeq; perspicuam: quæ cum noctu modicè crassescat, suscipiendo obiectui idonea fit, interdiu autem, atq; in claro lumine uehementer attenuata resoluitur, atq; dispergitur. Vnde & leones, qui eiusmodi ferè sunt, per solem ingredi nequeunt, & ignem interdiu cernentes fugiunt. Est & eorum uidere pupulam uehementer splendidã, habentq; humida oculorum maxime perspicua.

21. Cur repentinum uehemensq; gaudium nunquam exanimat? Quia uitalis uirtus, & insitus calor cum immodicè extrinsecus fertur, egeritur, atq; resoluitur: unde & sudant, & rubent, quoniã sanguis adest. Insitus enim calor, atq; ipse ignis, tum caliditate, tum quod loco suo demigrat, sursum uersus mouetur, rursus uerò pabuli appetitu deorsum. Vtrolibet autem horum motuum pereunte, ipse corrumpitur.

22. Cur dolentes, & amantes, & irascentes suspirant admodum, & frequenter? Quoniam dolentium anima ad ipsam doioris causam conuersa

ALEXANDRI

est, cupientium, ad id quod cupiunt: irascentium, ad id qd' iram ijs concitat. Igitur intenta anima ad id quo mouetur negligit, & quodāmodo obliuiscitur motiū pectoris musculis uirtutē præbere. Cor itaq; ipsum, neq; pectoris dilatatione aërē accipiens, ideoq; neq; perflatum, atq; refrigeratū, neq; item cōtractione excernētes singulifica excrementa, quæ de sanguinis exustione gignūtur, dum suffocationem metuit: animā cogit atq; admonet, ut quam plurimū musculis motum præbeat, maiorem que inspirationem atq; expirationem efficiat, ut maiorem quēq; uim frigidi aëris accipiat, maiore que uim excrementorum efficiat, ut quod exiguae crebraeq; respirationes factura fuerant, idem maior una efficiat. Vnde & Græcum nomen suspirio ex angustia pectoris prisce dederunt. Suspirant autem diutius, & frequenter, quoniam in id semper quo mouetur, conuersa est. Natura autem cogit eam, ut aliquando plus motiue uirtutis musculis pectoris per cor immitat: quod autem in pectore respiratio, idē in corpore perspiratio est, quæ per arterias fit. Similis autē est inspirationi dilatatio, expirationi autem contractio. Sub pulsus uictō nō mine, dilatatio contractioq; comprehenditur.

Cur

PROBLEMATATA.

23. Cur isticiam difficile concoquitur? Quoniam leuitate sua humido pabulo intra aluum innatat, idq; per mediam: neque sese ad eius corpus applicat, qua applicatione concoctio fit. Tum circa guttam redundat: cuius officium appetitus est, non coctio. Extra uerò corpus, si in aquam indatur, innatat neq; demergitur: quia dum carnes interuntur, leuem cōcipit spiritum, corpus in altum expuit, humidisq; innare cogit: hinc & lentus est, quoniam spiritus est particeps.

24. Cur antequam balneum ingrediamur, calidū mingimus: cum diutius in balneo super sedimus, frigidum? Fit hoc nimirum, quasi ad alterius cuius inspiciam cōparationem. Emissa enim urina tepidae qualitatē est, ac modicè calida. Extra igitur balneum, quoniam frigidum est corpus nostrū, quæ urina emissa est, uelut ad corporis cōparationē calida est. in calido autē, quoniam multo magis corpus, quàm urina calefit, frigida urina uidetur, quāuis aliquo modo calida sit: uerumq; id esse uel ex eo apparet. Ei enim qui balneum ingreditur ut caleat fiat, si calidam solum ingreditur, quæ calida est aqua, admodum feruida uidetur, si autem iam exauctus ingreditur, nō itidē ei feruida uidetur.

ALEXANDRI

25. Cur loca maritima fodientes, dulcem aquā inuenimus? Nimirum quoniam in mari quæ tenuior sit aqua, dulcis est, quæ crassior, salsa: tenuis igitur aqua per terræ meatus influens, in ipsa occulitur terra, quam deinde fodientes inuenimus. Dulcis est autem, quoniam per brumā in aëra tollitur. Crassa uerò aqua exiccata emundataq; fit sal. At in littoribus quæ meatus laxiores habeant, salsa inuenitur aqua: Excolatur enim eo etiam crassior maris aqua.

26. Cur putealis aqua per brumam calida, per æstatem frigida est? Quoniam quidq; semper contrariam, ut mimicum fugit. Frigidum uero, & contrarium calido esse, & ipsum corrumpere, manifeste apparet. Igitur quoniam calor per æstatem aëra occuparit, fugit frigus in intimam terram, atque ob id aquam frigefacit. Per brumā uerò, quoniam frigus in aere plus pollet, rursus calor in minimum defugit, aquamq; excalfacit. Contraria enim eodem in loco ac tempore simul manere, contra naturæ legem est.

27. Cur breui statura homines proceris ut plurimum sunt prudentiores? Quoniam constipata atque compacta illis est anima in uniuerso corpore, proceris

PROBLEMAT.

proceris uerò in longitudinem distenta resoluuntur. Quapropter Homerus Ulysssem breuem, ac prudentem: Aiacem uerò, procerum ac stolidior rem describit.

28. Cur minus prudentes, cum ingrediuntur, sese ueluti suspendunt? Quia ut inualidus gubernator haud in rectum nauim agit, ita marcidior anima corpus.

29. Cur stolidorum quàm plurimi, prudentes gignunt liberos ac robustos? Quia stolidiores in coitu uoluptati magnopere succubentes, animam habent corpori magnopere immersam. Quod efficitur, ut eorum semen quàm plurimæ uirtutis, tum rationalis, tum naturalis particeps, prudentiores qui nascantur efficiat. Prudentioribus autem, atque ijs præsertim, qui sunt eruditi, secus omnino accidit. Prudentiæ enim uis, aliquid eorum semper, uel in re ipsa Venerea reputans, quæ sint extrinsecus necessaria, ideoque suspensior, efficit ut quod semen defluit, quàm plurima careat naturali uirtute. Hinc soluendum, cur stolidi atque ineruditi liberos gignat corpore robustos, eruditi contra imbecillos.

30. Cur ferarum sterces haud ita malè olet? Quia sicciori, minimeque superuacaneo utuntur

ALEXANDRI.

nutrimento, maximeq; exercentur. Quin & Dorcadum, & alicrum quorundā animalium stercus, uelut armatum quodāmodo imitatur odorem: Hominis igitur stercus pessime omnium olet: quod ij & uario, & humido uescuntur nutrimento: idq; etiam supra satiem, & intempestiue, et cum minime indigent. Tum minus exercentur, minuscq; quā cetera animantia caloris habent. Quare cum neq; plane concoquatur, neque ob copiam perscetur, sed ueluti commarceat, mali est odoris.

31. Cur sinapi, ceteraq; id genus acris cuti imposita ulcerant: deglutita uerò, aluum iam non ulcerant? Quia prius demutantur ea, & concoquuntur quā agant. Praterca resoluitur à (credo, nimia corporis humiditate. Item cū supra cutem ponuntur, temporis ad agendum plus habent, quoniam eò confissatior est, estq; praterca imbecilla. At quod intimum est, & laxiores meatus habet, & validius est,

32. Cur qui dolent, quicq; gaudent, ridentes lachrymant? Qui quidem dolent, meatum qui sunt in oculis spissitudine corū exprimūt humiditatem: quā aut gaudet, raritate meatuum humidū effundūt. Quibundā uerò in oculis, ijs q angustiores meatus habent, in neutro lachryma exprimitur. Cur

PROBLEMAT A.

33. Cur hordeacea farina, cum sit frigida, resoluit pituitates? siquidem omne frigidum condensat, ac resolutionem impedit. Equidem puto nō quia refrigeret, ideo resolvere, sed quia eijciat: uim enim eijciendi, atq; humores diuidendi possidet. Sunt que plurimæ eiusmodi species sibi ipsis contraria agentes: non illæ quidem prima ratione, & sese ipsi, ac præcipue, sed secunda, & ex accidenti: ut apium, quod quidem est calidum, febrim diminuit, Non quia id quidem calidum est, simile enim similia auget, sed quia ex uenis eijcit morbisferos humores, uimq; habet prouocandæ urinae. Itemq; iris, et hyssopus, lateris morbo, quæ pleuritis dicitur, conferunt: quamuis enim calida sint, tamen eos humores incidunt, qui pituitatē intra eam membranulā gignunt, quæ costæ subcinguntur. Et aqua calida circumfusa rigorem soluit, q̄ Tetanus dicitur, qui que ex lentis frigidisq; humoribus generatur. Soluit autem nō proprie, sed ex accidenti, per mediū aliquod, hoc est, per insidētē caliditatem, Si igitur sua sponte nullius mediij interuentu agant, proprie dicuntur, primūq; ratione agere: si mediij agant interuentu, non autem sese ipsi, ex accidenti agere, perq; secundam rationem dicuntur,

ALEXANDRI

34. Cur mingentibus accidit, ut & flatū edant?

Quoniam cum uestica urina plena est, turget, premitq; & coarctat directum intestinum. Dum itaq; exinanitur, incluso intestinis spiritui exiens di occasionem præbet. Quidam uerò consensum quendam harum inter se particularum esse ad delectionem arbitrantur.

35. Cur qui oscitantē uideāt, & ipsi oscitant?

Quia natura animantium, maximèq; ratione carentium, similitudinum quendam consensum, itemq; affectum habet. Atq; ita fit, ut meiente a fello, ceteri item meiant, cum sint urina repleti.

36. Cur lippus sanum lippitudine afficit: sanus uerò lippum haud quaquam sanitate afficit? Quia oculi humecti sunt & molles, atq; affectibus expositi. Tum quia sanitas ex habitudine modica, uitium ex immodica accidit. Quod igitur modicum est, facilius ab immodico mutatur ac uertitur quam contra. Ergo & lippitudo, quæ immodica quædam habitudo est, faciliè sanitatem, utpote modicam de mutat. Fit autem mutatio naturali corporum inter se consensu.

37. Cur numisma, & pomum in aqua maiora, quam sint uideri solent? Quia affusa ijs aqua, con
color

PROBLEMAT A.

color fit, aspectumq; decipit, quasi maiora sint. Tali enim ratione ☉ Sol, ☾ Luna, & quæ Erraticæ Stellæ dicuntur, cum iuxta ortus aut occasus limitem spectantur, ampliori corpore uidentur. Sua enim qualitate circūfūsum sibi aërem afficiūt.

38. Cur triangula procul cernentibus rotunda putantur? Quia cum aspectus procul angulos uidere nequeat, utpote acutos, eos ignorat, quibus ob aspectus deceptionem subductis, rotunda putantur. Idem in remo accidit, qui sub aqua perfractus apparet.

39. Cur ligno procul uapulante, ictum continuo uidemus, sonū serius exaudimus, quamuis una cum ictu & sonus fiat? Quoniam uisum subtiliorē auditu, acutioremq; habemus. Ictum igitur uisus, utpote acutior, anticipat. Auditus autem, ut qui crassior est, sonum tardius consequitur. Hac ipsa ratione soluendum est, quod in nubium inter se cōflictu brunnæ tempore, ubi ictus oritur eius, quem tonitrum dicimus, eiusq; ignitio, quam fulgetram uocamus, ut in ijs, quæ pyrechbola, hoc est, igniuoma dicuntur, prius fulgetrā cernimus, atq; ita post modum tonitrus exaudimus, licet conflictu ipso prior tonitrus, posterior fulgetra, aut una saltem

ALEXANDRI

ambo oriantur: & hic igitur uisus, utpote subtilis or, auditum præuertit, atq; ita fulgetram prius uidemus. Tum & auditus tonitrum sentit, ut qui crassior, atque ad consequendum tardior est.

40. Cur fit ut cum nuda facie reliquo amictu corpore simus, in maximo tamen frigore reliquum quidem corporis rigeamus, faciem minime. Consuetudine, assuevit enim facies aëri tollerando. Maxime uero nos consuetudo aduersus omnes affectus communiuit.

41. Cur flaua bilis, quæ per uniuersum uitæ tempus ea tunica, quæ bilis uestica dicitur continetur, cuiusq; corpus maxime affectibus expositum est, minime ipsam corrodit: at si uel ad exiguum temporis, in dentē, cuius est corpus ad patiendū minime aptum ingruerit, statim eum exesum reddit? Quoniam ita est à natura institutum, ut eo tantum corpore inhabitet, ideoq; minime ipsum ledit. Magnū enim remedium contra dolorem naturæ noscitur, nullēq; alia possim tibi exempla asserere. Decem in matrice menses infans permanet, nullum ponderis sensum prægnanti præbens. Spiritus autē leuis in eum incidens, dolorem continuo acutū citat, qui et tensionem et intollerabile efficit pōdus.

Aspera

PROBLEMATATA.

Aspera arteria unius est spiritus receptaculum, in eam si mica, aut potiuncula deerret, suffocatiōem aut uehementē efficit tuſſum. Id niſi natura ipſa præ finiſſet, haudquaquā fieri uel ad minimū poſſet.

42. *Cur nonnulli, cum balneum ſitientes intrāt absq; ſiti exeunt : nonnullus uerò contra accidit? Sicciores quidem balneo uueſcunt, ſitimq; ſedant, ſitis enim ſiccitate prouenit, præſertim ſi nō penitus à ſiccitate reſoluantur.*

At qui uuidiores ſunt, minimeq; ſitibundi, ſi diutius immorentur, ſub calido præſertim aëre, at que intra aridam contignationem, reſoluta per ſudores humiditate, ſitibundi efficiuntur.

43. *Cur radícula comeſa, alij foetidum eructant, alij minime? Quorum quidem aluus ac ſtomachus, ſuperuacaneis malisq; humoribus, ijsque ad pituitatem uergentibus, minime exuberat, eorū purus eſt ruſtus: at quibus exuberat, foetidus. Radícula enim calida eſt humorumq; craſſitudinem incidit atque attenuat. Ex humoribus autem ſpiritus excitat, eosq; per ruſtum effuſit. Sic & cœnum quieſcens nihil olet: motum uerò et conturbatū grauem balitum eſſat. Qui uerò radiculā ipſam grauis naturæ, ac foetide qualitatis eſſe autumant, quoniam*

ALEXANDRI

quoniam ea, cum extrà corpus sit, diutiusq; seruetur, grauitèr oleat, proculdubio falluntur: omnes enim qui ea uesterentur grauem ructum edere oportet.

44. Cur in maximis rigoribus digiti, ac summa corporis nigrescunt & decidunt? Quoniam extremum frigus abigit atq; retrudit insitum calorem sub intimum corpus; atq; ita summa corporis liuescunt quidem primò, tum nigrescunt, & quodammodo cadauerantur. Decidunt autem, quoniam natura reliquo intentata corpori, adglutinat sibi quod sanum inest: quod uerò iam perijt, demittit à sese, atq; extrudit. Summa autè, præcipuè afficiuntur, quod neq; admodum carnosæ, & minus calidæ sunt. Nam & stirpium eæ præcipuè foliorum defluuium bruma patiuntur, quæ minus calida natura sunt, atque ob id imbecilliores, atq; rariores. Qui uero dicunt, statim à principio insitum calorem, à frigore quasi ab aduersario fugientem, in intimum corpus peruadere, tum sese coligentem, & quasi instaurantè, ceu resumptis uiribus, in eas rursus particulus, magna repente copia, auxilio accurrere; atq; ita uel quia repente, uel quia maxima caloris ui eodè remigrarit, summa corporis exurere, quia
in his

PROBLEMAT A.

in his residens magis congregatur, ij proculdubio falsum autumant.

45. Cur qui summa corporis rigentia igni ad mouent ut calfaciant, uehementer dolent? Repentina uidelicet qualitatis mutatione. Plurimū enim frigus in plurimum calorem demutant: Quicquid enim immodicè, repenteq; fit mala uidelicet habitudine, id naturæ cruciatum affert. Quicquid autem bona habitudine, & modo, & secundum naturam repente immutatur, id naturam magnopere delectat, consistit autem maxime in habitudinis modo humanum corpus, multoq; magis, quàm ceterorum animantium.

46. Cur qui piper, aut magnum panem comedunt singultiunt? Est uerò proportio & cum ijs quæ extrinsecus aut ingrauant aut dolorem incutunt. Piper enim, flauaq; bilis proportionem cum spiritibus habent, pituita autem & panis cū grauissimolapide. Qui aluum minime excrementosam, sensibilem calidāq; sunt nati, ij ocysime piperis acrimonia mordicantur, stomachum excitant, ad id quo dolent, excernendum, ac perssequendum, atq; ita quem singultum dicimus effutunt: qui uerò frigidiores nati sunt stomachum, maioremq;

in co

ALEXANDRI

in eo pituitatis uim habent, minusq; sentiunt, et
tardius singultiunt. Idemq; ijs accidit, qui magnū
repente panem deuorauit: Panis enim copia ac
magnitudine degrauantur. Neq; enim suas partes
cessare natura patitur, ubi quicquā adsit, quod se
lēdat. Piper igitur qualitate acri id efficit, secun-
dum proportionem pungentis intrinsecus bilis.
Panis aut quātitate ponderis uelut et pituita co-
pia, intrinsecus degrauans singultum efficit.

47. Cur qui in unguibus affectus existunt, uche-
menter cruciant? Quoniam nervi, qui per digitos
tenduntur, peculiaribus excrementis ungues gē-
nūt; quemadmodū et dentes in gingiuis fiunt. Cū
itaq; sensibilis neruorū uirtus in extrema p̄gredi-
tur, inq; ijs collecta ucluti in conuallē profluens a-
qua cōgregatur, atq; copiosior existit. p̄culābio
quo magis affectum sentit, magis etiam cruciatur.

48. Cur deuorato repente magno pane, reten-
tio spiritus singultū resoluit? Quoniam stomachū
p̄mens, atq; in angustum adurgens, id agit, ut
et qui in eo cibus constipatus sit, exprimatur in
uentrem atq; ita exoneratus singultum sistat.

49. Cur deuorato pane singultientes, ubi quid
triste audiunt non singultiunt? Quoniam in id ani-

mam

PROBLEMAT A.

man intendunt, quod tristitiam afferat: quo effici-
tur, ut mouendo pectori minus sit intenta.

1. Rursum igitur, cum non erumpat spiritus, ue-
rum copiosior cogatur, singulū sistit, ut & ante
didicimus.

50. Cur imagines prope quidem, planos colo-
res, procul autem stantibus, partim cōcauos, par-
tim deuexos ostendunt? Quoniam uidendi uis in
longo intervallo extenditur, atq; resoluitur, quo
fit ut intima colorū exacte planeq; non cernat sed
candidos quidem colores deuexos, nigros aut con-
cauos uideat. Candidum enim, cum sese splendido
adimouit, extrinsecus splendescit: nigrum uerò, ut
pote tenebrosū, intrinsecus.

Artium uerò aliæ materiam transformant: ut
cum statuarius æneum equū, aut bouem, aut aliud
eiusmodi animal fundēs aut cadens, hominē fingit
aut aliud quippiā, mutata scilicet de specie in spe-
ciem materia æris. Aliæ additione agūt, ut cææ,
aut luti fictor. Aliæ demptione, ut qui sculpendo
animal fabricantur. Aliæ coagmentatione et inser-
tione & glutinatione, ut in domo, ut in nauigio
edificando, in tela in fabrili opere. Aliæ habum-
inis alteratione fiunt, & per profundum
quodam

ALEXANDRI.

quodammodo, quemadmodum natura è semine animantia procreat. Aliæ habitudinis simul alteratione, & adiectione corporis, quemadmodum Natura particulas enutriendo auget. Aliæ uero mixtione colorum, & corporum adiectione, ut pictura.

51. Cur si frigida aqua nervis inimica, calida amica non est, imo uero & ipsa inimica? Si enim tale quippiam noxium, cōtrarium porro utile est. Contraria enim in id ipsum eodem modo agere nequeunt. Prima igitur ratione, ac per se calidum, quæ est calidum, infestum nervis simpliciter non est, sed quæ calidum & humidum est.

Qui autem nervos habent laesos, eorum nervi, quia plurimum sensus habent, multæ intensiōis, multæq; astrictionis indigent, sunt enim suapte natura sicci. Humiditas autem, utpote contraria, emollit, remittitq; ipsos, ac putrefacit. Calidum uerò ipsum suapte natura minime noxium esse patet. Calidi enim olei utilis haustus, quia astrictionis quoq; uim continet.

51. Cur si poma nocent, quoniam frigida sunt atq; humida, aqua tamen quæ eiusdem sit habitudinis, minime nocet? Quia subtilior est aqua porris, citiusq; excernitur, quo fit ut nō adeo laedat, imo uerò,

PROBLEMATÀ.

imò uerò corporis particulari modice intendit.

53. Cur quæ difficilem habent concoctione, et crassoq; sunt humore, multò facilius cōcoquuntur, ut bubalæ carnes, quàm quæ et faciliorj sunt concoctione, et minus crasso humore, ut saxatiles piscēs? Quidam id consuetudini tribuunt, nonnulli habitum quandam naturalem atq; arcanum, neq; explicabilem in causa esse putant. Quidam uerò immodicā alui caliditate, quæ cōcoctibilia sint, quàm par est, utpote mutabilia, summa incendij ui concremari dicunt, atq; corrumpi: quæ autem concoctioni minime idonea sint, utpote difficilia mutatu, cum non admodum mutantur, concoqui tantum. Sic enim et paleæ, ut quæ suscipiendis affectibus aptiores sunt, plurimo igni in cinerē abeūt. At quernis lignis non item accidit, ut quæ ritè comburantur.

54. Cur dolentium superficies pallefcit? Quid natura (ut diximus) ad intum corpus unà cum sanguine penetrat. Sanguis autē is est, qui ipsam calfacere superficiem ac rarefacere sit solutus.

55. Cur in Aegypto, quæ calidissima est regio, frigidum uinum gignitur? Eadē ratione, Rus enim ad uitium radices defugit frigus, easq; fr

ALEXANDRI

gessit. Sunt enim vires multo quàm cetera stirpes suscipiendis affectibus aptiores.

56. Cur calida aqua puteo indita, frigidissimam reddit aquam? Quoniam quod in puteo frigus est calide repugnat. Cumq; eam frigoris abundantia superet, calorem ipsum omni copia persequitur. Atq; ita multa cum frigiditate per calefacientem aquam influit, eamq; hoc pacto admodum refrigerat.

57. Cur ubi exiguum animal in oculis inuolat, statim altero clauso oculo extrahitur?

Quia uidenti spiritus iam per oclusum oculum exire non potest, ut iam didicimus, sed collectus in sese, magnaq; in apertum oculum copia contendens implet ipsum, & tumefacit, et quasi extrinsecus promit, atq; ita pellitur, extrahiturq; infectum.

58. Cur colaphis isti ignem cernunt? Quia uidenti spiritus istu attenuatus magnopere ignescit atq; in aëra egressus, talis cernitur qualis iam eius fit. Idem euenit, cum duos simul lapides, aut cum ferrum ferro atteras. Interceptus enim aër magnopere attenuatur, atq; ignis fit. Idem quoq; in nubibus accidit.

59. Cur non omnium attritu lapidum ignis excutitur? Quia pleriq; cedentes nimium sunt, nimium quo

PROBLEMATATA.

que leuēs, & laxis meatibus. Neq; enim pariter percussus aër attenuatur: quippe, qui neq; uehementer ob leuitatem percutitur, et fugit receditq; intra meatus. Non ergo pariter totus percutitur, atq; ignescit: Idem & lignorū euenit attritu. At uerò à sole atq; aqua ignis creatur, quoniā in fractū ad utrum solis radij, uelut etiā in speculis euenit, magis ignescūt, rursumq; ad supera reflectuntur.

60. Cur prurientes feruidis gaudent? Quoniam pituita, cuius crassitudine ac frigidityte pruritus oritur cutis sensum obtundit.

61. Cur ijdem balneis gaudent? Quia calor pituitae tam fundit, eamq; unguis resoluunt.

62. Cur magis humeri pruriunt? Quoniam anticticis partibus frigidiores sunt, ideoq; plus habent pituitae. Quo fit ut senes, qui frigidiores sunt, pruritu magis afficiantur.

63. Cur facilius scalarum descensus, quàm ascensus est? Quoniam in descensu corporis pondus deorsum uersus suapte ui fertur, & quodammodo descendente adiuuat. In ascensu uerò laborat uis corporis pondus sursum uersus attollens. Sic enim & lapis facilius deorsum, quàm sursum fertur. Quod enim graue est deorsum fertur.

ALEXANDRI.

64. Cur infantes ut primum eduntur, flent?
 Quia sensus eorum atq; natura ueluti peregrina-
 tur. Nam è calido, molliq; ipsius matricis corpore
 in æra frigidum exeunt. Fortasse tamen & à lu-
 mine exterrantur, non (ut quidam aiunt) quod ani-
 ma coelestium regionum extorris, terrenum cors
 pus inhabitet, atq; ideo flere infantes cogantur.

65. Cur apes, & formicæ, & muscæ, omniq;
 insecta oleo pereunt? Quia respiracula angusta ha-
 bent. Oleum uerò utpote lentum, eorum respira-
 cula obstruit, atq; ob id pereunt. Idem & serpent-
 ibus & ijs contingit, quæ mali odoris sunt.

66. Cur flantes calida refrigeramus, frigida
 calfacimus? Quoniam respiratio calida fit, exiens
 autem spiritus eorum qualitatem resoluit. Calida
 uerò refrigeramus, quod eorum calidam qualitas-
 tem mouemus ac resolvimus.

67. Cur quæ carnes noctu sub plenilunio fue-
 rint, putrescunt? Quoniam tunc aer calidus ab eo,
 atq; humidus fit, quæ habitudo ad putrefaciendum
 maxime facit, unde efficitur, ut si modicus sit calor
 atq; humor, concoctio, fiat: si immodicus, extin-
 ctio: si calor præualuerit, exustio. Luna quoq; qua-
 tuor noctes habitum uidetur. Media enim humida
 & calida

PROBLEMATÁ.

et calida quodammodo est. Plena calida quodammodo et sicca. Quo tempore desinit, et sicca et frigida. Cū luminis omnino est expers frigida est, et sicca, est enim et Solis expers radiorum, qui tunc calidi sunt.

68. Cur dolore affecti pallent? Quia rursus natura eius, quod sese angit reminiscēs, paulatim ad intima defugit unā cum sanguine eo, qui cutem depingat, nunquam tamen in ijs, quam in morientibus evenit.

69. Cur gaudentes rubent? Quia natura sponte sua delectanti sese occurrit, qui extrinsecus sit, ut nos amico liberique solemus. Eam uero et sanguis affectatur, is qui (ut supra diximus) cutem suo colore roseam reddit. Pallor autem à contrario accidit.

70. Cur in sopore nocturno, cum subito oculos operimus, lucem uidemus? Quia uidendi spiritus collectus inter dormiendum atque adausus, repentinus plurimusque per tenebras erumpit, cumque ipse sit lucidus, instar luminis cernit.

71. Cur uerentes oculos deiciunt? Quia animi speculum sunt oculi. Nam et animi affectus per oculos cernimus, ut dolorem, iram, pudorem: quos

ALEXANDRI

niam uerò non sustinet animus contra id, quod sit honore dignum, intueri conscientia quadam, ideo aliquandiu oculorum musculos demitti cogit, idq; uelut sese operiens efficit.

72. Cur auris omne humidū tolerat, excepta aqua? Quoniam cum frigida sit, ad audiendi neruum continuo fertur. Frigidum uerò omne neruū insensum. Rursum: Cur antequam uehemens excitetur uentus, quædam ueluti stelle excurrentes eū præmonstrant: aut quasi fulgetra, maximèq; persudum. Nimirum quia coeperat quidem prius moueri: nobis aut, qui & crassa et duri sensus corpora nacti sumus, nondum manifestum apparet. Superum igitur aëra, utpote magis tenuem magisq; æthereum perflans, in ignem conuertit, atq; ita riuus partes scintillantes uidemus: uehementior autem deinceps uirtus crassiorem hunc aëra, qui sit circa terram, mouet, atq; ita sentitur.

73. Cur, qui uentus angusta loca inflat, uehementior est, quàm qui laxa? Quia colligens sese unum in locum, intenditur in seipso, fitq; maior, incrementiq; uehementior euadit. in locis autem latioribus explicatur, atq; dispergit, fitq; languidior imbecilliorq;. Hoc idem in calore accidit, in quas heratibus & in aquis.

Cur

PROBLEMATĀ.

74. Cur aliqui longinqua, quamlibet magna
minimè uidentes, propinqua tamen, quamlibet mi
nutissima cernūt, quos et myopas, hoc est luscinos
uocant, quia conuiuentes uideant. Equidem arbi
tror uidendi spiritum tenuem ijs esse ac purū: qui
cum procul abeat, resoluatur, neq; obiecta attingo
re possit. Vix aut propinqua cernit, propter te
nuitatem ac puritatem. Sunt et qui in nutissima
procul cernunt, ut senes quidam: Hi igitur con
trā, quia uidendi spiritum crassum, eundemq; mul
tum nacti sunt, necesse habent, ut is per longiuscu
lam quodammodo uiam moneatur, eoque pacto attri
nuetur, atq; ad uisibilia suscipienda idoneus fiat.
Sic ergo duo inter se opposita soluantur.

75. Cur præter oia animantia, soli canes post
coitum uincuntur? Quia angustos habet meatus col
lum matricis, coles autem in re Venerea inflatur,
neq; statim exit tū, quia semē glutinosum est: utra
q; enim ijs nimia siccitate accidunt. Siccū enim co
git, coarctatq; particulas atq; humida condensat.

76. Cur soli canes per æstatem rabie laborāt?
Propter sicce habitudinis præceptionem: natura
enim sicci sunt, magisq; in æstibus. Excalsfacta
igitur eorum humiditates, atque exiccata in

ALEXANDRI

flammanantur, tum uniuersa eorum habitudo, eoq[ue] pacto insaniūt uelut phrenetici: unde & eorum salina ueneni est instar, atq[ue] siccissima. Inflammari autem constat uel frequenti anhelitu, uel igneus oculis, uel oris hiatu, quem ad protrahendū aëra apertum semper habent, uel quod eorum cauda ob siccitatem incuruatur atq[ue] macrescit. Rabidi uero fiunt præcipue, qui siccissimi sunt. Sunt & qui canicula sydiu influxu quodam suo rabiem ijs afferre dicant.

77. Cur qui repente atq[ue] inuiti excacantur, minus cruciantur, quàm qui per electionem excecantur? Quoniam qui de improviso, i[bi] aliò conuersum habent animum, sensu q[ue] omnes inæqualiter suscipientem. At qui per electionem, i[bi] cum sciant quid passuri sint, animum semper in ipsum quod inciditur corpus, intentum habent, quare cum sensum æqualiter suscipiant, magis in ipsa sectione cruciantur. Solutio quæstionis à consensu qua magis.

78. Cur qui onera baiulant, cantantes ambulat, eodemq[ue] qui trahunt? Quia modulatione rationalis anima oblectatur, quo fit, ut in eam cōuersa, minus ipsum sensum suscipiat, uide efficitur, ut nō tāopere onus ipsum sentiat. Hac ratione solue,

cur m

PROBLEMAT A.

cur in funeribus tibiæ ac tympana adhibentur, cur ad dolentes aut lugentes aut ægrotantes, mos obstituit, ut hominum conueniat multitudo, diuersos que inserant sermones, uergens enim ad uerba animus, calamitates minus sentit. Quapropter & scenica oblectamenta, uariaq; eius genera ab anti- quis excogitata sunt, ut animi distraherentur.

79. Cur Aethiopes febricitantes, ut plurimum extinguuntur, & lippiètes ulcerantur? Calidissimi sunt atq; siccissimi. & quasi elementorum quædam ijs resolutio accidit: & quod humidi exiguum ijs inest, consumptum atq; corruptum efficit, ut & cætera elementa resoluantur. Fugit enim calor cibi penuria. Exurgit frigus, caloris absentia. Regnat & siccitas, humiditatis interitu. Atque ob id ipsum cadauera frigida siccâq; sunt. Vnde & diuinus Homerus, haud ignarus duo quidem elementa effugere, utpote tenuia & leuissima, duo uerò in extinctis corporibus permanere, ait: Sed uos o cuncti, tellus statis & unda: siccitatem ille nimirum ac frigiditatem intelligit. Ulcerantur autem in lipitudinibus eorum oculi, quoniam sanguis ex inflammatione fit biliosus, multaq; acredine oculos per fluctum corrodit.

ALEXANDRI

80. Cur in conuiuijs contra rationem pocula
utuntur? Incipientes enim exiguis, expleti magnis
poculis bibunt. Videtur id proculdubio ridiculum
sed neque prater rationem tamen fit. Vt enim fre-
quentius ad mensam possint perpetuoque bibere,
incipiunt quidem à paruis poculis, desinunt autem
in maioribus. Parua enim pocula non tam queunt
exatiare, quam abundantior potus. Si igitur à
maioribus incipiant frequenter id facere, ut in ijs
delicijs assolet, nō possunt. Natura præterea ipsa
immenfis illis, capaciſsimisq; poculis, ueluti re
quapiam peregrina, turbatur, seq; ab his auertit.
Paruus autem paulatim assueſcens, copiam quoq;
ipsam postmodum fert.

81. Cur qui aqua intercute laborant, cum pleni
aqua sint, stitunt semper? Quoniam et ipsum eis
humidum salsum fit: quippe quod minimè permeet
sed putrescat, atq; os alui exsiccet. Quin et fra-
briculas tenues habent. Præter hæc autem quanto
uentus tumidior fit, tanto reliquum corpus, mini-
mè sua ratione nutriatur, cum siccius euadit,
unde etiam macrescit. Plurimum enim nus-
trimentum in aquam abit, ipsumque adauget
morbum.

Cur

PROBLEMAT A.

§ 2. Cur in conuiujs, priusquàm cibus capiamus ac repleamur, angustè accumbimus: post repletionem uerò atq; ante conuiuij finem, laxamur, neq; iam argemur? Quoniam cum à principio uehementem ciborum appetitum accumbentes habeant, in ea quæ intus, hoc est, in mensa sunt concurrunt simul uniuersi atq; repenti. Post cibi uerò satisfactionem, alius deorsum uergit, alius in obliquum, alius item modo quouis alio sedet, neq; supra modum in ea, quæ intus sunt uergunt. Atq; hoc pacto, ubi expleti cibo sumus, relaxamur. Præter hoc aut ex quia omnes à principio, cum comedunt, in pectus atq; in latitudinem corporis cubant, euenit ut angustè accumbamus.

§ 3. Cur quocunq; loco pilos habemus, canigiguntur, præterquàm in axillis? Quia is locus calidus est: arterijs enim scatet, & uenis, tum tarus, atq; ob id pituitatis excrementa perpetuo excernens: hinc fit, ut perpetuo sudet.

§ 4. Cur si pituita frigida est, & crassa, et lenta similiterq; nigra bilis, rigida & crassa, sed multo quam pituita minor, quartana tamen diuturnior est, quàm quotidiana? Quia pituita, tametsi frigida, copiosior est, humida tamen est, humidum

ALEXANDRI

dum uerò facilius alteratur atq; immutatur. Nigra uerò bilis, frigida & secca, quo efficitur, ut difficiliter alteretur, & aut immutetur. Decipiunt itaq; ipsa similitudine frigiditatis, & bilis redundantia, reliquam uerò contrariam qualitatem occultant. Præter hæc, pituita magis naturæ consentanea est, quàm nigra. Vnde & cum quis sanus fame exinguitur, natura pituitam ipsam in nutrimentum uertit. In febre igitur quotidiana, quicquid utilis pituitæ offendit, id omne in nutrimentum consumit. Quod autem inutile est, putrescens seorsum accendit.

85. Quare cum quatuor sint humores, qui interdum putrescunt tres tantum febres, non autem quatuor existunt? Quia sanguis secundum naturam est et nutrimentum corporis. Is exuberans repletionem tantum facit, corruptus autem non iam sanguis remanet, mutatur enim excelsus in flammam bilem. Reliqui igitur humores exundantes quidem, morbos pariunt, maximeq; circa cutem, ut serpentia ulcera, & caneros, duplexq; generis pituitæ, albos uidelicet, & leucas, putrefacti autem, febres.

86. Cur si in duobus aduersis parietibus germinet

PROBLEMAT A.

minæ sint è regione fenestæ, quæ uelamentior
perflet uentus, altera tantum clausa, iam per alte
ram non intrat uehemens ille, & plurimus uentus,
qui spiret, uelut utraq; aperta accidebat? Quia
aër qui mouetur, hoc est uentus, corpus est: altera
igitur clausa, qui per alterâ intrarat aër, locû do
mus replet. Cumq; corpus sit, non iam reliquum
aera, qui corpus quoq; sit, ingredi sinit. At si fenest
ra referetur, qui locum occupat, exitum na
ctus, locum ingrediendi & alteri dat, idemq; rura
sua per obiectâ fenestram erumpens, alium altera
ingredi sinit, id continenter fit, clausa uerò aduer
sa fenestra, non iam id amplius accidit.

87. Cur amantium extremæ partes, modo frî
gidæ sunt, modo calidæ? Quoniam ubi dolore affe
cti sunt erga amicam, eaq; se desperât potituros:
institus calor unâ cum natura intima penetrat,
quo fit, ut extremæ partes frigescât, obq; id ipsam
& pallent, & tristes euadunt. Contra uerò, cum
aut bona spe ab amica sunt affecti, aut cum uehes
menter irascuntur, tum innatus calor ad cutem uer
git unâ cum natura, fiuntq; calidiores et rubicun
diores: Obq; hanc ipsam causam piiores amorem
hunc tristem pingunt, & quiescentem: nunc uo=
lentem.

ALEXANDRI.

lancem, & ridentem. Puerū uerò mutabilem, quia
 Cupido uehemens quidem est. nō tamen diuturna,
 et perpetua; Dispositio enim perpetua est, ut in le-
 gitimis amicis, aut in patre erga filium, aut in uxo-
 re erga uirum. Amor autē nō perpetuus est, ut plu-
 rimum enim circa ignotos accidit. Dispositio quoq;
 modica stabiliq; est. Amor autē uehemens, et in sa-
 nienti sim lis. Faciem uerò habere fingūt, atq; esse
 puernatum; quia amantiū animi suspensi tolluntur,
 suntq; mutabiles, ceu uolucres. Tum cordi in sinu
 calor semper ijs exardescit; incessabili uidelicet
 uehementiq; cura erga id quod cupiūt. Tenet autē
 dextra gladium, sinistra autē pharetrā et quāplu-
 rimas sagittas: quoniā, à principio quidem ex uno
 oculorū radio amor oritur: unā enim & uidet &
 cupit. ut uerò primū cupit, ppetuos emittit amās
 radios in id, quod à se cupitur. Is autē radius, sagit-
 tæ similitudinem habet, quod tū amās incorpui id
 culatur. Sunt uerò intra pharetrā sagittæ, quoniā
 am occultos emittūt radios, qui amāt. Ut autē uen-
 tus ignem, sic consuetudo amorē accendit, nō enim
 propriē ex ipsa amor oritur, Si enī hoc esset, pro-
 cui dubio oporteret ex cōsuetudine semper amorē
 gigni. Amoris autē ortus repentinus est. Est uerò
 nudus,

PROBLEMAT A.

nudus, quia absq; medio desiderium id manifestum
que euenit. Neque enim per alterum quippiam amat
quisquam, sed neque clam neq; quam ignorat.
Quapropter et statuarij, honoris gratia, nudos
interdum deos regesq; effingunt, ut qui indicare
uelint, ad apertum illud uirtutis eorum, ac mentis,
extra omne clancularium uitium existere. Non
est unus amor, sed plures: seu quia diuersi rerum
sunt amatores: aliter enim atq; aliter amant, quem
admodum et diuinus Plato ait. Amorem multorum
capitum beluam esse, seu quia submultos, ut idem
ait, Amores idem capit. Matrem uero habet Venerem,
hoc est, cupiditatem. Veneris enim simulacrum
cupiditatem effingunt. Fertur item amor Eryni-
um furiam amasse, uidelicet, quia multi inique
amarunt impijsq; sunt cupiditatibus affecti, quem
admodum et à me ipso in secundo Allegoriarum
libro ostensum est, quem in conspectu de Dijs hi-
storias composui.

88. Cur in pestilentia alij percunt, alij minimè?
Hoc nimirum ex habitudinis cōuenientia accidit.
Nā si quis malis humoribus plenum corpus sit na-
tus, ei profecto inspirans is aer, qui sit pu-
tredinis effector, et quod exiguum utilis hu-
moris

ALEXANDRI

moris inſit, facile corrumpit. Quo fit, ut corrupto iſs humore uniuerſo, & inſanabiles affectus, & quàm plurimi exoriantur, eoq; paſſo occidant. Quod ſi neq; multa quis habeat excrementa, & bonis abundet humoribus, is aut nihil aut parum omnino à peſtilenti aëre offenditur. Attrahi uerò ab ea, quan diximus, conuenientia, id quod agendi ſit cauſa, uel externæ materies oſtendunt. Quæ enim haudquaquã affectibus idoneæ, neq; eius modi ſunt, quæ facile ignem comprehendant. Multo autem magis idoneæ arundines ſunt, magiſq; igni excipiendo expoſitæ: ſed & ſtuppa multo iſs magis. Ad ſi quis madidã capiat ſtuppam, uirides quæ harundines, quæcum uerò aridiſſimam elingat uel eam ſulphure ſpargat, quod minime idoneum erat comprehendendis ignibus, id maxime idoneum reddiderit, ſi igni admoueat. Hoc item exemplo, & quæſtionem aliam ſoluere poteſ, qua ratione cœniat, ut laſtitudo diurnã potius febrim gignat, quàm aut tam, quæ ex putredine fit, aut eam, quæ habitualis dicitur. Dicimus enim cœnire id ex diſpoſitionis præceptione. Habebat enim naturales ſpiritus humoresq; minime ſuperuacuos. Solida uerò oïa ſiccifima ſunt, & cauſa in ea incurrit.

Et cur

PROBLEMAT A.

Et cur Solis ardor alijs somnum excitat, alijs non item. Quoniã, cui multa in capite pituita inerat; ea effusa caput humescit, ac inde sopitur. Qui autem secco sit capite, cum magis id magisq; exicce-
tur, peruigilio afficitur.

89. Cur Sol nigrum quidem hominem, limum uerò candidum reddit, ceramq; emollit, limum durat? Propter dispositionem rursum patientis materia. Humores enim omnes, excepta pituita cum sunt præter modum excelsi, circa ipsam cutem nigri apparent. Limum uerò, aut nitro, aut falsigine infectum, cū sol eius sordes absumat, albescit: Rursum uerò, cum ex eadem cera humiditatem eliciat, quæ in eius intimo sit, euenit ut emolliat: At uerò in limo, omnem sol humiditatem, quæ & plurima sit, & in ipsa superficie redūdet, depascitur, atq; ita cum desiccatur, purumq; efficit. Si ergo circa id quod patitur, & agens uertitur, magno nobis usui esse potest. Si enim pietate animum arsmenus, corpus ciborum modestia exornemus: uita autem non possidente, sed ijs contenta, quæ sunt uisui opportuna, nosmetipsos stabiliamus: tum omnes uitæ molestias, quoad fieri possit, euitabimus, neq; nos agenti mala idoneos præbebimus, ut id

Q

ALEXANDRI.

quod patitur, agat quicq̃, si quis uidelicet est aut
 demō aut stella, aut alia quapiā extrinsecus causa.
 90. Cur icterici difficile deijciunt, & deiectio
 ijs alba est? Quia flaua bilis toto eorum corpore
 diffusa est, quod & oculi indicant, & cutis color,
 neque ad intestina iam confluit, ut prime Naturæ
 lex exigit, atque ita stercus non colorat: neq; sua
 acredine deiectionem intestinorum uirtutem irrita-
 tat ad euacuandum stercus, propterq; id ipsum me-
 dicina, quæ ut artes ceteræ naturā imitatur, ubi
 in ægritudinis periculo corpus uersatur, ægrotan-
 ti uirtuti auxiliatrix adest. Nam quia stercus eijci-
 tur, bile irritatē, atq; ad eius expulsionē intestina
 prouocante, & musculos: ipsum uerò stercus mol-
 le, lubricumq; est, ob lentos illos humores, qui in
 intestinis sunt, etq; adiacent, merito etiam clyster
 pro bile mel habet, quod eijciendi uim habet: item
 nitrū, quod et uim habet eijciendi, et intestina ac
 musculos ad expulsionem citat: hydroleum uerò,
 hoc est, oleum aqua dilutū, ad humectandū emolli-
 endumq; stercus, quod sit à febre desiccatum. Scire
 autem oportet, nunc sua sponte naturam, ac sine
 medici ope agere, ut in ægritudinum iudicijs, ut
 in concoctionibus. Est enim tunc medicus, uelut
 spectas

PROBLEMATĀ.

ſpectator quidam & arbiter, & iudex duorum ad uerſariorum morbi & naturæ. Nunc uerò per ſolum agit medicum, ut in articularum iniectione. Nunc uerò per medicum ſimul agitur, & naturā, ut in ſordidis concavisq; ulceribus. Medicus enim ſordibus ulcus perpurgat, ijs quæ ad cuiusmodi purgationem pertinent: tum cæcis illis meatibus relaxationem præbet: reſecat enim quicquid ijs eſt pro operculo, ut ſic dixerim, eosque obſtruit, ut purum ſanguinem acquirāt. Natura uerò per ulceris meatu purum ſanguinem ſuggerit, qui à nutrimentis ſit creatus, eumq; ad carnis generationem tranſfert. Is rurfum à deſiccantibus uenis condenſatus, idonea caro fit.

91. Cur ij, qui feбри continua laborârunt, poſt iudicii tempus, quam cryſin uocant, nigerrimam aliquandiu cutem habuerunt? Quoniam ex flaua bile continua accidit, quæ in ipſo ægri tudinis rigore peruſta, in nigram demutata eſt. Atq; ita in ea, quam diximus cryſin, à natura ipſa ad cutem re pulſa imxit ipſam: quemadmodum etiam in uitiis gimbis alba quoque eſt cutis. Eius aut̃ humoris craſſitudine difficile eiſmodi color reſoluitur.

92. Cur nigra bilis ad māmam aut ad crus acce-

ALEXANDRI

dens,corroſionem operatur : in his uerò qui melancholici uocantur, cum in ipſum conſluat cerebrum, id tamen non agit? Quia in mamma quidem multæ magnæq; inſunt uenæ, propter lactis generationem, atq; ob id bilis copia eò conſluit. Similiter & in crur multa bilis deducitur: quippe quæ ad inferna ſeratur. At uerò in cerebrum, tum quia ſupernè eſt, tum quia minutas habet uenulas, exigua quædam bilis aſcendit, quæq; pungendi tantum, non autè corrodendi uim habeat. Frigidū præterea atq; humidum eſt: quo efficitur, ut modo aliquo nigre bilis habitudini aduerſetur, ipſamque emolliat. Quæ igitur propriè nigra bilis eſt, ea corrodentem in mamma cancrum gignit: in crure uerò chironiū ulcus, & quod nomates à depaſcendo uocant: in cerebro autem ſerinam melancholiā. Quæ uerò non propriè nigra bilis ſit, ſed melancholicum humor, et ſeculentus, fluctionem tantum, & tumorem, qui cancrum imitetur, ſed minime corrodat, placidamq; melancholiam gignit.

93. Cur in ijs, qui inteſtinorum difficultatibus laborant, papyrus conglobant, eaq; in anum miccia profunt? Quia concurrentibus muſculis ſedis, humectata papyrus muſculos ſua relaxatione excitat.

PROBLEMATÆ

citât. Idemq; in hypophoris agit, quæ in ulceribus concurrunt. Relaxatis igitur musculis, stercus uelut destitutum deijcitur.

94. Cur quæ uasa à Græcis *baucalia* dicuntur, cum aqua replentur, sonum quendam sibi proprium edunt, à quo et nomen uasis est factum, uelut alia sunt apud Græcos nomina sonorum facticia, ut in aqua *phloesbos*, et in aluo *borborygmos*, et cætera? Quia cum uas eiusmodi inane est aquæ, aëre impletur, corpore uidelicet tenuissimo. Cum ergo inditur repente in ipsum aqua, sua gravitate aërem persequitur utpote tenuè atq; excludit. Simul enim manere in *baucalio*, quoadusq; repletur, nequeunt. Est enim à philosophis demonstratum, non posse duo corpora eundem locum tenere eodem tempore. Cum ergo aër repente sursum per angustias extruditur sonus, necessario exoritur: neq; is unus, sed plures, quædam enim ueluti pugna inter ambos incidit. Aqua enim deorsum aërem premit, aër uerò sursum aquam, hoc cum successione fiat, accidit ut frequenter sonus fiat.

95. Cur in uasis, quæ à Græcis *harpagia*, quæ *straptoria* dicuntur, digitus eorū ori iniectus nō

ALEXANDRI

finis aquā fundo effluere, eleuatus aut finis? Quia cum ex ore digitus eleuatur, aer ingrediens trudit aquam deorsum, quò suapte natura fertur, atq; ita foramina fundi exit. Propter hoc ipsum omnia mechanica instrumenta per aërem & aquam conficiuntur, ut horonomia, clepsydre uocumq; imagines, quæ de statuâ resultant, atq; alia ijs similia.

§6. *Cur & uinum & aqua alieno tempore febricitatibus data, phrenitem efficiunt, hoc est, duo inter se contraria: frigida enim est aqua, calidum uerò uinum. Dico igitur uinum ipsum cum suapte natura sursum feratur, exurere cerebrū, unâ cum febris perturbatur. Itaque uehementer à principio aër instrumentū æthereus quodāmodo spiritus est, uimq; ipsam prædictæ idem agere compellit. Inde uerò hoc patet, multi quippe etiam sani plurimo perpetuoq; meri potu utentes, mentis impotes fiunt, Aqua uerò ipsa uelut obstruens corporis meatus, per quos uidelicet resoluuntur ij spiritus, qui à putrefactis humoribus oritur, eosq; crassiores reddens id agit, ut plus ob id ipsum putredinis febrisq; resultet. Sepe uerò et aqua ab immodica febris deuicta, eius pabulum fit. Quemadmodum in furnis usu uenire uidemus, qui enim ignē accendere uolunt,*

PROBLEMATĀ.

uolunt, exigua quadam aquila ignem irrorant. 1

97. Cur Mulieres acuta sunt uoce, itemq; *♂* spadones *♂* pueri? Quia à humiditatis abundantia, arteria eis in amplū minimè protenditur: Caliditatis enim officium est meatui in amplum relaxare. Vt ergo angusta tibia acutum edit sonū, siq; *♂* aspera arteria Dicunt autem nonnulli, mulieres acuta esse uoce, quia conferat in paritudo clamare, ad pariendi facilitatem, quod proculdubio falsum est.)

98. Cur infantes æstate siderantur? Quod uulgus æstui laborare eos dicit. Febricitant enim tenui quadam, profundaq; febricula. ijsque oculi excassantur, fiuntque uigiles, *♂* imbecilles. Nonnulli uerò *♂* fluxu uentris laborant, quia infantes passibiles sunt, magnamq; uim pituitæ in capite habet, ut dictum est. Igitur in æstibus pituita supra modum excoacta, ac putrefacta febrim accendit, unde *♂* cartilagine cerebri ignescunt, atque ob id uigiles sunt. Initio autem per arterias ad cor descendens, *♂* uiuificum spiritū reddens ignitū, febrim sine putredine accendit. Cum uerò ex febre multa bilis procreetur, euenit ea ratione, quam superius explicauimus, ut bile aluum atque intestina

ALEXANDRI

mordicante, uentris resultet fluxus. Esse autē eiu
causam radicemq; affectus in cerebro patet: quo
niam capiti refrigerantia admouentur, ea; utpo
te ignitionem extinguentia prosunt. Laborant ta
men hoc ipso etiam adulti, quibus scilicet in capite
pituita, aut exiguum flauæ bilis coaceruatum sit,
et putrescat. Per ipsam igitur inspirationem, per
que ignitū quodammodo aërem spiritus ignescunt.

99. Cur rotunda ulcera difficile curantur?
Quia ex bile acri, qua; uim corroderendi habeat,
oriuntur. Nam quia guttatim confluat, et corro
dat, rotundum ulcus facit, propterq; id ipsum exu
rendo desiccandoq; idonea reddunt medicamenta.
Atq; hoc quidem pacto medici: Naturales autem
et philosophi euenire id dicunt, quia nullum sit
principiū, unde uomica incipiat. In circulo enim
neq; principium, neq; finem accipere est, atq; ob
id dicunt, cum eius figura ulcera ferro à medicis
incidantur, in figuram aliam demutari.

100. Cur aliquem ad locum uel necessario pro
ficiſcentes, cum tamen eò peruenerimus, ulterius
aliquando progrediamur? Quia animum saepe in
rem quampiam habemus intentum, eoq; inclinatiū
et conuersum, neq; penitus sensibus imminētē,
ut qua

P R O B L E M A T A.

ut quæ ijs propria sint cognoscat. Vêlut igitur locum uidentes, non uident. Neq; enim præsto est, qui sensibilia iudicet.

101. *Cur mel omnibus dulce, ictericis tamen gustantibus amarum uidetur? Quia bilem amaram habent, quæ per totum corpus, perq; ipsam linguam redundet. Mel igitur cum comedunt, fit ut quiescens humor commoueatur. Gustus deinde ipse, cum iam bilis amaritudinem sensît, imaginatiõem parit, ut mel amarum putetur.*

102. *Cur uehementer irascentibus oculi ignei fiunt? Quia ita feruor est eius sanguinis, qui sit circa cor, calidiq; spiritus. Hic igitur utpote subtilior, supernè fertur, perq; oculos, qui perspicui sunt, transparet, habentque uapores sanguineos ascendentes. Vnde & facies rubra ijs apparet. Huius rei non ignarus Homerum inquit: instar erant ardentis lumina flammæ.*

103. *Cur infusa serpentibus aqua eos expellit? Quia natura frigidi sunt, & sicci, & neruosi, & exigui sanguinis, fugiuntq; immodicam frigiditatem. Esse autem illos huiusmodi habitudine, uel hinc colligitur: Latebras enim hyeme querunt, teraq; intima, utpote calidiora. Occidente aut sole,*

ALEXANDRI

ut plurimum, rursus aëra ut frigidum fugiunt, rursumque æstate, quoniam terræ intima frigida sunt, inde fugiunt, inque locos calidos demigrant.

104. Cur ouum si affetur, rūpitur, si in aqua bulliat, minimè? Quia cum igni eius humiditas appropinquat, immodicè calefit, & exurit, pluresque ob id spiritus gignit, qui cum obloci angustiam exitum querant, rupto putamine diffugiunt. Idem quoque agunt in dolijs, & in fictilibus nonis, cum muflum effruct. Multa præterea flāma oui putamen affatiōe disrūpit. Id quod & fictilibus uasis supra modū adustis accidit. Vnde naturaliter uulgo ouū cum assandū est aqua præmadidant: aqua enim calida suapte mollicie humiditates paulatim effundit, ac per raritudines resoluit.

105. Cur in coitus uoluptate homines quodammodo oculis conuiuent, atque huic aliquid simile & in ceteris sensibus patiuntur? Quia deuicti ab affectu uoluptatis, magis eam quodammodo conuiuentibus oculis comprehendunt. Non enim eleuantur, ipsumque extrinsecus animum unā cum sensibus ad aëra protrahunt, quo efficiatur, ut corporcos illos affectus minus sentiant.

106. Cur nonnulla licet uniformia medicamenta,
uim

PROBLEMATÆ

vim tamen contrariam habent, quemadmodum experientia ipsa indicat? Mastiche enim eijcit, resoluit, & intendit, acetum autē & calefacit & refrigerat. Quia insunt eis indiuidua, minimaq; corpuscula per interpositionem, non confusionem. Vt harena humectata conglobatur, unumq; corpus effici uidetur, reuera autē multa sunt minutissima in harena corpuscula. Quod si hoc uerum est, haud est absurdum, in alijs alijsque mastiches particulis, contrarias uirtutes & qualitates occultari, neque inter se confundi. quia Natura tantum corporibus legem illam inseruit.

107. Cur cum pedis digitum offendimus, inguētūneſcit? Quia ſemper natura, quæ ad corpus pertineant, prouidens, ſolet accurrere uelut auxilio his partibus, quæ dolore laborent, quoniam uerò utiliſſimum omnium humorum, & nutrientem & cognatum, ipſum uidelicet ſanguinem pro uehiculo habet, neceſſariū eſt, ut cum ea ad pedis digitum unā cū ſanguine deſcendat, impleantur eæ uene, quæ maximè cum in inguine ſunt, eæque partes quæ circum uafa ipſa ſint, atque adenes à Graecis appellātur, quippe quæ rotunda ſint corpora. Immodica igitur conſtipatio, inflammationem elicit

ALEXANDRI.

elevationemq; efficit, appellaturq; id inguen, ex ipso loco denominationem mutuatum.

108. Cur natura auiibus, neq; uesticam, urinare ceptaculum, neq; renes elargita est? Quia multa indigebant humiditate, ut oriri pennæ atq; incrementum facere possent. Eam ipsa uolandi exercitatione cōsumunt. Neq; omnino quidem mingunt. Cum uerò bibunt, stercus immodicè humidum deijciunt.

109. Cur pueris in uestica calculi gignuntur, senibus uero intra renes? Quia angustos in renibus meatus pueri habent. Terrenus uerò humor, & crassus uiolentia angustiarum ab urina extruditur, tum è renibus ipsis, tum ex cōceptaculis, quæ lunæ formam habent, in ipsam urinae uesticam. Ea cum lates habeat meatus, exeundi locum urinae præbet, humori uero ipsi, unde calculi gignuntur, insidendi suoq; more conspissandi. At uerò in senibus contra euenit. Laxos enim renium meatus habent, quo fit ut urina exire, & terrenus humor insidere, congelariq; possit. Calor autem calculi humorem quoq; ostendit, à quo ortum habeat. Solutio ex compositione, situq; membrorum.

110. Cur si caliditate calculus congelascit, calidi enim sunt pueri, similiq; ratione fit in senibus?
Neq;

PROBLEMATÆ

Neque enim tanta concedenda est frigiditas, quam ta in glacie, niveq; sit, extremo enim frigore res nes demorerentur. Non contrarijs tamen ad frigiditatis solutionem, uerum similibus utimur, hoc est, calidis, ut petroselino, fœniculo, et eiusmodi. Dico igitur accidere, ut exustione, torrefactione q; nimia calculus in harenulas exteratur. Quem admodũ in testis, in fistilibusq; uasis, cũ supra modum torrefacta fuerint, harenæ proueniunt. Fitq; hoc pacto, ut exigui lapilli unà cũ harenulis facili inter meendum effluant. Eaenit quoq; nonnunquã, ut frigida epota, facili calculus extrudatur, renibus uidelicet protentis, ipsum fluxu nimio per excernendi uirtutem deijcientibus. Euenitq; præter hoc, ut immodicus renum ardor, cuius causa calculi congelascunt à frigida extinguantur.

111. Cur in renibus, inq; urinæ uestica ulcerum difficilis curatio? Quia urina cum sit acris, exulcerat cicatricem, quam opportuna medicamenta obducunt. Magis autem in uestica insanabilia sunt, quod intra eam permanet urina, in renibus autem defluit.

112. Cur in solijs calida aqua cõmota, calidior nobis, nostrumque fere adurens corpus uidetur?

Quia

ALEXANDRI

Quia descendentibus nobis appellens aqua, & ipsa patitur, hoc est, cum nostrum ipsa excoalfaciat corpus, & ipsa à nobis quodammodo refrigeratur. Didicimus enim, quaecumq; in generatione corruptioneque agant, ea quoque ipsa proculdubio pati.

Quoniam igitur aliquo refrigerata pacto non ita similiter excoalfacit, manifestum est, assuescere iam nos, neq; ipsam caliditatem sentire, quemadmodum à principio, quoniam immodica eius caliditas à nobis diminuatur. Si ergo calidam mouētes, eamque quæ cuti adhæserat, trāsmittamus, aliaque calida aqua syncerior accedat, nondum uidelicet aut agens, aut à cute ipsa patiens, suamq; caliditatem immodicam seruans, meritò nobis calida, exurensque uidetur, quatenus & ipsa agens patiatur, suamq; remittat caliditatem, quemadmodum illa prior. Atque hoc per successionem fieri potest: quam diu enim calidam mouemus, tandiu semper ad nos accedens, reuera ipsa calida uidetur, propterque id uulgu naturali motu, cū uult in solio corpus magis excoalfieri, mouet continēter aquā quoad uult.

113. Qua ratione si quicquid mouetur, sese ipso calidius fit maximèq; in calido aëre & loco, aër tamen cum uerberatur, atq; mouetur, frigidior nobis

PROBLEMATÆ

Nobis tactu uidetur, idq; uel maximè per æstatem quo tempore solis calor multo ardentior est?

Hoc uidetur contrarium superiori esse. Calida enim aqua, calidior nobis sollicitata uidebatur. Hoc aut loco frigidior calidus uidetur aër, cum et mouetur, et sollicitatur. Dico igitur usu hoc uèire ut quod in re quapiam plus est, aut qualitate, aut uirtute, uincat quidè id et uertat, quod minus est: modicè uerò et ipsum, quod fortius est contra patitur. Calida igitur aqua, cū calida uehementer est, calefcenti adhærens corpori, et ipsa cōtra re frigeratur, neque iam eandem qualitatem seruat. Qui nos igitur circumdat aër æstate modica, cū sit calidus ad aquæ calidæ similitudinē, ingruens in corpora, à nobis ardentibus ob calidū anni tempus, calfit quodāmodo, atq; ipse nos contra calfacit. Quod et lineæ agūt uestes, quæ cum frigidæ prius essent, mox à nobis calfactæ, nos ipsos postea modo calfaciūt. Cū igitur aërem sollicitamus, trās mittitur è corpore, quia à nobis præcalfactus aër fuerat, alter aut nondū excalfactus, accedit, qui nobis frigidus uidetur. Idq; per successionem fit.

114. *Cur quæ in pupula oculi ulcera fiunt, cum exoleuere, alba uidentur, quæ uerò extra pupulā in nigro*

ALEXANDRI

in nigro oculi non item? Quia per solam pupulam uidendi spiritus exit, qui & perspicuus est & lucidus. In albedinibus igitur ijs, quæ leucomata dicunt, cum cicatrix meatus conspisset, eius tunica, quæ cornea specie est, iam non uidendi spiritus exit, quo fit ut magna deinceps copia contractus cicatricem illustret, eamq; calidam ostendat. Quoniam uerò ex uisus condensatione spiritus nō exit, evenit ut non uideant.

115. *Cur paleæ & calidam aquam, et frigidam niuem, hoc est, aduersas inter se qualitates conferuant? Quia palearum natura manifesta qualitate caret, unde & à nonnullis ἀπείρα hoc est, qualitatis expertes appellātur. Cum igitur facile suapte natura confundi, commisceriq; possint, ocysimè quibus adhaerint conferunt, eorumq; ipsæ confusionem suscipiunt. Collato enim sibi calido calfiunt, idq; ipsæ contra recalfaciunt, atq; conseruāt, similiterq; frigefactæ à niue, eamq; ipse refrigerantes, frigiditatem eius conseruant, quemadmodum & cæra et oleū, quæ facile confundi possunt, suntque item qualitatis expertia, conferunt eorū qualitati, quæ cum ipsis admiscetur, quippe quæ & eorum fusionem accipiant.*

Cur bruma

PROBLEMAT A.

116. Cur bruma per sudum clariora uidentur sidera? Quia & à uentis, & ab imbribus uel qui nos circumdet aër, uel qui altior sit motu ipso extenuatur, & quodammodo expurgatus puriorè splendore corporum conceptionem, multoq; faciliorem, ulterioremq; progressum uisui præbet: quod & in puris perspicuisq; fluuiorum aquis manifestò apparet. Multo enim puriora clarioraq; uidentur quæ in ijs corpora insunt. At in crassis & cænosis, aut nullo modo aut confusa transparent.

117. Cur sepe inter meicndum horremus? Quia acris bilis de fluens, atq; urina uescam mordicans, uniuersum quoq; irritat corpus, atq; excitat ad eius particulæ cõsensum, ut deijciendi uim modicè offerat, atq; ita q horror dicitur, effici solet. Hoc uerò pueris maximè accidit multo enim plura ob nimiam saturitatē excrementa sunt nati-

118. Cur noctu dolores magis intenduntur? Quia anima secum ipsa ociosa non iam aut uisui, aut auditui, aut alijs huiusmodi sensibus intentat, neq; quicquam agit, neq; ad externas actiones prouocatur, quo efficitur, ut multo plus corporum perturbationum tangendi sensu suscipiat. Pauca etenim per noctem animales operationes

R

ALEXANDRI

existunt, quales sunt respiratio, & cogitatio. Animum uero, cum ad externa per suas operationes protrahatur, corporeas perturbationes minus experiri manifesto apparet, quando in luctibus in aduersis uoletudinibus, inque ceteris huiusmodi accidentibus, amicorum congregationes, ac narrationum, eorum qui sint affecti, perturbationes alleuant atque solantur. Animaduerte autem, naturam quidem in suis operationibus minus interdum agere, ut in ciborum concoctionibus, in humorum per mutationibus, in sanguinis euocatione, in pullulandi, nutriendi, concresecendi similitudine, aliorumque huiusmodi operatione. Animam uero magis agere in suis actionibus, ut in quinque sensibus, in motibus particularum corporis, in imaginatione, in cogitatione, & memoria. Contra uero noctu, magis enim agit natura minus anima.

119. Cur uitrum per brumam, cum quid uehementius calidum inijcitur, disrumpi solet?

Quia plurima frigiditate ex circumeunte aere, toto suo corpore affectum est. Cum igitur repente calidum non praecalfacto uitro indimus, tum caliditas contrariam sibi frigiditatem proculdubio persequitur. Illa autem una cum spiritu ipso repente fugiens,

con-

PROBLEMA TA.

confractiōem eorū corporū efficit, quæ intra uis-
trum sunt. Dandū enim est, inesse & in uitro exi-
guos meatus, qui subtiliorem aëra cōtineant, quos
tametsi oculis sensuque nō assequimur, natura ta-
men ipsa, req; uera inesse non diffiteamur. Alij ue-
rò dicunt, quod uehementer sit frigidū, id areface-
re atq; exasperare uitri corpus, unde efficiatur, ut
quæ subtilior in eo pars sit siue is humor siue aër
sit, extrudatur, & uelut ignescat, Vnde etiam con-
fractiōni corruptioniq; idoneum euadat, quemad-
modum & aridissima ligna. Sic enim & Hippocra-
tes aiebat, uenas à frigido rumpi.

Quod igitur uehementer est calidū, id eiusmodi
uitri corpus inueniens, multo id magis arefaciens,
ruptionemq; eius efficit per fractiōem. Si ergo
præmolitū fuerit, tū modicè præcalfactū, nequa-
quam lædetur, quæamodum & Athletæ cū sunt
luctaturi, oleo à magistris quos pœdотribas uocāt,
præmolliuntur. Et qui uocem exercent, ut respira-
tionis partes emolliant, præanissant. Etenim
cum frigiditas in patentes illos meatus incidit,
facile unà cum spiritu profugit, et uitri molli-
tudo caliditati cedens, haud facile p fractiōe subit.
Esse aut in uitro meatus, uel è uasis testaceis patet

ALEXANDRI.

in quæ si aquam indas atq; hos pice limas, exudet tamen humor. Videre est autem & fumum de uiri corpore per brumam erumpentem, cum in ipsam aquam infuderis, & uitrum confractum, extrinsecusq; applicatum ei liquori, qui sit intus, qualitas tem suam præbere.

120. Cur pueri maximeq; infantes, haud ita facile luctantur ut uiri? Quia ex mollitudine corporis solo terræ cedentes, resoluunt eius tensionem ac duritiem, ut ulterius agere non possit. Viri igitur cum duro sint corpore, quod aut terræ duritati, aut lapidi resistunt, intensiorem percussionis adaugent, lapidemq; ipsum cogunt in sese, utpote duriores, agere. Hac eadem ratione et sponsia cedens non frangitur, uitrum uero, aut testis, aut quod aliud eiusmodi durum corpus, casu confringitur. Hinc progrediens è similitudine dicere possis: Cur uenti motus uehemētior, quercum quidem deijcit, harundinem non deijcit? Quoniam quercus, utpote dura robustaq; & ingens, uento resistens, eius uim intendit, harundo uero, ut quæ mollis leuisq; sit, & exigua, cum uenti flatibus huc atq; illuc cedat, eius uim resoluit. Eodemq; pacto luctator, ad uersario renitens, uim eius adauget. Cedens uero
aliquana

PROBLEMATATA.

aliquando, cumq; eo se unà circum agens huc atq; illuc, citius eius tensionem soluit.

121. Cur infantes nutricis canticum audientes, uagium sistunt, mox uerò etiam dormiunt.

Quia substantia musica, quemadmodum & scientiæ, artesq; ceteræ, animo sit instita, quemadmodum & igni calor est institus, quomodo & Plato ait: Reminisci animum nostrum scientias, non discere. Audiens igitur animus huiusmodi canticum, quæ quidem reminiscitur, quiescere infantes cogit, quæ uerò oblectatur, in somnium allicit. Nam cum labe corporis minime sit infectus, scientias quasi perspicuas habet, coinquinata uero in corpore, in illarum medicam obliuionem delabitur.

122. Cur nutrices, cum somnum infantibus alliciunt, eos mouent? Ut humores motu fusi cerebrum moueant. Idem tolerare tamen non possunt adulti.

123. Cur nonnulli ebrij gemina uident? Quia oculorum muscoli plus minusue repleti, atq; eo ipso languidi oculos, alterum sursum, alterum deorsum torquent, quo fit ut oculorum radij eodem pariter non tendant, sed in diuersa loca atq; corpora, atq; ita alterutro oculorum priuato cernendi utens officio, duplicem efficiat uisum. Id esse aerum

ALEXANDRI

uel inde apparet, qui enim digito alterum oculum
terunt sensimq; sursum trudent, gemina uidere
coguntur.

124. Cur qui natura strabones sunt, gemina
non cernunt? Quia oculorum peruersionem non
illi quidem sursum deorsumue, sed dextrorsum si-
nistorsumq; habent, qui cum eum positum fortii
sint, qui in rectam lineam moueatur, duos radios
in idem corpus concurrentes habent. Qui & unū
colorem, qualitatemq; ad oculos referunt, quam
& ei suscipiant.

125. Cur pubescentes pueri hirciunt circa an-
num quartum decimum? Quia tunc, quæ per huma-
na corpora natura meat, plurimam ac repentinam
ætatis mutationem efficit. Cuius rei fidem opera-
tio facit. Videre est enim foeminarum quidem aus-
geri mammas, propter lactis collectionem, tum ea
loca, quæ circa coxam sunt, intra quæ permanere
foetus possit. Virorum uerò pectus atq; humeros,
quibus imposita grauiora corpora suslineantur. Tes-
ticulos præterea, intra quos & gigni & perma-
nere semen possit. Membrum quoque genitale, ut
exire semen facilius possit. Vniuersum præterea
dilatur corpus, quod & morborum mutationes
inducant

PROBLEMATÀ.

indicant, & quæ solutiones circa annum quartum decimum fiunt, & uocis asperitas, quæ branchus, hoc est, raucitas appellatur, sumpta uidelicet translatione ex hircorum uoce, in eummodum clamantium. Nam cum aspera arteria à principio dilatetur, accidit, ut quæ magis, quæ minus dilatetur, sit quàm intus eius corporis superficies uelut inæqualis, usque ad ipsum guttur, spiritus itaque per partes illas exiens, ac ueluti offendens propter uia inæqualitatem, uocem quoque inæqualem efficit & asperam, & quodammodo raucam. Idem & ijs accidit, quibus in asperam arteriam destillationes defluunt. Fit enim defluente humiditate, ut leuis intrinsecus membrana inæqualitate repleta, inæqualem spiritus exitum efficiat. Talem uero scito esse & hircorum asperam arteriam ac guttur, humiditatis uidelicet abundantia, itemque eorum qui plurimo olei potu utantur. Atqui illi quidem frequentibus, intensisque clamoribus, atque arteriæ asperitate, uocem quoque inæqualem habere putantur. Gruibus uero, atque ijs omnibus uolucribus, quibus aspera uox sit, arteriæ à natura totæ asperæ datæ sunt. Post uero pubertatis annum hirci pueri desinunt, quia aspera arteria tota,

ALEXANDRI

planeq; dilatatur, ac naturalē aequalitatē accipit.

16. Cur epotum oleum ciet uomitum, maximēq; flaua bilis? Quia cum leue sit, quodq; ad superius feratur, nutrimenta ad stomachū prouocat, eaque eleuat, atq; suspendit. Atq; ita ingranatus stomachus, eiectionis uirtutem ad uomitum citat, atq; imprimis flauam bilem, quippe quæ et leuis, et subtilium sit partium, atq; ita facilius sursum feratur. Ferri uerò oleum sursum, reipsa patet. Cum enim humido cuiuspiam admiscetur, superiore in locum excurrit.

127. Cur solum oleum minimè humidis admiscetur? Quia cum lentum sit atq; in semetipso congestum, secari in partes indiuiduas, atq; eo pacto reliquis humidis admisceri non potest, quamobrem neq; cum in humum funditur, citò eam subit.

128. Cur oleum quidem, atq; aqua frigore constringitur, uinum uerò, acetum et Garus minimè? Quia cum oleū qualitatis sit expers, confusioq; idoneum, cito friget, atq; ita uehementer, ut extrema quoq; frigiditate frigeat. Aqua uero sua sponte frigida faciliè cum semetipsa frigidior sit, congelascit. Garus autem utpote subtilium partium et calidus, haud cito friget. Eodemq; modo et ui-

M. M.

PROBLEMAT A.

num. At acetum, utpote subtilissimarum partium, congelationem non tollerat.

129. Cur contraria qualitatibus idem efficiunt?

A frigido enim pariter, atq; à calido humidum constringitur, uix enim & ius frigiditate congelantur: cataplasmata uero, & uesticæ calculi caliditate. Fit quidem id, sed diuersa actione. Calidâ enim depascitur. consumitq; humiditatis copiam. Frigidum uero densitate nimia obturans, sordidâ humiditatem exprimit. quemadmodum & spōgia manu pressa, quâ intra meatus aquâ habet, abijcit.

130. Cur sæpe horror cessauit, cum quid foris midolosum incidit ut fragor, quem is audierit qui laborat, ut cum repentina aqua deijcitur? Quoniâ sæpenumero humoribus tempore digestis, atq; attenuatis, naturalis omnis calor uehementer simul ac repente à cute in corporis intimâ fugiens, morbisicū humorē consumens resoluit. idem & Theriaca facit, eorumq; quam plurima, quæ calida sic cæq; sunt specie, cum post concoctionē sumuntur.

131. Cur qui se circumagunt, neq; id agere tam consueuerunt ut plurimum decidere solent? Quia animale spiritum, qui sit in cerebro, consurbari cogūt, cumq; humiditatibus unâ conuoluit.

R. 5

ALEXANDRI

Is deinde cum minus idoneus ad animalem uim suscipiendam, sensitivam uidelicet atq; motiuam efficiatur, non sinit actionem in musculos nervosq; permeare. Quo fit ut corporis pondus, ut quod neq; uehatur, neq; sustentetur ab aia, feratur ad terram, ad aquam uergit, propterq; id ipsum et tenebras uident, quoniam uidendi spiritus conturbatus sit, neq; pariter atque sensus reliqui operetur. At his qui sensum circumagi consueverunt, raro id accidit. Facit enim consuetudo, ne quasi peregrinae inter se sint anima atque natura, sed tempore quodammodo concilientur: quod enim paulatim continenterque fit, sensum latet: atq; ubi plurimum euasit, iam non ut peregrinum in ea incidit, quae eum suscipere consueverunt.

132. Cur uitrea specula ualde splendent? Quoniam non albo plumbico intrinsecus linuntur, cuius natura lucida est, quae cum uitro, quod et ipsum splendidum est, admisceatur, multo magis lucet, suosq; radios per uitri meatus transmittens, duplicat quod in superficie, atque extra uitri corpus est atque inde magnopere fit lucidum.

133. Cur in speculis, inq; perspicuis aquis, nos ipsos uidemus? Quoniam qualitas aspectus, ad speculanda

PROBLEMAT A.

*didā corpora migrans ex reflexione rursus per
oculorū radios, ad sui ipsius spectaculū remigrat.
Migrare autem qualitates à facie, neque esse id
absurdum, & ij ostendunt qui iuxta arbores ma-
nent, quod uiridi aspectu esse consueuerunt. Viri
dīs enim qualitas uiridum foliorum ad ipsam fa-
ciem demigrat: Similiter & in aquam fluentem
migrans, eam quoque uiridem ostendit.*

134. *Cur puræ speluncæ, & altissima loca atque
pura, uocis imaginem gignunt ac remittunt?*

*Quia et hæc quoque loca ex reflexione ictum re-
mittentia, soni imaginem edūt. Verberat enim uox
aerem, aer uerò locum, qui quo magis uerberatur,
eo magis uerberat, eoque uehementiorē uocis efficit
sonum. Humida uerò loca, & ueluti melliora ictu
cedentia, eumque resoluentia, imaginem minimè e-
dunt, pro qualitate autē & quantitate ictus ac uo-
cis redditur qualitas, quantitasque eius imaginis, quæ
Echo appellatur. Hanc præuē nonnulli deam quan-
dam esse fabulantur, alij Panā dicunt eius amore
captū quod proculdubio falsum est. Vir enim qui
dam sapiens fuit, qui primus & cupijt, & perue-
stigauit eius causam uocis intelligere, atque ut
qui amant, neque potiuntur, iniquo animo ferunt,
eodem*

ALEXANDRI

eodem & ille pacto donec eius solutionem cause inuenit, egre habebat: Quæ admodum & Endymion, qui primus Lunæ cursum inuenit, uigilans noctes, eiuſq; cursum animaduertens, & motum inquirens interdiu dormiebat. Fabulantur igitur amatum esse à Luna, eamq; ad ipsum dormientem accessisse, quia sui ipsius causæ solutionem philosopho quasi tradidit. Quin & pastorem fuisse tradunt, quod in desertis puris, atq; altis locis eius motum suspiciebat. Et ei cōpactam fistulam tribuunt, quod loca edita ut plurimum perflantur, uel quod figurarum consonantiam inquirebat. Similis terq; Prometheus cum sapiens esset, sydereæq; æquile causam peruestigare, naturamq; eius, æstutem, cumq; discendi cupiditate ueluti excderetur, tum demum quieuit, cum ei Hercules dubitationem omnem sua sapientia soluit.

135. Cur aqua stans, quæ in superficie, non autem in profundo terræ sit, lapide per eam iacto, multos circulos efficit? Quia iactus eius intensione à quauis sui corporis parte procul aquam lapidis persequitur, atq; ita circulus fit, quousq; uidelicet pertinet iactus descensio. Quod si immodica sit intensio, & circulus maior fit, descendens autē usq; ad terram

PROBLEMAT A.

ad terram lapis, ipsamq; deinceps aquam corpore
trahens, multos merito circulos efficit. Prio enim
superficię aquę moueus diducit, tū per ipsam per
petuo descendens ad profundum, rursus diuidens
aquam, & alium efficit circulum. Atq; hoc per
successionem fit, donec lapis constiterit, ac requi
euerit. Quoniā uerò lapidis intensio, eo descen
dite paulatim remittitur, necesse est posteriorem
quenq; circulum priori contrātiorem esse, quo
niā & à lapide similiter ictu ipso aqua diuiditur.

136. Cur risum multi è liene oriri putant, asse
rentes nō similiter risu uideri affectos, quibus lien
uiciatus, ut quibus integer sit, imo uero illos ma
gnopere tristes esse? Equidem ex accidenti arbi
tror, non propriè risus causam in liene consistere.
Nam si ualeat, trahit ex iccore fecosum omnem,
et melancholicū humorē, quo fit ut cū purus defe
catusq; sanguis, cū per uniuersum corpus, tum in
cerebrum permeet, naturam simul animamq; oble
tiet, atq; instar uini eam exhilaret, & in tranquil
litatem ducat, atq; ita risus ab ea moueatur.

137. Cur mule non pariunt? Quia è diuersa
animantium specie cōstant, tum differentium qua
litate, & natura scilicet inmixtio aliud quiddā
gignens,

ALEXANDRI.

gignens, præter id quod est prius, et eorum quæ genuerit naturam abolet. Quemadmodum et candidi nigrique admixtio extremorum colorem abolet, colorem alium, qui est fuscus generat, qui nihil extremorum omnino est. Generatrix igitur qualitas abolita est, et formarum aptitudo.

138. Cur qui natura surdi, iidem et muti? Quoniam quæ non audierunt, dicere exprimereque non possunt: Quidam uero medicorum dicunt unam esse neruorum coniugationem, quæ ad linguam, quæque ad aures pertineat, quo fit, ut affectum quoque consensus ipsi accidat. Qui autem ex accidenti sunt muti, surdi omnino non sunt, localis enim oritur neruorum passio.

139. Cur qui ieiunii diutius fuere, sumpto mox cibo rigent? Quia cibi sumendi intervallo, bile redundant, atque ita acidum humorem coacervant. Post cibum igitur particule illæ corporis resotæ, bilem ab se in cutem abigunt, atque ita rigor oritur, bile uidelicet particulas ipsas mordicante, atque ad se persequendum excitante.

140. Cur sues sursum spectantes silent, cum baiulantur? Quia supra cetera bruta ad humum semper uergunt. Fœtore enim delectantur, eumque requi-

PROBLÈMATA.

requirunt. Ergo in repentina illa aspectus mutatione, ueluti peregrinae sunt, atque hospites, plurimoque lumine attonitae silentium perferunt. Quidam dicunt asperam arteriam, quae angusto meatu sit, resupina ipsa figura coire.

141. *Cur sues fimo delectantur? Medicorum quidem sententia eo naturaliter delectantur, habent enim maximum iecur, in quo et cupiditas inest. Aristoteles autem rostri amplitudinem in causa esse putat, habet enim resoluentem sese olfactum, et cum foetore ueluti confluentem.*

142. *Cur conualescentibus ulceribus, et pituitate cessante pruritus oriuntur? Quia sanata et consolidata pars reliquias persequitur humoris, quae contra naturam inest, quicquid ulcus effecerat, atque ita per cutem exiens, seseque resoluens, pruritum efficit.*

143. *Cur qui affectus alterum tantum oculum infestant, grauiores diuturnioresque sunt? Duabus causis, quoniam fluctio ad unum oculum tantum coarctatur, quicquid enim in plura diducitur, fit se ipso imbecillius, minusque agit, quoque id magis fit, eo inefficacius euadit. Vel quia cum sese sanus oculus in suis actionibus mouet, et aegrotum oculum toties moueri cogit, scimus autem maximum cuius-*

ALEXANDRI

cuiusvis agrote partis medicamentum in quiete ipsa consistere.

144. Cur homo magis frequentiusq; et uehementius, quam bruta sternutit? Quia copiosiori, magisq; uario alimento potuq;, idque ultra satietutitur, quod cum minimè concoquat, ut par est, multum congregat spiritum, ob multam humiditatem, is ergo utpote subtilis, ad cerebrum ascendens, cogit frequenter ad excretionem excitari, sternutanctumq; efficit. Sonus igitur fit, quia per narium angustias uehemens spiritus meat, ut per se de uentris crepitus, per stomachum ructus, per guttur uox, per aures sonitus, similiterq; per intestina immurmuratio illa, que borborygmos appellatur.

145. Cur mortuorum capilli, unguesq; ad tempus aliquod augentur? Quia marcente carne, quae partes circa eorum radices occultantur, nunc apparent, atq; decipiunt, imaginationemq; afferunt, quasi creuerint. Alij reuera dicunt augeri, quia haec ab excrementis ortum habere soleant. Cadauera autem in excrementa quamplurima à principio propter accedentem putredinem resoluuntur, haec autem et per meatus et per corporis extrema, una cum corpore ipso exeuntia, supra dictorum ortum adaugent. Cur

PROBLEMAT A.

146. Cur in digitis manuum potius, quàm in pedibus vitiliginum species eæ, quas Leucas uocant, oriuntur, puerisq; magis quam perfectis? Quia ortum ex pituita excremento habet. Pituita autem pueri, utpote edaces ac pigriores, magis abundant. Pedum uerò ungues, motu de ambulationeq; magis exercentur, excrementaq; resoluunt.

147. Cur pili in pedibus haud cito canescunt? Eadem ratione. Pedes enim frequenti intensaq; ambulatione, quod in se decurrerit, pituitatis excrementum resoluunt, id autem canos gignit. Pubes autem & ipsa serò canescit, quia calida natura est, atq; in coitu pituitatem resoluit.

148. Cur quam plurima animantia caudas mouent, cum notos agnoscunt, leo uerò etiam latius uerberat, cū irascitur, eodēq; modo taurus? Quia tergi medullam ad caudam usq; pertinentem habent, quæ in se motiuam animalemq; uim continet. Anima igitur quod sibi notum est agnoscens, ueluti manu aliqua, ut in hominibus euenit, caudam motare cogit quæ manifesto ostendat eius intra se uim occultā misse quæ quod oporteret agnoscat. In leonū uerò ac taurorum exandescētia consentit natura animæ, eamq; uehementius moueri cogit,

ALEXANDRI.

quemadmodum & homines manus ipsi suas, aliam
ue corporis partem sepe irati uerberant. Cum
enim nequeat anima, quod se ledat ulcisci, statim
alio sibi modo solatium excogitat, suumq; affectū
istū percussioneq; curat.

149. Cur si exusta & sicca hordea ulceribus ea
quorū imponantur, non iam albus cicatritibus pi-
lus sed reliquo concolor, innascitur: Quia eicien-
di uim habent, absterguntq; & resoluunt insidens
pituitatis excrementum, atq; inutilem omnem ope-
rationem, quæ propter ulceris cruditatē, propter
que eius partis imbecillitatem coacta fuerit.

150. Cur in hominum ulceribus pilus haudquā
quam innascitur? Quia hominum cutis spissa est,
argumentum pilorum tenuitas ac mollities. Cum
uero cicatrix cute ipsa sit confissatior, meatus oc-
cecat. Equis autē quod ad cōparationem pertinet
at, ravior est, argumento crassior pilus, quapro-
pter minime ipsi meatus totus in cicatricem occludi
tur. Subsidentia uero & congregata excrementa,
cum per tenues illos meatus, qui supersunt, erum-
pant, concrescunt, & pilum gignunt.

151. Cur quos dipsas momorderit sitique sint in-
tolerabili affecti, eis epotatheriaca, quæ sicca ca-
lidaq;

PROBLEMA TA.

lidaq; est, sitim sedat, non autem magis incendit.
 Dico igitur, non qualitatis ratione sitim sedare,
 sed mutuo quodam consensu, ac ratione naturali.
 Id est huiusmodi antidotus, quæ plurimis ex herbis
 componitur, quæ consensum aliquem cum singulis
 corporis partibus habeant, uelut dictamū proprie-
 tatem quandam aduersus cor habet, ipsumq; con-
 firmat, & seruat. Eupatorium uerò cum iccere,
 scolopendrium cum liene, Petroselinum cum uen-
 tris orificio. Hyssopus uerò cum septo et pulmone:
 Helenium uerò cum renibus, Ruta cum collo, Gen-
 tiana cum cerebro. Seseli autem cū uesica urinæ.
 Vnumquodq; igitur horum mellis dulcedine alle-
 ctum trahit, quod sibi propriū ad tutelam est. In-
 ter quæ omnia sunt, & uiperarū immixtæ carnes,
 quæ naturalem quandam mutuum affectum habēt,
 quam antipathiam dicunt, aduersus quoduis uene-
 nosum animal, corruptibilemq; uirtutem. In sin-
 gulas igitur partes distributa, affectum illum, qui
 corruptionem minatur, agere non sinunt.

Repugnat enim, cum legitimi quidā
 milites, qui pro sua ipsorum pa-
 tria arma ceperint.

FINIS.

ADDIDIT

MVS HVC EX PLVTARCHI
PROBLEMATIS SELECTIONA

quædam, simul vt hæc nostra vndi-
qua; copiosiora essent, simul
ne tot paginæ nobis
uacarent.

VID est, quòd Luperi canem
immolant?

Luperi autem sunt, qui Luper
calibus per lasciuia discurren-
tes pellibus obuio cadunt.

An quod genus quoddam lustrandæ ciuitatis
est, & quo mense illa fiunt. Februarius dicitur, &
diem quo pellibus occurrentes uerberant, Februa-
rum & Februarium uocant, quo uerbo purgatio
significatur? Cane autem omnino, ut ita dicam,
Græci utebantur, & multi etiam nunc in purga-
tionibus canem iugulant.

Proserpinæ quoq; catulos cum cæteris purga-
mentis offerunt, & eos q; expiandi sunt, catulus ex
purgatus

PROBLEMATTA.

purgant, hoc piaculi genus περισκλησισμὸν, id est, circumcatulationem appellantes. An quod Lycos, lupus latine dicitur, λύκαία uerò Luper-
calia, & lupo canis est hostis, & idcirco Luperca-
libus ceditur? An quod Luperis canes oblatran-
tes molesti sunt? An quia Pani sacrificium facit.
Pani autem propter greges amicus est canis.

Quid est quod Septimontio uehiculis iunctis
uti cauebant, & nunc etiam qui uetera non contē-
nunt, cauent? Septimontium uero diem festum agunt
Romani, quod quum septimus collis urbi attribu-
tus est, septicolis Roma facta est. An ut quidam
latini accipiunt, quod urbs nondum suis partibus
penitus coniuncta erat? An hoc quidem ad Diony-
sium est? Magna uerò re effecta, constituta ciuita-
te, quod urbem iam augeri, & quasi ulterius pro-
gredi de fuisse existimarent, cum se ipsos, tum uerò
iumenta quibus fuerant usi, quiete affecerunt, &
communis festi ocio frui uoluerunt?

An quod cum omnes dies festos ciuium presen-
tia ornari ac celebrari semper uoluerūt, tum illū
precipue, qui propter ciuitatis habitationem age-
retur? Quapropter ne urbem, cuius dies festus age-
retur relinqueret, eo die uehiculis uti permissum
non est.

ALEXANDRI

Cur in furto, aut eiusmodi aliquo flagitio depræ-
hensos, furciferos appellant? An hoc quoque ma-
iorum nostrorum diligentie certissimū signum est?
Nam qui servum alicuius sceleris aut improbita-
tis conuicisset, duplex lignū, quod currui subijcit
attolere iubebat, & ut conspiceretur uiciniam o-
bire, ut fidei in posterū ei non haberent, & ab eo
cauerent. Hoc lignum Grecis σάτυρον Latini Fur-
cam nominant, à qua furcifer denominatus est.

Quid est, quod boui qui cornu petat, fœnum
in cornu apponunt, ut occurrentes caueant?

An quia propter repletionem ac facietatem
insolescunt & boues, & equi & asini, & homi-
nes, ut ait Sophocles? Tu uerò serues, quasi pullus
tibi copia: uenter etenim tuus & male insolescit.
Ex quo Romani M. Crassum fœnum in cornu ha-
bere distitauerunt, & qui ceteros in republica la-
cerabant, hunc tanquam munitū ac prouidum, &
iniuriarum persequentissimū fugiebant: quanquā
postea rursus dictum est, Casarem Crasso fœ-
num detraxisse. Primum enim illi in re-
publica restitit Cæsar, &
cum contempsit.

FINIS.

ALB.

ALBERTI CO

GNOMENTO MAGNI DE SE-
CRETIS MYLIERYVM, LI-
bellus, nuper à mea-
dis repurga-
tus.

EIVSDEM DE VIRTVTIBVS

Herbarum, Lapidum, & Animarum
libellus quorundam, libellus.

ITEM DE MIRABILIBVS

mundi, ac de quibusdam effectibus
causatis à quibusdam
animalibus,
&c.

PROOEMIUM.

Cribit Philosophus philosophorum princeps: Homo est optimum eorum quæ sunt in mundo, & mundus sumitur hic pro omnibus contentis in sphaera actiuorum et passiuorum, scilicet pro elementis & elementatis, isto præsupposito probatur propositio: Illud est optimum, cuius generationis causæ sunt nobilissimæ, sed sic est de homine, ergo &c. Maior patet, quia affectus sortitur nobilitatē ex causis. Minor probatur de materia hominis. Vnde materia hominis secundū medicos ponitur esse menstruum mulieris cum spermate uiri, quia illa ambo intrant compositionem hominis sicut lac coagulatur sub materia casei. Sed philosophi naturales ponunt, quod menstruum mulieris sit materia, & semen uiri sit esse. Nus ita quod semen uiri se habet ad menstruum mulieris, sicut artifex ad artificium, ut attestatur Auerroes 7. metaph. Digressionibus de Ideis. Item physt. 5. metaph. cap. 10. Dicit quod sperma uiri ad causam effectiuam reducitur, & quocunq; modo dicatur, semp patet quod materia hominis est excellentis.

PRO O E M I V M.

ßima, & inter omnia semina nobilissima. Secundo probatur. illud est optimam, quod in suis partibus assimilatur corpori nobilissimo, sed homo est huiusmodi ergo &c. Maior patet, quia assimilatio sequitur naturam rei. Minor probatur, quia homo assimilatur celo, quantum ad duodecim signa zodiaci, quorum tria sunt calida uirtualiter, scilicet Aries, Gemini. Leo. illis correspondent tria membra in homine, scilicet cor, epas, & testiculi. Item tria frigida, scilicet Cancer, Taurus & Virgo, & illis correspondent intestina, uestica, & dyaphragma. Item tria sunt humida, scilicet Scorpio, Aquarius & Visces, quibus correspondent cerebrum, stomachus & pulmo. Item tria sunt sicca, scilicet Capricornus, Sagittarius & Libra, quibus correspondet splen, fil & renes Vnde dicit physic. 12. metha: quod totum celum est sicut unum compositum contiguum, igitur debemus esse inclinati ad notitiam presentis libri qui tractat de generatione humana. Cuius causa efficiens dicitur fuisse Albertus Magnus qui fuit sufficienter tritus siue literatus in experimentis, et à mulieribus informatus. Et maxime in libro de animalibus qui postquam totum mundum cum Alexandro circuevit, librum de animalibus composuit

PROOEMIUM.

composuit: Et supponitur philosophiæ naturali,
quia est unus liber de paruis naturalibus, & non
pure naturalis, sed partim medicinalis.

PROOEMIUM.

ILEcto sibi in Christo socio &
amico N. clerico de tali loco: ue
re sapientiæ & augmentum
continuum uitæ præsentis.

CVM uestra fauorabilis & gratuita me roga
uit societas, ut quedam à nobis quæ apud mulierū
naturam & conditionem sunt occulta & secreta,
lucidius manifestarem, uisa petitione uestra nulla
pigritia à compilatione breuis et compendiosi tra
ctatuli impetrata materia me retraxit. Sed pusilla
& iuuenilis mens, quæ secundum eius possibili
tatem, & temporis oportunitatem ad aliena attra
hitur, nihilominus uestro cupiens satisfacere ap
petitui, hanc præsentem epistolam in qua pluri
ma de impetratis inuenietis, scribo uobis in parte
stylo philosophico, & in parte medicinali, prout
materie competere uidetur: Nam conscripsi, rog
ans uestram constantiam, ut in hoc opere ac ne
gotio, constans ac celans sitis, ne aliquem pu
eram, tam in etate quam in moribus ad præsen

PROOEMIUM.

tiam pervenire permittatis, & si feceritis, promitto vobis plura de his & alijs manifestare: & cum presenti opere & arte causa medicinali transmittere quæ prolixius dabo, domino concedente.

Sicut scribitur secundo de generatione animalium generabilium: generatio sempiterna est circuitu. Causam autem sempiternitatis in generatione animalium ostendit philosophus 2. de anima, dicens: Naturalissimum operum est unumquodque sibi simile generare: quatenus diuino esse & immortali participant quod omnia appetunt ut ipsa permaneant, non idem in numero sed idem in specie. Propter quod dicit Commentator 2. de anima, quod sollicitudo diuina non potuit ipsum hominem facere permanere idem in numero, miserta est ei in dando uirtutem quæ potuit in specie permanere. Et subdit: Hoc enim non est dubium, quoniam melius est habere hanc uirtutem quam non habere uel non esse.

Causa autem quare ista animalia & precipue homines, secundum eandem naturam & secundum materiam, & secundum numerum non durant, dicitur secundo de generatione & corruptione. Quorum substantia corporalis non durat, sed est corruptibilis, non posset reiterare eadem in numero,

PROOEMIUM.

numero, sed substantia hominis secundū principia
 indiuidui accepta, est corruptibilis, ideo genera-
 tio hominis abijcitur, quare generatio hominum
 sempiterna non erit secundum numerum, nihilomi-
 nus tamen generatio hominum est perfectissima,
 quod probatur sic: quia homo est nobilissima crea-
 tura, quod patet ex intentione Phil. in multis locis
 Phil. & præcipuè in secundo de anima, quia quan-
 to plures operationes res habet, tanto nobilior est.
 Homo autem per rationem intellectuam separa-
 tur à numero uiuentiū, ut patet ibidem. Hoc etiam
 est de intentione omnium philosophorū, præcipuè
 Boëtij in secundo de consol. phil. ubi dicit, quod
 homines Deo sunt similes mente. Hoc etiam patet
 in 2. phil. quia motus capit naturā et speciem à ter-
 mino ad quem, & ideo cum inesse naturam huma-
 nam in Socrate uel Platōe, uel in alio particulari
 homine existente, sit motus qui dicitur generatio
 perfectissima, erit ipsa inter omniū animalium gene-
 rationem. Item generatio est motus de non esse ad
 esse. Esse autem maximè appetitur, & præcipuè
 ab hominibus, quia hic inter omnes motus excellēs
 est in mobilitate Et intellige de motu uariante a-
 liiquid super quod mouetur, p̄ hęc excluditur pri-
 mus motus qui est causa aliorum, DE

ALBERT. MAGN.
DE GENERATIONE EM-
brionis. caput. I.

Ostquam sermo noster premis-
sus est de his quæ intentionem
auditoris ad styli materiam in-
clinant, oportune est ad mate-
riam operis descendere, & pri-
mo de embrionis generatione uidere. Iuxta quod
notandum est diligenter, & memorie commendan-
dum, quod omnis homo qui generatur naturaliter,
ex semine patris & menstruo matris generatur,
secundum intentionem omnium philosophorum
& medicorum. Et dico medicorum, quia Aristot.
non posuit semen patris in substantiam foetus ce-
dere, sed dicit foetum tantum procedere ex men-
struo, & postea ponit ipsum uaporabiliter exha-
lare. Medici aut dicunt totum semen, tam ex parte
patris (quod sperma dicitur) quam matris (quod
menstruum dicitur) cedere in substantiam foetus.

HIS uisis, & accepta una parte opinionis Ar-
istotelis uel medicorum, uidendum est per quem
modum, & quomodo illa semina recipiuntur in
muliere. Vnde mulier cum in coitu fuit cum uiro
similiter in eodem tempore emittit menstruum, in quo
uir

DE SECRET. MVL.

uir sperma, ita quod ista duo semina in uulua mulieris cōcurrunt simul, & unum alteri incipit commisceri, & tunc concipit mulier. Concipere autē uocatur quando ista duo semina in matrice, & in tali loco deputato à natura, ad factum recipiuntur. Postquam uerò illa duo semina recepta sunt, matrix mulieris clauditur tanquam bursa ex eius omni parte, ita quod nihil de semine recepto potest perdere. Et cum matrix sic undiq; fuerit clausa, fit retentio menstruorum in muliere.

Iuxta quod notandum, quod menstruum in muliere nihil aliud est, quàm superfluum alimentum quod in substantiam rei aliunde non recedit, sicut est in uiris sperma. Et uocatur menstruum in muliere ideo, quia fluit in quolibet mense ad minus semel, cum mulier tantæ ætatis fuerit, hoc est, 12. 13. uel 14. annorum, & ut frequenter accidit in decimoquarto. Et incipit fluxus menstruorum esse in quolibet mense, propter naturæ purgationem. Quibusdam uerò accidit iste fluxus in nouilunio, quibusdam postea, ita non omnes mulieres in eodem tempore patiuntur istum dolorem, quia in illo fluxu omnes differenter patiuntur, quedā plus quedā minus, à quibusdam uerò transit diutius, & hoc

ALBERT. MAGN.

Et hoc secundum exigentiam, et complexionem naturæ mulierum.

Sed ex his quæ dicta sunt oriuntur plura dubia. Primum est, utrum ille fluxus fiat per colorem sanguineum uel per aliquem aliū, iuxta quod notandum, quod in omnibus mulieribus præterquam in corruptis, color menstruorum est sanguineus ut in pluribus. Et dico in corruptis, malis et uiscosis humoribus. In his enim sunt sæpe menstrua liuidi, id est, plumbei coloris. Et non loquor de corruptione castitatis, quia indifferenter siue uirgines fuerint siue corruptæ, si tantæ ætatis fuerint, fluxum patiuntur, et signa ad hanc partem scilicet quod menstrua fluunt, sunt plura, de quibus postea dicitur.

Secundū dubium potest esse, utrum menstruum fluat per anum, et hoc more secessus, aut per uuluum, modo eiectionis urinæ. Ad hoc breuiter est dicendum, quod per uuluum fluit in specie crudi sanguinis et tenuis.

Tertio dubitatur, quare in mulieribus fluunt menstrua quæ sunt superflua alimenti, et non in uiris sperma, quod etiam est superfluum alimenti. Ad hoc dubium dicendum est, quod mulier est frigida, et humida à natura, uir autem est calidus et siccus;

DE SECRET. MVL.

Et siccu: modo de natura humidi est fluere. 4.
 Meth. Et maxime humidū quod est in mulieribus,
 est aqueum. Sed in uiris humidum est aëreum, Et
 ideo cum calor semper agat in humidum, Et calor
 est naturalis. Sed tamen natura nihil facit frustra,
 ut dicitur Primo de cœlo Et mundo, Et quia calor
 in mulieribus semper est debilis respectu illius qui
 est in uiris, Et cum totū alimentū in mulieribus nō
 potest cōuenire in carnem, ideo natura facit quod
 melius est, prouidet natura de necessarijs, Et reli
 quū dimittit in locū quendā, in quo seruantur in
 muliere menstrua. De illo quidem in tantum dictū
 est, quia maioris inquisitionis est, quā præsens
 exposcit negotium.

Quarto dubitaret aliquis, unde ueniret men
 struū in muliere, quando est in coitu cū uiro, quia
 dictū est supra, quādo mulier cōcipit, retēta sunt
 menstrua, ergo si retēta fuerint, mirū est unde tūc
 fluunt in coitu. Ad hoc dicendum est quod quando
 mulier cōcipit, retenta sunt menstrua propter hāc
 causam finalem, ut de mensiruo retento, fœtus in
 utero mulieris existens, possit nutriri. Quando au
 tem mulier est in coitu cum uiro, tunc propter ma
 gnā delectationem quam habet, quia per uirgā

T

ALBERT. MAGN.

nerui & uena existentes in uulua, conficantur & mouentur, & sic uulua dilatando se menstruum emittit, & hoc est naturale respectu coitus quia ille coitus est naturalis. Est tamen quasi uiolentus respectu fluxus naturalis mēstruorum. Item omni die de nutrimento sumpto, fit materia, quæ apta nata est ad expellendum in coitu. Ex illo soluitur dubitatio quare mulieres impregnate maxime appetunt coitum, quia appetitus coitus est propter abundantiam materiae superfluae ab alimento. Et ideo cū menstrua sunt retenta, et omni die aliquid aliud generatur, mulier maxime appetit coitum, quia ex eius materia abundantia, uulua mulieris calefcit, & sic coitum appetit.

DE FOETVS FORMA

tione. Caput. II.

VISIS istis ad formationem foetus in matrice est redeundum. Prima materia recepta in matrice habet naturam lactis sex primis diebus. Ad hūc calorem lactis, operatur calor naturalis in spermate uiri emissus, & calor matricis ita quod ista materia dealbatur sicut lac. Deinde illa materia transmutatur ad naturam seu colorem sanguinis spissi, et aliquantulum bene cocti, et hoc per 9 dies, postea

DE SECRET. MVL.

postea tunc ab isto tēpore fit consolidatio in membris foetus, in 12. diebus.

Iuxta quod notandum, quod secundum Philosophum unum quodq; uiuentium consurgit ex quatuor elementis, ideo quia in tali materia est materia terrena, quæ cedit in substantiam ossium: similiter aquea cedit in suum simile, & sic de alijs. Postea uerò solet facies formari à natura, & dispositio corporis secundum talem dimensionem, scilicet longum, latum, & profundum, & hoc fit per 18. dies. Ab isto uerò tempore incipit natura foetus confortari usq; ad egressum. Nota quod foetus mulieris conficitur in 14. diebus. Et illud quod per sermonem longum dictum est, solet dici per quatuor hos uersus: Conceptum semen, sex primis crude diebus. Et quasi lac, reliquisq; nouem fit sanguis abinde. Consolidat duodena dies, his nona deinceps Efficiat, reliquum tempus producit ad ortum.

Sunt autem quidam, qui penes quolibet tempus signatū, ponunt regnare aliquem planetarū. Et quia scire hoc multum confert, ad ea quæ hic scribuntur, ideo ne ignorantie meæ illud neglectū ascribatur, ex his aliqua declarabo. Notandum primo, ut dicitur Auicenna, accidentia sunt in

ALBERT. MAGN.

triplici genere quedam enim materiam consequuntur in composito, & ei attribuuntur quedam forme, quedam compositum ex materia et forma consequuntur, Et cum hoc sit naturale compositum ex materia & forma tripliciter denominabuntur accidentia in ipso. Ex parte autem anime sunt quedam accid. ntia, virtus eundi & mouendi, & quia secundum intentionem quorundam, qui dignè locuti sunt de natura, omnes uirtutes quas anima in corpore complectitur, illas contrahit à superis & corporibus cælestibus.

Ab ultimo enim orbe, qui motu diurno omnes sphaeras inferiores recipit, influuntur materia principaliter & radicaliter uirtutes essendi & mouendi, ab orbe stellarum fixarum fœtus recipit uirtutem, quæ distinguitur in esse secundum diuersas figuras & accidentia. Et illud conuenit, & in quâ tum est forma sed etiam contrahit aliam uirtutem ab hoc orbe quæ dat esse, & secundum diuersas naturas huius orbis. Post sphaeram stellatam ponitur sphaera Saturni secundum astronomos, & ab illa influuntur anime uirtutes discernendi & ratiocinandi. Et postea sphaera Iouis, & ab illa influuntur anime magnanimitas, & plures anime passionēs.

DE SECRET. MVL

passiones. Et à sphaera Martis influitur anime animositas, & uirtus irascibilis, & alia desideria anime. Et à Sole influitur uirtus sciendi & memorandi. A Venere motus concupiscentie & desiderij. A Mercurio uirtus gaudendi & delectandi. A Luna que est radix omnium uirtutum naturalium, uirtus uegetandi, quamuis hæc & plura alia ab anima procedunt, & cum ista sequuntur ex diuersis partibus corporum celestium, tamen hæc omnia anime attribuuntur, et non solum anime, sed toti corpore posito, quod simplex non potest sustentare accides.

Nunc uero ex parte corporis consimiliter est notandum, & primo de creatione uel formatione corporis, quod ex embrione creatur & formatur per effectus & operationes stellarum, que planetæ dicuntur. Primo enim materia embrionis uel hominis generandi, compressa & coagulata per frigiditatem & siccitatem Saturni disponitur, & huic materie à Saturno uirtus influitur uegetatiua, & motus naturalis ascribitur, & tunc patet in tali materia operatio aliquo modo debita. Et ideo medici dicunt, quod post lapsum spermatis in matrice, primi mensis in generatione, & in temporis successione, secundum exigentiam nature semi-

ALBERT. MAGN.

nis, Saturno ascribitur, quia sua frigidity et siccitate semen constringit & consolidat.

Sed ex isto statim oritur dubitatio, quia alicui potest esse dubium, utrum Saturnus regnet in cuiuslibet embrionis conceptione. Et si non, tunc mirabile est quod dictum est.

Circa quod notandum est, quod materia prima subiecta est corporibus supercælestibus. Et hoc est quod dicit philosophus primo metheor. quod omnia inferiora causata sunt à superioribus, & ab ipsorum motibus gubernantur. Et ideo necesse est quod ista inferiora particulariter & uniuersaliter respiciantur à superioribus, intelligendo de uirilitate corporis totius supercælestis: uniuersaliter enim ista inferiora respiciuntur à superioribus, quia nihil fit de materia elementari, nisi ex uirtute corporum superiorum: ideo dicit Commentator 1. metha. quod natura non agit nisi gubernetur à corporibus supercælestibus, hoc est ab intelligentijs. Particulariter enim aliquid fit in istis inferioribus à causatione superiorum, quia una pars cœli apta nata est introducere talem formam determinatam & specialem, alia uerò aliam formam, et illud totum uidetur esse de iniectione Commentatoris

DE SECRET. MVL.

tatoris in primo de generatione & corrupt ubi
nult quod generatio elementorum & partiū ipsa-
rum ad inuicem ord nantur & conseruantur per
motus corporum supercœlestium, & per motus ele-
mentorum qui concurrunt generaliter ad genera-
tionem mixtorum. Addit aut Commentator, quod
induidua animantium & planetarum sunt deter-
minatarum causarum, & sunt determinata ad esse
se Et ita tam esse uniuersaliter quam particulari-
ter inferiora à superioribus respiciuntur.

Et ideo cum materia primo sit subiecta corpo-
ribus supercœlestibus, necesse est, quod capiat for-
mam alicuius speciei determinatam ab aliqua parte
speciali cœli, ita quod non potest eam recipere
à corpore cœlesti in communi, eò quod tale cor-
pus respicit istam materiam uel istam formam in-
differenter: nam qua ratione daret illam formam,
eadem daret & alias, quia omnes forme quæ sunt
in potentia in materia prima et in primo motore,
sunt in actu, ut dicit Commentator 1. Metaphi-
sicorum, ergo cum materia sufficienter disposita
est, necesse est esse aliquam determinatam partem
in primo motore, primo specialiter respicientem ma-
teriam ad huius d. terminate susceptionem, & ideo

ALBERT, MAGN.

non sufficit agens particulare physicum stante cōmuni influentia, & communi actione corporum cœlestium. Et illud patet ex eo, quia postquàm semen est decisum, gerit in se uim illius, à quo est decisum. Et illa uirtus non gubernatur à corporibus supercœlestibus uniformiter, ita quod non magis gubernatur ab una parte cœli, quàm ab alia, imò hoc modo destitueretur in sua propria actione, & per consequens à fine. Et illud est de intentione Aristot. secundo de generatione & corrupt. ubi dicit, quòd adueniente Sole redibunt animalia, & recedente Sole animalia peribunt. Illud autem apparet ex intentione Cōmentatoris secūdo Metha. ubi uult quòd materia prima, primo non recipit omnem formam indifferenter, sed primo formas elementales, & mediantibus istis omnes formas mixtorum. Ille autem ordo formarum non potest esse, nisi ab aliquo specialiter materiam gubernatū, ad receptionem formarum.

Et per hunc modum manifestatur esse de Saturno propositum, scilicet quòd disponit materiam & introducit talem formam, sed quòd Saturnus sic semper dicitur regnare in embrionis conceptione, sic intelligitur, quòd suum regnare in hoc loco non

DE SECRET. MVL.

loco non sumitur pro alio quam influere talem dispositionem, quæ ab alia parte cœli nō est nata in flui. Et ideo si in tali hora noctis uel diei non dicatur regnare Saturnus, hoc est ex eo quod cessat uirtus sua, sed aliquis alius planetarū, uel stella apta nata est influere talem dispositionem in materia, quam Saturnus influere non potuit, quia actus acti uorum sunt in patiente bene prædisposito. Et si aliquis quæreret, cur ita sit quod omnia tali cursu currant? Respondeo quod sic sunt ordinata apud Deum, qui primò originaliter omnia disponit secundum ordinationem sublimem, & cuilibet uirtutem propriā secundū exigentiā suæ naturæ ministrat.

Post hæc quæ dicta sunt Iuppiter aduenit, qui sua gratia & uirtute sua materiam disponit ad susceptionem formæ membrorum, & caliditate sua uirtuali & causali materiam fœtus confortat & sua humiditate replet quæ fuerunt desiccata à uirtute Saturni in primo mense, & sic Ioui attribuitur secundus mensis.

Tertio aduenit Mars, qui sua caliditate & siccitate format materiam, diuidens à lateribus brachia, & diuidit collum à brachijs, et caput format & huic operatiōi attribuitur tertius mensis.

ALBERT. MAGN.

Quarto mense uirtus Solis aducnit, formas imprimat, cor creat, & anime sensitua motum dat. Et hoc est uerum secundum intentionem medicorum & quorundam astronomorum, tamen secundum intentionem Aristot cor inter omnes partes generandas generatur primo, & uirtute eius omnia membra nascuntur, addūt enim quidam ad istā partē dicentes, quod Sol est radix totius uirtutis uitales, & tali operationi quartus mensis ascribitur.

Quinto tempore quaedam exteriorum membrorum Venus sua uirtute perficit, & quaedam exteriora format, aures nares, os, & uirgam uirilem in masculis, & pudibunda scilicet uuluum, mamillas, & alia membra in foemellis: manuum & pedum separationem facit & digitorum, & isti quintus mensis assignatur.

Sexto tempore influentia & regnatio Mercurij instrumenta uocis format, supercilia componit, oculos fabricat capillos crescere facit, & ungues producit. Et isti operationi sextus mensis attribuitur, unde uersus.

Instrumenta nouem, sunt gūtur, lingua, palatum.
Quatuor & dentes & duo labra simul.

Septimo tempore Luna operationi finem imponit: et

DE SECRET. MVL

ut: replet enim sua humiditate angustias carnis, et aurigenas carnes in superficie complet. Venus uero et Mercurius humiditatem tribuentes toti corpori, nutrimentum dant. Et isti operationi datus est septimus mensis.

Postea influentia Saturni, cui octauus Mensis ascribitur. Et ille Saturnus multum infrigidat et siccatur, et per consequens stringit foetum, et ideo aliqui Astronomi ponant foetum generatum in octauo mense moribundum uel mortuum esse, ut in sequentibus manifestabitur. Deinde in nono mense dominatur Iupiter, qui sua caliditate et humiditate foetum latificat: et foetus qui generatur in isto Mense, est fortis, et bene dispositus, et longae uitae et est fortis, gratia caloris, et longae uitae gratia humiditatis.

Est autem adhuc notandum, quod membra corporis organici duodecim signis zodiaci attribuantur. Primo ergo signum totius sphaerae coelestis est aries, in quo quidem signo, Sole existente temperato, fit calidum et humidum, tunc est motus ad generationem, et ideo motus Solis in arietem dicitur principium uitae, et radix uirtutis uitalis, propterea arietem attribuitur caput in hoc

ALBERT. MAGN.

in homine & eius conditiones. Nam aries in cœlo est dignior pars cœli, quia principium diuisionis sphaerae per duodecim signa, sicut caput in homine uocatur dignior pars corporis, & ideo merito arietis est assignandum, et quia Sol currens in hoc signo calidum & humidum natura mouet, & caput in homine dicitur principium spiritus uitalis.

Tauro quidem collum, humeri & scapula Ceminus attribuuntur, cancro manus & brachia, leoni quidem pectus & cor & diaphragma, uirgini stomachus & intestina, & costae, & lacertia tribuitur. Et hoc uidetur esse medietas corporis secundum cursum medietatis cœli, uidelicet ut à parte septentrionali est annotata. Libra uero secundam partem corporis respicit, scilicet renes, & est principium cæterorum membrorum. Scorpio uero loca libidinis respicit tam ex parte uiri, quàm ex parte mulieris. Sagittarius nares, & ea per quas natura secessum dimittit, & posteriora respicit. Capricornus uero genua et alia inferiora respicit. Aquarius uero tibiae respicit. Piscis uero quod est ultimum, formationes pedum respicit & plantas, & sic breuiter habitum est iudicium ex parte duodecim signorum.

Et

DE SECRET. MVL.

Et non opinetur aliquis illa ficta fore. Nam si des huius in multis experimentis potest inueniri. Noscat ergo experimentum quibus, quod malum & uenenosum est tãgere aliquod membrum Luna existente in tali signo illius membri, & causa istius est, quia natura Luna auget humiditatem, quod experimur ad sensum, quod si carnes recentes ponantur de nocte ad radios Lunæ, ibi generantur uermes in carnibus, & illud non semper apparet eodem modo, sed præcipuè in speciali statu lunæ.

Vt illud sanè intelligatur est aduertendum, quod quatuor sunt status Lunæ secundum Albertum in tractatu, de statu Solis et Lunæ. Luna uerò in prima eius intensiõe est calida & humida usque quo est semiplena, post hoc nunc dicitur calida & sicca quousq; sit plena. Deinde est frigida usq; est semiplena in decremento, ultimo uerò est frigida usq; soli adiungitur, et in hoc statu maxime humefiat humida putrefaciendo, ideoq; cum Luna augeat in omnibus membris humiditatem, tunc ledere membrum ferro est idem quod grauiter uulnerare, quia malū est humiditatē addere humiditati, et sic per consequens augmentatur nocumentum.

Sciatis aut̃ socij mei, quamuis quedam mulieres causam

ALBERT. MAGN.

causam rei huius occultam ighorant, tamen quædam mulieres bene effectum cognoscunt, et plura mala ex isto operantur, ut cum uir est in coitu cum eis, accidit quandoque uirum magnè læsto & grauis infectio ex infectione membri uirilis per ferrum appositum per eas, prout quædam mulieres uel meretrices doctæ sunt in illa nequitia & in alijs. Et si fas esset dicere, hoc quidem describerem, sed quia proprium meum creatorem timeo, ideo de illis occultis ad præsens nihil manifestabo.

Item de quarto statu Lune præcipuè possumus effectum declarare prædictum alio experimento, quod sumitur, quod radij Lune de nocte subintrantes & peruenientes ad caput dormientis, faciunt dolorem capitis & fluxum reumatis. Et causa huius dicta est prius.

DE INFLUENTIIS PLANETARUM. Caput III.

Post hæc uerò ad influentias planetarum (quos antiqui uocauerunt deos naturæ super hominem ex parte corporis & animæ) nunc reuertemur, & c.

Saturnus qui est superior, obscurior et grauior & tardior alijs planetis coelestibus, facit natum

DE SECRET. MVL

tum qui sub eo nascitur, fuscum in colore ex parte corporis, & planum in capillis nigris et duris, & caput turbidum & bene barbatum, & talis homo continet subtile peccus, et habet scissuras in calcaneis figuraliter, et hoc est secundum dispositionem figuralem, Secundum uero animam mala est, multum perfidus et malitiosus, iratus, tristis, maligne uitae foetida diligens et turpia uestimenta semper induens, et non est luxuriosus, et in pluribus Venerem minime diligens imò naturaliter abhorret: unde breuiter notandum q. secundum intentionem magistri mei in illa scientia experti, quicumq. natus fuerit sub Saturno habet omnes malas dispositiones corporis.

Venerem uero stella regalis existens, pia dulcis et lucida, temperata et prospera, facit natum optimum, quia nato sub eo dat faciem pulchram, oculos claros, & barbam rotundam. Et figurat duos dentes superiores magnos, & equaliter diuisos. Et dat homini colorem alium rubeo permixtum in facie, et facit longos capillos. Secundum animam uero facit natum bonum & honestum ac modestum, et erit longae uitae, diligens honestatem, diligensq. uestimenta pulchra & ornata, & delectabiles
sapor

ALBERT. MAGN.

fapores, odores ei placent, & erit misericors, largus, iucundus, uirtuosus, & uerax in sermonibus, incedens honestè & multum prospicit terram.

MARS cum sit intemperatus in caliditate & siccitate, secundum hoc facit natum suum rubei coloris, cum quadam adustione & obscuritate, sicut uidetur in his qui passi sunt à Sole, & habet paruos capillos, & paruos oculos, totum corpus habet curuum & grossum aliqualiter. Secundum animam uerò fallax, inconstans, inuerecundus, irascibilis, proditor, discordias & bella seminans, & superbus erit.

SOL quidem regalis stella existens, lumen mundi & oculus uocatus, natum sub eo facit carnosum, & faciem pulchram, & oculos magnos, colorem album cū quadam rubedine, bene barbatus, & longos capillos. Secundum animā uerò, ut quidam scribunt facit hypocritam & malum, iustum in exteriori parte apparentem, & facit homines multum scientes secundum aliquos. Sed inueni aliquos dicentes, quod natus sub illo planeta est regularis religiosus, profundè deuotionis, sapiens, diues, diligens bonos, deprimens malos.

VENUS est stella beneuola, & facit natum pulchrum,

DE SECRET. MVL.

chrum, et maximè oculis & supercilijs carnosum, mediocris stature, secundū animam uerò blandū, facetum, eloquentem, musicalia diligentem, uoluptatem, gaudium & choream desiderantem, ornatum corporis diligentem, & suauiter incedentem.

MERCURIUS, quem Astronimi solem assequi assunt, & per eius radios contrahi, facit natum corpore gracilem, satis parue personæ, barbe pulchra & rare. Secundum animam uerò erit sapiens & subtilis, philosophiam diligens et studium, & erit bonorum morum & perfecti sermonis, & ille multos acquirit amicos, & tamen non multum fortunatus. In eo bona consilia uigent, uerax, & nullius perfidiæ, expers infidelitatis, & inscius, & non conscius, id est, socius in malo.

LVna cum sit uelocioris motus, facit natum uagabundum, sermone uerum, nullius seruitij, iucundum, & mediocris stature, & habet inæquales oculos, scilicet unum altero maiorem:

Et sciendum quòd omnes stelle et aliæ partes corporis supercœlestis, illa officia diuinitus exæquuntur, & semper sic agunt, & sic nunquàm expediuntur, quantiū ex parte eorum, & ideo facti dicere secundum ea quæ dicta sunt, omnia ins

·ALBERT. MAGN.

feriora à superioribus reguntur, & ideo illa quæ
diuino sacrificio & bestiali immolatione, & aliâ
quæ in mundo sunt, non possunt remouere actionē
corporū supercœlestium, dantiū uitā & mortem.

Ex istis uerbis forte aliquis crederet me sic ca
dere in duplici peccato. Primo quidem quia statim
iuxta superficiem uerborum concluderet ex eis uer=
baliter, oia de necessitate uenire. Secundo, quòd
me occultatorem Christianæ fidei uellet dicere:
sed quia declaratio amplior est in hac parte, ideo
eam omittimus. Et de illis planetis & superioribus
corporibus cœlestibus quoad influentiam res
spectu inferiorum, in tantum dictum est. Est autem
notandum, quòd aliquando plures foetus nascun=
tur in matrice, hoc autem est per disgregationem
feminis in ipsa matrice, q̃a matrix habet cellulas
in se: cum autem in quamlibet cellulam recipitur
materia foetus, ibi fiunt multi.

DE GENERATIONE ANI=
malium imperfectorum

Caput IIII.

VT autem ea quæ dicta sunt lucidiori lumine
cognoscantur, & quomodo aliquando plu=
res foetus fiunt in matrice, & plures nascuntur,
sicut

DE SECRET. MVL.

sicut duo gemelli, oportunum est modicum transgredi ab hominis generatione, et uidendum est de generatione animalium imperfectorum, quæ non ex semine, sed putrefactione generantur. Iuxta quod notandum, quod illa animalia imperfecta, sicut muscæ et similia, non semper eodem modo generantur: sicut perfecta animalia, quia per decissionem seminis non generantur, sed ex putrefactis, ut patet 4. Metaphysic.

Virum autem animalia eadem ex semine uel sine semine generentur, dubitatio est apud plures. opinio enim Auicennæ lib. de diluuijs, est, quod eadem animalia ex semine et sine semine generantur: et hoc declarat, quia diluuium fieri potest adhuc uniuersale, et in tali diluuiio corrumpentur omnes uiuentes, corruptis aut omnibus uiuentibus fierent influentie in cadauera mortuorum quæ putrefacta sunt, et tunc ex uirtute cœli generabuntur eadem quæ prius fuerunt, ita, quod unum generabitur ex putrefactis, et aliud per decissionem seminis sibi simile generabit in specie: igitur eadem ex semine et sine semine generabuntur. Et declarat possibilitatem huius ad sensum, dicēs: Capiatur capillum mulieris menstruosa, et ponatur sub terra pingui ubi iacuit

ALBERT MAGN.

finius tempore hyemali, tunc in uere siue astate quando caleſcent calore Solis, generabitur ſerpēs longus & fortis, ille ultra generabit ſibi ſimile in ſpecie, per deciſionē ſeminis. Et illud idē declaratur in mure, quia tēpore ſuo quidā mus erat factus ex putrefactione, & ille ultra ſibi generauit ſimilem in ſpecie ex ſemine. Plures poſſent adduci rationes, ſed prædicta ſufficiunt, quia longum eſſet omnia accidentia ad illam materiam enarrare.

Sed breuiter ad illam opinionem dicendū eſt, quòd ipſa non eſt uera. Et ratio eſt, quia ſecundum Philoſophū 8. Phyi. ſicut aliquis habet propriam materiam, ſic proprium habet agens, quia tali materiæ eſt talis forma, quia alius eſt actus materiæ, & alius eſt actus formæ, ut dicitur 8. Metaph. et cum illa animalia habent diuerſas formas, ergo & materias, & per conſequens diuerſa agentia et generantia habebunt. Intentio enim Phil. 8. Phyi. eſt, quòd eadem animalia ſaltem ſecundum ſpecie poſſent fieri ex ſemine & ſine ſemine, ſicut ſanitas quandoq; ſit ab arte, quandoq; à natura. Sed in hoc differt ab Aucenna qui ait, quòd nunquam animalia perfectà ſine ſemine fiant: ſecundū autem Philoſ. hoc non eſt uerum, differt etiam ab
eo,

DE SECRET. MVL.

eo, quia secundum doctrinam Philos. I. Methæo. Diluuium uniuersale est impossibile apud naturam tam per ignem quam per aquam. Et hanc rationem ponit Albertus, quod diluuium fit ex constellatiõe humectante, ideo si constellatio humectans respicit unam partem terre, tunc alia opposita terre respicit aliam partem, scilicet constellatio desiccans. Et quantum una humectat in una parte, tunc alia desiccet in alia parte, ideo impossibile est quod dicit Auicenna.

Respondeamus & dicamus, quod quedam sine semine generantur, & causam huius generationis reddit Philoso. 4. Meteororum dicens: Calor disgregans corpus mixtum, facit per hoc quod subtile extrahit, & relinquit grossum, & non est absolute calor, sed est uirtus constellationis celestis. Et Philosophi intentio est, quod materia ex qua animal sine semine nascitur, est aliqua humiditas subtilis, in qua quidem calor naturalis sepe egit ex parte cœli, qui dum proportionatus est materiæ, in quam quidem materiam forma talis animalis debet introducti, hanc humiditatem calor celestis iam dictus, segregat à qualibet parte grossi terrestris. Et secundum intentionem Philosophi 7.

ALBERT MAGN.

Methæorum hæc generatio est uniuoca, saltem uirtualiter, nō autem formaliter. Per hoc soluitur dubitatio, quam quidam faciunt dicentes. Omne quod generatur uniuocē, ex sibi simili generatur in specie. Verum est, aut formaliter aut uirtualiter, ut iam dictum est. Circa hoc nota, quòd ex eadem materia plura animalia imperfecta nascūtur, ut ex equi stercore nascuntur muscæ, uestiæ, & plura alia, & diuersi coloris & figure, & similiter scarabæi.

Causa autem diuersitatis illorum animalium est diuisio seminis in matrice, & illud est uerum principaliter in animalibus perfectis. Et est notandum, quòd in matrice mulieris plures sunt cellule, quando tunc semen decisum à patre sic colligitur, quòd in unaquaq; cellula matricis pars seminis sic recipitur, tunc est modus generationis plurimum foetuum, & ille modus generationis respectu animalium imperfectorum accipitur simile, ita quòd ibi inest aliquod loco matricis, & aliquid seminis. Et ideo talis humiditas diuiditur per loca educationis foetus in putrefactis, & ideo multiplicantur talia animalia. Et causa similitudinis talium animalium, similitudo humidi educi de corpore

DE SECRET. MVL,

pore in partes homogeneas, & diuersitas speciei
taliū animalium sumitur per oppositum, scilicet
per humidum eductum in partes heterogeneas.

Quod autem quædam animalia generata sunt
longa & stricta, & quædam breuia, hoc est ex di-
uersitate complexionis humidi, quia ex cholero
calido & sicco generatur corpus longum, strictum
& gracile, eò q. calor in eo multum extenditur.
Ex flegmatico frigido & humido generatur ani-
mal breue & latum, quia humor aqueus est mul-
tum dilatabilis, & frigiditas non multum extendit
ipsum. Sed ex sanguineo calido & humido gene-
ratur animal medium inter longum et breue, pro-
pter calidum & humidum temperatū. Sed ex me-
lancholico generatur animal strictum & breue,
quia frigiditas nō permittit ipsum extendi, & sic-
citas non permittit ipsum dilatari. Ex cholero au-
tem accidentali & adusto, generatur animal lon-
gum & ualde gracile, quia feruor caloris eius mul-
tum extenditur, & siccitas mediata & moderata
attenuatur. Et est notandum q. cholericus est cro-
cei coloris ut frequentius, & sanguineus rubei co-
loris, melancholicus nigri coloris, & flegmaticus
albi coloris, Et quorū natura p̄mixta fuerit, horū,

ALBERT. MAGN.

Et qualitas et calor necessario permixtus erit. Sic ergo in hoc capitulo habemus modum generationis animalium imperfectorum ad similitudinem perfectorum, et quomodo plures foetus simul fiunt, tam in perfectis quam in imperfectis, et quare aliquod animal est longum et aliquod breue, aut quare talis coloris ut frequentius.

DE EXITU FOETVS DE

utero. Caput V.

NVNC autem ad superius dicta de generatione et formatione embrionis in utero materno, sermonem nostrum conuertamus, et de modo exitus dicamus. Et primo uidendum est, quomodo istae tres potentiae animae, scilicet uegetatiua, sensitiua, et intellectiua, ueniunt ad materiam foetus, siue quo ordine. Iuxta quod est notandum, quod illud est alterius negotij quam praesens materia requirit, quia respicit scientiam lib. de Animalibus, tamen aliquantulum de ipso breuiter tangamus.

Sperma uero collectum in matrice mulieris augmentatur statim quando infusum est ei, et quando matrix est bene clausa, sed alimentum siue augmentum est à potentia animae uegetatiuae, quia sperma te deciso à patre uel generante demissa est ista potentia

DE SECRET. MVL.

tentia uegetabilis, & hoc patet 2. de Anima. Vbi dicitur quod potentia uegetatiua sunt duo opera, scilicet generare & alimento uti, quia planta generat plantam, animal uero animal. Vnde uidetur quod ab illa anima fluat uirtus generatiua proficiens, seu cōpetens generationi embrionis: postea uero tempore subsequenti secundum exigentiam nature superadditur materia anima sensibilis, et postea anima illius speciei uel illius. Et illa uirtutes, scilicet uegetatiua & sensitiua, distinguuntur per operationes, quæ ultra differunt per obiecta, & non differunt illæ duæ potentia, scilicet uegetatiua et sensitiua, ita quod sunt duæ potentia distinctæ secundum essentiam, est enim una & eadem essentia uegetabilis, quamuis non eodem modo: & hoc dicit Phil. 16. de Anima. Embrio primo uiuit uita plantæ, secundo uita animalis, tertio uita huius speciei uel huius. Etiam additur in homine uirtus intellectiua, quæ non generatur à materia, sed à cœlo, & est de formis infusa, unde est finis et perfectio omnium formarum existentium inferius. Iam consueuit apud medicos dici, quod prima uita est latens & occulta, media apparens & manifesta, ultima uero excellens & gloriosa. A prima est sen-

ALBERT. MAGN.

*fus naturalis, à secunda sensus animalis, à qua est
sensus uisus, auditus, & etiam motus uoluntarius,
à tertia uero est sensus spiritalis, à quo importa-
tur discretio & persecutio, & sic de alijs.*

*Tempus uerò egressionis foetus ab utero ma-
terno, ut frequentius est in nono mense, quibus-
dam tamen in octauo, quibusdam in X. & qui-
busdam in XI. & etiam non ultra. Quaedam uerò
mulieres solent parere in VI. mense & abortiue,
ideo naturā hominis non producant, sed aliquam
materiam carneam et lacteam. Illud autem accidit
eis propter plura, ut patet: quia materia menstru-
orum corrupta est, uel per nimium motū per quem
rumpitur matrix, uel propter alia mala. Et ideo
meretrices et doctæ mulieres uel lenæ in hac arte,
quando sentiunt se impregnatas, mouent se de loco
ad locum, de uilla ad uillam, ducunt choreas, &
multa alia mala, & frequentius multū coeunt, &
luctantur cum uiris, ut per motū liberentur à con-
ceptione, & cupiūt coitū ut p̄ delectationē obliui
scātur dolorē q̄ generatur ex destructione foetus.*

*Est autem notandum quòd iuuenes ex timore
& ex ictu tonitruī saepe disponuntur quòd foetus
uitam habens moritur, & si uitam non habuerit,
possibile*

DE SECRET. MVL.

possibile esset quod semen motu naturali à forma hominis destrueretur Causa aut huius primo accidit ex parte tumoris, à quo totum corpus immutatur et disponitur ad ægritudinem, et per eius aduentum fetus læditur & extinguitur. Secundo ex parte fulminis, quod penetrat usq; ad interiora, et ea destruit, & combustionem facit, tamen nullum signū adustionis extra apparet, propter uaporis illius subtilitatem. Et est etiam uapor ille fortissimus, qui etiā quādoq; interficit hominem eò quod penetrat ad membra uitalia interiora, et propter subtilitatem non apparet adustio, eò quod magis lædit iētū q̄ calore. Et tunc ut frequentius secundum dispositionem naturālē interiorem, ubi fetus inuenitur dispositus, tunc consumit totum humidū radicale & complexionale ipsius fetus, & tunc fetus extinguitur. Et sciendum quod illa non sunt fida, quia sicut recitat Albert. de operatione & effectu fulminis, quod in iētū tonitruū quādoq; uis datur comburi calceus pede illaeso, & è conuerso. Et quādoq; pili iuxta loca libidinis membrīs illaesis, & quod iētus fulminis pertingit ad interiora per hunc modum quem dixit Fides huius est, quia uenenosus serpens percussus à fulmine, per paucos dies

ALBERT. MAGN.

dies uermiculat & putrescit. Et est serpens à quo tollitur uenenum per huiusmodi impressionē. Item signum fidei est dolium pertusum, cuius uinum stetit per aliquod tempus non exundo. De his autem et de eorum causis superfluum est hic determinare.

Sed de his quæ dicta sunt in textu quedam dubia moueri possent, quorum solutiones & determinationes uobis committo. Primum est, utrum possibile sit in illo tempore, quando uir est in coitu cū muliere, si effectus fulminis per tempus illius motus fuerit, si semen receptum hora eiectionis possit recipere aliquam nouam impressionem, per quam disponatur ad aliquid aliud, quam sua natura particularis intendit.

Secundum dubium, utrum in hora eiectionis seminis, id quod influitur à planetis possit prohiberi ab ipso fulmine, & tetigisse materiam seminis ex parte patris & matris.

Tertium dubium, utrum per ictum fulminis tangentem materiam ex utraq; parte, possit influi semini uirtus, per quam procedit ad formam masculi, ita tamen quod materia prius disposita fuerit ad foemelle formam uel dispositionem, & è conuerso.

Quid

DE SECRET. MVL.

Quia foetus in septimo Mense, ut frequentius bene habet, ita quod motus eius naturalis est. Si autem permanferit usq; ad octauum mensem, tunc naturaliter tendit ad ortum, & incipit laborare ad egressum, ideo in septimo mense habet bene, quod motus eius naturalis est, & in octauo mense exit libenter, & subito moritur, Quia multum in septimo mense laborauit, & sic debilitatus est. Si uero nono mense exeat, est sanus, quia requieuit per octauum mensem à laboribus habitus in septimo mense.

Vbi sciendum quod in quibusdam mulieribus est maior dolor quàm in alijs, quia in quibusdam accidit quod foetus quandoq; præcendit manum, & quandoq; pedem, quæ omnia sunt nociua. Tunc obstetrices foetum diligenter retrudunt, & ex illo generatur magnus dolor, ita quod plures mulieres, nisi fuerint ualde fortes, debilitantur usq; ad mortem. Accidit quandoq; etiam in partu mulieris, quod rumpitur uulua usq; ad anum, ita quod ibi duo foramina unū fiunt. Et tunc obstetrices dissecræ utuntur quodā unguento, ungentes uuluā & diligenter retrudunt matricem: quia matrix saepe ladiitur & uulneratur in uulua. ideo necessarium est,

ALBERT. MAGN.

rium est, ut in partu mulierum habeantur discretæ mulieres, & in hoc opere expertes. Hoc autem didici à quibusdā mulieribus, q̄ quando foetus præcedit caput in exitu, tūc bene ualet negotiū, q̄a tūc alia mēbra facilliter sequuntur, et fit partus leuis.

Sed circa ea quæ dicta sunt dubitatio oritur omnibus mirabilior, scilicet unde ueniat puero iacenti in matrice nutrimentum, cum matrix sit undiq̄ clausa. Iuxta quod notandum quòd foetus est clausus in matrice mulieris, uirtute naturali in tali cōplexione occulta. Primò inter omnia nascitur quædam uena uel neruus, quæ perforat matricem, & à matrice procedit uno tramite usq̄ ad māmillas. Modo quando foetus est in utero mulieris, tūc indurantur māmille mulieris, quia tunc substantia menstrui fluit ad māmillas ppter clausurā matricis, et ideo substantia menstruosa fortiori decoctione coquitur usq̄ ad colorē albedinis, et appellatur flos mulierum, & ideo usq̄ ad colorē lactis dealbatur, et illud lac mulieris dicitur. Et sic illo modo decoctū mittitur per talem uenam ad matricem, & ex hoc foetus nutritur tanquā de pprio et naturali nutrimento. Et hæc est uena quæ in exitu foetus ab obstetricibus absconditur in umbilico, et ideo uidetur
in puer

DE SECRET. MVL.

in puero nouiter nato, quòd umbilicus eius sit ligatus cum aliquo ferro, ne aliquid exeat de corpore eius per hanc uenā quæ abscisa est à matrice in utero uulueris, quæ uocatur umbilicus, et pēdet in utero materno cū pēdícula ex parte matricis annexa.

DE MONSTRO IN NATURA.

Caput VI.

SICUT dicit Aristoteles secundo Phis. quod sicut peccatum est in natura, sic etiam in arte. Cuius declaratio ad præsens negotium multum ualet, & ad manifestationem intenti in quantum nūc expedit, Vnde sciendum quòd monstra siue peccata in natura uocantur illa indiuidua alicuius speciei, quæ in aliqua parte corporis cursum communem illius speciei excedunt, sicut contingit uidere in hominibus habentibus nisi unum pedem, uel tantum unam manum, & sic de alijs. Notandum est autem quòd istud miraculum quod Philosophi monstrum naturæ appellant, accidit multis modis, aut enim ex diminutione materie, aut ex superabundantia. Ex diminutione uero contingit pluribus modis, Primo modo diminutio attribuitur materie in se, & tunc cum membra principalia primum puero debent formari & ordinari, natura sagax

ALBERT. MAGN.

sagax et ingeniosa facit ut completius potest, et ea quæ sunt principalia format, et istis formatis et dispositis ad formationem cæterorum membrorum fludet, et ibi ex materia quam habet facit quod potest, et format partem diminutam, quando diminutio est in materia, et ideo contingit caput aliquando esse maius uel minus quam natura requirat illius indiuidui particularis sic generati, quia si diminutio in materia parti præiacenti formatione non obsuisset, caput sic formatum sub diminutione materie esset proportionabile nature indiuidue in se et in omnibus alijs membris, et illud etiam de alijs principalibus cõcludi potest, cū istis principalibus debetur ordo, ut philosophi naturales et medici testantur. Alio quidem modo diminutio materie attribuitur parti alicui generande specialiter.

Iuxta quod notandum, quia secundum intentionem Philosophi, omne mixtum cõsurgit ex quatuor elementis, et ideo quod est natura ignee, cedit in suum simile, et quod est de natura terre, cedit in suum simile, et sic de alijs. Ex isto aliquis crederet et opinaretur me uelle dicere, quod elementa formaliter essent in mixtis, hoc enim est contra intentionem philosophi 1. de generatione, ubi uult quod

DE SECRET. MVL.

quòd solum uirtualiter sint inmixtis: modò ex istis possibile est aliquando semen habere proportionē diminutam ex parte alicuius impediementi specialis, & si ex parte terræ fuerit, contingit diminutionem fieri in ossibus, cò quod ex terra radicaliter formantur, et sic de alijs. Contingit etiam alia quando diminutio corporis indiuidui generari cū uno pede, aliquando in brachijs, aliquando unius digiti, & sic de similibus. Si uerò ex altera parte miscibiliter est, tunc possibile est in simili parte generati, monstruositate apparere, ut frequentius cōtingit in his, qui habēt octo digitos in manibus, uel in pedibus, uel duo capita, uel aliquod aliud.

Est igitur notandum quòd monstruositas non solum ex parte diminutionis materiæ accipitur uel contingit, sicut iam dictum est, sed etiam aliquando ex malitia matricis, quæ si fuerit lubrica & uitiosa, uel malitiosa, totum semen non retinebit, sed dispergit aliquando antequàm totum semen in massam colligitur, tunc uero occupatur matrix, clauditur, et sic modicum seminis recipitur, à quo debet formari foetus, & illud habet speciales modos sub se, qui plures sunt. Sed de his narrare longum esset, & ideo hæc omittantur. Et quando isti

ALBERT. MAGN.

modi contingunt, tunc & diminutio effectiue à matrice procedit. Quidā uerò procedunt ex parte coitus cum foemella, sic quòd ad monstrositatem multum operatur inordinatus coitus, ex eo quod aliquā domasculus est in coitu cum foemella, si tūc masculus tempore coitus inordinate iacet cum foemella, monstrum facit in natura. Narratur enim de quodam qui lateraliter iacuit super foemellā tempore coitus, & foemella genuit puerum in uno latere curuum, & in pede claudum, & causa huius ex inordinatione coitus processit.

Peccatum uerò naturæ aliquando contingit ex superabundantia materiæ quæ diminutioni opponitur, & illud habet in se multos casus siue modos speciales. Quando enim superabundantia materiæ est in omni parte eius, uel secundum exigentiam naturæ & secundum eius formā, et sic multe tortuositates & tumores apparent in membris: & huius est ratio, quia si natura abundat in parte seminis deputati ad corpus uel ad caput, tūc natura facit illud q. naturaliter potest, scilicet aliquādo duo capita, aliquādo duos pedes, quorum unus multo maior est alio, secundū cōmunē cursū, et aliquādo facit gibbosū in pectore, aliquādo in dorso.

Sed

DE SECRET. MVL.

Sed in omnibus istis mirabilior est iste casus
 & effectus, quem Albertus recitat, de uno cui na-
 ta fuerunt duo membra libidinis, unum ex parte
 uiri, aliud ex parte mulieris, ita quod potuit suc-
 cumbere, id est, subiacere, & incumbere, id est,
 active coire. Et causa huius originaliter trahitur
 ex superabundantia materie, quia materia fuit
 principium sufficiens generandi utrunq; membrũ
 Ex superflua autem parte seminis ex qua talia
 membra solent generari, recitant Auicenna &
 Albertus, ut patebit in textu inferius.

Et nota secundum Auicennam, si semen cadit
 in latere sinistro matricis, generatur femella, si
 in dextro, generatur masculus, sed in medio Her-
 maphrodita, participans naturam utriusq; scili-
 cet masculi & femelle. Et à uiro tanquã à dis-
 gniori recipit speciem secundũ naturam, licet hæ
 nature fiant in ipso. Recitat enim Albertus quòd
 sicut quedam talia monstrosa corpora contingũt,
 sic etiã spiritualia. Dicit enim de duobus gemellis
 quorum unus habuit in dextro latere uirtutem, ut
 ubicunque portabatur à parte illius lateris aperie-
 bantur omnes seræ et clausuræ. Et alius habuit
 uirtutem in sinistro, quòd ubicunque portabatur,

ALBERT. MAGN.

erant clausæ quæ prius fuerant apertæ. Et loquor de apertione & clausura ferarum in ostijs domorum. Et causa huius non prouenit ex materia, sed ex speciali constellatione cœli, & non solum ex cōstellatione speciali, sed etiam ex speciali materia dispositione ad talem effectum, quia actus actiuos sunt in materia bene prædisposita, uel in patiente disposito, ut dicitur secundo de anima.

Et nullus credat quòd quædā dicta sunt ficta, quia in simili contingit uideri in lapidibus quibusdam, in quos specialis constellatio agens imprimit speciem et formā hominis uel alterius speciei secundum exigentiam agentis, sicut uisum est sepe quando lapides diuiduntur, quod fit ex constellatione speciali. Et non est mirum in gemellis, cum etiam in quibusdam alijs accidat, ubi est possibile inuenire, & omnes modi speciales in monstris possunt reduci ad duos modos principales, scilicet propter inobedientiā uel insufficientiā materiae, secundum Auicennā in secundo Metaphysicorū, & Aristotelem tertio Meteoror: & per inobedientiam intelligo indispotionem, quādo materia non est bene disposita, ideo non obedit agenti, & per insufficientem intelligo diminutionem uel impedimen-

DE SECRET. MVL.

pedimentum ex parte matricis.

Et si quis diceret & argueret sic. Si monstra possent fieri, sequeretur quòd natura posset priuari sine, quia semper intendit agere regulariter. Dico secundum Auicennam, quòd non semper possibile est ex parte particularis naturæ omnem materiam ad suum finem amoueri, nec etiam est concedendum quod priuationes suarum actionum habeant fines, & ideo de ægitudine & morte nō est instantia, quia hæc non sunt intenta à natura particulari, sed ab eo qui hanc regit, & illa appellata est intelligentia secundum manifestationem philosophorum, qui digne locuti sunt de natura. Et tantum de his dictum est.

DE SIGNIS CONCEPTIONIS.

nis. Caput VII.

Sermone nostro finito, in quantum sufficit de generatione & formatione fetus, & penes quem modum, & pluribus alijs materiæ incidentibus. Vt tamen præsens doctrina magis cōpletè habeatur, notanda sunt signa conceptionis in muliere, quæ sunt plura. Primū est ex parte coitus. Si enim mulier quando fuerit in coitu cum uiro, post coitum sentit frigus, et dolorē in cruribus, signū est quòd

. ALBERT. MAGN.

Concepit. Secundum signum, si mulier paucum semen emittit uel nullum, signum est quod concepit.

Aliud signum, si uir in coitu sentiat uirgam suam attrahi & fuzi quadam clausura ex parte uulue mulieris.

Aliud signum, si mulier post coitum appetit cōtinue coitū, hoc est uerū in quibusdā, quia quedam mulieres sunt, quæ magis concupiscunt quando non concipiunt, ut uisum est in una quæstione.

Aliud signum, si menstrua non currunt post coitum secundum modum solitum, & sit titillatio in ore matricis, signum est q mulier concepit.

Item aliud signum, si color faciei ultra modū solitum est mutatus. Vnde libenter solent esse rubre post conceptionem gratia caloris. Item si aliena cibaria concupiscunt, nunc terram, nunc carabones, nunc poma, nunc mora seu cerasa, signum est conceptionis.

DE SIGNIS AN VIR VEL FOEMINA sit in utero. Caput VIII.

Videnda sunt nunc signa utrum masculus uel foemella sit in utero. Et hæc sunt signa uera quæ sequuntur. Tempore conceptionis masculus color faciei est rubeus & leuis motus.

Aliud

DE SECRET. MVL.

Aliud signum, si uenter tumescit in dextera parte, & rotundatur, signum est masculi.

Aliud, si lac fluens de mammillis, est spissum et bene digestum, ita quod si ponatur super ali- quod corpus bene tersum, non diuidatur, sed pars- tes constabunt, & non fluent, signū est masculi.

Aliud, si tale lac mulieris impregnatae, ut gut- ta sanguinis ipsius à dextro latere extractum po- natur ad fontem clarum, uel ad urinā eius, si petit- fundum directē, hoc est, perpendiculariter, signū est masculi. Si uero supernatauerit, signum foemel- le erit. Similiter si dextram mammillam habet- grossiorem, signum est masculi. Si uero sinistram, signum est foemellae.

Item sal positum supra caput mammillarum non liquefcens, signum est masculi.

Signum aliud, si mulier prius mouet pedē dex- trum signū est masculi. Et contrario modo se ha- bet si foemella est concepta, tunc mulier est grauis & pallida, & uenter est oblongus, & in sinistra rotundus, & mamilla in sinistra parte nigrescit, & lac eius nigrum erit, indigestum, liuidum, & as- queum, & fustum supra corpus positum, diuis- ditur pars eius aperte, & positum supra fontem

ALBERT. MAGN.

uel urinam, natat, & sic de alijs. Item si dolor est
 in sinistra parte, semper est femella: si uero in de
 extra masculus est. item aliud experimentum quod
 scio esse ueram & expertum, si aliquis scire uelit
 utrum mulier sit impregnata uel non, det ei bibe
 re melicratum, si tunc senserit functiones circa
 umbilicum, concepit, si autem non senserit, minimè
 concepit. Melicratum autem uocatur potio que
 fit ex aqua & melle & fit per hunc modum, quia ac
 cipi debent duo cochlearia de aqua, & unum de
 melle tali proportionem, & misceantur in simul, &
 detur mulieri ad potandum in introitu lecti, uel sta
 tim post. Et forte mulieres astute dicerent opposi
 tum, & ergo quando aliquis uult experiri, non de
 bet dicere de impregnatione. Et si ipsa conqueri
 tur dolorem capitis, uel aliterius partis, ut sepe
 solent facere, tunc homo debet semper dicere, illud
 ualeat contra talem uel talem dolorem, & debet si
 bi illum potum dare, & tunc de mane debet dice
 re, nonne doluisti in aliqua parte? & si circa um
 bilicum dicunt esse, indicium conceptionis in isto in
 dicatur: si uero non, tunc non concepit. Sed qua
 dam mulieres sunt ita astute, & considerante ali
 lud sophisma, nolunt dicere ueritatem, sed semper
 alio

DE SECRET. MVL.

alio modo quàm se habeant in ueritate.

DE SIGNIS CORRVTIO

nis uirginitatis. Caput IX.

POST hoc notanda sunt signa corruptionis castitatis, iuxta quod notandum quòd aliquando uirgines grauitèr corrumpuntur, ita quod earum uulua multum ampliatur, quia membrum uirile est nimis magnum & ineptum, sic quod mulier tam amplam acquirit uuluam, ita quod uir sine dolore sui membri coit, & tunc prius est corrupta, & hæc est causa quare iuuenes mulieres cum primo corrumpuntur, dolent pro tempore in uulua, quia ampliata est, ad coitum disposita. Alia autem causa coadiuuans, quia est quedam pellicula in uulua & uestica quæ corrumpitur. Et quanto plus coeunt, tantò plus in tali ludo fortificantur.

DE SIGNIS CASTITA=

tis. Caput X.

Signa castitatis sunt hæc, pudor, uerecundia, timor, cum casto incesso, & loquela, cum despectu applicant se uiris & uirorum actibus, sed quædam ita astutæ inueniuntur, quòd omnibus istis obuiare sciunt, & tunc homo conuertat se ad urinã, quia urina uirginum est clara et lucida, quandoq;

ALBERT T. MAGN.

alba, quandoq; glauca: Si uero fuerit aurei coloris clara & ponderosa, cōtinet animi cocundi signū, id est appetitum: & hoc est uerum in non corruptis. Corruptæ enim mulieres habent urinam turbidam per fracturam pellicule præcedentem, & sperma uiri apparet in fundo urine talis mulieris: sed in menstruosis urina est sanguinea, & in tali mense quando patitur habet oculos aqueos, & est alterius coloris in facie, et abominatiōem patitur in cibo. Et ideo sibi quisquis caueat ne coeat tunc cum eis, quia nocium est. Vnde prudentes mulieres sciunt tunc custodire se et separantur à uiris per tempus fluxus menstruorum.

Est autem notandum quod mulieres antiquæ in quibus menstrua fluunt, et quædam in quibus menstrua sunt retenta, inspiciunt pueros in cunis iacentes, intoxicant oculos eorum visu, ut ait Albertus in libro de menstruo. Causa huius in mulieribus apparet quibus menstrua fluunt, quia ipse fluxus seu humores qui mouentur per totum corpus, primò inficiunt oculos, & oculis infectis aër inficitur, & tunc aër ille inficit puerum. Et illud est de intentione philosophi in libro de Somno & uigilia. Causa autem quare antiquæ mulieres

DE SECRET. MULI

mulieres quibus non fluunt menstrua inficiunt pueros, est, quod retentio menstruorum facit abundantiam malorum humorum, & quia antiquæ mulieres sunt deficientes in calore naturali, maturante & digerente talem materiam, & præcipuè pauperes, sic quod nutriuntur à cibo & nutrimentogrosso, quod operatur ad talem materiam infestam. Et illæ mulieres plus inficiuntur, quia menstruum hoc cedit ad purgationem naturæ ipsarum.

DE DEFECTV MATRICIS.

Caput XI.

• **A**T quia dictum est de menstruo, igitur ad menstruum locum procedamus, quod accidentia sunt circa ipsam matricem. Matrix enim mulieris sepe patitur suffocationem. Suffocatio enim apud medicos uocatur compressio spirituum vitalium, ex uitio matricis egressa. Et per hoc impeditur anhelitus in muliere. Et illud euenit quando matrix de proprio loco tollitur, tunc ex frigidity cordis superueniente, tales mulieres quandoque patiuntur syncopim, id est, cordis debilitatem. Aliquando uerò aliquæ uertiginem in capite patiuntur. Galenus enim magnus in medicis

ALBERT. MAGN.

medicina narrat de quadam muliere, suffocationē
matricis patiente, quod illa causa patiebatur tan-
tum quod non potuit loqui, et cecidit ac si mortua
esset, quia nullum signum uitæ habuit, et uocati
sunt medici plures, qui uidentes ipsam, et causam
ignorantes, dixerunt eam ueraciter esse mortuam.
Galenus autem superueniens, causam considera-
uit, et mulierē à passione illa liberauit. Hæc enim
ægritudo contingit in mulieribus ex eo, quod abun-
dat in eis menstruum corruptū et uenenosum. Et
ideo bonum est quod tales mulieres, quæcunq; sus-
erint, siue iuuenes, siue antiquæ, sepe uiris utan-
tur ut materia talis expellatur. Et expedit iuueni-
bus, quia in eis abundat humidū. Et hæc est causa,
quare iuuenes mulieres, quando incipiunt coire,
multū impinguantur antequam concipiant, et cu-
ram de pueris minimè habent, quia cura (ut dicit
Philosophus in secretis secretorū) facit senescere,
quod nō uidetur illis. Ille enim iuuenes mulieres,
quando multum abundant in tali materia, multum
appetunt coitum propter materiæ abundantiam.
Ideo peccatum est in natura illas retrahere, et coi-
tum prohibere ad illum quem diligunt, quamuis
sit peccatum in moribus, de quo nihil ad ppositū.

Audi-

DE SECRET. MVL.

Audiui in confessione societatis ab uno inquirere causam à me, quare hoc esset, quando ipse dormiret cum sua dilecta iuuēcula, quòd tunc ipse coitu finito, inueniret uentrem suum usq; ad umbilicum sanguine profusum, & timuit multum, & causam ignorauit, & non fuit ausus se retrahere à iuuen- cula, propter amorem magnum inter eos. Et ideo quandoq; fluxus menstrui prodest mulieri, & quā- doq; nocet, secundum quod materia magis uel mi- nus abundat. Et ille fluxus non fuit menstruorum, sed seminis in coitu propter abundantiam materiæ.

DE IMPEDIMENTIS

conceptionis. Caput XII.

DE impedimentis autem conceptionis nunc ali- qua tangamus, quæ plura sunt, quia impedi- mentū quandoq; cōtingit ex nimia humiditate ma- tricis, quandoq; ex nimia frigiditate, quandoq; ex siccitate, quandoq; ppter nimiam pinguedinē cor- poris, quia pinguedo circūuoluta orificio matri- cis ipsam constringit, & non permittit semen uiri intrare. Vnde cognitio huius est de muliere, cuius renes sunt sepulti et occulti in pinguedine ex om- ni parte. Illæ enim mulieres, si in coitu semen reci- piunt, non potest intrare matricem, & sic eijciūt ipsum

ALBERT. MAGN.

ipsum cū eiectione urinae. Et ideo breuiter, si post coitū urina talis mulieris uideatur, manifestū erit si semen uiri in matrice eius sit collectum, uel non. Si sic, tunc urina eius est immunda, propter cōmixtionem uiri. Si uerò tunc iterū apparebit, et quandoq; apparebit quòd urina non totaliter eiecit illud semen, quia sunt calide, tunc sua caliditate exhalant. Sunt etiam quædam mulieres, quæ ita teneras & lubricas habent matrices, quòd semen in utero non potest retineri. Ex multis alijs causis illud euenit, de quibus ad præsens nulla fit mentio.

EST etiam notandum, quòd sæpè conceptio ex parte uiri impeditur, ita quòd semen eius quod emittit est nimis tenue sicut aqua, ita quòd si matrici infunditur, tunc liquiditate sua elabitur, & quandoque accidit ex frigiditate testiculorum uel siccitate, & illud semen secundum doctrinam medicine ad generationem est inconueniens. Sed dubium est cuius sit causa, an ex defectu uiri, uel mulieris. Iuxta quòd notandum, quòd isto modo scitur an parte uiri uel mulieris accadat. Accipiantur due ollæ, et in utraq; urina mittatur, uiri in unam ollam, & mulieris in aliam, & ponatur in utraq; fursus tritici, & talis experimentator diligenter obe-

DE SECRET. MVL.

ter obstruat ollas per nouem dies, uel parū amplius, & si contingit ex uitio uiri defectus, inueniet quosdam uermes in olla uiri, & cacabus debet supraponi, et inuenitur rana foetida, uel cantabra foetida. Si uerò ex uitio mulieris, inuenitur in olla sua menstruum. Si ex utriusque uitio, in utraque olla aliquid prædictorum inuenitur.

Si quis igitur uelit mulierem iuuare ut impregnatur, et masculum concipiat, accipiat matricem leporis & intestina eiusdem et faciat desiccari, et in puluerem redigat, & illud mulier bibat temperatum cum uino, & similiter faciat cum testiculo leporis, & hoc in fine menstruorum, & cum uiro suo coeat, & concipiet masculum. Item accipiat mulier succiniam, & stringat in lacte asinae lanā caprinā, & liget super umbilicum eius donec coeat cum uiro suo & concipiet. Et hoc dico remotis intercis causis uel impedimentis alijs, quibus per ignorantiam hominis effectus ille prohibetur. Et si quærat aliquis, quæ sunt illa impedimenta? inspiciat diligenter omnia quæ usque ad istum locum dicta sunt. Item accipiat aliquis hepar parui porci, & testiculos, & desiccet, & etiam redigat in puluerem, et det in potu masculo
et mu-

ALBERT. MAGN.

Et mulieri, Et masculus si prius impotens fuit ad generandum, generabit, Et mulier quæ non potuit concipere, tunc concipiet.

Est etiam documentum obseruandum, scilicet quando aliquis sentit mulierem concepisse, non nominet in presentia mulieris aliquid esse de uarijs cibarijs, ad quod appetitus mulieris posset inclinari, nisi ei possit libitum prosequi, quia si mulier tale postularet, sed nullo modo posset haberi, haberet occasionem abortiendi, propter contrariam dispositionem appetitus. Fœtus enim sic conceptus debilis redditur Et extinguitur. Ideo consultum est, quando mulieres petunt carbones uel aliquid consimile, quod eis ministretur. Vidi enim de quadam muliere, quæ cum impregnata fuisset, petijt poma recentia, quæ cum habere non potuit, cecidit ad lectum, Et infra diem Et noctem nihil gustauit, nec panem nec potum, Et fuerunt circa eam iuuenes mulieres Et ancillæ, quæ prius non cõceperant, quibus illa fuerunt occultata, et quando impregnata petijt poma recentia, Et ancillæ astantes dixerūt, nō inueniuntur loquentes inter se, quod uenenosum est dare mulieri poma, quia uiderāt in fabricantibus consimile, et in parte illa

decepta

DE SECRET. MVL.

deceptæ sunt: tunc autem illa impregnata, ex car-
rentia pomorum multum fuit debilitata, in tantum
quod foetus antequam ad debitum tēpus peruenit,
mortuus exiuit, in cuius egressu illa laborauit tri-
bus diebus & noctibus, & ante egressum mulier
emisit sanguinem per nares duobus diebus, & una
nocte, ille uerò sanguis fuit menstruus, & signū
corruptionis foetus. iuxta illud Hippocratis, men-
struis fluentibus impossibile est foetum esse sanum.
Ideo ut omnia illa pericula euitentur apud omnes
impregnatas, bonum est quod mulier in custodia
habeatur, & modice moueatur, & ut ei cibaria
mollia & lenia ministrentur, & omnia iuxta appe-
titum prosequantur.

Sed antequam nostrum sermonem ad alia con-
uertamus, notandum est unum notabile signum,
quod fit ad cognitionem masculi in utero matris
existentis, & est illud. Accipiat aquam mundam
de fonte claro & puro, & procuret sibi unam gut-
tam sanguinis uel lactis de dextro latere mulieris,
& infundat guttam illam aquæ. Si tunc gutta peti-
fundum, signum est masculi, si uerò supernata uer-
rit, signum est foemellæ. Item si dextera mammilla
fuerit maior sinistra, impregnata est masculo, si

ALBERT. MAGN.

vero sinistra maior fuerit foeminam portat.

DE SPERMATIS NATURA

et digestionem. Caput. ultimum.

PRIUSquam uerò fixem dictis imponamus (ut nostra doctrina subtiliter et magis completè habetur, cum de materia mēstruorum aliquāliter dictum est) transeundum est ad materiam spermatis in uiro. Spermata uerò ut suprà dictū est, nihil aliud est quàm superfluum alimenti quod in substantiam rei alendæ nō credit. Iuxta quod notandū, quod medici quatuor ponunt in homine digestiones. Et dicunt quod talis est modus nutritionis, quod primo cibus masticatus in ore dirigitur ab ore ad ipsum stomachum, et ibi fit digestio prima, et ibi separatur purum terrestre ab impuro terrestri, et illud impurum dirigitur ad uiscera, et ulterius mittitur per secessum. Sed purum hoc ulterius dirigitur ad epas, et ibi fit secunda digestio. Et tunc iterum ibi separatur purum aquaticum ab impuro aquatico, impurū aquaticum dirigitur ad uescicā, et ulterius per micturam mittitur, sed purum dirigitur ad cor, et fit ibi tertia digestio, et separatur purum ab impuro. Impurum dirigitur ad uasa seminalia, et ex illo fit sperma in uiro, et in

DE SECRET. MVLI

Et in muliere menstruum, sed purum est sanguis, et illud dirigitur à corde per magnas uenas, quæ dicuntur capillares per quas uenas dirigitur sanguis ad singula membra, et in illis membris fit ultima digestio, et iterum separatur purum ab impuro, et impurum emittitur per sudores et per ungues, et consimilia. Hoc autem purum conuertitur et congelatur in substantiam aliti, ita quod tales pori qui sunt euacuati per calorem naturalem, ibi è cōuerso repleantur, et si plus uenerit quàm est deperditum, tunc dicitur augmentatio, sed ad hoc requiruntur quatuor. Primo materia sufficiens est panis, et consimilia. Secundo porus recipiens illam quarsam digestionem. Tertio natura distribuens. Quarto calor naturalis conuertens alimentum in alitum.

Sed de his quæ dicta sunt consurgit dubitatio quedam, utrum calor agat in ipsum humidum consumendo, sicut operatio caloris in eo quod calor naturalis. Pro quo sciendum, quod secundum Aristotelem quarto metheo. cap. de operatione, quæ triplex est operatio quæ ex parte caloris accipitur in capite de operatione qualitatum astinorū. Prima operatio caloris in quâ calor habet dissoluere et exhalare et cōgregare homogenia, et disgregare

ALBERT MAGN.

etherogenea, Secundū patet, quia si accipitur una massa de auro & argento, & ponatur in ignem, calor facit fluere aurum ab argento, et econverso. Et sic locutus est philosophus secundo de generatione, ubi dicit, quod calor determinatus agit tanquam organum, scilicet securis uel bipēnis semper dissoluit coniuncta. Sed calor in eo, quod naturalis calor habet in se uirtutē formatiuā uniuscuiusque rei uel naturæ, cuius calor dicitur esse naturalis, & sic in eo est uirtus cœli, uel uirtus motorum cœlestium, & uis seminis, complexionis, uel formæ illius naturæ quam format. Sicut contingit uidere in calore seminis plantæ & animalis; ubi est uis quæ uocatur forma plantæ. Et eodem modo credo quod sit in naturalibus, quantum calor naturalis habet dirigere humidum, uel proportionetur sibi subiectum secundum exigentiā cuiuslibet speciei. Sic ergo educit humidum ipsum consumendo, non in quantum calor, sed in quantum calor naturalis, qui in digestionem accipitur, quia in digestionem accipitur illud humidum, ut illa digestio terminetur ad speciem eius, cuius est humidum, sicut ad speciem partis plantæ, uel animalis uel hominis, & hoc nullo modo faceret in quantum est calor, sed potius resolveret

DE SECRET. MVL.

resolueret totum humidum, ita quod in siccum terminaretur. illis uis & intellectis, breuiter ad propositum redeamus, & dicamus, quod sperma nihil aliud est quàm superfluum alimenti, quod in substantiam rei alendæ non cedit. Et sic ex his quæ dicta sunt, manifeste apparet, quæ sit definitio spermatis secundum illa quæ aliquantulum prius fuerunt ignota. Cum ergo tantum digeritur in utero, præcipue iuxta tertiam digestionem, quia tunc non totum cedit ad deperditum, sed per refectionem mittitur, uel mutatur in cruorem sanguinis subtilis, & datur ad uasa seminalia, ubi uirtute testiculorum illud etiam dealbatur & fermentatur, ideo sperma uiri est albi coloris, propter uitam decoctionem quam habet ex parte testiculorum. Illud idem sperma amplius emissum à uiro nimium desiccatur corpus, quia uirtutem humectandi & calefaciendi habet. Calore autem extracto, & humido, fit debilitatio uitæ, & per consequens mors. Et hæc est causa quare illi qui multum coeunt & frequenter, non sunt longæ uitæ, quia corpora à naturali humido exsiccantur, & desiccatio est causa mortis. Causa ergo sufficiente posita, ponitur effectus. Et huic consonat quod dicit Aristoteles 1. de

ALBERT. MAGN.

Cogitate & breuitate uite, quia sperma amplius emissum, desiccatur corpus. Et subdit: Propter hoc enim mulus longioris uite est quam asinus ut equus, ex quo genitus est ut foemelle masculi, si masculi coitiui sunt. Et subdit, quod propter has passiones masculi breuioris uite sunt foemellis. Est enim generaliter uerum, quod masculi longioris uite sunt foemellis, si coitiui non fuerint. Sic ergo ex intentione philosophi patet, quod uita hominis consistit in calido & humido radicaliter, quamuis in alijs instrumentaliter & ministerialiter, & sic patet quod coitus exsiccat. Etiam patet, quod posita causa conseruante effectum, ponitur & ipse effectus, Si uero causa destrueretur, & effectus destrueretur. Ergo à primo ad ultimum, coitus qui amplius fit, est causa breuitatis uite, &c.

SEQUITVR DE MATERIA

spermatis per uenerabilem Auicennam conscriptum.

Circa materiam spermatis sunt quedam notanda adhuc, scilicet quod sperma uiri aliquando est durum & bene decoctum decoctione testiculorum, ita quod qualibet pars inest parti, in modum lactis

DE SECRET. MVL.

lactis coagulati, et illud sperma album est uelut lac
coagulatum forti coagulatione, habet tamen natu-
ram confirmandæ influxibilitatis, non in parti-
bus suis, sed de genitalibus uasis testiculorum. Ali-
ter enim non expelleretur de uasis genitalibus in
uulvam mulieris. Et de isto spermate generatur ro-
bustus & fortis foetus. Est aliud semen tenue &
in suis partibus fluxibile, & illud non est benè de-
coctum, si illud expellitur, & in matricem recipia-
tur, fit ex eo foetus tenuis & fragilis naturæ, &
illud habet naturam lactis liquidi & tenuis. Con-
tingit enim aliquando debilitatione naturæ apud
foetum, quod caput debilitatur, & hoc quando
mulieres impregnatae, alium puerum prius geni-
tum, cum alio nutriunt. Causa uero huius debilita-
tionis est, quia ista materia de qua puer existens
in utero debet pasci & nutriri, cecidit in alimen-
tum pueri prius geniti, quem lactat mater, & iste
casus contingit hodierna die propter experi-
entiam mulierum, causam illius defectus nescientes: i-
deo mulieres impregnatae nunquam deberent la-
ctare pueros post conceptionem uel impregna-
tionem alterius pueri uel foetus, propter causas
superius enumeratas.

ALBERT. MAGN.
CONCLUSIO.

HIS uisis finem dictis imponamus, & gratias
Deo reddamus, qui nostrum in hoc opere, &
in alijs illuminet intellectum. Et de omibz peto ue
niam & auxilium diuine gratie, à qua omnis sa
pientia orta est & uita eterna. Ad quam nos De
us omnipotens & gloriosus cuncta gubernans atq;
regens perducatur. Qui cum patre & spiritu san
cto uiuit & regnat, & in quo est summa
securitas, tranquillitas, iucunditas, &
sine fine eternitas, sanctorum exi
stat omnium, per infinita secu
lorum secula, Amen.

FINIS.

LIBER

LIBER AGGRE
GATIONIS, SEV LIBER SE
CRETORVM ALBERTI
Magni de uirtutibus Herbarum, La
pidum, & Animalium quo-
rundam.

LIBER PRIMVS DE VIRTVTIS
bus quarundam Herbarum.

SCIENTIA uult philosophus in plu-
ribus locis: Omnis scientia de ge-
nere bonorum est. Veruntamen
enim operatis aliquādo bona, ali-
quando mala, pro ut scientia mutatur ad bonum &
ad malum finem, ad quem operatur, ex quo conclu-
duntur duo. Quorum unum & primum est quod
scientia magica non est mala. Namq; per eius co-
gnitionem potest euitari malum, & prosequi bo-
num. Concluditur etiam secundum ex quo effectus
laudatur propter finem, atq; uituperatur etiam si-
nis scientie, aliquando non ordinatur ad bonum
uel ad uirtutem. Ex hoc sequitur quod scientia uel
operatio aliquando bona uel mala. Quia igitur

ALBERT. MAGN.

magicalis, seu cognitio bona est, ut praesuppositum est, & mala aliquantulum existit in speculatione rationum, & in speculatione naturalium secundū quod antiquis auctoribus examinari & percipi: imo & egomet Albertus, ut in pluribus ueritatem inueni, & ueritatem suppono, quo ab aliquo ex Chyrandis libro, & libro Alchorat. Primo narra-
bo de quibusdam herbis. Post de quibusdam lapis-
dibus. Tercio de quibusdam animalibus & de uir-
tutibus eorundem.

NOMINA Q V A R V N-

dam Herbarum.

Elitropia.	Lilium.
Urtica.	Visculus quercinus
Virga pastoris.	Centauraea.
Chelidonia.	Salvia.
Provincia.	Nepta. Verbena.
Lingua canis.	Melissophylos.
Iusquiamus.	Rosa. Serpentina.

Prima herba apud Chaldeos uocatur ~~Ireos~~: ~~as~~
~~pud Grecos Mutuchiot~~ ~~apud~~ ~~Latinos~~ Elitropia.
Cuius interpretatio dicitur ab Elios, quod est sol:
& tropos conuersio, q̃a cōuersa est ad solem. Hu-
ius autem uirtus mirabilis est quia si ista colligatur
sole

DEVIRTVT.HERB.

sole existente in Leone in Augusto, & inuoluatur
in lauri folio, & simul addatur dens lupi & fera-
tur: nullus contra ferentem poterit habere uocem
loquendi, nisi uerba pacifica. Et si enim aliquis
fuerit & in nocte sub capite suo ponat, uidebit
furem & omnes eius conditiones. Et iterum: si pra-
dicta ponatur in aliquo templo ubi sint mulieres
quarum connubium parte sui frangatur, nunquam
poterunt exire de templo nisi deponatur. Et hoc
ultimum probatum est, & uerissimum.

Secunda herba uocatur à Chaldeis Roybra, à
Graecis Olieribus, à Latinis uel Gallicis Vrtice nū-
cupatur. Hanc herbam tenens in manu cum nullo
folio securus est ab omni metu & ab omni fatu
mate. Et si id ponatur cum succo semper uivae, &
unguatur manus, & residuum ponatur in aqua, et
aqua intret ubi sunt pisces, ad manus eius congre-
gabuntur, & etiam ad piscellum. Et si extrahatur
statim resiliunt ad loca propria ubi erant prius.

Tertia herba à Chaldeis Lorumborat dicitur
à Graecis Allomot, à Latinis uirga pastoris, Herba
hanc accipe, & cum succo mandragorae distempe-
ra, & da cani uel alteri animali, & impregnabi-
tur in suo genere, & habebit foetum in suo genere.

ALBERT. MAGN.

De quo foetu si accipiaturs dens maxillaris & in-
tinguatur in cibo uel potu, omnes qui inde potas-
bunt, max incipient bellum, & cum uolueris deles-
re, da ei succum amantile, id est ualerie & fit
statim pax inter eos.

Quarta herba à Chaldaïs Aquilaris dicitur,
quia nascitur tēpore quo aquilæ faciūt nidos suos,
à græcis dicitur Valis, à Latinis Chelidonia. Ista
herba tempore quo hirundines faciunt nidos nasci-
tur, quo etiam aquilæ. Hanc herbam si quis cū cor-
de talpæ habuerit, deuincit omnes hostes, omnes
causas, & omnes lites remouebit. Et si prædicta
ponatur super caput infirmi, si debet mori, statim
cantabit alta uoce. Si non lachrymabit.

Quinta herba à Chaldaïs Iterisi dicitur, à
Græcis Vorax, à Latinis Prouentalis uel prouin-
sa: illa enim puluerisata cum uermibus terræ circū
uolutis, & cum semperuiua, amorem inducit inter
uirum & uxorem, si utatur illo in cibarijs. Et si cō-
positio istorum cum aliquātulo sulphuris ponatur
in stagno ubi sunt pisces, omnes morientur. Et si
ad os bubali ponatur, statim crepabit per medium.
hoc experimentum est à modernis. Si iterum
dicta confectio ponatur in igne, statim cōuertetur
in liuidum colorem.

Sexta

DE VIRTUTIB: HERBA.

Sexta herba à Chaldaïs uocatur Bieith, à græcis Retus, à latinis Nepta. Hanc herbam accipe & misce cum lapide inuento in nido upuæ aut & frices uentrè alicuius animalis, & impregnabitur, & habebit fortum in suo genere nigrissimum.

Et si eis ponatur ad nares, statim à terra cadent uelut mortua, post modicum uerò spatium curabuntur: & si prædictum compositum in uase apum ponatur, nunquam fugient, sed ibi congregabuntur apes. Et si apes submergentur, & quasi moriantur, & in confectiōne prædicta ponantur post modicum temporis, ut per spatium unius horæ, recuperabunt uitam. Nam & illud proportionatur quali tati deperditæ: & signum ad hoc est quòd si muscæ submersæ in cineribus tepidis ponantur, post modicum spatium uitam recuperabunt.

Septima herba à Chaldaïs Algeil, à Græcis Orum, à Latinis lingua canis nuncupatur. Herbā hanc cū corde raniculæ, & eius matrice, pone ubi uis, & post modicum temporis congregabuntur omnes canes uille. Et si prædictam sub pollice pedis habueris, omnes canes obmutescunt, nec poterunt latrare: & si prædictam in collo alicuius canis posueris, ita quod nō possit ore attingere, semp

uerit.

ALBERT. MAGN.

Canis rabidus in circuitu ad modum volubilis rote, dos
nec cadet in terram uelut mortuus, et hoc est ex-
pertum nostro tempore.

Octaua herba à Chaldeis Mansesa, à Græcis
Ventosin, à Latinis uel Gallicis Iusquiamus dici-
tur. Hanc herbam accipe & misce cum Realgalis
& Hermodatalis, & pone in cibo canis rabidi, &
statim peribit: et si succum eius cum supradictis po-
sueris in Cypho argenteo minutissime frangetur:
& si supradictum cum sanguine leporis iuuenis
comiscueris, & in pelle leporis conserues, omnes
leporos congregabuntur ibidem donec remotum
fuerit.

Nona herba à Chaldeis Augo, à Græcis Ama-
la, à Latinis Lilium. Si hanc herbā sole existente
in Leonis signo colabis et cū lauri succo comiscue-
ris, deinde sub fimo tempore aliquo succum illum
posueris, fient uermes, De quibus si fiat puluis, &
ponatur circa collum alicuius, uel in uestimentis su-
is, nunquā dormiet, uel dormire poterit, quousque
depositum fuerit. Et si prædictum sub fimo posue-
ris, et de uermibus inde nascentibus aliquem unxe
ris, statim inducetur ad fibrē. Et si prædictū pon-
tur in uase aliquo, ubi sit lac uacca, et cooperia-
tur de

DE VIRTVT: HERB.

tur de pelle alicuius uacca unius coloris, oēs uacca
amittēt lac suum, et hoc maximē expertum est tem-
pore nostro à quibusdam fortilatoribus.

Decima herba à Chaldeis dicitur Luperax, à
Graecis Efsfina à Latinis Viscus querci, et crea-
scit in arboribus transferato arbore. Hæc herba
cum quadam alia herba quæ dicitur Martegon, id
est, syluium, ut scribitur lingua Teuthonica, om-
nes seras aperit: et si prædictum compositum in o-
re alicuius ponatur, et cogitetur de aliquo, si de-
bet accidere, corde infigitur, si autem non, corde
restitit. Sed si prædictum ad arbore suspēdatur cū ala-
birūdine, ibi cōgregabuntur aues bene per quinq;
miliaria, et hoc ultimū tempore meo est expertū.

Vndecima herba à Chaldeis isphilon dicitur,
à Graecis Orlegonia, Latinis Centaurea uocatur.
Hanc autem herbam dicunt Magi habere mirabilē
uirtutem. Si enim adiungatur cum sanguine upupe
scemelle, et ponatur cū oleo in lucerna, omnes cir-
eundantes credent se esse Magos, ita quod unus al-
tero credet suū caput sit in terra, et pedes in coe-
lo, et si prædictū ponatur in igne stellis lucentibus,
uidebitur quod stellæ currant ad inuicem et des-
bellent: et si iterum prædictum cataplasma
ponas

ALBERT. MAGN.

ad m. luy
que timida ponatur ad naves alicuius, pre timore quem habe-
bit bit, fugiet uehementer, et hoc expertum est.

ad m. luy
que timida Duodecima herba à Chaldeis Colorio uel Co-
loricon, à Græcis Clamor, à Latinis *Salvia* commu-
niter est nuncupata. Hæc autem herba putrefacta
sub fimo in uase uitreo, procreat quendam uermem
ad m. luy
que timida uel auem habentem caudam in modum merule, de
cuius sanguine si tangatur aliquis in pectore, amit-
ad m. luy
que timida tet sensum per quindenam et plus. Et si prædictus
serpens comburatur, et ponatur cinis in igne, fla-
ad m. luy
que timida tim fiet ysis tonitruum horribilis. Et si prædictus
serpens ponatur in lampade et accendatur: uidebi-
ad m. luy
que timida tur quod tota domus serpentibus repleatur. Et hoc
est expertum à modernis.

ad m. luy
que timida Tertiadecima herba à Chaldeis Cliphans, à
Græcis Heliorion, à Latinis *Verhena* dicitur. Hæc
autem herba ut referunt Magi collecta sole existen-
te in signo Arietis, et coniecta cum grano Peonie
ad m. luy
que timida unius anni, caducos à malomorbo curat. Et si pos-
natur in terra pingui, post octo septimanas gene-
ratur aliquis rabuntur uermes, qui si aliquem tetigerint statim
moriuntur. Et si prædictum ponatur in columbario,
omnes columbe congregabuntur ibi. Et si pulvis
garegare illorum in sole ponatur, uidebitur quod fortis timidus.
Si autem

DE VIRTVT. HERB.

Si autem pulvis ponatur in loco ubi homines habitant, uel iacent inter duos amantes, statim fit lis, uel malitia inter eos.

Quartadecima herba à Chaldeis Celeyos dicitur, à Græcis Cassini, à Latinis Melisophilos, de qua Macer facit mentionem. Hæc autem herba collecta uiridis, et coniecta cum succo cypressi unius anni posita in pulmento, facit pulmentum uideri plenum uermibus, et defecentem facit esse benignum et gratiosum, et aduersarios deuincere. Et si prædicta herba ligetur collo bonis, sequetur te quocumque ieris: et si prædicto succo corrigiam miscueris, et de tertia parte sudoris hominis ruffi, et do sub ascellis statim cingens crepabit per medium.

Quintadecima herba à Chaldeis Eglerisa, Græcis Ysaphimus, à Latinis rosa dicitur, et est herba cuius flos est notissimus. Accipe granum eius, et gramum sinapis, et pedem mustela, hæc suspensa de in arbore, et de cætero non fructificabit. Et si prædictum ponatur circa rete, congregabuntur ibi pisces. Et si magaris mortuum fuerit, et in comixtione prædicta ponatur per diuiduum diem, licet tamen non acquiritur, recuperabit uitam, Et si pulvis prædictus ponatur in lapade, postea accedatur.

ALBERT T. MAGN.

o: uidebuntur nigri ad modum sathane: et pulchri
prædictus admisceatur cum oleo oliue et cum sul-
phure uiuo, et de hoc unguatur domus sole lucen-

ut longius videat, si sa tota videbitur inflammata.

Cap. inc. ma
ta. 3
 Sexi. dec. ma herba à Chaldeis Cartulin, à
 Grecis quinq. folium, à Latinis Serpentina vocas-
 tur. Hec herba apud nos satis est nota. Hec autem
 herba cum folio trifolij inhumata generat serpen-
 tes rubecos & virides, de quibus si fiat pulvis, &
 ponatur in lampade ardente, auditur ibi copia
 serpentum. si sub capite alicuius ponatur, de cete-
 ro non somniabitur sibi.

Modus autem operandi oniniū prædictorum est,
ut effectus bonus sit in planeta bono, & malus in
maio, id est, in horis & diebus eorum.

Virtutis herbarum. 7 secundum Alexandrum imperatorem et has quidem uirtutes habuerunt ipse ab influentia planetarum. Contingit autem unamquamq; percipere uirtutem suam à superioribus naturalibus.

Prima autem herba Saturni que asphodilus dicitur. Succus eius ualet ad dolorem renum et tibiae. Item. Et datur patientibus dolorem uescicae radix eius contra pyrum. Et demoniaci uel melancholici ipsam

DE VIRTUTE HERB.

ipsam deferunt in lintheo mudo, & liberantur, neq[ue] *Contra Neq[ue]*
demonem in domo patitur esse, et si ibide fuerin[te] *Contra Neq[ue]*
Producentes dentes pueri si eam ferat, sine dolore *Contra Neq[ue]*
eos producit, & est bonu[m] ut homo deferat secum de *Contra Neq[ue]*
nocte radicem, quia non timebit, neq[ue] laedetur ab alijs *Contra Neq[ue]*

Herba secunda Solis dicitur polygonia uel Cor-
rigiola. Hec enim herba nomen suscepit a Sole, *Contra Neq[ue]*
nam est multu[m] generans. Sic enim & haec herba est *Contra Neq[ue]*
multos faciens modos. Hanc quidem herbam alij ap- *Contra Neq[ue]*
pellauerunt Alchone quae est domus solis. Hec *Contra Neq[ue]*
nim herba sanat passiones cordis & stomachi. *Contra Neq[ue]*

Qui attingit hanc herbam habet uirtutem a signo
suo uel planeta Si quis autem succum bibit, facit eum *Contra Neq[ue]*
multu[m] coire. Et si quis deferat radicem eius, curat *Contra Neq[ue]*
passiones oculorum. Et si antequam aliquam has *Contra Neq[ue]*
buerit passionem portauerit secum, non superueni- *Contra Neq[ue]*
et ei passio oculorum. Iuuat etiam phreneticos, si *Contra Neq[ue]*
eam secum deferunt in locis .i. pectore. Iuuat etiam *Contra Neq[ue]*
periploeticos & facit eis bonu[m] anhelitu[m], & *Contra Neq[ue]*
facit etiam ad fluxum sanguinis melancholici. *Contra Neq[ue]*

Herba tertia Luna Chynostates dicitur. Succus
eius purgat exacerbationes stomachi, thoracis et *Contra Neq[ue]*
castore: quia ostendit se esse herbam Lune. Flos autem *Contra Neq[ue]*
huius herbae purgat splenes magnos et curat ipsos. *Contra Neq[ue]*

ALBERT. MAGN.

quia ista crescit & decrescit sicut Luna. Valet ad
 Contra ophthalmiam, & facit acutum visum, & valet co-
 tra sanguinem oculorum. Si radicē eius tritam po-
 nis super oculum, mirabiliter visū clarificas, quia
 Contra sanguinem oculorum propinquatum est cum substan-
 tia luna, Etiam confert malum stomachum habentibus,
 qui non possunt cibum digerere, bibendo suc-
 cum eius, amplius valet habentibus scrophulas.
 Contra scorbutum. Herba quarta arnoglossa dicitur. Radix huius
 herba valet contra dolorem capitis mirifice, quo-
 niam opinatur esse domus Martis aries, quae est ca-
 put totius mundi, Valet etiam contra malas consue-
 tudines testiculorum, & ulcera putrida & sordida,
 quia domus est Scorpio: quia pars eius retinet
 sperma, i. semen quod venit contra testiculos. Va-
 let etiam succas eius de sentericis & homopotolico-
 cos et hemorrhoidis, & ad uitia hemorrhoidarum & stomachis dum
 quis eum biberit.
 Herba quinta Mercurij dicitur Pentaphilon,
 à quibusdam Petadactylus, ab alijs sepe declinat,
 à quibusdam Calipendalo. Radix huius herba sanat
 plagas & duriciem, trita & emplastrata. An
 plius scrophulas diluit uelociter, si succus eius bis
 batur cum aqua. Sanat etiam farigos & passionet
 pectoris.

DE VIRTVT. HERB.

pectoris seu dolores si succus eius bibatur, Soluit. *Pectoris dolores*
etiam dentium dolores, et si succus eius ore tenetur, *dentium.*
omnes oris curat passionibus. Et si quis secum *Coris passionibus*
deferat, opus dat et auxilium. Amplius si quis uult *Curare.*
a rege uel a principe petere aliquid, copiam dat *Si quis uult*
eloquentia si secum eam habeat, et obtinebit quod *ad aliquid petere.*
uoluerit, uidelicet etiam in lithia si et dysuria succus *Curare et in lithia et dysuria.*
eius habitus.

Herba sexta Iouis dicitur Acharon, a quibusdam *Iouis.*
Iusquiamus. Radix eius posita super bubones *Contra bubones.*
eos dispergit, et obseruat locum a flegmone. Si *Contra.*
quis eam portauerit antequam ei passio superueniat, *Contra.*
nunquam bubonem habebit. Confert etiam radix *Pectoris.*
eius podagre, dum ponitur trita super locum *grana.*
patientis, et hec quidem operatur uirtute signorum *Pectoris.*
habentium pedes uel habentium aspectum super *Pectoris.*
pedes: et succus eius si bibatur cum melle cum *Pectoris.*
mellicrato, confert doloribus epatis, et omnibus eius *Contra.*
passionibus. quoniam Iupiter tenet epar. Similiter *Pectoris.*
confert uolentibus multum coire. Et est utilis ut ea *Contra.*
deferant secum uolentes diligi a mulieribus. Facit *Pectoris.*
enim deferentes letos et delectabiles.

Septima herba Veneris dicitur Pisteciona, quibusdam *Pisteciona.*
Hicoroboram dicitur. i. herba columbaria *Contra.*

ALBERT. MAGN.

Fontes (scilicet) paracidos, bubones colli, et staphilion. A. e.
 Radix huius herbe posita super collū
 sanat scrophulas et paracidos et bubones colli et
 staphilion i. urine distillationem et ysmen, si pos
 natur emplastrū, et est cōparatū passionibus istius
 loci. Sanat etiā sciurus et condilomus i. durices
 que nascuntur in ano et anerroida. Si succus eius
 cum melle in aqua cocta bibatur, subtiliat ea que
 sunt in pulmone. Et facit bonum anhelitū, nam de
 luit pulmonem. Valet etiā multū in affronidisia.
 coitu, quia succus eius auget multū sperma, cum
 quis uult coire addit ad desiderium eius, et maior
 virtus ipsius herbe est, quia si quis eā portauerit,
 est multum potens in coitu. Verū tamen non teneat
 aliquid aliud nisi istā herbam tantū. Si quis ponat
 eā in domo uel uinea uel in terris, abundanter habe
 bit redditus. Amplius radix ipsius ualet oībus illis
 qui uolunt plantare uincas uel arbores, et infantes
 pontantes ipsam erūt bene disciplinati, et amant
 tes doctrinā, et erūt leti et gaudiosi. Confert etiā
 posita in purgationibus, et repellit dēmōes omnes.
 Prædictas tamen herbas à 21. die Lune usq; ad
 30. incipiendo collectionem ipsā leuare à Mercu
 rio per totam horam dierum euellendo fac mentib
 nem passionis nec rei. s. nomina, passionem uel rem
 propter

DE VIRTVT. HERB.

propter quam ipsam colligis, & ipsam accipe herbari: loca tamen ipsam super frumentum vel ordeum & ea uere ad opus tuum posce.

Explicit liber primus.

SECUNDVS LIBER ALBER-

ti Magni, & est de uirtutibus lapidum quorundam.

Cum iam dictum sit de uirtutibus herbarum quarundam, et de modo agendi, nunc in presenti capitulo dicendum est de Lapidibus quibusdam et eorum uirtutibus, & qualiter possunt accipi magis quam mirabilis opera.

Nagues	Corallus	Lipercol.
Obiarmius	Cristallus	Vrices.
Cnix	Chrysolitus	Lazuli.
Feripendamus	Elotropia	Smaragdus
Silonites	Epistrites	Ixle.
Topazion	Calcedonius	Balefia.
Medo	Chelidonium	Galeriastes.
Mephytes	Gagates	Draconites.
Abastion	Bena	Echlites.
Adamas	Isthmios	Terpistretes.
Agates	Cabices	Iacintus.
Alectorius	Crysolitus	Orires.
Esmundus	Berattiden	Saphyrus.

ALBERT MAGN.

Amatistus	Nicomati.	Saunna
Berillus	Quiriti.	
Celonites	Rodianus.	

Si mulier tua sit casta.
Magnes Si uis scire utrum mulier tua sit casta, accipe lapidem qui Magnes uocatur. Est autem ferruginei coloris, & inuenitur in mari Indico, & aliquando in partibus theutoniæ, in illa prouincia que Fræcia Orientalis uocatur. Suppone ergo lapidem huic capiti mulieris, & si casta est, ipsa maritum amplexabitur, si autem non, statim cadet à lecto. Ad hoc autem si lapis iste ponatur super carbones in quas tuor angulis domus. Dico tritius & super carbones

fuit dormientes
fugiat ad Si quis dormientes fugient ædes & relinquunt totum, & tunc possunt fures respicere totum quod uolunt. Si uis fieri inuisibilis, accipe lapidem qui dicitur Ophthalmius, & inuolue in folio lauri. Et dicitur lapis Ophthalmius cuius color non nominatur, nam multorum colorum: & est hic talis uirtutis quod uisum circumstantium excecet uel abortat. Constantius autem pugno clauso reddebatur per eum inuisibilis.

Onyx Si uis incitare tristitias, timores, & fantasmas terribiles atque lites, accipe lapidem qui uocatur Onyx, qui est nigri coloris, & inuenitur melius genu

DE VIRTVT. LAPID.

genus eius repletū albis uenis, & uenit de India in Arabiam: & si collo uel digito suspendatur excitat statim tristitias in homine & terrores: & etiā in somno excitat fantasias terribiles, & etiam lites, & hoc apud modernos est expertum.

Si uis comburere manus alicuius sine igne ad huc & fugare areticam. Accipe lapidem qui uocatur Feripendanus, qui est flauī coloris, qui si suspē datur collo alicuius, curat areticam: & iterum si iste lapis fortius stringatur, statim adurit manum, & ideo leuiter & suauiter uult palpari.

Si uis accendere animum alicuius ad gaudia, & eius ingenium acuere. Accipe lapidem qui Sy- lonites uocatur, et nascitur in gremio testudinis Indicæ: et esse uarium dicitur. albo rubeo purpureoq; colore. Alij dicunt hunc esse uiridem, et in Persiæ partibus inueniri. Et dicunt etiam hunc crescentem luna crescente, et è conuerso. Et addunt philosophi antiqui, quod si gestetur, confert præsentiam quorundam futurorum. Si sub lingua ponatur, præcipue prima luna una hora tantum habet uirtutem. Ideo autem una existente decima habet hanc uirtutem, in prima hora uel decima. Motus autem ordinis, quod cū est sub lingua si cogittur

*feripe
darius*

Selonites

ALBERT. MAGN.

De aliquo negotio utrum debeat fieri an nō. Si fieri debet cordi tenaciter infigitur, ita quod auelli non potest si autem non, cor ab ipso resiliit. Peccant etiam philosophi q̄ curat ptisicos & debiles.

Si uis ut aqua bulliens statim exeat manu immissa:

Topasius Accipe lapidem qui Topasion uocatur, à Topasī insula, uel quia auri similitudinem protendit & sunt due species. Vna est omnino similis auro, & preciosior est. Alia species est crocea magis tenibilis coloris quā sit aurū, & hæc est utilior. Expectū autem est in nostro tempore, quæ si in aqua bulliente mittatur, defluere facit, qd statim manu immissa extrahitur, & hoc fecit unus de fratribus nostris Parisius. Valet etiam contra emethoniam & stimaticam uel lunaticam passionem.

Medor Si uis excoriare cutem manuum tuarum uel aliterius: accipe lapidem qui uocatur Medor à Medorum regione, & sunt due species, niger & uiridis. Dicitur ab antiquis philosophis & modernis, quod si lapis qui niger est frangatur, & in aqua calida resolutus fuerit, et aliquis manus suas lauerit, statim excoriabuntur: et si quis ex ea biberit perit uomēdo statim, omni cura remota et auxilio. Dicunt etiam philosophi qd̄ ualet contra podagrā, & oculorum

DE VIRTVT. LAPID.

lorū cecitatē, & q̄ oculos laesos & debiles fouet.

Si uis ut aliquis nō sentiat dolorem, nec crucie-
tur, Accipe lapidem qui dicitur Mephytes à ciui- *Memphi*
tate quæ dicitur Mephis: & est hic lapis talis uir- *tris.*
tutis, ut dicit Aarō & Hermes; quod si teratur et
aqua misceatur, et detur potari illi qui deberet uri
uel aliquos cruciatus pati, tantum inducit ille po-
tus insensibilitatem, quod non sentiat patiens pœ-
nam neque cruciatum.

Si uis ignem perpetuum inextinguibilem face- *Abasfo*
re, accipe lapidem qui Abasfon dicitur, & est co-
loris ferri, et quamplurimū in Arabia reperitur,
Si enim lapis ille accendatur nunquā poterit ex-
tingui, eo quod habet naturam lanuginis, quæ plu-
ma salamandris uocatur, cū modico humidi unctio-
si pinguis, inseparabilis est ab ipso, et id fouet ignem
accensum in eo.

Si uis deuincere hostes: Accipe lapidem qui nū- *Adamab*
cupatur Adamas, et est coloris fulgentis, durissimus,
ita quod non potest frangi nisi sanguine hirci,
et nascitur in Arabia uel Cypro. Et si sinistro la-
tere alligetur, ualet cōtra hostes et insaniam, et in-
domitas bestias, et uenenosas, et feros homines, et
cōtra iurgia et rixas, et cōtra uenena et incursum
furis matum

ALBERT. MAGN.

fantasmatū, & quidem uocant eum Dyamantem.

Si uis cuncta pericula cuitare, & uincere cum
sta terrena, & habere uires cordis. Accipe lapi-
dem qui Agates dicitur. Et est niger, habens uenas
Agates albas, et ali eiusdem speciei similis colori albo.
Et tertium nascitur in certa insula habens uenas
nigras. Et id facit uincere pericula, & confert ui-
res cordibus, & facit hominem potentem, placentem,
iucundum, acceptabilem, & inuat contra omnia aduersa.

Si uis impetrare aliquid ab aliquo. Accipe lap-
*Allecforis*pidem qui Allecforius dicitur, & est lapis gallinas
cei uel galli, & est albus ut Cristallus & extrahitur
de uentriculo galli uel gallinacei, postquam fu-
erit castratus ultra annum quartum. Et ut quidam
dicunt post annum extrahitur de gallo decrepito.
Et ad quātitatem fabæ extat, ferētē gratum red-
dit & constantem: & sub lingua acceptum, sitim
extinguit & hoc ultimum tempore nostro experi-
tum est, & subtiliter percepi.

Si uis deuincere bestias, & omnia somnia inter-
pretari, & de futuris prophetizare. Accipe lapi-
*Asmado*dem qui Esmundus dicitur uel Asmadus, uarij colo-
ris est, omne uenenum extinguit, et facit uincere
aduersa

DE VIRTUTIB: LAPID.

aduersarios, et Prophetizationem dat, interpreta-
tionem omnium somniorum et enigmata intelli-
gere facit.

Si uis habere bonum intellectum sensibilis, et
non posse fieri ebrius. Accipe lapidem qui Amethi-
stus dicitur, et est purpurei coloris, et melior nasci-
tur in India, et ualet contra ebrietatem, et bonum
in scibilibus confert intellectum.

Si uis deuincere hostes, & fugere lites. Acci-
pe lapidē qui uocatur Berillus, est pallidi coloris,
lucis transparentis, ut lymphæ. Fer tecum & uin-
ces omnes lites, & hostes fugabis, reddetq; inimici
cum mitem. In moribus efficacem reddit potestatem,
sicut dicit Aaron, etiam dat bonum intellectum in
scibilibus.

Si uis diuinari de futuris. Accipe lapidem qui
uocatur Celonytes, et est purpurei uarij; coloris,
& inuenitur in corpore testudinis. Si quis autem
hunc lapidem sub lingua gestauerit, diuinabit &
prædicet futura. Verū tamen non habet uirtutem
nisi lucens prima cum fuerit accensa, et crescens
monoytes in ultima descendente. Sic uult Aarō de
uirtutibus lapidum et herbarum.

Si uis pacificare tēpestates et flumina pertrāsire.

Accipe

Amethyst

Berill

Celonytes

ALBERT. MAGN.

Corallus Accipe lapidem qui uocatur Corallus, et est rubius, aliusq; albus. Et expertum est quod statim restringit sanguinem, et portantis pellit stultitiam, et perhibet sapientiam, et hoc à quibusdam tempore nostro expertum est, et ualet contra tempestates et pericula fluuiorum.

Crystallus Si uis accendere ignem. Accipe crystallū, et pone sub iuxta circulum solis, i. contra solem, et appone iuxta aliquid combustile, et statim lucēte sole calido eliciet ignem, et si cū melle ponatur lac dabit.

Chrysolitidis Si uis acquirere sapientiam, et fugere stultitiam. Accipe lapidem qui uocatur Chrysolitus, et est lucida uiriditatis, positus in auro pellit stultitiam et sapientiam confert.

Heliotropius Si uis ut sol appareat sanguineus. Accipe lapidem qui eliotropia dicitur, est uiridis similis quasi Smaragdo, et est respersus sanguineis guttis. Hanc Eliotropiam appellant nigromantici proprio nomine gemma Babilonicum, quod si unguatur succo herbe eiusdem nominis, et in uas plenum aqua mittatur, facit uideri solē sanguineū sicut si uideretur eclipsis. Cuius causa est quod totam aquam eo bullire facit in nebulam, quæ inspissando aërem impedit solem, inde nisi quia rubeū in spisso colore, possit

DE VIRTVT. I APID.

post. modicū recedit in buā orādo, uasi p qut
 tā pluuie. port. t a it ad hoc ut hoc fiat q' s' q
 ad carne sacrū cū q' hui' da charactēribus, et sicut
 accepi principes sic diuinit' do quēdam p'edicant,
 ppter q' templorū pōtēfices is'o lapide maxime u-
 tebantur in festis idolorū. Etiam g' statū hoc reddit
 hōiem bonē famē, et incolumē, et longē uite. Dicit
 tur aut' à philosophis antiquis quòd unius herba
 sui nominis, ut prādiximus pōlet uirtute, et inues-
 niuntur plures in Aethiopia, Cypro et India,

Si uis refrigerare aquam bullientē quē stat su-
 per ignē. Accipe lapidē qui Epistretes dicitur, quē
 in aqua oppositus oculo solis, radios solis igneos e-
 mittit: et dicitur ab antiquis Philosophis et à mo-
 dernis, quòd si ponatur in aqua bullēte, statim ces-
 sabit ebullitio: et post modicum refrigescet, et est
 lapis rutilans et rubicundus.

Epistretes

Si uis fugere illusions omnesq' fantasias, et om-
 nes causas uincere. Accipe lapidē qui calcedoni-
 us dicitur, et est pallidus, fuscus et aliquantulū ob-
 scurus. Si hic perforatur, et cū uirtute lapidis qui
 smerip dicitur collo suspendatur, ualet cōtra oīa
 nes fantasticas illusiones. Et facit uincere, oēs cau-
 sas cōtra aduersarios uiriūq' corporis cōseruat,
 et hoo

*chalce-
domius.*

De lapidibus

ALBERT. MAGN.

Et hoc ultimum expertum est moderno tempore.

*Chelido-
nius.*

Si uis esse gratus et placens. Accipe lapidem qui Chelidonium dicitur. Et est niger et rufus et de uentre hirundinum extrahitur. Rufus inuolutus panno lineo uel corio uituli sub sinistra ascella portatus ualet contra insaniam et antiquos morbos et languores, contra litargiricam passionem et contra epidimiam. Euax refert quod iste lapis hominem facit facundum et gratum, et placentem eum reddit. Niger aut ualet contra feras, et iras, et ad finem incepti perducit negocij. Et si inuoluitur in folijs chelidoniae dicitur obscurare uisum, et debet extrahi mense Augusti, et frequenter duo in una hirundine inueniuntur lapides.

Gagates

Si uis esse uictoriosus contra aduersarios. Accipe lapidem qui dicitur Gagates, et est diuersi coloris, et dicunt antiqui philosophi fore expertum in Alcide principe, qui quamdiu eum portauerit semper habuit uictoriam, et est lapis diuersi coloris sicut pellis capreolæ.

Bena

Si uis prescire futurum aliquod. Accipe lapidem qui uocatur Bena, qui est sicut dens à bestia, et pone sub lingua tua, et sicut Aaron et antiqui philosophi dicunt, quamdiu sic tenueris semper diuinando

preciosus

DE VIRTVT. LAPID.

diuinando prædices futura, nec aliquo modo errabis diuinando.

Si uis ut fiat uestis in combustibilis. Accipe lapidem qui Histmos appellatur, qui ut dicit Isidorus similis est croco, & in partibus Hispanie inuenitur, & iste lapis stabilis est propter uentositatem in ipso rarefactam iuxta Gades Herculis, & si de eo fiat uestis, nullo modo potest uri, sed de igne nitet. Et huius speciei dicunt quidam Carbunculū albū.

Si uis gratiam habere & honorem. Accipe lapidem qui Tabrites uocatur, et est similis cristallo. De hoc referunt antiqui Philosophi, ut Euax et Aaron, quod eloquentiam & gratiam præstat & honorem, & cum hoc dicitur quod curat omnem hydropisim.

Si uis fugare fantasmatā & stultitiam: Accipe lapidem qui uocatur chrysolitus, & est idem in uirtute cum aretico, ut dicit Aaron & Euax in libro de naturis herbarum & lapidum. In auro positus et gestatus fugat stulticiā, & fantasmatā expellit. Sapientiā cōferre perhibetur, uilet cōtra timorē.

Si uis iudicare opiniones & cogitationes aliorum. Accipe lapidem qui uocatur Geratides, et est nigri coloris, & teneatur in ore. Facit etiam ges-

De Lapidis . .

ALBERT. MAGN.

stantem hilarem & gratiosum apud omnes.

Nichomat

Si uis habere uictoriam et amicitiam. Accipe lapidem qui uocatur Nichomat, & est idem quod alabastrum, et est de genere marmorum, & est albus nitens. Et de hoc sunt unguenta ad sepulchra mortuorum.

Eutris

Si uis ut homo dormiendo tibi dicat quæ facit. Accipe lapidem qui uocatur quirim, inuenitur lapis iste in nido upupe, & est lapis proditorum.

Si uolueris aliquid ab aliquo impetrare. Accipe tecum lapidem qui uocatur radianus, et est niger translucens, qui, cum caput gallorū datur comedere formicis, inuenitur post tempora multa in capite galli, & est idem quod lapis tonatides.

Si uis facere quod canes neq; uenatores possunt nocere alicui animali quod uenatur. Pone coram ipsis lapidem qui uocatur iuperius, et statim id ad lapidē curret. Hic enim lapis inuenitur in Lybia, & omnes bestia currunt ad istum lapidē tanquā ad suum defensorem. Prohibet enim ne canes uel uenatores noceant eis.

Iuperius

Si uis comburere manus alicuius sine igne, accipe lapidem qui uocatur unices, quem prius diximus principem apij, quod est ignis, & est ut ignis.

Unices

Hunc

preciosis

DE VIRTVT. LAPID.

Hunc lapidem si quis stringit fortiter, statim adu-
rit manum uelut comburat igne materiali, quod
est mirabile.

Si uis curare melancholiam uel quartanam in
aliquo. Accipe lapidem qui dicitur lapis lazuli si
milatur enim colori coelestii, & sunt intus corpora
scula aurea, & est certum & expertum, quod cus-
rat melancholiam & quartanam.

*Lazuli
lapis*

Si uis acuere alicuius ingenium, uel opes auge-
re suas, & etiam futura pradicere. Accipe lapidē
qui smaragdus dicitur, & est mundissimus translu-
cens, et planus uel flauus est melior, et auferitur do-
nidis grisonum, & confortat et conseruat. Et ge-
stus facit hominem bene intelligere, & memoriā
bonam conferre. Auget opes deferentis. Et si quis
sub lingua sua eū tenuerit, statim prophetizabit.

*Smarag-
dus*

Si uis facere irim apparere. Accipe lapidem
qui uocatur iris, & est albus ad modum cristalli,
quadratus seu eornua habens, si iste lapis ponatur
in radio solis, statim reflectendo facit apparere
irim in pariete uel muro, & inueniuntur plures in
Sicilia, & in Aethyopia.

Iris.

Si uis lapidem unum qui nunquam calefiat, ac-
cipe lapidem qui dicitur Gallasia: & eū habens

Galasia

ALBERT. MAGN.

grandinis figuram & colorem & duriciem habet
adamantis. Si lapis iste in igne ponitur fortissimo,
nunquam calefiet, & est causa, quia habet poros
ita constrictos, quia calor ingredi non potest cor
pus lapidis. Dicit etiā Aaron & Euax quod lapis
gestatus mitigat iram, luxuriam & ceteras calid
as passionēs.

Galerites

Si uis scire utrum uxor iaceat cum aliquo alio
à marito. Accipe galerites lapidem sic appellatū,
qui est idem cum catabre, & inuenitur in Lybia et
Britannia, & est duplicis coloris s. nigri & cro
cei, & inuenitur glaucus tendens ad palliditatem.
Curat hydropisim, et fluentes uentres confirmat.
Et dicit Auicenna. quod si iste lapis teratur & la
uetur siue lauandus detur alicui mulieri, si uirgo
non sit. statim urinabit, si uirgo est non.

Draconites

Si uis hostes ac inimicos deuincere, Accipe la
pidem qui dicitur Draconites, è capite draconis.
Et si de uiuo lapis extrahatur, ualet contra omnia
uenena. Et ferens eum in sinistro brachio omnes
hostes deuincet.

Echites

Si uis amorem generare inter aliquos duos, Ac
cipe lapidem qui Echites dicitur, & à quibusdam
dicitur aquileus, quia aquile in nidis suis collocāt,
purpurei

DE VIRTVT. LAPID.

purpurei coloris est, & inuēitur iuxta littora oceani, & aliquando in Persia, & in se semper continet alium lapidem qui in ipso sonat quando mouetur. Fertur ab antiquis philosophis quod hic lapis sinistro brachio suspensus conciliat amorem inter uirum & uxorem, confert pręgnantibus, abortum impedit, periculum perterritionis mitigat, et caducis dicitur ualere. Et sicut dicunt Chaldei si in cibo sit penemum, & lapis prædictus ponatur in eo, prohibet ne possit deglutiri cibum ille, & si subtrahatur statim deglutitur. Et hoc ultimum à quodam fratrum nostrorū sensibilibiter examinari uidi.

Si uis reddere hominem tutū. Accipe lapidem qui terpsirites nūcupatur, in mari generatur, rutilans est & rubicundus. Et dicitur in libro Alchorat, quod si ante cor gestatur, hominem reddit tutum, & omnes compefcit sediciones. Dicitur etiā compefcere locustas, uolucres, nebulas, grandines ac tempestatem à fructibus terrę. Et est expertum à modernis Philosophis & à quibusdam fratrum nostrorum, quod oppositus radio solis, radios igneos emittit. Item quod si lapis iste in aquam bulientem ponatur, statim cessabit bulitio, & post modicum refrigescet.

Terpsirites
126

ALBERT. MAGN.

Hiacinthus

Si uis ut peregrini pergant tuti. Accipe lapidē qui hiacintus uocatur, multorum est colorum. Viridis autē est melior, et habet uenas rubeas, et uult in argēto collocari, et in lecturis quibusdā dicitur q̄ eius sunt duo genera, aquaticus et Saphyrinus. Aquaticus flauus est albescēs. Saphyrinus autē flauus perlucēs ualde, nihil habēs aquositatis, et hic est melior, et de hoc scribitur in lecturis philoso. q̄ digito uel collo gestatus reddit peregrinos tutos et gratos hospitibus. Et somnū pronocat ppter suam frigiditatem, et hoc pprie habet saphyrinus.

Orithes

Si uis seruari à diuersis casibus et pestiferis moribus. Accipe lapidem qui Orithes uocatur, cuius tres sunt species, una nigra, alia uiridis, tertia cuius altera pars est aspera, altera plana, et color eius quasi ferri lamina est, sed uiridis habet maculas albas. Hic lapis gestatus praeseruat à diuersis casibus et periculis mortis.

Saphyrus

Si uis conciliare pacem. Accipe lapidem qui uocatur Saphyrus, q̄ uenit ab oriente, in Indiam, et flauus est melior, non est tam lucidus, pacē creat et concordiam, purum et deuotū ad deum animum efficit, animum confirmat in bonis, et hominē refrigerare facit interiore ardore.

Sinis

DE VIRTVT. LAPID.

Saun9

Si uis curare uirginem. Accipe lapidem qui Saunus uocatur à Sauna insula, mœtem deferentis consolidat, alligatus manui parturientis, impedit partum, et ipsam cõtinet in uentre. Idcirco prohibetur in re tali, ne lapis iste mulierem tangat.

In libro numeralium in Aaron & Buax multa similia & alia inuenies. Modus autem agēdi in his in hoc consistit ut pro effectu bono deferens sit mundus ab omni corporis pollutione.

Explicit liber secundus.

LIBER TERTIVS ALBERTI MAG

ni, de uirtutibus Animalium quorundam.

CUM superius dictum sit de quibusdam effectibus causatis uirtute lapidum quorundā, et de eorum mirabili efficacia siue operatione. Nunc dicendum est in isto capitulo de quibusdam effectibus causatis quibusdam animalibus.

Aquila	Experiolus	Pellicanus
Casso	Leo	Coruus
Bubo	Foca	Miluus
Hircus	Anguilla	Turtar
Camelus	Mustela	Talpa
Lepus	Vappa	Merula.

Aquila auis satis nota est, à Chaldaei Vorax dicitur, & à Greek Rimvicius. Refert Aaron &

ALBERT. MAGN.

Euax quod mirabilem habet naturam siue uirtutem, quia si eius cerebrum puluerisetur, & cū suc coicuta miscatur, ex hoc comedentes, statim se capiant per capillos, nec se dimittent donec acceptū portauerit. Huius autem effectus ratio est, quia cerebrū illud calidissimum est ita quod generat uirtutem fantasticam obturando meatus per fumum.

Casso est animal satis notum, à Chaldeis uocatur *rapa*, à Græcis uerò *Orgalo* dicitur. De hoc dicit *Aaron*, quod si pedes eius ab aliquo ferantur, nunquam uexabitur, sed semper progredi appetet. Item gestans pedes eius, semper uincet, & ab inimicis suis timebitur: & dicit quod dexter eius oculus in corio lupi inuolutus, reddet hominem placentem, & gratiosum, & benignum, et si ex prædictis rebus sit cibus uel puluis, in cibo alicui datus, multum diligitur ab eo. Hoc autem ultimum tempore nostro expertum est: & si prædicta confectio ponatur in fumo sunt uermes uenenosi, de quibus si aliquis comederit, statim dormiet, & non poterit excitari, de nec suffumigetur aristologia, & massice.

Bubo auis est satis nota, & à Chaldeis *Magls* dicitur, & quæ à Græcis *Hysopm*. Huius auis mirabiles sunt uirtutes. Si enim cor eius cū dextro pede

DE VIRTVT. ANIMAL.

pede eius super dormientem ponatur, statim tibi dicet quicquid fecerit, & quicquid ab eo interroga ueris, & hoc à nostris fratribus expertum est mos derno tempore. et si hoc iterum sibi ponat quis sub ascella, nullus canis ei latrabit, sed obmutescet, & si coniunctio prædictorum cum ala sua suspendatur ad arborem, aues cōgregabuntur ad arborem.

Hircus est bestia satis nota, à Chaldaeis Erbi-chi, à Græcis Masai appellatur. Si sanguis eius accipiat tepidus cū aceto & fœnationis succo, & similis cū uitro bulliat, reddit uitrum molle ad modum paste, poteritq; proijci contra murum uel parietem, nec frangetur, & si prædictum compositum in uase ponatur, & de hoc unguatur facies, res mirabiles & horribiles apparebunt, & uidebitur ei quod debeat mori, et si prædictum in ignem ponatur, et ibi sit aliquis caducus appposito lapide Magnete, statim cadet ad terram sicut mortuus, & si ei detur aqua anguillarum ad potandum, statim curabitur.

Camelus est animal satis notum, à chaldaeis enim Cyboi, à Græcis Iphim uocatur. Si eius sanguis super caput ponatur in pelle stellionis, stellis lucen-
tibus, uidebitur quod ille sit Gigas, & quod eius

ALBERT. MAGN.

caput sit in cœlo. Et hoc dicitur in libro Alchorat ab Hermete. Et similiter si ex hoc aliquis comederit, statim exibat de sensu. Et si lucerna eius sanguine uncta accendatur, videbitur quod omnes homines circumstātes habent caput cameli, dum tamen non sit lumen extrinsecum alterius candelæ.

Lepus est animal satis notū, à Chaldeis Veteretum, à Græcis uero Onolofam nuncupatur. Huius uirtus mirabilis refertur. Dicit enim Euax & Aaron, q̄ pedes eius iuncti cum lapide alias capite merule, mouent hominem ad audaciam, ita quod non timet mortem. Et si sinistro brachio alligatur, perget quo uoluerit, & tutus redibit absq; periculo. Et si cani detur comedendum cum corde Mustelle, de cætero non nociferabit, etiamsi interficeretur.

Eperiolus est animal satis notum Vnguis eius si comburatur et consolidetur, et detur in cibo alicui equo, non comedet per triduum, et si pradium ponatur cum aliquantulo terebenthine, erit lucidum & secundo fiet quasi nubes et sanguis si proijciatur in aquam aliquantulum, fiet tonitruum horribile.

Leo est animal satis notum, à Chaldeis Aalamus vocatur

DE VIRTVT. ANIMAL.

uocatur, à Græcis Beruth. Si ex eius pelle fiat cor rigia, præcinctus ex illis, non timebit hostes, & si de eius carnibus quis comederit, & de eius aqua biberit, per tres dies curabitur à febre quartana, & si de eius oculis sub ascella ponatur uel portetur, omnes bestiae inclinato capite uersus ima terga fugam dabunt.

Foca est piscis satis notus, à Chaldæis Daulaubur, à Græcis labor dicitur, hic piscis est diuersæ naturæ. Si enim lingua eius accipitur, & cum aliquando de corde eius in aqua ponatur, pro certo congregabuntur ibi pisces, et si sub ascella portaueris, nullus iudicio contra te uictoriam habere poterit, iudicem benignum & suauem habebis.

Anguilla est piscis satis nota. Huius autem (pro ut uult Euax et Aaron) mirabiles sunt uirtutes. Si enim moriatur de festu aquæ corpore integro remanente, & accipitur acetum forte, & miscetur sanguini uulturis, & ponatur sub fimo in aliquo loco, omnes quotquot fuerint, recuperabunt uitam sicut prius habuerunt. Et si uermis eius anguilla extrahatur, & in prædicta confectioe ponatur per mensem unum, uermis mutabitur in anguillam nigerrimam, de qua si quis comederit, morietur.

ALBERT. MAGN.

Mustela est animal satis notum, Si cor huius animalis comedatur adhuc eo palpitante, facit sci re futura, & si de corde cum oculis, et lingua canis aliquis comedat, statim amittet uocem. Vpupa est auis satis nota, à Chaldeis Bori dicta, à Græcis Ison. Oculi eius gestati faciunt hominem grossum, & si oculi eius ferantur coram pectore, omnes eius inimici pacificabuntur, & si caput eius in bursatua habueris, non poteris decipi ab aliquo mercatore, hoc autem expertum est à fratribus nostris hodie.

Pellicanus est auis satis nota, à Chalæis Volatri dicitur, à Græcis Iphylati. Huius uirtus mirabilis est. Si eius pulli interficiantur, dum tamen corū cor nō frangatur, et de eius sanguine accipiat, et tepidus in ore pullorum ponatur, statim sumit uitam sicut prius. Si suspendatur ad collū alicuius auis, semp uolabit donec cadat mortua, et dexter eius pes sub calido, post tres menses ex humore et calore quem auis habet, generabitur uiua et mouebit se, et hoc testatur Hermes in libro Alchorath, et Plinius.

Coruus est auis satis nota, et est eius uirtus mirabilis, ut recitat Euax et Aaron. Si enim eius oua cōquāt, et iterū in nido ponantur, statim coruus procedit

DE VIRTVT. ANIMAE.

procedit ad mare rubrum in quādam insulā, ubi est Aldoricus uel Alodrius sepultus, et affert lapidem quo tangit oua sua, et statim sūt cruda sicut prius erant. Mirabile est oua cocta suscitare. Si autem lapis iste supponatur in annulo supponēdo sibi folium lauri, et tangatur uinctus catenis, uel ianua clausa, statim soluetur uinctus, et aperietur ianua. Et si lapis iste ponatur in ore, dat intellectum omnium animarum. Vnus autem lapis est Indicus quia in India reperitur, secundum sapientes quosdam, et alii quando in mari rubro, uarij coloris est, et facit omnes iras obliuisci, sicut supra diximus. Miluus est avis satis nota, à Chaldeis Bysicus, à Græcis Melos dicitur, si caput eius accipiat, et feratur ante pedus, dat amorem et gratiam omnium hominum et mulierum, si suspendatur ad collum gallinæ, nunquam cessabit decurrere donec deponat illud, et si ex eius sanguine inungatur crista galli, de cætero non cantabit, in genibus eius inuenitur quidam lapis, si inspicatur subtiliter, qui si ponatur in cibo duorum inimicorum, fient amici, et erit optima pax inter eos.

Turtur est avis satis nota, et à Chaldeis dicitur Mulona, Græcis pilax. Si cor huius avis feratur in

ALBERT. MAEN.

tur in corio lupi, nūquā de cætero habebit frēs
appetitum luxuriandi, & si cor eius cōburatur, et
supra oua alicuius auis pōatur, nunquā de cætero
ex eis poterit generari fœtus. Et si pedes eius su-
spendantur ad arborem, de cætero non fructificas-
bit, et si eius sanguine cum aqua talpæ decoctæ un-
guatur locus pilosus et equus, cadent nigri capilli.

Talpa est animal satis notum, huius animalis
uirtus mirabilis est, ut refertur à philosophis. Si
pes eius inuoluatur in folio lauri, & ponatur in
ore equi, ipse fugiet præ timore, & si in nido ali-
cuius auis ponatur, nunquā ex ouis illis exibat fœ-
tus, et si talpæ fugare uolueris, pone eam in aula,
& sulphur uiuum accensum, et ibi conueniunt om-
nes aliæ talpæ, & aqua decoctionis ipsius dealbat
equum nigrum.

Merula est auis satis nota, & est eius uirtus mi-
rabilis, quia si pennæ ale dextræ eius sustendan-
tur in medio domus cum filo rubeo, quod nunquā
fuerit in usu, nullus poterit dormire in illa domo
donec deponatur. Et si cor eius ponatur sub capi-
te dormientis, & ab eo queratur, omnia dicet quæ
fecerit alta uoce: et iterum si in aqua putei ponas-
tur cum sanguine upupæ, & cū miscatur, postea
ungantur

DE VIRTVT. ANIMAL.

ungantur inde tempora alicuius, statim infirmatur usq; ad mortem. Modus agendi omnium prædictorum, ut effectus bonus sit et utilis, est quod fiat sub placeta beneuolo, ut Ioue et Vêere. Et in malo effectus sub planeta maleuolo, ut Saturno & Marte. Et hoc est scilicet diebus eorum, & horis suis. Si quis autem hæc recte fecerit, proculdubio ueritatem, et utilitatem, et maximam efficaciam inuenit in prædictis, sicut sæpius unâ cum nostris fratribus temporibus nostris sum expertus & uidi.

Consideret igitur hic qui prædictorum copiam inuenerit, possidere uel dominium, efficaciam & uirtutem, utrum se habeant in effectu bono seu sui contrario, quod bona sub beneuolo planeta experiantur, & mala sub maleuolo, & inueniet quod dictum est. Nam si in suis contrariis fierent ut bonus effectus in signo maleuolo, uel econtrâ, impediretur uirtus & effectus eius propter suum contrarium, & sic bona et uera uilipenderent. Videmus enim quàm plurimos falli in certis ac uerbis, qui si signorum uel temporum qualitates agnoscerent et custodirent in prædictis uoluntatem consequerentur & effectum.

Explicunt secreta aliqua Alberti Magni de
Colonia

ALBERT. MAGN.

Colonia, super naturis, uirtutibus, et efficacia Herbarum, Lapidum, et Animalium quorundam.

Si quis cor canis sinistra parte portauerit, omnes canes obmutescunt.

Si quis oculum dextrum lupi ligauerit in manica dextra, homines neque canes ei nocere possunt.

Et ut omnia quæ superius dicta sunt, et etiam dicentur inferius, qui astrorum peritiam non habent ad effectum sui desiderij facilius possint accommodare. Primo notabis quod hora sumitur dupliciter, uidelicet æqualis et inæqualis. Hora æqualis est hora horologij, quæ semper æqualis existit. Inæqualis autem consideratur secundum quod dies maiorantur uel minorantur, nam semper astrologi considerant tempus quo sol stat super horizonta suum, et illud uocant diem uel arcum diurnum, et uice uersa noctem. Id autem tempus quod diem appellant, in partes diuidunt duodecim æquales, quæ sunt horæ eiusmodi dici, et quicquid de die dicitur, de nocte opposito modo intelligas. Et ut clarius percipias, ponamus quod sol emergat horizontam hora octaua horologij, habemus usque ad occasum 7. horas horologij, quas multiplicemus per 60. prout 60. sunt minuta cuiusque horæ horologij, et

DE VIRTUTI: LAPID.

logij, & habebimus noningenta sexaginta minuta,
 quæ diuidamus per. 12. prout. 12. sunt horæ diei,
 applicando cuilibet horæ suam portionem, & ha-
 bebimus. 80. minuta hora qualibet: ergo hora ta-
 lis diei habebit. 80. minuta, quæ capient horā unā
 & unum tertium horæ horologij. Et toto illo tem-
 pore considerabitur dominium planetæ illius ho-
 ræ, quemadmodum infra scripta tabula demonstra-
 bit. Quilibet autem hora suæ noctis non habebit
 nisi. 40. minuta. Quod sic de reliquis suo modo
 intelligas, secundum uidelicet solis ortum super ter-
 ram, quia non ea hora quæ media est inter noctem
 & diem dies dicitur, sed dies propriè intelligitur
 cum sol uideri potest. Cum ergo uoles cuiusq; pla-
 netæ dominū considerare, nā unaquaq; hora quili-
 bet planeta suū habet dominū, horas ipsas supra
 scripto modo cōsiderabis, & sic poteris ad finē pro-
 positi puenire. Cōsideratur etiā diei initium à pri-
 ma hora præcedētis diei post meridiē, sic diuidatur
 dies dominus in duas partes æquales, & sic duo-
 decim horas diuide in duas, erit ergo 18. dimidiū
 diei, & prima hora sequens erit initū diei Lunæ.

De astris & planetis rerum scias quòd dies do-
 minus habet astrum suum sub Sole.

ALBERT. MAGN.

Dies Lune habet astrum suum sub Luna.

Dies Martis habet astrum suum sub Marte.

Dies Mercurij habet astrum suum sub Mercurio.

Dies Iouis habet astrum suum sub Ioue.

Dies Veneris habet astrum suum sub Venere.

Dies Sabathi habet astrum suum sub Saturno.

NOTA quod omnis actus fieri debet sub suo planeta. Et melius est, si in proprio die illius planete, et in ipsius hora propria fiat, et uerbi gratia.

Sub Saturno uita, edificium, doctrina, mutatio.

Sub Ioue, honor, optatum, diuitie, indumentum.

Sub Marte, bellū, carcer, matrimoniū, inimicus.

Sub Sole, spes, lucrum, fortuna, heres.

Sub Venere, amicus, uel societas, uia, amica, peregrinus.

Sub Mercurio, amissio, debitum, timor.

Sub Luna palatiū, somniū, mercatum, furtum.

DE HORIS DIERVM

et noctium.

ET primo de horis diei dominice hora eius 1.

Sol, 2. Venus, 3. Mercurius, 4. Luna, 5. Saturnus, 6. Iupiter, 7. Mars, 8. Sol, 9. Venus, 10.

Mercurius, 11. Luna, 12. Saturnus.

Noctis uero prima eius hora Iupiter, 2. Mars 3.

Sol

DE VIRTVT. LAPID.

Sol, 4. Venus, 5. Mercurius, 6. Luna, 7. Saturnus
8. Iupiter, 9. Mars, 10. Sol, 11. Venus, 12. Merc.

Diei Lunæ 1. eius hora Luna, 2. Saturnus, 3.
Iupiter, 4. Mars, 5. Sol, 6. Venus, 7. Merc. 8.
Luna, 9. Satu, 10. Iupit, 11. Mars, 12. Sol.

Noctis uerò 1. eius hora Venus, 2. Mercurius,
3. Luna, 4. Saturnus, 5. Iupiter, 6. Mars, 7. Sol, 8.
Venus, 9. Mercurius, 10. Luna, 11. Saturnus, 12.
Iupiter.

Diei Martis 1. eius hora Mars, 2. Sol, 3. Ve-
nus, 4. Mercurius, 5. Luna, 6. Saturn. 7. Iupiter,
8. Mars, 9. Sol, 10. Venus, 11. Mercur, 12. Luna.

Noctis uerò diei Martis prima eius hora Satur-
nus, 2. Iupiter, 3. Mars, 4. Sol, 5. Venus, 6. Mer-
curius, 7. Luna, 8. Saturnus, 9. Iupiter, 10. Mars,
11. Sol, 12. Venus.

Diei Mercurij prima eius hora Mercurius, 2.
Luna, 3. Saturnus, 4. Iupiter, 5. Mars, 6. Sol, 7.
Venus, 8. Mercurius, 9. Luna, 10. Saturnus, 11. Ius-
piter, 12. Mars.

Noctis uerò Mercurij 1. eius hora Sol, 2. Venus
3. Mercurius, 4. Luna, 5. Saturnus, 6. Iupiter,
7. Mars, 8. Sol, 9. Venus, 10. Mercurius, 11. Lu-
na, 12. Saturnus.

ALBERT: MAGN.

Dies Iouis 1. eius hora Iupiter, 2. Mars, 3. Sol, 4. Venus, 5. Mercurius, 6. Luna, 7. Saturnus, 8. Iupiter, 9. Mars, 10. Sol, 11. Venus, 12. Mercurius.

Noctis uerò Iouis prima eius hora Luna, 2. Saturnus, 3. Iupiter, 4. Mars, 5. Sol, 6. Venus, 7. Merc. 8. Luna, 9. Satu. 10. Iupit. 11. Mars, 12. Sol.

Dies ueneris 1. eius hora Venus, 2. Mercurius, 3. Luna, 4. Saturnus, 5. Iupiter, 6. Mars, 7. Sol, 8.

Noctis uerò Veneris prima eius hora Mars, secunda Sol, tertia Venus, quarta Mercurius, quinta Luna, 6. Saturnus, 7. Iupiter, 8. Mars, 9. Sol, 10. Venus, 11. Mercurius, 12. Luna.

Dies sabbati 1. eius hora Saturnus, 2. Iupiter, 3. Mars, 4. Sol, 5. Venus, 6. Mercurius, 7. Luna, 8. Saturn. 9. Iupiter, 10. Mars, 11. Sol, 12. Venus.

Noctis uerò sabbati prima eius hora Mercur. 2. Luna, 3. Saturnus, 4. Iupiter, 5. Mars, 6. Sol, 7. Venus, 8. Mercurius, 9. Luna, 10. Saturnus, 11. Iupiter, 12. Mars. Et nota quòd Iupiter & Venus boni sunt. Saturnus & Mars mali. Sol uerò & Luna mediocres. Mercurius autem cum bonis bonus, & malis malus.

FINIS.

EIVS

EIVSDEM AL

BERTI MAGNI DE MIRABI

libus Mundi felicitet

incipit.

POST Quam sciimus quod opus
sapientis est facere cessare mira-
bilia rerum que apparent in con-
spectu hominum, quamuis uaria,
quamuis diuersa & plurimū admiranda, nō cessa-
uimus inquirere scripta auctorū, donec sufficiens
ter appareret magna pars operū mirabiliū. Tan-
dem autē occurrit nobis res ultimæ mirabilitatis et
extraneitatis, apparentis tamē insensibilis omniū
hominum serē et uulgariū, & est ligatio hominum
et uirtutū ipsorū per incantationes, per caracte-
res, per ueneficia, & sermones, et multa ualde ui-
lia, que penitus non uidentur possibilia, nec haben-
tia causam sufficientē, et cū diu sollicitauerint ani-
mum super hoc, inuenimus sermonem probabilem
Auicennæ sexto naturalium: Quod dum hominum
animis inesset quedam uirtus immutandi res, &
quod res aliæ essent obediētes ei quando ipsa ser-

ALBERT. MAGN.

tur in magnum amoris excessum aut odium, aut alii cuius talium. Cum igitur anima alicuius fertur in grandem accessum alicuius passionis, inuenitur experimento manifesto quod ipsa ligat res, & alterat ad idem quod desiderat, et diu non credidi illud. Sed postquam legi libros nigromantia, & libros imaginum, et magicos, inueni quod affectio anime hominis est radix maxima omnium harum rerum, seu propter grandem affectionem alteret suum corpus, & alia quae intendit, siue propter dignitatem eius obediens ei res alie uiliores, seu cum tali affectione exterminata concurrat hora conueniens, aut ordo coelestis, aut alia uirtus quae quamuis faciat illud, reputauimus tamen animam facere, iam publicum & uerificatum est quod ligationes hominum, incantationes & promotiones ad iram, odium, amicitiam, detrimentum, & gaudium, sunt consequentes ad grandes affectiones, & tu uides uulgas quod secundum naturam suam fertur super res, quod timet haec omnia, & appetit benedictiones, maxime clararum et dignarum personarum, & abhorret maledictiones et blasphemias uetularum tanquam in eis sit uirtus, aut saltem aliqua maiori uirtuti annexa.

Qui

DE MIRABIL. MVNDI.

Qui ergo uult scire huius rei secretum ut opes-
retur illud & dissoluat, sciat q. ligare potest omnis
omnia quæ ueniunt in grandem excessum et ultima-
tum illius, intantiū ut superet eos quos ligat. et de-
bet facere hoc in illa hora in qua inuadit eam ille
excessus, & cum illis rebus quas sibi dicit tūc an-
ima. Ipsa enim anima cum sic est auida rei quā uult
operari, arripit ex se super horam maiorem et me-
liorem quæ est super res magis conuenientes. Ad
illud ligari aut possunt quicunq. minus sunt inui-
cem, ligans eos in odio, tunc enim anima ligantis
non potest subuincere animum illorum, cum fortius
trahant in cōtrarium quā ipsa. Soluunt ergo om-
nia hæc illi qui sunt fortiores in contrario, quā
fuerit ligans eos, & hoc in illa hora in qua inuadit
ipsum appetitus extraneus, ut cum illis rebus quas
tunc dicit animus, quia semper maior excessus
animorum ligat & prohibet aliam minorem, aut
soluit. Scimus ergo ex hoc quod quidam ligari non
possunt cum sint magis feruidi inuicem quā ali-
quis contra eos. Quidam autem solui non poss-
sunt cum sit eis ligantis maximus excessus. Qui-
dam autem ligantur & soluantur, quia in-
ueniuntur quidam maximi excessus in ligando.

ALBERT. MAGN.

quidam uero maximi in dissoluendo. Et uniuersa-
liter ille ligat qui auidus ardet, & ille soluit qui
fortius capitur siue intenditur in illud Faciunt ergo
hoc cum his quæ sibi dictat animus & tunc illa
hora et ad illos, et tu nota illud ad omnia maleficia
dissoluenda siue facienda. Nullus autem est aptus
in hoc nisi quem instigat ad hoc faciendum in eis
natio naturalis aut aliquid uigens in eo. Vnde sunt
magis apti ad hoc quam alij. Et cum certificatum
fuit nobis hoc, scimus, & hoc sententia characte-
rum quinq; , & sermonum efficaciam ad omnem
rem quam uult homo, & sunt secundum duos mo-
dos. Vno scilicet iam dicto scilicet secundum affe-
ctionem animi operantis ipsius horæ in qua fiunt,
& ipsius uirtutis coelestis quæ tunc est. De neces-
sitate habent efficaciam ad similitudinem animi, et
mouent ad illud quod animus desiderat. Sunt ergo
characteres quinq; sermones, et oia iuuantia opus
animæ. Ipsa sunt quæ animus in illa hora qua for-
tius illa appetit, dictat fieri. Quicquid autem igitur
dictat animus fortissime amantis in illa hora de
loquelis, de characteribus quinq;, est habens effi-
caciâ ad illud.

Similiter quicquid instigat animus ferociter
audientis

DE MIRABIL. MVNDI.

audientis in illa hora siue cum consilio & deliberatione, est habens efficaciam destructionis & discordie, & acquirit illud ab anima facientis, seu ab hora, seu à signo cœlesti illius horæ, quia penitus omnis hora in qua tractatur alicui malum, est illi mala et nociua & q̃ in ea sit cōtra ipsum offendit eum, & e contra in bonis. Et tu nota istud pro grandi secreto oīum quæ uoles agere, et pro te, et pro alijs. Omnia enim sup̃ quæ arripit animus inebriatus de instituto rei, sunt acquirenda ad illud, secundū desideria anime operantis, et secundū hoc est artificium characterū quinq; sermonū uirtuosorum mirabiliū, et iste modus in quo inuenta est efficacia ipsorum oīum. Mens enim affectat grādi desiderio, sicut arripitur super multiplices sermones, colores, et gestus: sic et super characteres & figuras diuisas. Vnde nec ad idem inueniuntur similes omnes characteres secundū diuersam affectionem facientium eas. Et ideo parum aut nihil nisi auctori earum, aut & qui iam incepit inebriari in illo, ac si esset auctor illorum, profunt, aut saltem nisi scribatur super eis intentio operatoris ipsorum. Secundus uero modus characterū quinq; est intendēs secundū uiam naturalem & probabilem. Et habet

ALBERT. MAGN.

quandam similitudinem cum eo, & quod querit operans, ut si uelit amorem, facit figuras amplectēs se inuicem immixtas inuicem afficientes se humilians se inuicem applicatas. Sicut anima desiderat res applicari et uniri per amorem. Et si desiderat odium per eas facit ipsas auercentes se inuicem dispares dissolutas in contrarium trahentes, quia semper ipsae correspondent intentioni operantis eas, cuius sunt effigies & uestigia anima, & sic anima quæ est magis desiderans rē ipsam, facit eas magis efficaces, & magis habentes similitudinem eius quod querit. Nam scientia est factio & characteris. Sunt enim quinque malè dearticulate, quinque uero sunt characteres bene complexæ & dearticulate, unde uirtuosiores sunt & magis scientiales atque rationales sunt quinque characteres. Similiter est operatio in omnibus quæ desiderat anima forti desiderio. Omnia enim quæ tunc agit illud intendens mouet, et efficaciam habent ad id quod anima desiderat et secundū hoc uerificatur experimēta multa auctōrū, quæ cum audiuntur reputantur incredibilia omnino, cum tamen scientia sit certissima quod nulli philosophorum, quorum intentio erat indifferenter propria laus & bona fama, fuit no-

luntas

DE MIRABIL. MVNDI.

luntas scribendi, etiam tantæ familiaritatis quantæ
esset illud quod inuenitur in libris suis, si ueritatē
non haberet quod dicunt, potius uituperationem
uiderentur intendere quàm bonam famam. Et ma-
nifeste uidemus quod nullus etiam ignorans scribit
libenter rem manifestæ familiaritatis: et cum ipsi es-
sent philosophi, et grandis inuestigationis, et nul-
la necessitas cogeret eos, quomodo scripta possunt
esse ita manifeste famula ut multis uidetur, in quo-
rum animam non potest cadere, in his talibus aliis
quid uirtutis non potest existere, quia non poten-
tes uidere causam, negant sensibilem effectum cum
essent materia ad fiendum, scilicet quia uidentes
effectum essent inquirendi causa, et hoc est quod
meditauī in diuersis tractatibus 5. characterum et
sermonum, Particulares autem characteres 5. ser-
mones ad unum quodque fiendum et destruendum
ex libris diuersis aggregabo inferius. Tu uero ex
his habes uiam ad totam hanc excogitationem.

Postquàm Philosophis certificatum est quod
uniuersæ species rerum mouent et inclinant ad
seipsas, quoniam postquàm in eis uirtus actiua
rationabilis est quam agant et mouent, tam
ad seipsas quam ad diuersas, et ignis mouet ad
ignem

ALBERTVS. MAGN. 1

ignem, & aqua ad aquam. Etiam dixit Auicenna, quòd dum aliquid stat in sale diu fit sal, & si quid stat in loco foetido fit foetidum, & si quis stat cum aliquo audace fit audax, & si cum timido timidus, et si quod animal stat cum hominibus fit humanum & domesticum, et generaliter uerificatum est eis ratione et experimento, quòd omnis natura mouet ad suam speciem, et sic eorum specificatio nata in qualitatibus primis, & similiter in secundis, et fuit idem in tertijs, & in omnibus dispositionibus nihil quod non moueat ad seipsum secundum totum posse suum. Et hoc fuit radix et principium secundum operum secretorum, & tu non auertas oculos tue mentis.

Postquam fuit insitum mentibus philosophorū istud, & ipsi inuenerunt dispositiones entium naturalium, quia certè sciuerunt quòd quibusdam entibus est insita grandis frigiditas, quibusdam cū hoc grandis audacia, quibusdam grandis iracundia, quibusdam grandis timor, quibusdam innata sterilitas, quibusdam innatus ardor amoris, quibusdam innata aliqua alia uirtus. Aut secundum totam speciem, sicut leoni est audacia innata et uictoria. Aut secundum indiuiduū, sicut meretrici inest audacia,
non per

DE MIRABI. MVNDI.

non per speciem humanam, sed per indiuiduum. Venerunt ex hoc super grandia mirabilia, & sus per secreta operabilia. Et qui non intellexerunt mirabilitatem illam, & unde posset in illud, neglexerunt & obiecerunt omnia in quibus fuit labor & ingenium Philosophorum, quorum fuit intentio propria laus in posteris, ut falso dicata grandia redderent in scriptura.

Non est secretum neq; occultum gentibus, quoniam omne simile adiuuet & confirmet suum simile, diligat & moueat & amplectatur illud. Et me dici iam dixerunt & uerificauerunt illud pro parte sua & dixerunt quod epar iuuat ad epar, & quolibet membrum suum simile. Et Alchimista sciuerunt illud ueritate manifesta quomodo natura similis subiungreditur & gaudet suo simili, et congaudet illi et condolet, et omnis scientia iam uerificauit illud in suis similibus, & tu nota illud diligenter, quoniam super hoc uidebitur grandis mirabilitas operum.

Iam est uerificatum & positum in mētibus oīum, & omnis species naturalis, et quod omnis natura particularis uel generalis habet amicitiam et inimicitiam naturalem ad aliquam aliam. Et omnis
species

ALBERTVS. MAGN.

species habet aliquid timendum, horribile et inimicum & destructiuum. Similiter aliquid exultans, letificans et concordans, & per naturam, ut ouis lupum, et ipsa cognoscit non solum uinum, sed mortuum, non solum per uisum, sed per gustum, et lepus canem, & catta murem, et omnia quadrupedia timent leonem, & omnia uolatilis timent aquilā, et omnia animalia timent hominem, & est insitum nature unicuique istud, et quedam habent istud secundum totam speciem, & secundū omne tempus, & quedam habent istud secundū indiuiduū solum, & secundum certum tempus, & omnium est certisficatio quòd quæ cdiunt se secundum uitam, quòd partes eorum inò pili et omnia odiunt se inuicem postquam moriuntur. Vnde pellis ouis consumitur à felle lupi, et tympanum de pelle lupi facit obmutescere illud de pelle ouis, & sic est in oībus alijs. Et tu nota istud propter magnitudinem rerum secretarum quæ ex eodem proueniunt.

ET est apertum omnibus quòd homo est finis omnium naturalium, et quòd omnia naturalia sunt per ipsum, et ipse uincit oīa, et naturalia habent insitam naturalem obedientiam ad ipsum hominē, et quòd homo est plenus omni mirabilitate, cò quia in ipso

DE MIRABI. MVNDI.

in ipso sunt omnes conditiones, scilicet distemperā
tia in caliditate et frigiditate, temperata in omni
eo quod uis, & in eo sunt omnes uirtutes rerum, et
ad humanam naturā fauent & obediunt demones,
et ipso humano corpore operantur omnes secretæ
artes, & omne mirabile exiit ex ipso: sed non ha-
bet homo omnia secundum idem tempus, sed in di-
uersis temporibus et in diuersis indiuiduis, et ideo
inuenitur efficacia omnium rerum hypocritarum
uerborum uegetabilium. Sed quæ sunt partis ad
partem non declarantur ratione, sed experientia.
Quantum autem ratio poterit uidere & compre-
hendere notabis, & quantum per tuam experien-
tiam experiri poteris adiunge, & intellige hoc
quod contra hominem est.

Nam non potest aliquis dicere quod omnis res non
sit plena mirabilitate, & nescit quæ maioris, quā
do diligenter certificat, sed unusquisque uilipendit
rem de qua nihil scit, & res nihil meruit in illa,
nam unaquæque res habet de calido & frigido,
quod est sibi proprium, & ignis non sunt mirabi-
liora quam aqua, sed sunt diuersa, & alterius mor-
di, & piperis non sunt mirabiliora quā in squia-
mi, et alia. Et qui credit quod mirabilitas rerū exit
à cali-

ALBERT. MAGN.

à calido & frigido, non potest dicere quin in omni
re sit grāde mirabile, cum unaquęq; res habeat de
calido & frigido quod sibi conuenit. Et qui credit
quòd mirabilitas rerum sit in stellis & aspectibus
à quibus contrahūt res proprietates mirabiles &
occultas. scire potest quòd omnis res habet propri
am figuram coelestem sibi cōuenientē ex qua etiam
prouenit ei mirabilitas in operādo. Nam omne qđ
incipit sub determinato ascendente & influentia
cœlesti incipit & contrahit nunquā propriam
efficaciam patiendi & operandi rem mirabilem, et
qui credit quòd mirabilitas rerum exeat per amici
tiam, inimicitiam, ut emptio non potest etiam dene
gare. Et uniuersaliter secundum omnem modum
philosophādi res unaquęq; est plena mirabilibus.
Et postquā sciuerunt hoc Philosophi, inceperūt
experiri & edicere, quid in rebus est.

PLato uerò dicit in libro Tegimenti, quòd qui
non fuerit opifex Dialecticę ex qua sit pronus &
elevator intellectus, agilis & expeditus, & qui nō
est eruditus in scientia naturali, in qua declarantur
mirabilia calida & frigida, & in qua aperiri
untur proprietates cuiuslibet entis in se, et qui nō
fuerit doctus in sciētia Astrologię, et in aspectibus
et figura

DE MIRABIL. MVNDI.

Et figuris stellarum ex quibus est unicuique eorum quæ sunt sublima, uirtus et proprietas, et qui non fuerit doctus in scientia nigromantie, quæ manifestantur substantiæ immateriales, quæ dispensant et administrant hominem quod est in rebus ex bono et malo, non poterit intelligere nec uerificare omnia quæ Philosophi scripserunt, nec poterit certificare omnia quæ apparebunt sensibus hominū, et euadet cum tristitia animi, quoniam in illis rebus est mirabilitas omnium quæ uidentur.

Credit purus astrologus quod tota mirabilitas rerum et radix experimentorum et omnium quæ extant à rebus, quando inuicem conferuntur essent à figura coelesti, quam contrahit unumquodque hora suæ interemptionis et generationis, et uerificauit in omnibus quæ expertus est. Inuenit quod concursus rerum secundum cursum stellarum et uictoria, et gaudium, et tristitia pendet exinde, et iudicatur per illud. Et ideo iussit omnia fieri in certis diebus, et in certis horis, et in certis coniunctionibus et separationibus, in certis ascensionibus, per hypocritos sermones, præparationes herbarum, et non potuit eorum ingenium expandi ad omnes uerificationes Philosophorum.

ALBERT. MAGN.

Credit magna pars Philosophorum & medicorum quòd tota mirabilitas experimentorum & mirabilium exiret à rebus naturalibus quando in lucem conferuntur per calidum & frigidum, siccum & humidum, & significauerunt has quatuor qualitates, & posuerunt ipsas radices omnium mirabilium, & eorum mixtio exigit ad omne mirabile, & uerificauerunt illud in suis operibus, & instruerunt sua experimenta incidere & componi per ista, & tenere per has res et uerificari. Et cum inuenerunt multa experimenta Philosophorum, non potuerunt ea uerificare per calidum & frigidum, imò magis ex hoc erat contrarium, accidit eis mirari incessanter & trislarì, & negant plerumque illud, etsi uideant id.

Plato, Aristoteles, & legitimi, & omnes qui intenderunt super ultimum philosophiæ, iam certificauerunt quòd mirabilitas exijt à rebus secundum modos ualde diuersos. Plerumque per uirtutes coelestes impressas, plerumque per caliditatem & frigiditatem, & plerumque per uirtutes demonum nigromanticorum, plerumque per uirtutes alias innatas rebus cum suis formis substantialibus, plerumque per relationem quæ sunt rerum ad inuicem. Vnde redduntur incompre-

DE MIRABIL. MVNDI.

Incomprehensibilia rerū mirabilia, sicut dicit auctor. Plerunq; per se faciunt unū per accidens, faciunt per contrarium, plerunq; directè, plerunq; indirectè. Meritò ergo Plato dixit, quòd non fuerit ualde solers in dialectica, & doctus in uirtutibus rerum naturalium, similiter in signis stellarum & nigromanticarum uirtutū, non uidebunt rationabilitatem mirabilium, nec ipse sciet ea, & non communicabit thesaurum philosophorum.

Scio igitur quòd omnis res habet ex caliditate & frigiditate quod signū est, ex quo facit rem effectum aliam per accidens directè, & indirectè, & habet unamquāq; uirtutem ex stellis ex figura sue generationis quam agit in mortalitate, constructione & conuenientia cum alijs, & tamen unaquęq; res habet uirtutes sibi cognatas, per quas unaquęq; res est principium mirabilis effectus.

Cum ergo hoc quod omnis natura mouet ad suum simile, potest imaginari, de mirabilitate effectuum quod uis ad omne operandum, et uerficabis ad omnia quę arduis, & medicinalia, & magica, & nigromantica, secundum diuersum modum tuę excogitationis & solertię, & intramittam te superficialiter, ut te ipsum ad

ALBERT. MAGN.

iuues & preparares ad recipienda quæ dicam ag-
gregata & collecta ex Philosophis & diuersis an-
tiquis. Habeto ergo istud in mente tua, et quantum
est per se res calida adiuuat in passionibus frigi-
dis, & est experimentum in eis, et non competit ca-
lidis nisi per accidens, aut indirecte quod est per
accidens, decipiat te in primis qualitatibus, quia
plerumq; res calida sanat morbos calidos, scilicet
per accidens aut indirecte.

Si uis igitur experimentari. Primo decet te sci-
re de rebus, utrum calidæ aut frigidæ sint, & nota
totum illud, et postquàm scis istud nota quæ sit di-
ffinitio & proprietas naturalis eius, utrum ne est
audacia, aut timiditas, aut decor, aut sterilitas, q-
qualem habet naturam unumquodq; entium, talem
assimilat in his quibus associatur, ut leo est animal
intimidum, & habens audaciam naturalem, maxi-
mè in frõte et corde, & ideo qui associat sibi ocu-
lum leonis, aut cor, aut pellem, quæ est inter duos
oculos, uadit audax & intimidus, & inducit timi-
ditatem omnibus animalibus. Et generaliter in leo-
ne est uirtus dandi audaciam et magnanimitatem.
Similiter in meretrice est audacia exterminata, et
ideo dicunt Philosophi, quod si quis induit camisiã
mere-

DE MIRABIL. MVNDI.

meretricis publicæ, aut respexerit speculum, aut secum habuerit in quo ipsa speculatur seipsam, uadit audax & intimidus. Similiter in gallo est audacia magna, adeò quod dicunt Philosophi quod & ipso uiso stupefcit leo, & ideo dicunt, quod si quis gesserit ipsius aliqua, uadit audax, et generaliter omne animal quod habet audaciam exterminatam per naturam aut per casum, si ex eo construeretur huiusmodi, dat ipsi audaciam. Similiter si est animal sterile per naturam, aut accidens aliquod, eius consociatio aliquem mouet ad sterilitatem. Et ideo scripserunt Philoso. quod mulus à proprietate uel quocunq; sit omnino sterilis, facit uiros & mulieres steriles, quãdo ex eo sociatur aliqua pars mulieribus. Similiter facit abortiuus & eunuchus, quoniam omnibus his est insita sterilitas, & assimulant sibi in hoc hominem qui sibi associat ista intrinseca. Similiter qui uolunt incitare amorem, respiciunt quod animalium maxime diligit, & maxime in illa hora qua magis stimulat in amore, quã tunc in eo uigor magis in promouendo ad amorem, ex alio animali accipiunt partem in qua magis uiget uirtus & ille appetitus, sicut sunt cor, testiculi et matrix, et exhibent ea illi quẽ uolunt intendere,

ALBERT. MAGN.

masculis ad feminā exhibet testiculos. Mulier uero ad uirum exhibet menstruum aut secundinam.

No. Combūc
duos pulu
los rōpca
in mīdo in
gentis, all. 17
rhiam la
pillos in
se habem
Facio sed.

Et quia hirundo multum diligit, ut dicunt Philo
sophi, ideo muliū eligūt eam ad excitandū amorē,
Similiter in hoc genere turtur, colūba, et passer, maximē quādo capiūtur amore et uenere, tunc eam irrefragabiliter prouocāt et inserunt amorē. Similiter quando uolunt facere loquacem appropinquant de lingua canis, aut de corde. Cum autem uolunt facere facundum aut delectabilem, associant ei philomelā, et uniuersaliter quancūque uirtutem aut proprietatem naturalem uident in aliquo entium naturalium, secundum excessum, suspirantur a similitudine aut promouere seu inclinare dispositum ad illud, propter quod sciunt firmiter quod potest plus iuuare quā nocere, eō quod habet illud institutum à sua natura. Et omnis uirtus mouet ad tale quale est secundum posse suū. Et sic intelligo esse in rebus mirabilibus quas audies. Et hoc dictū sit ad introducendum animum tuum.

Dixit author libri tegimenti quod quedam sunt manifesta sensibus, in quibus nullam scimus rationem, et quedam sunt manifesta ratione in quibus nullum sensum nec sensationem percipimus. Et in
prima

DE MIRABI. MVNDI.

primo genere entium nulli credendum est nisi ex-
 perientia, & est experienda ratio, nec neganda
 experientia. Et in secundo genere entium non ex-
 pectandus sensus, quia sentiri non potest. Que-
 dam igitur sola experientia sunt credenda sine ra-
 tione, cum lateant homines. Quædam sola ratione
 cum careant sensibus, nam quis manifestam ratio-
 nem nescimus q. Magnes trahit ferrum, ita tamen
 manifestat illud experientia quod nullus denegare
 potest, & quemadmodum istud est mirabile q. sola
 experientia certificatur, ita in alijs debet homo asti-
 mare nec debet negare quicquam mirabilem quæ
 uis rationem non habet, sed debet experiri, quia *omniū re-
rum causa
non ex lat
causa*
 cause mirabilium sunt latentes. Et ex tam diuersis
 precedentibus quam humanus intellectus secundum
 Platonem non potest imitari. Magnes ergo trahit
 ferrum, carabe trahit paleam, & quidam alius la-
 pis trahit uitrum. Sic in entibus sunt mirabilia de-
 clarata Philosophis per experientiam, quæ nullus
 denegare debet, nec experitur illud secundum
 modum Philosophorum, qui illud inuenerunt.
 Nam dicunt Philosophi, quod palma est ar-
 bor et habet masculum et foeminam, cum ergo
 foemina a propinquatur masculo, uidet foeminam

ALBERT. MAGN:

declinatam ad masculum, & mollicantur folia
eius & rami, & declinant ad masculum, cum ergo
ad palmas uident illud, ligant funes à masculo ad
fœminam, redit ergo erecta super seipsam, quasi
adepta sit masculo per continuationem funis uirtu-
tem masculi, quare ergo negas quod in hoc sit reli-
quarum rerum quæ suis proprietatibus agunt, do-
nec per experientias certificetur tibi certitudo,
et destruaturs falsitas. Negotium autem tuum supra
illud quod narrauimus in libris nostris, quorum ru-
mor propalatur in regionibus, et quorum uestigium
datur apud sapientes absq; experientia ipsius, cuius
ius proprietates sumuntur, est inuidia et odium, ex
quo semper provenit obliquitas intellectus et iudi-
cij in ore. Multi tamen antiquorum narrauerunt
res mirabiles, tamen iam receptas apud vulgus &
uerificatas. Ego narrabo tibi quedam ut tu firmes
mentem tuam super eis, et ut sit parata credulita-
ti eorum, quæ ratio non potest confirmare secundum
sensum, quia prædictum in eis est adiutorium. Et
eis itaq; est quod filius Mesuæ dixit in libro de
animalibus. Si induit uestimentum uiri mulier fœ-
ta, deinde induat ipsum uir priusquàm abluat ipsum,
recedit ab ipso febris quartana.

Et in

DE MIRABIL. MVNDI.

Et in libro de Animal: dicitur, quòd leopardus fugit extranea hominis, et alibi, quòd si craniū hominis antiqui sepeliatur in turri columbarum, aut ponatur in ea, habitant et quiescunt columbæ ibi, et multiplicantur donec constringantur in ea.

Et in lib. de tyriaca Galeni, quòd serpens qui dicitur regulus est subalbidus, supra cuius caput sunt tres pili, et quando uidet eum aliquis moritur statim, & quando audit sibilum eius aliquis uel aliquid, moritur, & omnis bestia quæ comedit ex eo mortuo etiam moritur. Et dicit Arist. quòd ibi sit æstas sex mensibus, similiter hyems. Est fluuius in quo inueniuntur uiperæ quarum proprietas est ut nunquàm uideant se quin moriatur, et faciunt hoc cum uiuunt, cum uerò sunt mortuæ nihil nocet. Et ingeniauit Aristot. cum Alex. ut reciperet speculum magnum et ambularet cum eo uersus eas, et cū respexerunt seipsas in speculo mortuæ sunt. Fuit ergo quibusdam incredulus sermo Aristot. Nam Auicenna instans Aristot. si aliquis uidit eum, mortuum est. Vnde non est ueritas in sermone, et dixerunt, si aliquis acciperet de lacte mulieris lactantis uirginem suam quæ est à bimatu, et ponatur in uitreo uase et sepeliatur uel suspendatur in turri

ALBERTVS. MAGN.

1207

apud introitum columbarum & exitū, habitant et multiplicātur colūbæ in ea, donec sint innumerabiles. Et dixerunt, quando os hominis mortui suspenditur in aliquo, iuuat à quartana, & si suspenditur os hoīs mortui super illū qui conqueritur de uentre suo sanatur. Et dixerunt si dentes pueri in primis cum cadūt suspendātur antequā ueniant ad terram, et ponantur in lamina argēti & suspendātur sup mulieres, eas prohibet impregnari & parere. Et in libro Cleopatræ: quādo mulier accepit omni mēse de urina mulæ pōdera duo, et biberit, ipsa nō cōcipit. Et in lib: decorationis: accipe quātitatem fabæ de alchi, et infūde ipsam in urinā mulæ et da mulieri ad potandū et non cōcipit. Et dixit Alex. quando accipitur aliqd de ūbilico infantis q egre ditur, si inciditur et pōitur sub lapide anulī de argēto aut auro, tūc ei q nescit eū nō aduenit colica passio penitus, et dictū est quōd si ligetur semen acetosæ in panno, et suspendatur super tympanū sinistra, non cōcipiet donec permanet sup ipsum.

Et dicit Galenus, quod quando folia acetosæ comeduntur, soluuūt uentrem. Et dicitur quod radix acetosæ suspensa super habentem scrophulas iuuat ipsum,

Et dicit

DE MIRABIL. MVNDI.

Et dicunt philosophi quando uis ut redeat bestia ad hospiciū suum, lme frontem eius cū seposquilla & redibit.

Et Aristot. dixit in lib. de Animal. Si ponat alius quis ceram contritam super cornua uituli uaccarum, uadit cum eo ubicunq; nult sine labore, & si inungat aliquis cornua uaccarū cum cera & oleo aut pice, recedit dolor pedum earum. Et si quis delinierit caput tauri oleo rosarū, apostematur caput eius, & si liniatur cum eo caput uaccæ, moritur. Et si aliquis unxerit linguam boum cum sepo aliquo, non gustant cibum nec comedunt, sed prius moriuntur fame, nisi abstergatur cum sale & aceto. Et si quis inungit anum galli cum oleo, non calcet gallinam, nec potest, & si quis uult ut non uociferet gallus, caput eius inungat oleo, et frontem.

In libro Archigenis dicitur, quando cauilla leporis suspenditur super eum qui patitur colicam, confert.

Et dixit Aristoteles, qui sedet super pellem leonis, recedunt ab eo hemorroides.

Et dixerunt Philoso. si annularem abortiui suspendit super se mulier, non concipit donec permaneat super ipsam. Et quando bibit mulier urinā

arica

ALBERT. MAGN.

arietum nunquam concipiet, & quando bibit sanguinem leporis non concipit. Et si stercore leporis suspendatur super mulierem, non concipit donec permaneat super ipsam: & origanum modo tantum quando teritur & pulverizatur super locum fornicarum, amittunt formicæ locum suum.

Dixerunt Philoso: Si suspendatur caput capre super illum qui patitur scrophulas, sanatur per ipsum. Et dicitur in lib. decorationis: Accipe myrrham, et line pollicem pedis dextri tui cum oleo de palestina trita, tunc tu concubes dum illud permanet super pollicem. Et dicitur ibi, quod si tu accipis fel hirci & adipem, & exsicca utraq; deinde tere ea & calefac ambo cum puro oleo, & line cum ea priapum in circuitu hora coitus, & nullum alium expetet præter te.

Dicunt etiam Philosophi: Si accipiat medicamentum pondus, iij. illius, et quinque ex duobus testiculis vulpium, & ex felle galli, & permisceat utraq; & portet ea continue tribus diebus in uulva, si in die quarta futuat eam uir, impregnabitur à masculo.

Si suspendatur cauda adib, supra præsepe uacarum aut pecudum, non appropinquabit lupus donec permanebit illic; et si suspenditur cauda lupi aut
pellis,

DE MIRABIL. MVNDI.

pellis, aut caput, supra præsepe, non comedent bo-
ues nec bestię aliquid. Et mulier quę se sæpius in-
ungit urina adib, nunquā concipiet.

Si uis ut mulier non corrumpatur, nec querat
uiros: Accipe priapum lupi & pilos palpebrarū
eius, & pilos qui sunt sub barba eius, & combure
illud totum, & da ei in potu ipsa nesciente, nullū
aliud uolet. Et dixerunt quando mulier non uult
uirum suum, tunc accipiat uir eius aliquid de sepo
hyrcorum medicorum inter paruos & magnos, &
liniat cum eo priapum suum, & coeat, ipsa enim
amabit eum, nec coibit postea cum aliquibus.

Et dixerunt quòd testudo quando uenenatur
comedit origanum & sanatur, & ideo sciuit quòd
origanum succubuit cum ueneno.

Dicitur etiam quòd mustela quando nenenatur
à serpente comedit rutam, & sciunt ex hoc quòd
ruta est contrarium ueneno serpentum.

Et mus suppositus puncturę scorpionum libe-
rat, quia contrarius est, et nihil timens eum.

Dicunt Philosophi, Quòd si quis extraxerit
calcaneum mulieris mustelę ipsa existente uiua,
et suspendatur super mulierē, nō cōcipit donec ma-
neat super eā, et quādo remouetur, impregnatur.

Et in

ALBRET. MAGN.

Et inuenerunt Philosophi, quod si aliqua mulier est sterilis, quando apponunt rem facientem sterilem, mulier fit non sterilis, & econuerso.

Si accipiantur duo testiculi mustelæ, & stringantur & ligenter in crucem mulieris, & habeat eos secum mulier, non concipit: & dicitur quod quando sponsa projicitur in uino mixta aqua, deinde extrahatur & resringitur & exprimitur, egreditur aqua ex eo & remanet uinum, & si non est mixtum nihil egreditur.

Dicit Tabariensis, quod si suspenditur lapis spongiæ in collo pueri, qui tuisset tuissi uehementi, sedatur tussis eius: & quando intromittitur in caput asini aut anum scarabeus sincopizat & non uertitur donec extrahatur ab eo.

Et si homo comedit lentes & mordeat, non sanatur morsus, & quando intromittitur in anum arietis cadit lana eius.

Dicitur etiam, quod si ligetur aliquis lapis cum cauda asini, non ruet nec ruget.

Si accipiantur pili asini qui sunt iuxta priapum eius, & dentur alicui in potu triti cum uino cuius, incipit statim pedere.

Similiter si aliquis accipit oua formicarum, & conterit

DE MIRABIL. MVNDI.

conterit ea, & proiecerit in aquam & dederit ea
amin potu cuius, statim non cessat pedere. Simili-
ter faciunt cum uino.

Et dicitur, quod si feceris annulū ex uirga myr-
ti rece. ¹ s, & intromisceas in ipsum anularem di-
gitum sedat apostema sub iscellis.

In libro Aristot radix iusquiarī albi quando su-
spenditur super patientem colicam confert ei: &
quādo hauriat, nitrum falsum ponitur in uase, &
ponitur sup ipsam acetū luit fortiter ab, q; igne.

Dicitur etiam in libro Hermetis quando proyici-
tur semen porri super acetum, redit acetositas
eius.

Balbinus dicit quando accipis albumen ovi & a-
lumen, et luis cum o pannum, et ipsum abluis cum
aqua salis, sicca eū, prohibet ignem comburere.

Dicit alius quando accipitur arsenicum rubrum
et alumen, et teruntur et conficiuntur cum succo
semperuuij et felle tauri, et luit cum eo homo ma-
nus suas, deinde accipit ferrum ignitum, non combu-
rit ipsum. Similiter si accipiat ex magna et
alumine iamenti et talo et aceto forti et altica, et
contriueris ea contritione bona, et lineas cum ea
manus non ledit eas ignis.

Et dixerunt

ALBERT. MAGN.

Et dixerunt in Carabe, quando multum terit ipsum & sufflas uersus lampadem cum sufflatorio, inflammatur ex eo ignis magnus, & ab eo nihil contactum comburitur, & quando uoueris ut quæ sunt in palatio uideantur nigra: Accipe de spuma maris, et calcato et permisce ea filis, deinde humecta cum ea licinium, & illumina cum eo lampadem.

Quando uis ut quæ sunt in palatio, uideantur sine capitibus, accipe sulphur citrinum cum oleo & pone ipsum in lampade & illumina cum eo, & pone illud in medio hominum, & uidebis mirum.

Et iterum dicit Belbinus, qui posuerit portulacum super lectum suum, non uidebit somnium nec uisionem penitus.

Et Aristoteles dicit, quod equæ quando odorant fumum lampadis extinctæ abortiunt, & indignantur, et similiter hoc accidit quibusdam mulieribus prægnantibus.

Dicit Aristoteles, quod si quis ingeniatur casum melum coire cum matre sua, et ipse præsentit illud, ipse prosequitur eum donec interficit eum, et ingeniatur equum ascendere matrem suam et præsentiat illud, interficit seipsum et necat intendens ad hoc.

Et dicunt

DE MIRABIL. MVNDI.

Et dicunt Philosophi, quòd si submergas muscas in aqua uidentur mortuæ, & si sepeliantur in cinere resurgunt iterũ, et quando submergis Aom bor moritur, & si roretur super ipsum accitũ uiuificatur, & quando sepelitis scarabeum in rosis moritur, & si sepelis in stercore, uiuificatur.

Dixerunt & philosophi, quòd quando pennæ aquilarum ponuntur cum pennis aliarũ auium, cõburunt illas & mortificant eas, sicut ipsa est uiuacens in uita sua omnes aues & dominans. Pennæ aquilarum sunt perniciose omnibus pennis: Et dicunt philosophi, q̃ si ponatur in aliquo loco pelus ouis cũ pelle adib, corrodit & consumit: & qui induit pannum ex lana ouis quæ comedit adib, non cessat ab eo pruritus donec exuat eum. Et si acciperis pilum quæ & extenderis ipsum super ostiũ domus, non ingreditur ostium illud cinifex, donec super eo stat pilus.

Et si suffumigas domum aut locũ pulmone asini, mundas eum ab omni serpente & scorpione, et sciũt philosophi ex hoc, quod ualet cõtra uenenũ.

Tabariensis etiã dixit, si lingua upuæ suspen datur super parietem, obliuiosum reddit memorẽ.

Et in libro Cleopatrz dicitur: si mulier non dole

ALBERT. MAGN.

Statatur cum uiro suo, accipe medullam lupi de pede sinistro, et porta eā, et nullū diliget in te. Et dicitur, quando accipitur coxa strutionis masculi sinistra, et bulitur cum oleo, deinde liniuntur cum eo origines pilorum, nunquam renascuntur.

Dixit Architas, si accipiatur cor dū uiuit et suspendatur super patientē quartanā eradicat eam.

Et folium serpentis, quando stringitur super ancham mulieris accelerat partum: sed eum parit, illicò remoueat.

Dentes omnium serpentum quando eradicat eos dū uiuit serpens, et suspendatur super quartanarū, tollunt ab eo quartanā: et si suspendatur serpens super dolentē dentē prodest, et si serpens occurrit pręgnanti abortit: et si occurrit ei dum parit, accelerat partū. Et dicunt si acceperis caninū dentem codrili ex palato eius superiore sinistro, et suspendis eū supra febricitantē, sanat et redibit ad ipsum nunquam: et dixerunt, quod leo terretur ex gallo albo, et leo iterū timet ignem, et qui ungitur cum feuo renū leonis nō timet ire inter bestias, et omnes bestię terrentur ex leone et qui linit corpus suum cum stercore leporis, terrentur ab eo lupi.

Et si teritur arsenicum citrinum, et admiscetur lacris

DE MIRABIL. MVNDI

laciſt, nō cadit ſuper eū muſca quæ nō moriatur.

Si acceperis dextrum pedem teſtudinis & ſuſpendis eum ſuper dextrum pedem podagrici, confert ei, Similiter ſi ſiniſtrum ſiniſtro, & ſic manus eius confert manui et digitus digito. Et ſi accendatur ignis coram ernioſo ex uiridibus lignis ficulnearum, crepitant teſticuli eius.

Et in libro Hermetis oculi uſi ambo cum ligantur in panno lini ſuper adiutorium ſiniſtrum, remouet quartanam. Et dicitur quod ſi lupus uiderit hominem, & ipſe non uidet eum ſtupescit, homo timet & rauescit. Et ideo ſi quis gerit oculum lupi, iuuat ad uictoriam, ad audaciam & debellationem et timorem aduerſarij.

Et dicitur q. ſi fiat annulus ex albis unguis aſſini qui induit ipſum epilepticus non patitur epilentiā.

Et dixerunt quando uis ne approximēt muſcæ domo, tunc pone condiffim et opiam in albedine calceis, et inde albifica domum cum ea, tunc non egredientur muſcæ penitus.

Et quando uis ut narret tibi mulier uel puella tua omnia quæ fecit, accipe cor columbæ & caput rane et exicca utraq; & tere et pulueriſa ſupra pectus dormientis et narrabit omnia quæ fecit. Dñ

ALBERT. MAGN.

uerò euigilaucrit exterge illud à pectore ne allene-
tur. Et dicunt quod si quis ponit adamantē capiti
mulieris dormientis, manifestat si est adultera:
quoniam si sic est, resilit territa de lecto: et si non,
amplectitur uirum suum cum grandi dilectione.

Et dicunt quod pellis asini quando suspenditur
super pueros prohibet eos terreri.

Et dicit Architas quod si accipiatur cerumen
auris cantis sinistræ, & suspendatur febricitatibus
periodicè, confert multum, maxime quartanæ.

Et dicunt philosophi, quod aliqua species uel
induiduū, quæ nunquā habuit ægritudinem, con-
fert omni ægritudini: & cum nunquā affuerit do-
lor aliquis, succurrit & sanat hominem ab illo.

Et si suspenditur spuma maris super ancham
mulieris sinistram, accelerat partum, & quando
suffumigatur domus cum ungula muli sinistra, non
remanent in ea muscæ.

Et si suspenditur cor upupæ aut oculus aut ce-
rebrum supra se ad collum suum, confert obliuio-
ni, & subtiliat intellectum hominis.

Si mulier non potest concipere, accipe cornu
ceruum puluerisatum, et misceatur cū felle uas-
cino, teneat mulier sup se, coeat et statim cōcipiet.

Seta

DE MIRABIL. MVNDI.

*Seta de cauda equæ posita super ostio non per-
mittit intrare xanzalas.*

*Dens pulli unius anni positus in collo infantis,
facit eius dentes prouocari sine dolore.*

*Dens equæ positus super caput furentis statim
liberat eum.*

*Si mulier non potest concipere, detur ei nesci-
enti lac iumentis, ea hora coeat, et statim cõcipiet.*

*Vnguis equi suffumigatus in domo effugat mu-
res. Idem fit ex ungula muli.*

*Vt tota aqua calida exeat è caldario, atramen-
tum, id est, terrā franciscā cū pice projice in aquā
et tota exibat. Vt ignis de aqua extra eat, testam
oui accipe, et sulphur uiuum tritum impone et cal-
cē et claude foramē mitte in aquam, et incenditur.*

*Et dicitur, quòd si ponatur camphora super
aquam, accenditur et comburitur in aqua.*

*Vt aues manibus comprehendas, accipe grana
quæuis, in fece uini et in succo cicutæ ualde imbibi-
ta, et obijce ad aues, omnis auis quæ inde gustat
inebriatur et perdit uires.*

*Si quæ mulier te ligauit maleficijs ad amorem
suum et uis illud dissoluere: accipe camistam suā,
et per capitium eius minge foras, et per mani-*

ALBERT. MAGN.

om̃ eius dextram & non curabis de ea.

Vt mulier cum aliquo adulterare non possit,
incide de capillis eius, et puluerem illorum tibi su-
per feretrum sparge, ante tamen unge feretrum cū
male, & mox coëas cum muliere, & cum uolueris
soluere ex tuis capillis fac similiter.

Et dicunt si aliquis inungatur lacte asine, con-
gregabuntur in eo omnes pulices domus.

Literas que non leguntur nisi de nocte: cum fel
le testudinis scribe, aut lacte ficus si ponatur ad
ignem, aut cum aqua uermis lucentis de sero.

Si accipiantur multa albumina ouorum de galli-
na post mensem fiunt uitrum & dura ut lapis: &
ex hoc tali fit topatius sophisticatus, si prius cum
croco uel terra rubea limiatur.

Similiter spuma que inuenitur circa testiculos
cerui uel equi uel asini fatigati, admisceatur cum
uino: & illud uinum detur alicui potationi, abhor-
rebit uinum per mensem.

Et si habueris plures anguillas in uase uini, &
dimittantur in illo mori: si quis biberit ex illo, ab-
horrebit uinum per annum, & forte semper.

Et dicitur, q. si accipiatuŕ funis aliqua, cū qua
suspendatur fur uel suspensus est, & aliquantum
palea

DE MIRABIL. MVNDI.

palea quam turbo uenti in aëre suspendis, et ponatur in olla, & misceatur cū alijs ollis: illa oīes alias frangit. Item accipe aliquantulum prædicti funis, pone in instrumēto cum quo mittitur panis in furno, quando ille qui mittere debet in furno mittet non poterit immittere, sed extra exiliet.

Vt homines uideātur sine capitibus, accipe spoliū serpentis & auripigmentum & picem græcam reuponticum, & cerā nouarum apum, & sanguinem asini, & tere omnia, et mitte in rudi olla plena de aqua et facias bullire ad lentum ignem, et postea dimitte frigescere, & facias careum, & omnis qui illuminabitur eo, uidebitur sine capite.

Vt homines uideantur habere quorumlibet animalium capita: accipe sulphur uiuum & litargirium & istis simul puluerizatis, sparge in lampade oleo plena, habeantq; candelam de cera uirginea, quæ permixta sit cum fece illius animalis, cuius caput uis ut uideatur habere tenens candelam accensam de lampadis igne, & da bibere uinum cum uab dmonia, & illi qui inde potabunt uidebunt se habere caput animalis.

Vt homines uideantur habere uultum canis accipe adipē de aure canis, unge ex eo parū de homi-

ALBERT. MAGN.

bycimo nouo, pone in lāpade noua de uiridi uitro,
et pone lucernā inter hoīes, et cernūt uultū canis.

Vt homines uideantur habere tria capita, acci-
pe de pilis asini mortui, & fac funiculum, et sicca,
& sune medullam de offe principalis dextri hume-
ri, et misce cum uirga uirginea, & line funiculum,
& pone super luminaria domus: ingredientes do-
mum tria capita habebunt, hi qui in domo sunt in-
trantibus asini uidebuntur.

Si uis ut caput hominis caput asini uideatur:
tolle de segmine aselli et unge hominem in capite.

Si uis ut pullus aut res alia saltet in disco: acci-
pe argentum uiuum & puluerem calamitæ, et mit-
te in ampullam uitream sigillatam, et illam pone
intra rem calidam, quia cum fit argentum uiuum
calidum, mouet se, et faciet eam saltare.

Si uis uidere quod alij nequeunt, accipe fel de
masculo catto, et adipem gallinæ omnino albæ, &
misce insimul et oculos tuos inunge, et uidebis. Si
uis intelligere uoces auium, associa tecum duos so-
cios in quinto Calēdas Nouembris, et uade in quod-
dam nemus cum canibus quasi ad uenandum, et illā
bestiam quam primo inueneris, defer tecum ad do-
mum, et prepara cum corde uulpi, et statim intel-
liges

DE MIRABI. MVNDI.

tiges uoces auium uel bestiarum, et si uis ut aliquis intelligat, oscula eum et intelliget similiter.

Si uis soluere uincula, uade in syluam et prospice ubi pica nidum habuerit cum pullis, et quando eris ibi, ascende ad arborem et foramen eius circumliga quocūq; uis, quia cū uidet te uadit pro quadā herba quā ponit ad ligaturā, et statim rumpitur, et tunc cadit herba illa in terrā sup pannū quē debes posuisse sub arbore, et tu sis presens et accipe.

In nido up pupæ est quidam lapis qui est diuersorum colorū, defer tecū ipsum, et eris inuisibilis.

Vt homo semper eunuchus sit, accipe ex uermiculo qui in æstate lucet, et da ei bibero.

Vt mulier confiteatur quæ fecerit: ranam aequalem comprahende uiuam, et tolle eius linguā et remitte illam in aquam, et pone illam linguam super partem cordis foeminae dormientis, quæ cum interrogetur, uera dicet.

Si uis aliquem terrere in somno, capiti eius superpone pellem simia.

Si uis capere talpam, pone in foramine eius capre uel porrum aut allium, et statim egreditur sine uiribus. Serpens non accedit ad allium, nec canis gustat aliquid tinctum cum allio.

ALBERT. MAGN.

Suffumigatio quam cum feceris, uidebuntur omnes in forma elephantum, qui sunt in domo, et eorum magnorum: Accipe speciem quæ dicitur Alchachengi, & contere & confice ipsam cum aliquatulo pinguedinis delphini, & fac ex eo granum sicut citri, Deinde fumigam ex eis super ignem sters coris uacæ quæ mulgetur, & non sit in domo locus, ex quo egreditur fumus nisi porta, & sit larva sub terra de intus. Nam omnes qui sunt in mansione, uidebuntur quasi ipsi sint homines magni in formis equorum, elephantum, et est mirabile ualde.

Suffumigatio alia, quam cum facis uides formas multiformes, et mirabilia infinita, quæ præ multitudine non discernuntur: Accipe Timar, id est, uermiculum, et lapidem Lazuli, et fulegiū montanum, et pulueriza totum, et cribella illud, et confice illud, et cum pinguedine delphini, uel equi, uel elephantis, fac grana in modum ciceris, et sicca in umbra, et suffumiga in eo quando uolueris, et fiet quod dictum est.

Suffumigatio ad uidendum in somno quod futurus eris de bono et malo. Accipe sanguinem asini congelatum, et lupi cerini pinguedinem et stora omnia, aggrega totum ponderibus æqualibus, et conficiantur

DE MIRABIL. MVNDI.

ficiantur et fiant grana, et suffumigetur cum eis domus. Tu enim uidebis in somno tuo qui natras bit tibi omnia.

Modus faciendi licinium quod quando accendes uidebis homines in quacunq; forma uolueris. Accipe oculos bubonis et oculos piscis qui dicitur affures, et oculos piscis qui dicitur libmitti, et fel lutorum. Contrita ergò à manibus commiscendo, pone ea in uase uitreo. Cum ergo uis operari eum, accipe adipem cuiuscunque uis bestie quod fiat hoc in forma eius, liquefac eam, et permisce cum illa medicina, et iunge cum eo licinium quodcunque uis, deinde accende ipsum in medio ædis, uidebuntur enim omnes homines in domo illa in forma illius bestie cuius pinguedinem accepisti.

Licinium aliud ut homines appareant in forma angelorum: Accipe oculos piscis oculos filoe, id est frangentis ossa, et contrita eos manibus malleando, et pone eos in uase uitreo septem diebus, deinde pone in eis aliquid de oleo, et illumina cum eo in lampade uiridi, et pone ipsum coram hominibus qui sunt in æde: ipsi enim uidebunt se in forma angelorum ex igne accenso.

Licinium aliud faciens apparere homines nigras
runa

ALBERTVS. MAGN.

rum facierum: Accipe lampadem nigram, & funa
de super ipsam oleum Sambucinum uel argentum
uiuum, & funde in illo oleo uel argento uiuo ex
sanguine flebotomatum, & pone in illo sanguine
sambucinum uel argentum uiuum.

Aliud sit licinium ex pannis mortui, aut ex
pannis nigris, & accende in medio adis. Nam tu
uidebis ex hominibus mirabilia, quando uidebunt
se ad inuicem cum illis formis.

Lampas mirabilis in qua apparent res quanti
tatis terribilis, habens in manu uirgam & terri
tat hominem. Accipe ranam uiridem, et decolla eā
supra pannum exequiarum uiridē, madesce ipsum
cum oleo sambucino, & pone ipsum licinium, &
illumina cuncto in lampade uiridi, uidebis nigrum
statim, inter cuius manus erit lampas & mirabile.

Lampas quam cum aliquis tenet in manu non
uidet aliquos eorum qui sunt ibi, & qui sunt post
ipsum uidebit tantū. Accipe piscē qui dicitur Del
phinus, deinde accipe pannum lini aut funeris &
sparge super ipsum aliquid extra azimar, deinde
funde super illud ex illa pinguedine liquefacta, de
inde stringe manum super ipsum, & inuolue pan
num, & fac ex eo licinium, deinde accende ipsum
in lam

DE MIRABIL. MVNDI.

in lampade, & eris uiridis, & fiet quod tibi dixi.

Lampas alia faciens apparere homines in forma fœda, & terrentur homines inuicem, et facilius ipsum fingentes dæmonem, accipe pilos ex cauda canis nigri in quo non sit albedo, & aliquid ex pinguedine eius, liquefac pinguedinem: Deinde accipe pannum exequiarum, et fac deinde licinium, deinde line ipsum cum eo quod fecisti, & illumina ipsum in lampade uiridi cum oleo sambucino, et accende ipsum in domo, & non sit ibi licinium præter ipsum & uidebis mirabile.

Licinium pulchrum ut domus uideatur tota plena serpentum & imaginum donec licinium permanet accensum. Accipe pinguedinem serpentis nigri & spolum serpentis nigri, et pannum exequiarum, & fac licinium ex illo panno, deinde line ipsum cum illa pinguedine, & pone spolum serpentis in concavitate eius, & illumina cum oleo sambucino in lampade uiridi aut nigra.

Aliud licinium quod quando est accensum, & infunditur sup ipsum aqua, inualefcit, & quando oleum extinguitur, accipe calcem quā non inuenit aqua, & permitte eam cum aequali pondere sibi ex cera & medietatis eius ex oleo balsami, ex napta citrina,

ALBERT. MAGN.

citrina, cum equali sibi ex sulphure, fac licinium ex ea et rora super aquam, & accendetur, et rora super ipsum oleum & extinguetur.

Licinium aliud quod cum accenditur, omnia uidentur alba & argentea: accipe lacertam et absconde caudam eius, & accipe quod exit: quia est simile argenti uiui. Deinde accipe licinium, et madesac cum oleo, & pone ipsum in lampade noua, & accende, domus eius uidebitur splendida et alba uel deargentata.

Operatio lampadis et mirabilis quam si quis tenuerit, non cessat pedere donec dimiserit eam: accipe sanguinem testudinis, exsicca ipsum in panno lini, et fac ex ipso licinium, et illumina ipsum in lampade, da ipsum cui uis et dic illumina: nā ipse nō cessabit pedere donec dimiserit illud, et est mirabile.

Lampasque cum accenditur in loco ranarum nulla sonat, sed omnes silent donec fuerit accensa: Accipe pinguedinem cocodrili, et confice ipsam cum cera albificata in sole, & fac ex eo licinium, et illumina cū eo in loco ubi sunt ranae, & cum uiderint istud statim tacebunt.

Lampas alia cum accenditur, uident se inuicem astantes sicut imagines et lapides, accipe zimat et
terro

DE MIRABIL. MUNDI.

tere bene, et accipe pannum funeris & madesce i^o
 ipsum cum pinguedine piscis, aut cū oleo sſamino
 puro, pone ipsum in lampade miridi, et pone super
 ipsum ex illo medicamine contrito rem paruum, &
 fit mirabile. Licinium quod cū accenditur, non
 cessant saltare et gaudere & insanire gaudio &
 maxime mulieres, et accipe sanguinem leporis, et
 sanguinem cuiusdam auis quæ dicitur Solon et asſi
 milatur turturi, et æquale medietatis eius ex san
 guine turturæ maris. Infunde ergo cum in liciniū,
 et illumina cum eo in medio domus in qua sunt can
 tatrices et puellæ, & est mirabile et probatum.

Si vis facere quod in strato hominis appareant
 pediculifecurientes ut non possit homo dormire,
 tunc projice in lecto eius pondus uncie unius vel
 mediæ Alkakengi, et si acceperis pilos Asturis,
 fiet inde licinium, quod quando accenditur uident
 se inuicem omnes infirmos ex uehementia infirmi
 tatis & extenuationis.

Accipe locustam citrinam, et exicca ipsam &
 tere, et pone in panno exequiarum, et incende ia
 ipsum oleo sambucino, in quocunq; loco fueris, erit
 quod tibi dixi & mirabile.

Quando uis ut uidearis totus ignitus à capite
 usq;

ALBERT T. MAGN.

usq; ad pedes & non letaris: accipe maluauiscum album, confice cum albumine ouorum, deinde line cum eo corpus tuum, & dimitte donec exsiccet, et deinde line te cum alumine, et postea pulueriza super illud sulphur subtile, inflammatur enim ignis in eo et non ledit, et si facis super palman, poteris tenere ignem sine lesione.

Si uis ut res projiciatur in ignem et non comburatur, accipe glutē piscis partem unam et aluminis equiuale illi pmisceatur totū, et fundatur super ipsum acetū uini, et cōmisceatur cū eo quicqd uis, projice in ignē, line. cū hoc linimēto, nō cōburetur.

Si uis facere contrarium, scilicet imaginem aliquam hominis aut alterius; & quando ponitur in aqua accenditur, et si extraxeris eā, extinguetur, accipe calcem non extinctam et permisce eam cum aliquantulo cere & oleo sisami & napta, id est terra alba et sulphure, et fac ex illo imaginem: nā quando tu rorabis aqua, accendetur ignis.

Si uis facere, ut quando aperis manus tuas super lampade extingatur lumē, & quando claudis eas super eam accenditur, & non cessat illud facere. Accipe speciem quæ dicitur spuma Indæ, tere eam & deinde aperi eam in facie lampadis, delebitur lumen

DE MIRABILIBUS MVNDI.

men eius, & claude & reaccendetur.

Si uis uidere rem submersam & profundam in nocte, & non occultetur tibi plusquam in die legens libros de nocte nigra. Vnge faciem tuam cum sanguine uestertilionis, & erit quod dico.

Si uis albificare aliquid, suffumiga illud sulphure.

Si uis ut arbor citri proiciat omnes fructus ut cadant. Accipe quinque partes sulphuris citrini, et quinque nigri, & duo albi, & sinabrium, tere omnia & permisce & suffumiga, & cadent omnes fructus, forte est in alijs arboribus.

Si uis statim interficere serpentem, accipe ex Aristolochia rotunda quantum uis, & tere illam bene, et accipe ranam syluestrem uel campestrem, & contere ipsam & commisce eam aristolochie, & pone cum eo aliquid ex incausto, & scribe cum eo in cartha aut aliquod quod plus amas et projice ad serpentes.

Si uis portare in manu tua ignem ut non offendant, Accipe calcem dissolutam cum aqua fabarum calida, & aliquantulum magranculis, & aliquantulum maluauesci, & permisce illud cum eo bene, deinde linc cum eo palmam tuam, & fac siccari, et pone in ea ignem, & non nocbit.

ALBERT. MAGN.

Dicunt philosophi, calx talis non comburit in igne, & glutem piscis saluat ab igne, & alumen iamenum & sanguis salamandra & fuligo furni uel lebetis: quando tigitur ex istis omnibus aut quibusdam fit linimentum non offendit ignis albumen oui et maluaniscum, et habent iuuamentum in hoc.

Si uis ut tota domus appareat plena serpentibus: Accipe de pinguetudine serpentis & parum salis in ea pone, et accipe pannum exequiarum, et scindes ipsum in quatuor frusta, deinde pinguedinem, & pone ipsam in omni panno: sic facias quatuor licinia, et accende ea in quatuor angulis domus cum oleo sambucino, et in lampade noua, et fiet q. dixi.

Licinium quod cum accenditur in domo, uides bis res uolantes uirides ut passeret et aues, accipe pannum exequiarum recentem, et pone in eo cerebrum auis, et pennas caudæ eius, et inuoluendo fac eis licinium, et pone ipsum in lampade noua uiridi, accende ipsam in domo cum oleo oliuæ, et quæ res erunt in domo fient uirides ualde, et uidebitur quasi uolant uirides et nigre.

Vt domus uideatur tota uiridis et plena serpentibus & imaginibus timorosis: accipe cutem serpentis et sanguinem alterius serpentis masculi, & adipem

DE MIRABIL. MVNDI.

¶ *adipem alterius serpentis, aggrega illa tria, et pone ea in panno exequiarum, ¶ accende ipsa in lucerna noua.*

Si uis facere canelam uel licinium quæ cum accenditur, agitatur et ambulat, accipe cutem lupi, cutem canis, et fac ex utrisq; licinium, et accende ipsum cum oleo oliuæ, et statim mouebitur.

Quando uis accendere lucernam ex quo ualde timeat quis. Accipe pannum lini nouum album, ¶ fac ex eo licinium, et pone in concanitate eius cutem serpentis et salem grossum, et sacratum oleum oliuæ, et da cui uis, et statim cum accensum fuerit ipsum trepidabit, et timebit ualde.

Dicunt Philosophi, quod sinciput est prima pars capitis, et ex sincipite hominis parum post mortē generatur uermis, cumq; prætereunt ei dies septem, uermes illi sunt muscæ, et post quatuordecim dies sunt dracones magni, quorum unus si morderit hominem, morietur statim: quod si tu acceperis ex ea, et coxeris illud cum oleo, et feceris ex eo candelam in lucernam æris cū licinio ex panno exequiarum, uidebis ex eo rem magnam, et formas quæ narrari non possunt cum timore forti.

Experimentum mirabile quod facit homines

ALBERT. MAGN.

ire in ignem sine lesione, uel portare ignem, uel ferrum ignitum sine lesione in manu. Recipe succū bisfaluae et albumen oui, et semē psilij et calcē, et pulueriza et cōfice cū illo albumine oui succū rasū fani, ex hac cōfectione illinias corpus tuū uel manum, dimitte siccari, et postea iterum illineas, et post hoc poteris audeciter sustinere ignem sine no cumento.

Si autem uelis ut uideatur ardere illud linitum, asperge de sulphure uiuo bene puluerizato, et uidebitur comburi eū, accendetur sulphur, et nihil ei nocebit: si flamme cādele, quā quis tenet in manu, colophoniam uel picem græcam insufflaueris subtilissimā tritam, mirabiliter auget ignē, et usq; ad domum porrigit flammam. Vt ignem illesus portare possis cum aqua fabarum calida calx dissoluitur, et modicum tere rebeæ de mistina, postea parum malhauesci adijcias, quibus in simul coniunctis uel comixtis palmam illinias, et de siccari permittas: et sic ignem illesus portare poteris. Et est uerum et experimentatum.

Aquam ardentem sic facias: recipe uinum nigrum, spissum, potens et uetus, et in una quarta ipsius dylemperabis uinū calcis, sulphuris uini, sub

DE MIRABIL. MVNDI.

subtilissimè puluerizati, tartari de bono uino & salis cōmunis albi grossi, postea pones in cucurbita bene lutata, & de super posito alembico distillabis aquā ardentem quam seruare debes in uase uitreο.

Ignem græcum sic facias, Recipe sulphurem niuium, tertarum, sarcocollam picolam, sal coctū, petroleum, et oleum commune, fac bulire benè, et si quid imponitur in eo accenditur, siue lignū siue ferrū, et nō extinguitur nisi urina, aceto ul' arena.

Si uis facere quod cesset omne mirabile, respice alias causas, scilicet agentem, sufficiens etiā patientem, quoniam si utrunq; respicis nō miraberis, quia uidebis tantam aptitudinem esse in una sufficientia alterius quod non facit admirari: quando enim uides quod aqua frigida accendit ignem, et non extinguit ipsum, si tu respiceres causam agentem, mirareris semper, quia esset efficiens conueniens ad hoc, sed quando tu respicis materiā illius effectus, ut puta quia est calx et sulphur quod est ualde inflammabile, ita quod nimium agens inflammat ipsum, tu uides quod nihil est mirabile.

Similiter quando res aliqua si cōburitur igne mirabile est quando una de causis inspicitur sola, sed quando scitur natura patientis aut debilitas

ALBERT. MAGN.

*agentis, nihil mirū. maxima ergo radix experimen-
torum naturalium est in hoc, scilicet ut eligam ma-
teriam paratissimam ad aliquid, et hoc debile a-
gens aut fortissimum, et materiam ualde indisposi-
tam, et faciunt similiter homines aspicere ad illam
causam quæ non uidetur posse illud facere, et de
illa nihil dicūt. Et tu nota istud quod secundū istū
modum incidit multitudo experientorū multū
mirabiliū: et de hoc narrabo tibi quædam istorū,
ut confirmeris in uirtute prædicta, et scias etiam
excogitare ingenia experientorum.*

*si uis facere carbunculum, uel aliquam rem luz-
centē in nocte: recipe nocticulas lucentes quā pluri-
mas, et ipsas contritas pone in ampulla uitrea, et
claude, in fimo equino calido sepelias, et dimitte
morari per quindecim dies, postea distillabis ex eis
aquam per alembicū: quam repone uase de cristalla
lo aut uitro. Tantam enim præstat claritatem, quā
in loco obscuro quilibet potest legere et scribere:
quidam faciunt hanc aquam ex noticulis felle muste-
le, felle furonis, et canis aquatici, sepeliunt in fimo
et distillant ex eis aquam.*

*Aquam ardentem sic facias, recipe serpentinā
quam distillabis per alembicum uelut aqua ardens
exib*

DE MIRABIL. MVNDI.

exibit: etiam misce uino aut cui uis, & ascenditur
si appropinquo ei candelam.

Ignis uolans : accipe libram unam sulphuris, li-
bras duas carbonum salicis, libras sex salis petrosi;
quæ tria subtilissimè terantur in lapide marmoreo
postea aliquid posterius ad libitū in tunica de pa-
pyro uolante, uel tonitrum faciente ponatur.

Tunica ad uolandum debet esse longa gracilis
pulvere illo optime plena, ad faciendum uerò toni-
trum breuis, grossa & semiplena.

Ad congregandum mures uel serpentes, Acci-
pe serpentē in aliquo uase multis foraminibus per-
forato inclusam, & accende ignē de stipulis in cir-
cuitu, statim serpens sibilabit, ad cuius clamorem
oēs concurrent. Et sic etiā de muribus intelligatur.

Nota quòd si coxeris unum serpentem uel uer-
mem, et de massa illius uermis detur alicui comedere,
intelliget quando canunt. Hoc probatum est.

Dicitur etiam quòd herba saponaria lauat ma-
culas unctuosas de pannis.

ALBERTI MAGNI DE PROPRIE-
tatibus Herbarum, Lapidum & anima-
lium quorundam:
FINIS.

Eupatorium. Dammung vinnen vlt. dy
Jung vnlange mach. Jungs fere flet
Bis machung vnn orl vnd

No: Knechtin & vaterlicher
wilt sie fudor erwin & fute gipflaggen
wage ab bale empfangen, 6 f. und
vyl leiwang att. Im galle fap in bale
Bain der durchsinnender arber fman
wird nuns lual diragind in wertlich
waidung, 8 of der nuns erftman
gefmaner gacimur, i

Er, Parigto wos mit 8 ind fir fman, erwin
man, wasson lual gacimur binn
als bale die kum, und bndarf
infi auf gipflagf waiden, 8 of fman
8 wasson fip,

Da ein gacimur wos fufand binn
er fman, dwin gacimur & nung wos
fars binn fman, 8 fman fman
alle wos wos binn fman,

Wos, 8 of fman fman gacimur
gacimur binn fman fman, lual fman

und daz bester geblut am besten
aufzupflegen, daz man es
mit winter misset

Meressig zu machen

It ein vortel torber vint gepulver

1. 1. gepulver

1. 1. Penck gebrant vint

3 finger dick stück

schon klein stück

so groß als ein märe ge

gemeist und die inn

der pfel geschatt sein

und daz so gemacht

1

2

3

4

